



Sintlung.  
28. April 1922.



Handwritten notes and a stamp in the upper right corner, including the number 174152 and other illegible text.

หนังสือที่ระลึกในงาน

พระราชทานเพลิงศพ

ม.ร.ว. พูนสวัสดิ์ กฤดากร

ณ เมรุวัดธาตุทอง

หน้าว่าง

หมายรับสั่งที่ ๑๕๐๖๖



(แบบ ก.)  
สำนักพระราชวัง

๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๒

พระราชทานเพลิงศพ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ท.ม.  
ข้าราชการสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ณ เมรุวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร

วันอังคาร ที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ประดอมรัตน์/พิมพ์/...../ท

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร เพื่อทราบ. เครื่องพระราชทานเพลิง และเจ้าพนักงานผู้เชิญมา เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยให้ถามผู้รับสั่ง  
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับสั่ง

หน้าว่าง

หมายรับสั่งที่ ๑๓๓๔๘



(แบบ ก.)  
สำนักพระราชวัง

๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระวรชายา  
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมหลวงปิยะ มาลากุล กรมวังผู้ใหญ่ประจำพระองค์  
เชิญพวงมาลาไปวางพระราชนิเวศน์หน้าตึกศพ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ท.ม.  
ณ ศาลาสีหะพียาภรณ์ วัดราชาศุทอง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๑๕.๓๐ น.

*Sirirak*

บุญสม/พิมพ์/ *Ben*/ทาน.

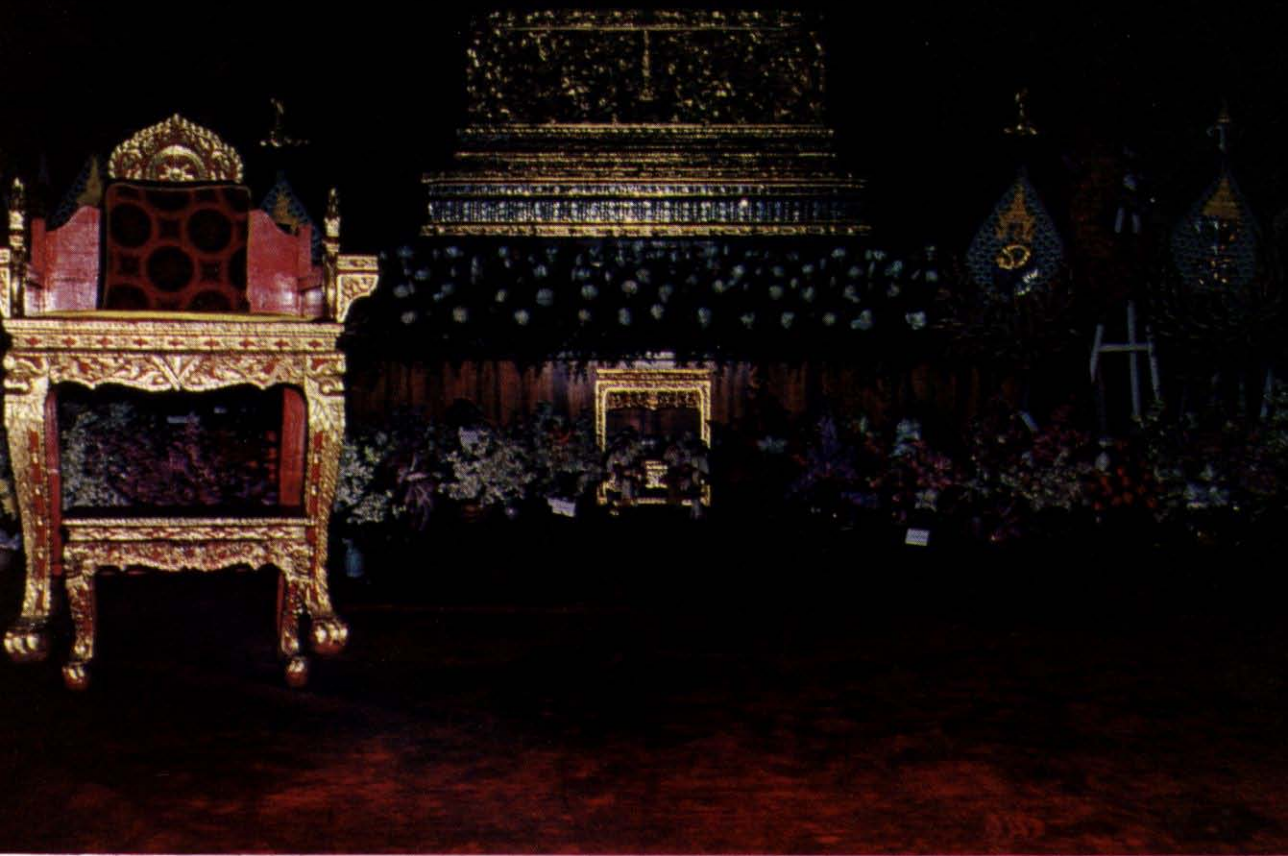
วัน	หน้าตึกศพ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยให้ถามผู้รับสั่ง  
โดยหน้าราชการ

*[Signature]*

ผู้รับรับสั่ง

หน้าว่าง



กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ

มรว. พูนสวาท ภักดากร

ณ เมรุวัดธาตุทอง

วันอังคารที่ 29 มกราคม พุทธศักราช 2523



สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงปฏิสังขานกับ ม.ล. ปิยะภัสร์ กฤดากร



สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ  
ทรงพระกรุณาเสด็จเป็นองค์ประธานในการสวดพระอภิธรรม  
เมื่อคืนวันเสาร์ที่ 13 ตุลาคม 2522



สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ ทรงปฏิสังขาน กับ ม.ร.ว. ชงสวาสดิ์ กฤดากร



ม.ล. แส กฤดากร ไปเยี่ยมศพ ม.ร.ว. พูนสวาท กฤดากร



ถ่ายภาพต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จไปทรงพระสำราญที่บ้านพักชายทะเลหัวหิน.



ถ่ายที่บ้านพัก ม.ล. อุดม สนิทวงศ์ ศรีราชา



ถ่ายร่วมกับ ม.ล. ปิยาภัสร์ กฤดากร (หลาน) ขณะพักผ่อนอยู่กับบ้าน



ในงานเลี้ยงฉลองสมรส ม.ร.ว. คาร์นี อากาศ (หลาน)



### ร้องเพลงพิชิตซา

ในเพลงปี่ว่าสามพี่พราหมณ์เอ๋ย  
ยังไม่เคยชมชิตพิศมัย  
ถึงร้อยรสบุปผาสุมาลัย  
จะชื่นใจเหมือนสตรีไม่มีเลย  
พระจันทร์จรสว่างกลางโพยม  
ไม่เทียมโฉมนางงามเจ้าพราหมณ์เอ๋ย  
มั่นได้แก้วแล้วจะค้อยประคองเคย  
ถนอมเชยชมโฉมประโลมลานา

# ระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร กราบถวายบังคมลา ถึงแก่กรรม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเกียรติแก่ศพอย่างสูงโดยพระราชทาน พวงมาลาของหลวงและของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปวางหน้าศพในคืนวันตั้งศพสวด พระอภิธรรม เมื่อ 13 ตุลาคม พุทธศักราช 2522

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ท่านผู้หญิง มณีรัตน์ บุนนาค (นางสนองพระโอษฐ์) อัญเชิญพระราชหัตถเลขา และแจกันดอกไม้ไปพระราชทานเยี่ยม ปลอบโยนและพระราชทานกำลังใจแก่ข้าพระพุทธเจ้าที่บ้าน และต่อมาก่อนจะเสด็จพระราชดำเนินแปร พระราชฐานไปทรงเยี่ยมราษฎรที่ภาคอีสาน เมื่อคืนวันที่ 5 พฤศจิกายน 2522 ก็ได้ทรงพระกรุณาเสด็จ พระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมข้าพระพุทธเจ้าที่บ้านเป็นการส่วนพระองค์

พระมหากรุณาธิคุณนานัปการดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ถ้าหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร จะยัง ทราบโดยญาณวิธิต่างใด ก็คงจะมีแต่ความปีติชื่นชมโสมนัส สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม อย่างหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าและครอบครัว ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายบังคม ณ เบื้องพระยุคลบาทด้วย สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และขอเทิดทูลพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่นี้ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นสรรพสิริสวัสดิ์พัฒนามงคลแก่วงศ์สกุลชั่วกาลนาน

ข้าพระพุทธเจ้า

หม่อมหลวงแส กฤดากร

ขอเกษะ



# ระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤษดากร ได้กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรมแล้ว ได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระบรมราชวงศ์นันทนัปกการ อาทิ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระวรชายาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระมาลาไปวางหน้าศพ เมื่อคืนวันที่ 14 ตุลาคม 2522

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ได้ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปทรงวางพวงมาลาหน้าศพ และประทับเป็นประธานในพิธีสวดพระอภิธรรมเมื่อคืนวันที่ 13 ตุลาคม 2522

ทั้งนี้ เป็นพระกรุณาธิคุณ และเป็นเกียรติแก่ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤษดากรและครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะอยู่ในความระลึกถึงในพระกรุณาธิคุณตลอดกาล

ข้าพระพุทธเจ้า

หม่อมหลวง แส กฤษดากร



# ประวัติผู้ช่วยศาสตราจารย์

## ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY



3961106655

สมาชิกพรรคอนุรักษนิยม

ชื่อ ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร

สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ

เกิดวันที่ 1 กันยายน 2469

ตำบล ปทุมวัน อำเภอ ปทุมวัน จังหวัด พระนคร

ชื่อบิดา ม.จ.เสริมสวาสดี กฤดากร

ชื่อมารดา ม.ล.แสง กฤดากร

อาชีพบิดา เมื่อสิ้นชีพดำรงตำแหน่งนายช่างใหญ่กรมช่างรถไฟ

อาชีพมารดา คหบดี

รับราชการทหารประจำการสังกัด กรมจเรทหารม้า เมื่อ 3 เมษายน 2496 ปลดเมื่อ 3 ตุลาคม 2496

การศึกษา พ.ศ. 2477 ร.ร.วชิราวุธวิทยาลัย 7 ปี สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 4

พ.ศ. 2484 ร.ร.สวนกุหลาบวิทยาลัย 2 ปี สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6

พ.ศ. 2487 ร.ร.เตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 ปี  
สำเร็จเตรียมอุดมศึกษา ปีที่ 2

พ.ศ. 2489

2 ปี สำเร็จชั้น

(ศึกษาส่วนตัว ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา)

พ.ศ. 2491

สำเร็จชั้น

### ประวัติการทำงาน

1 เม.ย. 2497 ช่างตรี กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม  
ชั้นตรี

1 ต.ค. 2497 นายช่างตรี กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม  
ชั้นตรี

1 ม.ค. 2501 นายช่างตรี กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ  
ตรี

18 ส.ค. 2502 นายช่างโท กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

15 ก.พ. 2504 หัวหน้าแผนกช่างตกแต่ง กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร  
กระทรวงศึกษาธิการ

1 ส.ค. 2508 โอนไปรับราชการทางมหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์โท คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร



- 26 ต.ค. 2508 อาจารย์เอก คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 19 เม.ย. 2512 รักษาการในตำแหน่งรองคณบดี คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 7 ต.ค. 2512 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ในวิชาศิลปการตกแต่ง คณะมัณฑนศิลป์ มศก.
- 1 ก.ค. 2515 รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 1 ต.ค. 2515 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ในวิชาศิลปการตกแต่ง คณะมัณฑนศิลป์ มศก. และ  
รักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ มศก. ทบวงมหาวิทยาลัย-  
ของรัฐ สำนักนายกรัฐมนตรี
- 19 มิ.ย. 2517 เป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งอาจารย์ชั้นพิเศษ  
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 1 ต.ค. 2517 ตำแหน่งอาจารย์ชั้นพิเศษ และรักษาการในตำแหน่งคณบดีคณะมัณฑนศิลป์
- 1 ต.ค. 2519 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 7 มศก.

ความรู้พิเศษ ออกแบบตกแต่งร้านค้า และตกแต่งภายในของบ้านส่วนบุคคล  
ออกแบบเครื่องเรือน, ออกแบบรูปปั้น รูปเขียน และโปสเตอร์  
เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเกียรติยศที่ได้รับ

- 5 ธ.ค. 2498 เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
- 5 ธ.ค. 2506 เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
- 5 ธ.ค. 2509 จตุรภรณ์มงกุฎไทย
- 5 ธ.ค. 2511 ตริตราภรณ์มงกุฎไทย
- 5 ธ.ค. 2514 ตริตราภรณ์ช้างเผือก
- 5 ธ.ค. 2518 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

# ประวัติครอบครัว

หม่อมราชวงศ์ พูนสวาท กฤดากร เป็นบุตรคนโตของ หม่อมเจ้าเสริมสวาสดี กฤดากร และ หม่อมหลวงแส กฤดากร เกิดเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2469 ณ บ้านเจ้าพระยาวงศาอนุประพัทธ์ (เจ้าคุณตา) ถนนบรรทัดทอง ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีพี่น้อง 5 คน

1. หม่อมราชวงศ์ ยงสวาสดี กฤดากร
2. หม่อมราชวงศ์ ทวีสวาท กฤดากร (ถึงแก่กรรม)
3. หม่อมราชวงศ์ สุทธิสวาท กฤดากร
4. หม่อมราชวงศ์หญิง สายสวาท กฤดากร (ถึงแก่กรรม)

มีหลาน 3 คน

1. หม่อมหลวงหญิง ปิยาภัสร์ กฤดากร
2. หม่อมหลวง ชโยทิต กฤดากร

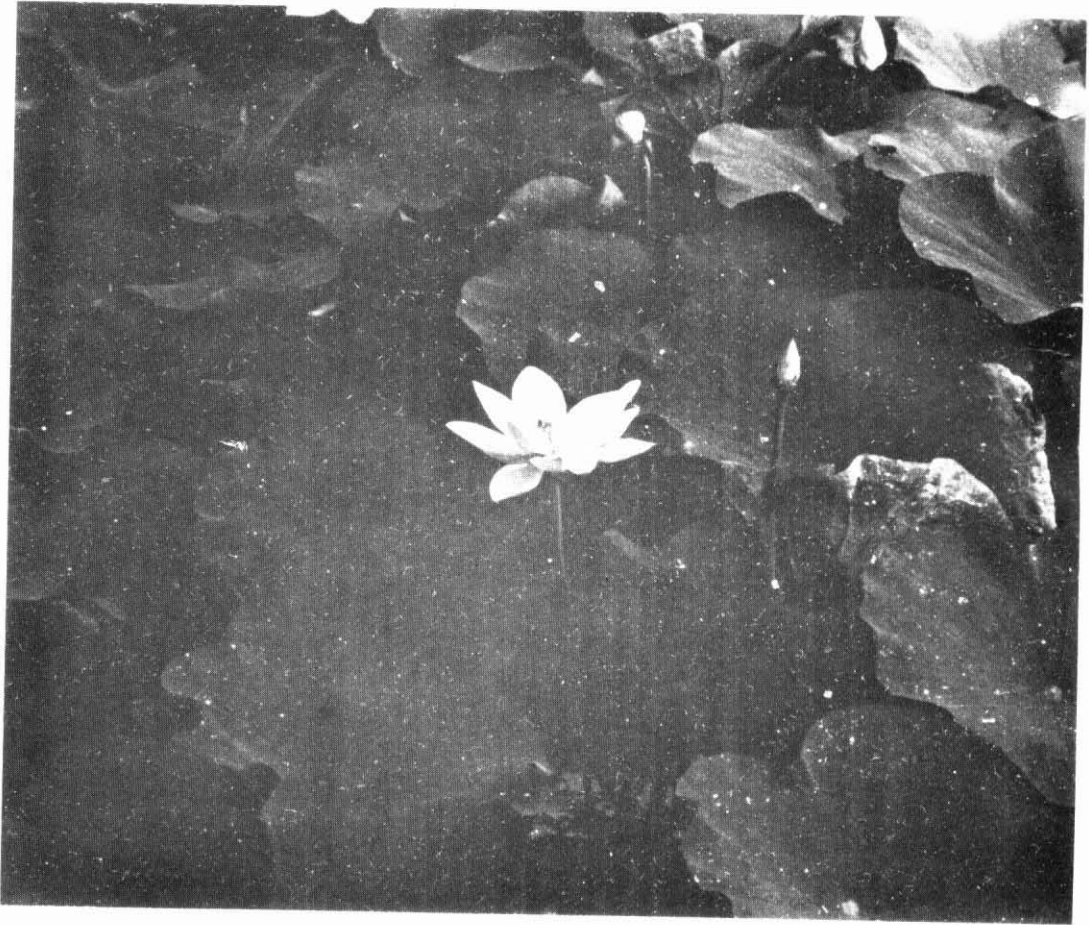
เป็นธิดาและบุตร ของ หม่อมราชวงศ์ ยงสวาสดี กฤดากร และ คุณหญิงวิยะภา กฤดากร ณ อยุธยา

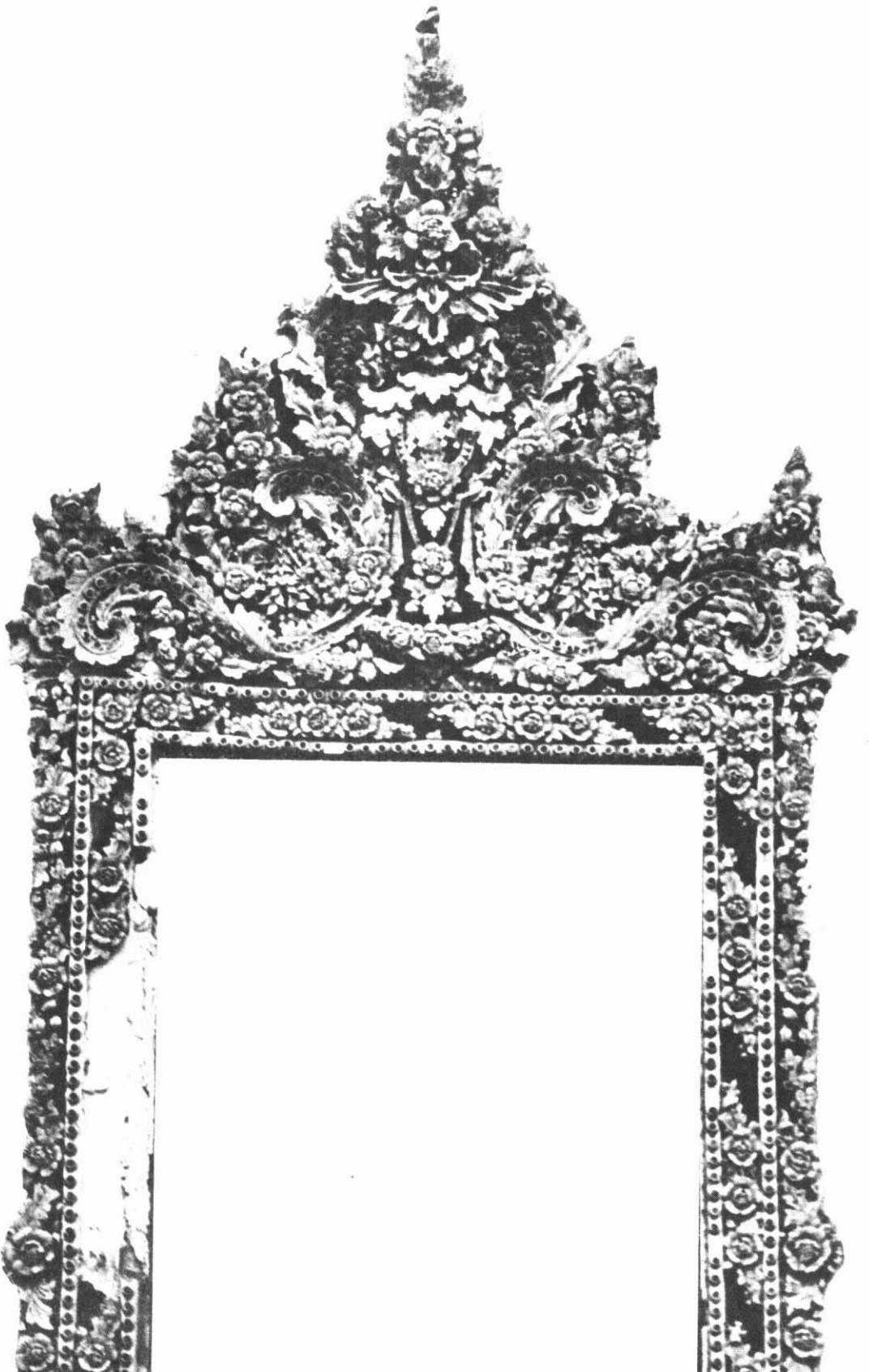
3. หม่อมหลวงหญิง ลักษสุภา กฤดากร

เป็นธิดาของ หม่อมราชวงศ์ สุทธิสวาท กฤดากร และ นางอาภา กฤดากร ณ อยุธยา หม่อมราชวงศ์ พูนสวาท กฤดากร เป็นผู้มีนิสัยโอบอ้อมอารีต่อญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และผู้ที่ได้รับรู้จักทุกคน ชอบใช้ชีวิตเรียบง่าย ๆ ง่าย ๆ รักงานศิลปะและหมุ่คณะผู้ร่วมงานเป็นชีวิตจิตใจ เมื่อเยาว์ก็มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี ครั้นเมื่ออายุเลย 25 ปี เริ่มมีโรคความดันโลหิตสูง และต่อมาก็มัโรคไขมันในเส้นโลหิตสูงติดตามมาเป็นโรคประจำตัว แต่ก็ได้รับการรักษาพยาบาลมาด้วยดี จนอายุได้ 49 ปี เริ่มมีโรคเบาหวานเข้าแทรกแซง และตามมาด้วยโรคหัวใจและโรคตับด้วย ในระยะ 5 ปี ก่อนถึงแก่กรรมสุขภาพของหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร เริ่มเสื่อมโทรมมากขึ้นเรื่อย ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลถึง 2 ครั้ง แต่ก็ทุเลาและไปรับราชการตามปกติได้ ต่อมาก็ป่วยกระเสาะกระแสะอยู่ตลอดเวลา จนถึงเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2522 เริ่มมีอาการบวมทั่วร่างกาย แพทย์ประจำตัวตรวจอาการของโรคเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2522 แล้วให้เข้ารับการรักษาด่วนในห้องฉุกเฉิน ตึกพานิช-ภัคดี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ อยู่ในห้องฉุกเฉินได้ 2 วัน อาการก็ดีขึ้นเป็นลำดับ อาการบวมหายไปหมด ดูเป็นปกติพูดคุยกับผู้ป่วยเยี่ยมอย่างสนุกสนาน วันที่ 10 ตุลาคม 2522 แพทย์ให้ออกจากห้องฉุกเฉินไปอยู่ห้องธรรมดา ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ นั้นเอง วันที่ 10-11 ตุลาคม 2522 อาการปกติมาก เตรียมคอยฟังการอนุญาตของแพทย์ให้กลับบ้านได้ ทำให้ญาติพี่น้องคลายความวิตก

เพราะหน้าตาเข้มขึ้นดีมาก จนสายวันที่ 12 ตุลาคม 2522 อาการของโรคหัวใจกำเริบอีกอย่างกระทันหัน แพทย์ได้ช่วยกันรักษาพยาบาลอย่างเต็มความสามารถ และส่งตัวเข้าห้องฉุกเฉินอีก แต่อาการของโรคกำเริบหนักจนสุดความสามารถของแพทย์ หัวใจหยุดทำงาน และหม่อมราชวงศ์ พูนสวาท กฤดากร ก็ถึงแก่กรรม เมื่อเวลาก่อนเที่ยง ด้วยอาการสงบ

หม่อมราชวงศ์ พูนสวาท กฤดากร ประกอบแต่กรรมดีมาโดยตลอด เมื่อถึงแก่กรรมไปแล้วเชื่อว่าวิญญาณของ หม่อมราชวงศ์ พูนสวาท กฤดากร คงสงบ และมีความสุขในสัมปรายภพเป็นแน่แท้





# คิดถึง

การที่พวกเราต้องสูญเสีย “คุณลุง”  
ผู้ซึ่งเป็นที่รักยิ่งไปอย่างกะทันหัน โดยไม่มีวันที่  
จะได้พบกันอีก พวกเราทุกคนรัก คิดถึง  
เสียใจและอาลัยการจากไปของ “คุณลุง”  
เป็นอย่างยิ่ง แต่โดยที่ “คุณลุง”  
ประกอบแต่กรรมดีมาโดยตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่  
พวกเราทุกคนเชื่อมั่นว่า ด้วยกุศลผลบุญของ “คุณลุง”  
จะช่วยให้วิญญาณของ “คุณลุง” ไปสู่  
ที่สงบและมีความสุขในสัมปรายภพเป็นแน่แท้

แม่

น้อง ๆ และหลาน ๆ

ได้ยื่นกันมาคั่นหัวว่า พระอาทิตย์คู่กับพระจันทร์ กลางวันคู่กับกลางคืน ฯลฯ และยังมีอีกคู่หนึ่งที่สังคม  
กลุ่มเล็ก ๆ ในมหาวิทยาลัยศิลปากรจับให้เข้าคู่กันมาเป็นเวลานาน นั่นคือ “อาจารย์หม่อมกับคณะมัณฑนศิลป์”  
ถึงแม้ว่าอาจารย์หม่อมจะไม่ใช่ผู้ให้กำเนิดคณะมัณฑนศิลป์ แต่ก็เทียบได้กับแม่นมที่พุ่มพริกเลี้ยงดูให้คณะมัณฑน-  
ศิลป์เจริญเติบโตใหญ่ขึ้นมาตามลำดับ จากจุดเริ่มต้นที่คณะยังไม่มีอาจารย์ประจำเลย หากแต่ได้ความกรุณาจาก  
ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (C. Feroci) (ผู้ก่อตั้งคณะมัณฑนศิลป์) อาจารย์หม่อมและอาจารย์พิเศษเพียง  
ไม่กี่ท่านเป็นหลัก และได้อาศัยอาคารเรียนของคณะจิตรกรรมประติมากรรมทำการเรียนการสอน สมัยนั้น  
คณะมัณฑนศิลป์ ไม่มีแม้แต่เครื่องพิมพ์ดีดสักเครื่อง แต่คณะก็เติบโตขึ้นมาตามลำดับจากปี พ.ศ. 2499 จน  
ปัจจุบัน ในระยะแรกคณะมัณฑนศิลป์ ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายในเพียงสาขาวิชาเดียว  
ปีละไม่กี่คน จะเล็กจะน้อยจะขาดแคลนอย่างไร ความสุขความทุกข์และหัวใจของอาจารย์หม่อมอยู่ที่คณะ  
มัณฑนศิลป์ที่ได้คลุกคลีมาเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ย่อมเป็นธรรมดาของบุุคคลเมื่อต้องสูญเสียของที่รัก  
หรือต้องจากสิ่งที่รักไปย่อมมีความอาลัย เสียใจ และห่วงกังวล มากน้อยตามความผูกพันที่มีอยู่ต่อสิ่งนั้น แต่  
สำหรับอาจารย์หม่อมไม่ต้องห่วงคณะมัณฑนศิลป์แล้ว เพราะขณะนี้คณะมัณฑนศิลป์ได้เจริญเติบโตขึ้นมา  
เป็นหนุ่มใหญ่ แม้จะโตเข้าไปบ้างหากนำไปเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นทั้งนี้ก็เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ หลายอย่าง  
หลายประการเช่นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศไทยเองและนา ๆ ประเทศที่ส่งผล  
กระทบมาถึง อย่างไรก็ตามปัจจุบันคณะมัณฑนศิลป์ มีเนื้อที่อาคารสำหรับการเรียนการสอนและงานธุรการ  
ซึ่งรวมอาคารต่าง ๆ ทั้งเก่าและใหม่และที่กำลังทำการก่อสร้างใกล้จะแล้วเสร็จเป็นเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ  
3865 ตารางเมตร คณะมัณฑนศิลป์ได้เริ่มการผลิตบัณฑิตจากสาขาวิชาเดียวเป็น 4 สาขาวิชา ในภาคการศึกษานี้  
คณะมัณฑนศิลป์ มีอาจารย์ทั้งประจำและพิเศษ 63 คน มีครู 4 คน และผู้ช่วยช่าง 2 คน นอกจากนั้นนักศึกษา  
คณะมัณฑนศิลป์ ยังได้เรียนวิชาพื้นฐานของมหาวิทยาลัยกับอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษสำหรับภาค  
การศึกษานี้รวม 24 คน ในส่วนงานของสำนักงานเลขานุการคณะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และนักการภารโรง  
รวม 22 คน จะเห็นได้ว่าขณะนี้มีคนถึง 115 คน ได้ช่วยงานการผลิตบัณฑิตของคณะอยู่โดยตรง นอกจากนั้น  
ยังมีคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ จำนวนมากในหน่วยงานเหนือคือสำนักงานอธิการบดี และหน่วยงานข้างเคียง  
เช่น คณะวิชาต่าง ๆ สำนักงานทะเบียน หน่วยวิจัย สถาบัน ฯลฯ ได้ให้ความร่วมมือกับคณะมัณฑนศิลป์  
ในการดำเนินงานเป็นอย่างดีอีกด้วย คณะมัณฑนศิลป์ไม่เพียงแต่จะโตเป็นหนุ่มใหญ่อย่างเดียว คงจะเป็น  
หนุ่มเนื้อหอมด้วยจึงมีผู้มาสมัครใจรักใคร่มากขึ้นตามลำดับ ในปีการศึกษานี้ นักศึกษาปีที่ 1 คนหนึ่ง ๆ จะต้อง  
สอบแข่งขันชนะผู้สมัครสอบคนอื่น ๆ ถึงประมาณ 59 คน พุดอีกอย่างหนึ่งก็คือ 60 ไร่ไว้เพียง 1 คน ไม่

เพียงแต่การแย่งกันเข้ามาศึกษาเท่านั้น การเข้ามาทำงานก็เช่นเดียวกันผู้ที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานอื่นและสถาบันการศึกษาอื่นหลายคนกำลังหาหนทางที่จะมาร่วมชายคาด้วย แม้สาวมที่กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกอยู่ในต่างประเทศก็ติดต่อแสดงความสนใจในคณะมัณฑนศิลป์อยู่เนือง ๆ

การที่คณะมัณฑนศิลป์เติบโตใหญ่มาได้ราบเท่าทุกวันนี้ก็เพราะน้ำมือและน้ำใจของอาจารย์หม่อมที่ได้โอบอุ้มคณะมัณฑนศิลป์มาแต่เบื้องต้นทั้งทางตรงและทางอ้อม อาจารย์หม่อมจึงเปรียบเสมือนตั้งคู่ของคณะมัณฑนศิลป์ แต่อาจารย์หม่อมก็ต้องจากคณะมัณฑนศิลป์ไปตามธรรมดาโลก ดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า  
สหุฬิ เกทปริยทุตฺ เหว มจฺจาน ชีวิตํ

“ชีวิตของสัตว์เหมือนภาชนะดิน ซึ่งล้วนมีความสลายเป็นที่สุด”

คณะมัณฑนศิลป์คงจะเจริญเติบโตต่อไปตามความเหมาะสมของสภาวะแวดล้อมอื่น และวันหนึ่งข้างหน้าอาจจะถึงที่สุด เช่นชีวิตของอาจารย์หม่อมก็ได้ และต่อไปอีกนานเท่าไรไม่แน่ว่าพระอาทิตย์จะยังคงมีพระจันทร์เป็นคู่ และแม้กลางคืนก็อาจไม่มีกลางวันเป็นคู่อีกต่อไป เพราะทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสภาพเกิดดับเป็นธรรมดา

ขออำนาจแห่งกุศลกรรมที่ อ.ศ.ม.ร.ว.พูนสวัสดิ์ กฤดากร ได้บำเพ็ญไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่จงเป็นพลวปัจจัยให้ไปสู่สุคติ มีความเกษมสำราญในสัมปรายภพทุกประการ ตลอดกาลนานเทอญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว

ในสิ่งคมเล็ก ๆ ของเรา ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ โดยมีความจริงใจเป็นพื้นฐาน ข้าพเจ้าได้รู้จัก อาจารย์ ความเรียบง่ายของท่านเป็นเสมือนคู่มือในกรอบครีวของเรา แม้ท่านอาจารย์จะมีฐานะ มีศักดิ์ และอาวุโสก็ตาม ท่านก็ได้ใช้สิ่งเหล่านั้นเป็นบรรทัดฐานในการปกครอง ความห่วงใยต่อผู้ร่วมงาน ความมีน้ำใจ ตลอดจนการเสียสละ แทบจะเป็นหน้าที่ที่ท่านถือปฏิบัติ บางครั้งพวกเราพร้อมกลุ่มสนทนาด้วยเรื่องซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เราพูดคุยกันสนุก ๆ ในเวลาพักผอน ข้าพเจ้ายังจำเสียงหัวเราะเบา ๆ ในลำคอ รอยยิ้มที่เป็นกันเอง และสายตาที่มองดูพวกเราด้วยความรักได้ดี เรารู้ว่าโรคภัยไข้เจ็บเป็นคุณสมบัติควบคู่กับชีวิต และเราทุกคนทราบดีว่าอาจารย์มีสุขภาพไม่สมบูรณ์นัก บางครั้งที่อาจารย์ป่วย เราเองก็ทราบแม้ท่านจะไม่ได้ปริปากบอกก็ตาม ดังนั้นเราทุกคนจะคอยถามไถ่ท่านอยู่เสมอ จนกลายเป็นคำทักทายในชีวิตประจำวันของพวกเรากับอาจารย์ เรามักกล่าวทักกับอาจารย์ว่า “อาจารย์วันนี้ดูแจ่มใสดีนะครับ” ถ้าท่านไม่สบายท่านมักกล่าวว่า “เมื่อคืนผมนอนไม่หลับเลย มันร้อนแล้วผมไม่ชอบแอร์ด้วย” เป็นอันรู้กันว่าท่านไม่ค่อยสบายในวันนั้น บางครั้งท่านป่วยอยู่ที่บ้านก็ไม่เคยละเว้นหน้าที่ความรับผิดชอบ ถ้ามาทำงานไม่ได้ก็ส่งงานทางโทรศัพท์บ้าง ส่งคนนำงานมาให้ตามกำหนดเวลามาได้ขาด ท่านมีความห่วงใยในการทำงานและหมั่นคณะมาโดยตลอด อาจารย์มักซื้อหรือบางทีก็ทำอาหาร, ขนมแปลก ๆ ที่อร่อยมาเผื่อแผ่ให้พวกเรา ด้วยคำพูดสั้น ๆ ว่า “อ้ออวยนะท่านชิมผมเอามาฝาก” หรือไม่ก็ทำเป็นกล่องอย่างสวยงามฝากไปให้รับประทานที่บ้านเลยก็มี ความรักและเมตตาธรรมของท่าน มิได้แผ่แผ่เพียงแต่ในที่ทำงานเท่านั้น ยังครอบคลุมไปถึงที่บ้านของพวกเราด้วยในบางโอกาส ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่บุคคลในครอบครัวของพวกเราต่างรู้จักท่านอาจารย์เป็นอย่างดี

เป็นธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันย่อมมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง บางครั้งความขัดแย้งในแง่ความคิดคนหนุ่มที่เลือดลมแรง คนสาวที่เชื่อมั่นในตัวเอง ปัญหาย่อมเกิดได้ บนโต๊ะสนทนา, ในที่ประชุม, เรื่องของงานในขอบข่ายความรับผิดชอบ ตลอดจนการประสานงานและแก้ปัญหา มีส่วนทำให้เกิดข้อคิดขัดแย้งและบางครั้งล่วงเลยจนกลายเป็นการล่วงเกิน ท่านอาจารย์มีคุณสมบัติเป็นนิสัยคือความเยือกเย็น ท่านมักไม่ตอบโต้ขณะที่ผู้อื่นมีอารมณ์ อาจจะเป็นเพราะท่านได้รับการอบรมมาอย่างดี แต่ที่แน่ ๆ ท่านมีคุณธรรมอยู่ในใจตลอดเวลา หลังจากที่ถูกอย่างลงเอยเรียบร้อยแล้ว มักจะถามสั้น ๆ ว่า “เขาเป็นยังไงนะ” ก็เพียงเท่านั้น พอพบหน้ากันใหม่ก็คงทักทายให้ของฝากโดยไม่ถือโทษ พอเข้าระยะปิดเทอมการศึกษา เราต่างก็

วางโครงการนี้ในการพักผ่อน จะขึ้นเขาลงห้วยก็ว่ากันไปตามถนัด แต่บางรายชอบบรรยากาศริมทะเล น้ำใส ๆ บรรยากาศเป็นเอกเทศ ก็มักไปลงเอยที่ท่านอาจารย์อีก “ขอบ้านพักอาจารย์หม่อมศรี” แล้วพวกเรา ก็ยกโขงกัน ไปพบความสุขความสดชื่นกันเต็มอ้อม ยิ่งกว่านั้นในบางโอกาส ท่านอาจารย์เดินทางไปพักผ่อนด้วย ด้วยความเมตตาของท่านแม้แต่อาหารท่านก็จัดมารับรองได้ร่วมวงรับประทานกันอย่างสนุกสนาน บางครั้งท่านพาคุณน้าวรรณะไปด้วยก็เป็นที่ถูกอารมณ์นักรักรับประทานอย่างพวกเรา เพราะคุณน้าวรรณะทำอาหารอร่อยขมัต มีอยู่ครั้งหนึ่งพวกเราพากันไปพักที่หัวหินท่านอาจารย์ก็ไปด้วย ตอนเช้าอากาศกำลังสบายเรานั่งดื่มกาแฟกันที่เฉลียงเรือนรับรอง สนทนาพาทักกันพักใหญ่ก็เกิดถกเถียงกันขึ้นว่าขนมจีนที่ไหนอร่อย ถกกันไปเถียงกันมาหาที่ลงไม่ได้ ตลอดเวลาท่านอาจารย์ได้แต่นั่งยิ้มบ้างหัวเราะบ้างเวลาที่คู่สนทนาเขาเข้ากันบ้าง เหน็บกันบ้างตามอัธยาศัย สักครู่เราก็เหลือบเห็นแม่ค้าขนมจีนหอบคอนมาที่บ้านพัก การสนทนาก็เป็นอันหยุดลงกลางคัน อาจเป็นด้วยเหตุที่ช่วงสนทนาต่างก็สร้างจินตนาการของขนมจีนน้ำยาเอ๋ย ขนมจีนชวาน้ำบ้าง ขนมจีนนี้พริกบ้าง จนเกิดความใคร่อยากจะลิ้มลองไปตามกัน “แม่ค้าแวะก่อน” ใครคนหนึ่งตะโกน เปล่าไม่ได้หยุดแต่มุ่งตรงมาอย่างใจเด็ดแล้ว เรต่างก็สั่ง ต่างรับประทาน และเรายอมรับว่าที่เราไม่ว่าที่นั่นเด็ดที่โน่นยอด แพ้ขนมจีนที่หัวหินโดยมีต้องกังขา เรต่างก็จะจ่ายค่าขนมจีนกัน แม่ค้าอารมณ์ดียิ้มสบาย ๆ แล้วบอกพวกเราว่า “วันนี้มาขายที่นี้แห่งเดียวจะ เพราะคุณชายท่านหมาหาบ โดยให้คนไปตามมา” เราหันไปมองท่านอาจารย์ ท่านยังนั่งอยู่ที่เดิมยิ้มสายตามองดูพวกเราด้วยความรัก “อร่อยไหมเห็นเถียงกันอยู่ ผมเลยอยากให้ลองขนมจีนที่นี้ดูบ้าง” เป็นอันว่าผู้ที่ไม่ได้เถียงเพียงแต่ฟังและหัวเราะอย่างเดียว ได้รับการชูมือให้ชนะโดยเอกฉันท์ (สำหรับขนมจีนหัวหินเจ้านี้ ต่อมาท่านอาจารย์ได้สั่งมาเลี้ยงลูกศิษย์ลูกหาที่ไปหัวหินอีกหลายครั้งหลายหน) เราสนทนาพาทักกันต่อ มีช่วงหนึ่งท่านอาจารย์พูดในทำนองว่ามาหัวเมืองก็ควรรู้ว่าคนที่นี่เขาอยู่กันอย่างไร สภาพสังคมของเขาเป็นอย่างไร มติในที่สนทนาก็เลยว่าจะไปดูหนังพากย์กันที่โรงหนังคีนัน เป็นภาพยนตร์จีนชนิดฟาดฟันเลือดเต็มจอ แต่นักพากย์บรรเลงจนเป็นหนังตลกเต็มไปด้วยลูกเล่น ที่จีเส้นให้หัวเราะกันจนเจ็บชายโครงไปตามกัน พอกลับมาทำงานที่คณะพวกเราหยุดถึงความสนุกตอนไปหัวหินครั้งนั้นกันต่ออีกนาน และนั่นคือข้อยืนยันคำพูดของท่านอาจารย์ถึงความสุขอันอยู่อันแท้จริงของคนที่นี่ได้ดี เพราะเราต่างได้รับความรู้สึกใหม่ ๆ ในทรงคนะของคนในที่นั้นด้วย

ช่วงระยะเวลาสร้างอาคารเรียนในขณะเพิ่มเติม ท่านอาจารย์ต้องย้ายห้องทำงานมาอยู่รวมกับข้าพเจ้านับเป็นช่วงที่อบอุ่นและมีค่าที่สุด ข้าพเจ้าได้รับความรู้ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับพิธีการ, การใช้, การจัดวาง, การดำเนินงาน, พระราชพิธีต่าง ๆ ในพระมหาราชวัง ท่านอาจารย์มีเรื่องราวที่เป็นข้อมูลประกอบ ทั้งตำรับตำราชี้แนะให้เป็นแนวทางการประกอบการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ดังกล่าว รวมทั้งประสบการณ์และแง่คิดนับเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์และมีค่ายิ่ง

ในห้องเล็ก ๆ มีอาจารย์พักร่วมกัน 3 ท่าน รับประทานอาหารด้วยกัน สนทนาและแก้ปัญหาหารือกัน ท่านอาจารย์จะเอื้อโอ้อ้อให้ความรู้แก่เราโดยตลอด ข้าพเจ้าได้ทราบในช่วงนั้นว่าท่านอาจารย์สุขภาพไม่สู้ดีนัก คือ มีอาการอ่อนเพลียบ่อย และพยายาคิดตัวเป็นประจำ เราพอช่วยท่านอาจารย์ได้บ้างโดยการให้พักผ่อนบ้าง ประณินบัตินเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่จะทำได้ ซึ่งนับเป็นสิ่งน้อยนิดถ้าเทียบกับที่ท่านอาจารย์ให้แก่พวกเรา

มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านอาจารย์ป่วยรักษาตัวอยู่ที่บ้าน บังเอิญช่วงนั้นข้าพเจ้าไปจัดตกแต่งสวนไม้ประดับที่หมู่บ้านศรีชวลา ซึ่งอยู่ตรงข้ามซอยเข้าบ้านท่านอาจารย์พอดี เลยถือโอกาสเมื่องานเสร็จเข้าไปเยี่ยมท่านอาจารย์ที่บ้าน ซึ่งแน่นอนข้าพเจ้าอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างจะไปทางจะมอมแมมไปหน่อย แต่ด้วยความห่วงใยมิได้นึกถึงสภาพของตัวเองตอนนั้น ประกอบกับเวลาก็ใกล้จะค่ำแล้ว พอถึงบ้านท่านอาจารย์ นายพุกจำข้าพเจ้าได้ดีเลยพาขึ้นเยี่ยมท่านอาจารย์ ซึ่งนอนป่วยอยู่ชั้นบนของตัวบ้าน ท่านอาจารย์รู้สึกดีให้การต้อนรับเป็นอย่างดีในห้องรับแขก แม้ข้าพเจ้าจะทักท้วงว่าอยู่ในสภาพที่สกปรกเลอะเทอะก็ตาม ปรากฏว่าวันรุ่งขึ้นท่านอาจารย์ได้มาทำงานตามปกติ ถามท่านอาจารย์ว่าหายดีแล้วหรือ ท่านตอบว่าค่อยยังชั่วแล้ว ท่านเล่าให้ฟังว่าเมื่อคืนนายพุกโดนคุใหญ่ เพราะทางบ้านท่านอาจารย์ไม่ทราบที่ข้าพเจ้าที่อยู่ในสภาพมอมแมมนั้นเป็นใคร นายพุกถึงได้ปล่อยให้ขึ้นไปถึงห้องนอนท่านอาจารย์ นับเป็นข้อยืนยันได้ว่าทางบ้านก็ต่างห่วงใยในตัวท่านอาจารย์อยู่มาก ประกอบกับพวกมิจฉาชีพเคยเข้าไปรบกวณที่บ้านท่านอาจารย์ในช่วงนั้นด้วย

ทั้งหมดที่ข้าพเจ้าเขียนนี้เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยที่นำมากล่าว ขอเรียนไว้ในที่นี้ด้วยว่า ข้าพเจ้าได้พยายามเขียนเรื่องราวของท่านอาจารย์อยู่หลายครั้งหลายครา ก็ไม่ได้ผล เพราะมีความรู้สึกว้าวุ่นที่เขียนไปนั้นยังไม่พอเพียงกับความเป็นจริงที่ข้าพเจ้าได้รับความรักความเมตตาจากท่านอาจารย์แม้กระทั่งข้อความที่เขียนขึ้นนี้ก็ตาม

หลายคนอาจมองเห็นท่านอาจารย์ในหลายแง่หลายมุม และหลายคนอาจคิดว่าอาจารย์เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่สำหรับข้าพเจ้าท่านอาจารย์คือผู้ให้ที่แท้จริงยอมมีคุณค่าที่สมบูรณ์

ทุกวันนี้ห้องอาจารย์ว่างเปล่า โต๊ะเก้าอี้ยังคงวางสงบนิ่งอยู่ในสภาพเรียบร้อย แต่ไม่มีท่านอาจารย์อยู่ที่นั่น

เราต่างก็ทราบว่าเป็นสมบัติคู่กับชีวิต แต่ปฏิกษณอย่างข้าพเจ้ายังมีความรู้สึกถึงการสูญเสียอยู่ โดยเฉพาะท่านอาจารย์ซึ่งขอกกล่าวโดยสรุปว่า ท่านคือผู้ให้โดยแท้มาโดยตลอด ตัวท่านเองก็เหมือนกันดำรงจักท่านอาจารย์ ลองวิเคราะห์หาคูถึงเนื้อหาที่แท้จริงเถิด

ในฐานะศิษย์และผู้ร่วมงาน ขอให้ดวงวิญญาณของท่านอาจารย์จงสุขคติตามเนือนานุญที่ท่านอาจารย์ได้สร้างสมไว้ ข้าพเจ้ามีความคิดอยู่เสมอว่า ที่จากเราไปนั้นเป็นแต่ร่างของท่านอาจารย์ที่ได้ละทิ้งไปแล้ว สำหรับเนื้อแท้ในชีวิตของท่านอาจารย์ คือคำสั่งสอน ความรักความเมตตา ที่พวกเราเคยได้รับจากท่านอาจารย์ยังคงอยู่กับพวกเราตลอดไป

การศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศทางซีกโลกตะวันตก ในด้านงานสถาปัตยกรรม การตกแต่งภายใน และเครื่องเรือน จะเห็นได้ว่าการแบ่งความแตกต่างของผลงานแต่ละยุคสมัยเปลี่ยนแปลงได้ด้วยอิทธิพลหลายอย่างประกอบกัน อิทธิพลต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและแนวทางการออกแบบ พอจะรวบรวมได้ก็คือ

1. แนวทาง หรือ วิธีการสร้างรูปโดยวิชาเรขาคณิต
2. สภาพแวดล้อมทางอากาศ
3. สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
4. ทรัพยากรที่เอื้ออำนวย
5. ระบบการปกครอง และ การเมือง
6. ภาวะเศรษฐกิจ
7. ความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณี และ วัฒนธรรม
8. วัสดุ วิธีการ และเทคโนโลยี

ฯลฯ

จากอิทธิพลมากมายเหล่านี้ ทำให้ผลงานศิลปะประเภทต่าง ๆ รวมทั้งงานสถาปัตยกรรม และงานตกแต่งภายใน วิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อียิปต์ กรีก โรมัน โกธิค เรอเนซองส์ บารอก รอคโคโค นีโอคลาสสิก จนถึงปัจจุบัน

มีสิ่งแปลกแทรกเป็นเกร็ดย่อยอยู่ในประวัติศาสตร์การออกแบบเครื่องเรือน ประมาณศตวรรษที่ 18-19 มีเก้าอี้ท้าวแขนแบบหนึ่งเกิดขึ้น มีลักษณะเป็นเก้าอี้ท้าวแขนนั่งสบาย โครงไม้ เบาะนั่งและพนักพิงหุ้มผ้า เป็นเก้าอี้สองตัวติดกันหันหน้าไปคนละทางตรงข้ามกัน เวลานั่งคุยกันแล้วมองตะแคงข้างข้ามไหล่ซึ่งกันและกัน เก้าอี้ตัวนี้รู้จักและใช้กันอย่างกว้างขวางตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1811 จนถึง ค.ศ. 1900 และเป็นที่ยอมรับมากในสมัยหลุยส์ที่ 15 และหลุยส์ที่ 16 ในประเทศฝรั่งเศส

เนื่องจากเก้าอี้ตัวนี้เป็นที่ยอมรับมาก จึงนิยมแพร่หลายไปทั่วยุโรปและอเมริกา ทำให้มีการตั้งชื่อเรียกกันมากมายหลายชื่อ พอจะรวบรวมได้คือ

'S. CHAIR'

'LOVE SEAT'

'VIS-À-VIS'

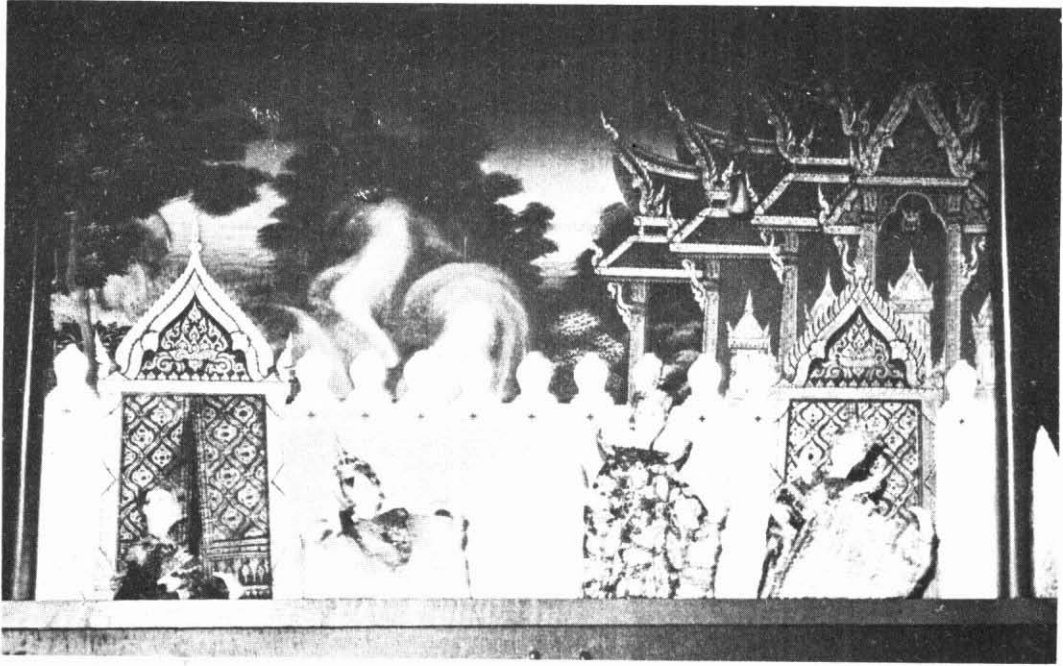
'DOS-À-DOS'

'TÊTE-À-TÊTE'

แต่ชื่อมากมายเหล่านี้ ก็ไม่สำคัญพอที่จะกล่าวถึงในที่นี้ เพราะมีชื่อที่นิยมเรียกกันมากเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ทำให้ชื่อเสียงของประเทศเราแผ่กว้างขวางออกไป ซึ่งเป็นอิทธิพลพิเศษนอกเหนือจากอิทธิพลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และสามารถกำหนดรูปแบบแก้อัตว์นี้ขึ้นมาได้ และยังเป็นที่ยอมรับกันในการทำเนียบประวัติศาสตร์เครื่องเรือนในชื่อของ "SIAMOISE" ซึ่งเป็นภาษาฝรั่งเศส แปลว่า "แห่งสยาม" หรือ "ชาวไทย" อันเป็นอนุสรณ์แห่งผ้าฝ้ายไทยที่ชื่อ "อิน-จัน" ซึ่งเกิดขึ้นและโด่งดังประมาณปี ค.ศ. 1811-1874 นั้นเอง

นี่คืออิทธิพลของประเทศไทยที่มีต่อประวัติศาสตร์เครื่องเรือน

เพื่อความระลึกถึงพระคุณของ ผศ.ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร อาจารย์คนแรกผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาออกแบบ ตกแต่งภายในให้แก่ข้าพเจ้า



# ลูกศิษย์กับอาจารย์ (หม่อม)

ในหมู่พวกเราไม่เคยมีใครคาดคิดกันมาก่อนเลยว่าอาจารย์หม่อมจะถึงแก่กรรม อายุของอาจารย์ยังห่างไกลกับไม้ใกล้ฝั่งอีกนานนัก ในชีวิตของคนเรามักจะได้ยินกันอยู่บ่อยครั้งว่า “ชีวิตเป็นของไม่แน” หรือ “อนิจจังเป็นของไม่เที่ยง” แต่สำหรับอาจารย์หม่อมแล้ว อาจารย์ท่านมักจะพูดอยู่ประโยคหนึ่งเสมอว่า “เมื่อไหร่เราจะตายเสียที?” อาจารย์พูดเหมือนกับว่าต้องการที่จะให้พวกเราตอบคำถามนี้

ตลอดชีวิตของอาจารย์หม่อม ท่านเป็นผู้ให้และให้เสมอ อาจารย์เป็นคนพูดตรงไม่ต้องอ้อมค้อม หากอาจารย์เห็นว่าลูกศิษย์คนไหนทำอะไรไม่ถูกต้องอาจารย์จะตักเตือน เพราะอาจารย์ถือว่า คุณอาจารย์ในขณะมณฑลศิลป์ เป็นลูกศิษย์ที่อาจารย์สอนมากับมือ โดยเฉพาะผู้เขียนเป็นคนหนึ่งละที่เคยโดนดู และถูกว่ากล่าวตักเตือนอยู่เป็นประจำ นับตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนเป็นตัวเป็นตนมาได้ทุกวันนี้ก็เพราะอาจารย์หม่อมที่คอยชานาบอยู่เรื่อย

อาจารย์เคยพูดกับพวกเราว่า “..ทำไมนะหนังสืองานศพจะต้องมีแต่เรื่องเศร้า แล้วก็จาระไนกันแต่เรื่องคุณงามความดีของผู้ตาย”

เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของอาจารย์หม่อม ผู้เขียนจึงได้เรียนปริญญาโทกับ ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร น้องชายของอาจารย์หม่อม ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำว่า เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นเรื่อง “ลูกศิษย์กับอาจารย์(หม่อม)” จึงเกิดขึ้น

นับตั้งแต่ผู้เขียนเริ่มเข้าศึกษาในขณะมณฑลศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เริ่มเป็นลูกศิษย์และรับราชการอยู่ได้บังคับบัญชาอาจารย์หม่อมรวมกันแล้วเป็นเวลา 21 ปี ความผูกพันในหมู่พวกเรากับอาจารย์ย่อมจะมีเรื่องราวมากมายเป็นธรรมดา “อาจารย์หม่อมเป็นคนดีเกินไป สะอาดเกินไปเหมือนพระ” พวกเราพูดกันทุกคนและทุกครั้ง เมื่อทราบว่ามีสิ่งสกปรกเข้าใกล้อาจารย์

ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยศิลปากร อาจจะเป็นเรื่องลึกลับสำหรับบุคคลภายนอก มุมอับ ๆ แคม ๆ มีตึกคอนกรีตเพียง 2 หลัง เรือนไม้ชั้นเดียวทาสีเขียว 1 หลัง บวกกับบ่อน้ำลึกประมาณ 2 เมตร กว้าง 1 เมตร ทรงกลม ที่ไม่ได้ประโยชน์อะไร สิ่งที่มีชีวิตในบริเวณมหาวิทยาลัยที่เห็นได้ชัด ๆ ก็คือ ต้นจันทน์ มีอายุหลายสิบปีเอียงท่ามุมเกือบจะ 45 องศา แล้วก็ชีวิตของนักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัยรวมกันแล้วไม่เกิน 300 คน สมัยนั้น 21 ปีมาแล้ว เรามีกันอยู่เพียง 4 คณะเท่านั้น ชื่อเสียงเรียงนามของคณะต่าง ๆ ในสมัยนั้นเขาเขียนกันยังงี้ คณะจิตรกรรมปฏิมากรรม คณะสถาปัตยกรรมไทย คณะโบราณคดี และคณะมณฑลศิลป์ แต่ในปัจจุบันนี้หากจะเขียนกันให้ถูกต้องก็คือ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรม คณะโบราณคดี และคณะมณฑลศิลป์ (คณะมณฑลศิลป์ดูเหมือนจะพิเศษกว่าคณะอื่น ๆ เพราะมีอยู่ระยะหนึ่ง คำว่ามณฑลศิลป์ มีสระ “ะ” มณฑลนะศิลป์ อันที่จริงแล้วของเดิมตามที่พระยาอนุমানราชธน ท่านตั้งชื่อเอาไว้ก็ไม่มีสระ “ะ” แต่ในปัจจุบันได้แก้ไขให้ถูกต้องอย่างเป็นทางการแล้ว)

ในสมัยก่อนการสอบเข้าคณะมัณฑนศิลป์ ไม่ต้องผ่านการคัดเลือกหรือสอบรวมจากทบวงมหาวิทยาลัย แห่งรัฐอย่างเช่นทุกวันนี้ ตอนนั้นมีการสอบวาดเส้น องค์ประกอบศิลป์ แล้วก็สัมภาษณ์กันภายหลัง เท่าที่ จำได้การสอบสัมภาษณ์ตอนผู้เขียนสอบเข้าก็มีท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นประธานการสอบ และมีอาจารย์ ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร และมีอาจารย์คณะจิตรกรรมฯ อีกบางท่านร่วมเป็นกรรมการด้วย

ผู้เขียนเป็นนักเรียนรุ่นที่ 4 ของคณะฯ ก็แสดงว่ายังมีนักเรียนรุ่นที่ ปี 2, ปี 3, ปี 4 อยู่อีก 3 รุ่น นักเรียนปี 4 ก็เป็นรุ่นแรกของคณะฯ

30 ชีวิตที่สอบ Entrance ในรุ่นผู้เขียนนั้น มีทั้งหญิงและชาย พวกเราและรุ่นพี่ตัดจรวดเรียกคณะ มัณฑนศิลป์ว่าคณะ Dec (เดค) แต่นักศึกษาคณะอื่น ๆ กลับเรียกคณะมัณฑนศิลป์ว่า “คณะลูกเมียน้อย” อาจจะเป็นเพราะว่าคณะฯ ของเราเพิ่งจะก่อตั้งเป็นคณะใหม่หมาด ๆ อาจารย์ที่สอนในตอนนั้นส่วนมากก็เป็นอาจารย์จากคณะจิตรกรรมฯ และอาจารย์พิเศษจากสถาบันอื่น ๆ ตอนนั้นการเรียนยังไม่ได้ใช้ระบบ หน่วยกิต คะแนนที่ได้ในงานแต่ละชิ้นเป็นตัวอักษร F = ตก, S = ได้เซ็ดเซือกพอดี, G = ดีหน่อย, Vg = ดีมาก, Ex = ดีมาก ๆ, W = แปลกประหลาดมหัศจรรย์กันไปเลย คือ Wonderful การเรียนในสมัยนั้น ห้ามตกวิชาเอก ถ้าตกก็ถือว่าต้องซ้ำชั้น และวิชาโทตกได้ไม่เกิน 2 วิชา แต่เวลาซ่อมต้องทำให้ได้ ถ้าไม่ได้ก็ต้องซ้ำชั้นอีก 1 ปี แล้วเวลาอยู่ปี 3 จะขึ้นปี 4 ได้ ต้องได้คะแนนรวมทุกวิชาไม่ต่ำกว่า 70% โดยเฉพาะ วิชาเอกจะต้องทำให้ได้ 3 ใน 4 ของวิชาที่มีอยู่ ถ้าคะแนนไม่ได้ตามข้อบังคับดังกล่าวนี้ก็หมดสิทธิ์ในการ ขอทำปริญญา หรือไม่มีสิทธิ์ในการเรียนปี 4 ได้แต่อนุปริญญาไปดูเล่น แต่ถ้าสอบปี 3 คะแนนรวมได้ถึง 67% และวิชาเอกทำได้ซัก 2 วิชา ถึง 70% ก็มีสิทธิ์ที่จะขอเรียนปี 4 เพื่อทำปริญญาได้ แต่มีข้อแม้ว่า ต้องเรียน ซ้ำปี 3 เพื่อทำคะแนนใหม่อีกทุกวิชาให้ได้ 70. เรียกว่าเรียนฟรีเพื่อวัดดวงกันอีกปี แต่ถ้าใครยังไม่พร้อมที่จะ เรียนปี 4 หมายถึงว่า จบปี 3 แล้วทำคะแนนถึงขั้นที่กำหนดแล้วจะออกไปทำมาหากินเก็บเงินเก็บทองเอาไว้ พอมีปัจจัยได้บ้างแล้วจะกลับมาเรียนก็ได้ถ้ายังคิดว่าไม่แก่เกินไป

ส่วนอีกประเภทหนึ่งที่ได้ปี 3 แล้ว แต่คะแนนไม่ถึง ไม่มีสิทธิ์เรียนปี 4 ออกไปหาประสบการณ์ ความชำนาญอีก 2 ปี แล้วนำผลงานมาให้ดู ถ้าดูแล้วเข้าทำก็เริ่มวัดดวงกันใหม่คือ เรียนปี 3 ฟรีไปอีก 1 ปี แล้วต้องทำให้ได้ 70% เพื่อขึ้นปี 4 เรียกว่า มัณฑนศิลป์ในสมัยนั้น “โหด” อย่างหาที่ติไม่ได้เลย เพราะ แต่ละคนมีโอกาส Regard เพียงครั้งเดียวเท่านั้นในชีวิตนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ในยุคนั้นขึ้นโดยตรงต่อกรมศิลปากร มีแต่เพียงผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยเท่านั้น หาได้มีอธิการบดีเหมือนมหาวิทยาลัยอื่นเขาไม่ ซึ่งโดยกฎหมายแล้วได้ระบุเอาไว้ว่า อธิบดีกรมศิลปากรจะ ต้องเป็นผู้ว่าการมหาวิทยาลัยศิลปากรอีกตำแหน่งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้แหละในสายตาของบุคคลภายนอกจึง กลายเป็นเรื่องเข้าใจผิดว่า “ร้อง ๆ ร่ำ ๆ ก็เป็นมหาวิทยาลัยได้” แต่นักศึกษาในยุคนั้นก็เห็นเป็นเรื่องขำ เพราะ พอญาติพี่น้องทราบบว่า เรียนอยู่มหาวิทยาลัยศิลปากรเท่านั้น ก็ต้องถามกันว่า “เอ็งเล่นเป็นตัวอะไร?” พวกเรา บางคนก็ตอบส่งเดชกันไปเลยว่า พระรามบ้าง หนุมานบ้าง ทศกัณฐ์บ้าง ว่ากันไปตามที่เห็นเป็นของสนุก

ตอนพวกเราเรียนกันอยู่ปี 1 ดึกเรียนอยู่ใกล้กับต้นจันทร์ ชั้นล่างของตึกเป็นที่ของคณะจิตรกรรมใช้เรียน ส่วนชั้นบนก็เป็นของพวกเราคณะ Dec ใช้เป็นห้องเรียน มีปี 1 อยู่ติดกับปี 4, ปี 2 อยู่ติดกับปี 3 ส่วนทางปลายตึกที่เลยไปอีกก็เป็นของคณะโบราณคดี ใช้ชั้นบน ชั้นล่างก็เป็นของคณะสถาปัตย์ ในจำนวนนักศึกษาของทุกคณะฯ คณะที่มีนักเรียนหญิงมากที่สุดก็เห็นจะเป็นคณะโบราณคดี ก็คงจะไม่น่าแปลกใจอะไรนัก เพราะบ้านเรือนเคียงกันอยู่แล้ว เขยมันชนศิลป์ สะโກโบราณคดี จึงเป็นคู่สร้างคู่สมกันมาในสมัยนั้น

สำหรับนักศึกษาหญิงของมันชนศิลป์เองในสมัยนั้น “หล่อน” เป็นผู้หญิงก็เพียงแต่ชื่อและรูปร่างหน้าตาเท่านั้น แต่กริยาท่าทางก็ผู้ชายดี ๆ นี้เอง ตอนเย็น ๆ เธอก็มักจะล้อมวงกับนักศึกษาชายทั้ง ๆ ที่มุ่งกระป๋องนั้นแหละ แม่เจ้าประคุณเตชะตะกร้อโชว์เปิดติโคตศิขาวอย่างหน้าตาเฉย เพื่อนคนนี้ก็เลยได้เป็น “นางงามเปตติโคต” ผู้เขียนเองก็ขอยกย่องเธอผู้ที่มีความสะอาดเป็นยอด เสื้อผ้าของนักศึกษาชายทั้งชั้นก็ยังขาสู้เปตติโคตของเธอไม่ได้ ขนาดเรียนจบแล้วพบเธอที่โรงแรมเฉลิมไทยตอนบ่าย ๆ เมื่อหลายปีก่อน ผู้เขียนแกล้งถามว่า (อันที่จริงไม่ได้แกล้งหรือถามเพราะอยากเห็น) “...เฮ้ย...เปตติโคตยังขาวเหมือนเดิมอยู่หรือเปล่า?” “แล้วเอ็งจะทำไม” เธอย้อน “อยากรู้” “จะดูไหม?” ว่าแล้วแม่เจ้าประคุณก็เลิกขากระป๋องขึ้นมาถึงขาอ่อน

ที่เล่ามาทั้งหมดนี้ไม่ได้เจตนาที่จะเอาเพื่อนผู้หญิงมาขาย แต่ขนาดแก่น ๆ ยังงี้ก็เล่นเอาเพื่อนของผู้เขียนออกหักต้องไปนั่งร้องไห้หลังอาหารเย็นที่สนามหลวงนานนับเดือน

ไหน ๆ ก็เล่ามาถึงขนาดนี้ก็ขอเพิ่มเติมอีกนิดว่า “เธอ” ผู้นี้แหละพวกเราพร้อมใจกันยกให้เป็นลูกสาวอาจารย์หม่อม ส่วนชื่อเสียงเรียงนามนั้นขอปิดเอาไว้ก่อน เอาแต่เพียงว่าพวกเราทั้งห้องเรียกเธอว่า “ไอศรี” ก็แล้วกัน ในห้องของพวกเราดูเหมือนว่า จะมีคำว่า “ไอ” นำหน้าชื่อเสียงเรียงนามกันทั้งหญิงและชาย เพราะถือเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็มียู 2 ไอในขณะที่ยังเป็น “นางสาว(น้อย)”

เรื่องของ “ไอศรี” ถ้าจะเล่ากันเจ็ดวันก็คงจะจบยาก เคยคิดเอาไว้ว่าจะเขียนชีวประวัติของเพื่อนคนนี้ถ้ามีเวลา

กลับมาฟังเรื่องห้องเรียนที่ค้างเอาไว้ดีกว่า ในสมัยนั้น คณะมันชนศิลป์มีห้องเรียนเพียง 4 ห้องบวกกับห้องธุรการของคณะฯ ที่คับแคบเท่ารูนูอีก 1 ห้อง ห้องน้ำอย่าไปหาทำยาเลย ต้องเดินไปหลังตึกที่แยกเอาไว้ต่างหาก หรือต้องแอบไปใช้ห้องน้ำของกรมศิลปากร ห้องเรียนของพวกเราในสมัยนั้นคือเป็นห้องเอนกประสงค์ เพราะใช้ได้สารพัดประโยชน์

ห้องเอนกประสงค์ที่ว่านี้มีเนื้อที่ประมาณ 8 x 8 เมตร ด้านหน้าเป็นระเบียบทางเดินยาวตลอดแนว แล้วก็ถึงประตูทางเข้าห้อง มีประตูอยู่ประมาณ 4 ช่อง ด้านหลังเป็นหน้าต่างบานเปิด ใช้กระจกใสตลอดผนังอีกด้านหนึ่งก็เป็นกระดานเขียว ตรงกันข้ามกับผนังด้านที่เป็นกระดานก็เป็นเส้นแบ่งเขตแดนของห้องที่กั้นด้วยไม้อัดสูงไม่เกิน 2 เมตร เวลาอาจารย์สอนห้องไหนก็แล้วแต่ได้ยินทะเลาะถึงกันหมด วันดีคืนดีอาจารย์ยังไม่ได้เข้าสอนพวกเรากรี๊ดกร๊าดกันบ้างเป็นธรรมดา รุ่นพี่ปี 4 ที่อยู่ห้องติดกันอาจจะคิดว่าพวกเราความร้อนจัด

ใช้ขึ้น พี่แกก็เอาน้ำทั้งถังสาดข้ามผนังกันห้องเข้ามาด้วยเจตนาที่จะลดใช้ให้หายปวดหัวตัวร้อนด้วยความเอ็นดู  
ภายในห้องนี้แหละโต๊ะเขียนแบบเท่ากับจำนวนของพวกเรา ใช้ทำงาน ฟังคำบรรยาย เวลาจะ  
เขียนรูปก็ยกโต๊ะไปวางเอาไว้รอบ ๆ ห้อง ใช้เก้าอี้แล้วก็กระดานสะเก็ช Drawing หรือ Painting ก็ใช้ห้องนี้  
แหละ ห้องนี้นอกจากใช้เรียนแล้วก็ยังใช้ประโยชน์ได้อีกหลายประการไม่วันก็จะไม่เรียกหรอกว่าห้องเอนก  
ประสงค์ พวกเราใช้เป็น

Bed room - เอาโต๊ะเรียนมาต่อกันเข้าแทนเตียง

Kitchen - มีโต๊ะและเก้าอี้ ใช้เตาไฟฟ้าหรือฟืนบางโอกาส

Pantry - จัดเตรียมอาหารที่เหลือเมื่อตอนเช้าเอาไว้เป็นมื้อเย็น

Dining room - จัดสำหรับโดยใช้ใบตองแทนโต๊ะแบ่งข้าวเป็นกอง ๆ เทกับข้าวไว้ตรงกลางหรือใช้  
หม้อมีหูหิ้วแทน มีช้อนไว้ชดเชยอันเดียว ใช้ร่วมกัน นอกนั้นใช้มือหมด  
กินอาหารแบบฉันทรวมเหมือนพระนั่นแหละ

Gam room - เป็นเวทีต่อมวยบางโอกาส แล้วก็รำพัดตามความถนัดของแต่ละวง

Dressing room - มีกระจกอยู่บานเดียว แขนงเอาไว้ตรงหน้าต่าง กระจกบานเท่าฝ่ามือ หรือสี่ตา  
ใช้ร่วมกันไม่เคยล้างจนเปลี่ยนเป็นสีขาวแก่ ๆ และเพราะกระจกบานนี้แหละ  
ที่เกิดคู่สร้างคู่สมอีก 1 คู่จนได้

การตกแต่งห้องเรียนของพวกเราในสมัยนั้น มีต้นกล้วยไม้ใส่กระถางเอาไปประดับแขวนไว้บนผนังหลังห้อง  
แล้วก็มีการร้อยพระอินทร์ ตามมุมมืด ๆ ในซอกหลังห้องเรียนก็มีขวดเลี้ยงปลาแก้วเอาไว้หลายขวดด้วยกัน แล้ว  
มีการด่าแข่งกันระหว่างขวดเอาไว้ รวมทั้งขวดเปล่า ๆ (แต่บางขวดอาจจะมีน้ำ) ที่พวกเรามีความจำเป็นจะ  
ต้องใช้แทนกระโถนในตอนดึก ๆ (ใช้ตามอย่างรุ่นพี่ปี 4) หน้าต่างห้องมีกรงนกเขาแขวนเอาไว้ติดตลอดเวลาตื่นนอน  
ตอนเช้า มีพรรคพวกในห้องอีกคนหนึ่งดันทะเล็งเอาไก่อมาเลี้ยงไว้ในห้อง เพื่อนให้เหตุผลในการเลี้ยงไก่อว่า  
“จะเอาไว้กินไข่”

“แต่เหม็นนี่โกโวย เกรงใจอาจารย์เวลาเข้าสอนบ้าง ถ้าอยากจะเลี้ยงไก่เอ็งก็ลาออกตัวไปเรียนเกษตร”

นี่แหละสภาพของชีวิตชาวหอเรียนที่ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ นอนในห้องเรียน จะเอาอะไรกับนักศึกษาที่พ่อแม่  
ไม่ได้มีข้อเงินข้อทองยึดใส่ปากมาตั้งแต่เกิด พวกเราในสมัยนั้นออกสองมือกินมือกันเกือบจะทุกคน  
ส่วนมากแล้วเวลาอดข้าวกันจะนั่งหน้าเขียวกันเป็นแถว เดือดร้อนถึงนารีอุปถัมภ์ ก็นักศึกษาหญิงร่วมห้องเรียน  
อีกนั่นแหละที่ได้ต่อชีวิตให้คนละมือสองมือ

พวกเราตื่นนอนกันตั้งแต่เช้าถ้ามีเวลาพวกเราก็ดูข่าวโดยใช้เตาไฟฟ้า หรือฟืนบางโอกาส ถ้า  
ดูข่าวไม่ทันก็เอาเงินในขันที่ต่างคนต่างก็ได้บริจาคเอาไว้คนละ 50 สตางค์บ้าง 1 บาทบ้าง แต่รู้สึกว่าจะไม่เคย  
มีใครบริจาคเกิน 2 บาทเลย เป็นเพราะไม่มีจะให้มากกว่า วันไหนมีเงินในขันเกิน 5 บาทก็นับว่าเก่ง วันไหน  
ดูข่าวไม่ทันก็ไปซื้อเอาในซอยข้างมหาวิทยาลัย หิ้วหม้ออีก 1 ใบเอาไปใส่เครื่องในวัว ข้าวใส่ถุงกระดาษ ก่อนขึ้น

ดึกแหวะเด็ดใบตองเอามาทั้งทางเลย ปูลงกลางห้อง เพ้าवलงแบ่งเป็นกองให้เท่ากับจำนวนคน ยกหม้อเครื่องใน  
ว้าว (แต่พวกเราเรียกว่าชีว้ว้ว้) ตั้งไว้กลางวงแถมซ้อนอีก 1 คันเป็นช้อนกลาง คือกลางจริง ๆ ทุกคนเป็นเจ้าของ  
มีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่จะตักชดชีว้ว้ว้คนละโหลก แล้วก็เวียนช้อนคันนี้ให้กับผู้ร่วมวงคนอื่นอีก นี่แหละ  
ระบบประชาธิปไตยในความเสมอภาค ส่วนการตักข้าวใส่ปากนั้นเราใช้วิธี “เปิบ” กัน คือใช้มือ

กินข้าวเสร็จพวกเราก็นุ่งผ้าเช็ดตัวเดินเข้าแถวเรียงเดียวไปอาบน้ำ ใครไม่มีผ้าขาวม้าผ้าเช็ดตัว จะนุ่ง  
ก.ก.น. ก็ไม่มีใครว่า เวลาเจอกับนักศึกษาหญิงต่างคณะฯ ตัวใครตัวมันก็แล้วกัน บางวันตอนเช้าพวกที่  
อาบน้ำเสร็จกำลังแต่งตัวอยู่บนตึกได้ยินเสียงนักศึกษาหญิงหวีดร้อง พวกเราอมยิ้มแล้วพยักหน้ากันโดย  
อัตโนมัติ เพราะรู้แน่ ๆ ว่า “เจอปเรตเข้าให้แล้ว” เมื่อพวกเราต่อว่าปเรตตัวนั้น

“ทำไม...อาบน้ำไม่ใส่กลอน?”

“ข้าไม่รู้ว่าพวกผู้หญิงจะมาแต่เช้า ถึงเห็นก็เอาไปไม่ได้วะ” ปเรตตอบ

ยุคสมัยที่พวกเราเรียนอยู่ปี 1 นั้น เค้ามีธรรมเนียมการศึกษาที่ใช้บังคับกันเป็นระเบียบแบบแผน และ  
ประเพณีสืบทอดกันมา ตั้งแต่สมัยกลินส์และกาวแบ่ง นักศึกษาที่เป็นเฟรชชี นุ่งกางเกงยีนไม่ได้โดยเด็ดขาด  
ส่วนจะตะพายยาม ไว้ผมยาว ใส่รองเท้ายาง ไม่อยู่ในข้อห้าม เสื้อผ้าที่พวกเรานักศึกษาชายใส่กันส่วนมากก็  
1 ชุด ต่อ 5-6 วัน เวลารุ่นพี่มีงานอะไรที่รับมาทำพิเศษ ก็มักจะเกณฑ์พวกเรานี้แหละแทนกรรมกร เพราะ  
พี่ ๆ เค้าว่า “ย้ายพวกนี้มันสามัคคีกันดี” อันที่จริงแล้วพวกเราได้เคยนัดแนะกันก่อนแล้วว่า เพื่อความอยู่รอด  
ของปากและท้อง ถ้ารุ่นพี่ใช้งานอะไรพวกเราก็จะช่วยทำกันเป็นทีม เพราะได้ประสบการณ์ความรู้ความชำนาญ  
เป็นเรื่องที่ได้นอกเหนือจากคำรับตำรา ด้วยเหตุนี้แหละพวกเราจึงเป็นงานกันสารพัดช่าง นับตั้งแต่ช่วยรุ่นพี่  
เขียนป้ายโฆษณาทำตัวอักษร ช่วยทำฉากละคร ใส่ไม้เสียบไม้ทำเวทียกน้ำหนัก เพื่อนบางคนอุตสาหะไป  
ช่วยงานรุ่นพี่จนตึกจนดินรตเมล์ก็หมดแล้วต้องเดินย่ำตึก จากสามย่านถึงตรอกจันทน์ กว่าจะถึงบ้านก็เกือบ  
สว่าง รตเมล์เที่ยวแรกออกวิ่งพอดี

อาจารย์ที่ช่วยกันสอนวิชาคกแต่งภายในสมัยนั้นม่กัันอยู่ม่กัันท่าน แต่พวกเราเห็น ๆ กันอยู่ทุกวันที่  
อาจารย์หม่อมนี้แหละ (ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร) คำว่า “อาจารย์หม่อม” ของนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์  
ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะฯ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ จะใช้เฉพาะอาจารย์ ม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร เท่านั้น ส่วน  
คณะอื่นอาจจะมีอาจารย์ที่เป็นหม่อมราชวงศ์อยู่เหมือนกัน นักศึกษาคณะนั้นก็เรียกว่าอาจารย์ “หม่อม” แต่  
คณะท่านกับอาจารย์หม่อมของพวกเรา สำหรับอาจารย์ที่เป็นหม่อมเจ้านั้น พวกเรามักจะเรียกว่า “ท่าน....”  
แล้วก็ต่อท้ายพระนามลงไป

คอนนั้นอาจารย์หม่อมท่านรับราชการอยู่ที่กรมศิลปากร โต๊ะทำงานของอาจารย์หม่อมอยู่ติดริมหน้าต่าง  
ด้านสนามหลวง แล้วมีใครก็ไม่ทราบอีกคนหนึ่งนั่งโต๊ะติดกับอาจารย์หม่อม ได้ยินแต่อาจารย์หม่อมเรียกว่า  
“พี่มิตร” ต่อมาคอนหลังจึงทราบที่ท่านผู้นี้คือ “อาจารย์ ม.ร.ว.มิตรดร....” ที่อาจารย์หม่อมของพวกเรา  
ให้ความเคารพนับถือมาก เพราะครั้งหนึ่งจำได้ว่า “เรายอมแพ้พี่มิตร ตอนเรากลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ ก็

ได้ที่มีตราบนี้แหละคอยช่วยเหลือแนะนำอยู่เสมอ” ประโยคนี้อาจารย์หม่อมเคยกล่าวให้พวกเราฟังไม่น้อยกว่า 10 ครั้ง

และเมื่อตอนที่ผู้เขียนเคยขอกงานเก่าของอาจารย์หม่อมเพื่อเอาไว้ดูเป็นครู อาจารย์หม่อมท่านบอกว่า “เราไม่เคยเก็บงานเอาไว้ ส่วนมากแล้วจะเผาทิ้งหมด เมื่อก่อนเคยเก็บไว้ แต่ที่มีตราบบอกว่า ถ้าเก็บเอาไว้มันจะติดตาเพราะอดดูของเก่าไม่ได้ ดิ้นไม่หลุด แล้วจะไม่มีอะไรใหม่ เราก็ดูตามที่มีตราบบ้าง”

เวลาพวกเราเดินเข้า-ออกทางประตูมหาวิทยาลัย ซึ่งตอนนั้นมีประตูเดียวที่ใช้ร่วมกับของกรม (เพราะตอนนั้นมหาวิทยาลัยยังไม่มีบริเวณของทางวังท่าพระ ซึ่งมีเพิ่มอีก 2 ประตู รวมเป็น 3 ทางเข้า-ออก เช่นเวลานี้) ก็ต้องฆ่าเลือดดูเสียก่อนว่าอาจารย์หม่อมท่านนั่งอยู่ที่โต๊ะทำงานบนกรมฯ หรือเปล่า เพราะบางวันพวกเราใช้เวลานั่งดูสาวกันแถวโคนมะขามหน้ากรมฯ นั้นแหละ

ในตอนนั้นถึงแม้อาจารย์หม่อมท่านจะเป็นอาจารย์พิเศษ แต่ก็ได้เอาใจใส่ในผลการเรียนของนักศึกษาที่คณะฯ ตลอดเวลา ฉะนั้นเวลาจะเข้าออกนอกบริเวณ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ

วันหนึ่งพวกเราทราบข่าวซึ่งเป็นที่น่ายินดีว่า คณะมัณฑนศิลป์จะมีห้องปั้นเป็นของตัวเองเสียที หลังจากทีคณะของเราต้องไปขออาศัยห้องเรียนวิชาปั้นจากคณะจิตรกรรมฯ มานาน ห้องปั้นหลังนั้นอาจารย์ในคณะฯ และพวกเราซึ่งอยู่ปี 1 เป็นผู้ก่อสร้าง ทั้งหมดเป็นโครงไม้ฝากระเบื้องกระดาศ หลังคากระเบื้องลอนเล็ก พื้นซีเมนต์ขัดมัน ด้านหน้าเป็นที่ใช้เรียน-สอนปั้น ด้านหลังเป็นห้องพักอาจารย์ผู้สอนวิชาปั้น ห้องปั้นหลังนี้ก่อสร้างขึ้นบนพื้นที่ด้านหลังของอาคารเรียน ตรงช่องทางเดินด้านหลังของกรมศิลปากรด้วยทุนทรัพย์ในการก่อสร้างทั้งหมดอาจารย์หม่อมท่านได้เป็นผู้บริจาค ตลอดจนค่าน้ำ ค่าบุหรี ค่าอาหารทุกมื้อ และค่าตัวหนังสือ พวกเราก่อสร้างกันอยู่ 6-7 วันงานก็แล้วเสร็จ มีवादเสียวกันนิดหน่อยก็ตรงที่ปั้นหลังคามุงกระเบื้องเท่านั้น เมื่องานเสร็จอาจารย์หม่อมบอกว่า “ขอบคุณนะที่ทำให้คณะฯ” อันที่จริงแล้วพวกเราน่าจะกราบขอพระคุณอาจารย์หม่อมมากกว่าเพราะพวกเราได้มีห้องปั้นก็เพราะท่านและมหาวิทยาลัยก็ควรจะต้องขอบคุณอาจารย์ที่ท่านได้ช่วยกรุณาประหยัดเงินงบประมาณแผ่นดิน

นักศึกษาในสมัยนั้น โดยเฉพาะในหมู่พวกเราเกือบจะทุกคนต่างก็ได้รับความกรุณาอุดหนุนเงินจือจากอาจารย์หม่อมอยู่เสมอ ตั้งแต่ทำงานพิเศษให้ทำจะได้มีเงินใช้ ขอขยืมเงินเพราะทางบ้านยังไม่ส่งเงินมาให้ หากเป็นเจ้าจำนำหน้าเก่า ๆ มายืมอาจารย์หม่อมมักจะพูดว่า “...นี่เล็กขยืมที่ได้ไม่ เพราะมันหลายครั้งแล้วขอเฉย ๆ จะดีกว่า” พวกเราก็ก็นำแต่ขยืม เพราะรู้แน่ ๆ ว่าของเก่ายังไม่ได้คืน อาจารย์ท่านคงขี้เกียจจำคายุ แต่ก็ยังส่งให้

มีเพื่อนรุ่นเดียวกันอีกคนหนึ่ง บ้านอยู่ต่างจังหวัด คอยรณานัดจากทางบ้านตั้งแต่ต้นเดือนจนกลางเดือนเงินจากทางบ้านก็ยังไม่ส่งมา พวกเราก็ก็นำแต่ปลอบใจเพื่อนจะได้หายกลุ้ม จนกระทั่งสิ้นเดือนเพื่อนเราก็ก็นัดความอดทน ประกาศสั่งห้องเรียน “...คอยคุณนะ...เลือดแก่ ๆ สองก้อนตัดทิ้งก็ได้วะ” เล่นเอาพวกเรานั่งหัวเราะกันเมื่อพี่แกบอกประกาศตัดเชือกผูกพการี

ในหมู่พวกเราบางคนชอบตีหน้าเศร้าเวลาเจอกับอาจารย์หม่อม

“อาจารย์ครับ ผมขอกลับบ้าน”

“อะไรนะ” อาจารย์หม่อมถาม

“ขอกลับบ้านครับ” พร้อมกับยกมือสองข้างแล้วชูนิ้วทั้งสอง

“อ้อ...กลับบ้าน พุดก็ไม่ซัด จะเอาไปทำอะไร?”

“หิวครับ ยังไม่ได้ทานข้าวเลย”

“เข้าเอาไปเลย...กลับบ้าน...” อาจารย์หม่อมพูดเป็นเชิงล้อเล่น พร้อมกับส่งเงินให้กลับบ้าน

บางคนอาจารย์หม่อมให้ความกรุณาอนุเคราะห์ โดยให้อุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียน เครื่องมือเขียนแบบ สี-พู่กัน แม้แต่เสื้อ อาจารย์หม่อมท่านก็ใส่ถุงเอามาให้จากบ้าน คงจะรำคาญที่เห็นพวกเราใส่เสื้อขาด ๆ มีแต่ขี้เกลือบจับเป็นคราบ ๆ โดยเฉพาะผู้เขียน จนกระทั่งทุกวันนี้เสื้อที่อาจารย์หม่อมท่านได้กรุณาให้มาก็ยังคงเก็บเอาไว้ทุกตัว จนกระทั่งเพื่อนรุ่นเดียวกันพูดกับอาจารย์หม่อมว่า “...อาจารย์ครับ ให้แต่เสื้ออย่างเดียว แล้วกางเกงละครับ” อาจารย์หม่อมก็เลยหันไปทำตาเขียวกับคนพูด แต่ก็ไม่ได้ว่าอะไร

เจ็บไข้ได้ป่วยก็อาจารย์หม่อมอีกนั่นแหละ ดูเหมือนว่าใครมีปัญหาอะไร ทั้งที่เปิดเผยได้และไม่ได้ ก็มักจะหนีไม่พ้นอาจารย์หม่อม ถ้าอาจารย์มีเวลาก็จัดการเป็นธุระให้เสร็จด้วยตัวท่านเอง ถ้าไม่มีเวลาก็กรุณาเขียนนามบัตรให้เป็นใบเบิกทางแม้กระทั่งใครจะกู้เงิน ใครจะไปเมืองนอก อาจารย์ก็กำประกันให้เสร็จ บางครั้งก็เล่นเอาอาจารย์หม่อมใจหายใจกว่าไปเหมือนกัน จนกระทั่งอาจารย์หม่อมได้เคยปรารภว่า “การที่เป็นผู้ให้อยู่บ่อย ๆ นั้นบางครั้งก็อาจจะเป็นอันตรายแก่ตัวเองได้เหมือนกัน...” ก็เป็นเพียงแต่คำพูดเท่านั้น เขาเข้าจริงแล้วอาจารย์ก็ยังเป็นผู้ให้เหมือนเดิมอีกนั่นแหละ จะเป็นใครก็แล้วแต่ ถ้าเอ่ยปากขอความช่วยเหลือแล้ว ยังไม่เห็นอาจารย์หม่อมจะทำให้ใครผิดหวังเลย

และเมื่อพวกเราจบการศึกษากันแล้ว ตอนเที่ยง ๆ อาจารย์หม่อมมักจะชวนไปกินข้าวนอกที่ทำงาน ช่วงเวลาที่กินข้าวกันนี้แหละ ที่มีการสนทนากันออกนอกกรอบกติกาที่สุด ใครมีเรื่องอะไรก็เล่าสู่กันฟัง ส่วนมากอาจารย์หม่อมท่านเป็นผู้ฟังมากกว่าพูด นอกเสียจากเป็นเรื่องที่พวกเราสงสัย ก็ขอความคิดเห็นให้ อาจารย์หม่อมท่านกรุณาช่วยแนะนำ อาจารย์ก็เริ่มอธิบายให้ฟัง อาจารย์หม่อมท่านเป็นนักเล่า จะจับประเด็นของใครจนเรื่องทำให้พวกเราเข้าใจง่าย ฟังแล้วไม่รู้สึกลำบาก เพราะอาจารย์ได้ทำมือทำไม้ประกอบไปด้วย เพื่อให้มองเห็นภาพพจน์ได้กระจ่างขึ้น กินข้าวกันเสร็จแล้ว ถึงเวลากลับที่ทำงาน อาจารย์หม่อมจะเป็นเจ้ามือทุกครั้ง เนื่องจากอาจารย์หม่อมทราบดีว่า ชีวิตความเป็นอยู่และฐานะของพวกเราเป็นอย่างไร ถึงแม้ไม่ออกไปกินข้างนอกจะกินกันในห้องพักอาจารย์ก็แล้วแต่ อาจารย์หม่อมจะให้ภารโรงเดินถามพวกเราว่า ใครจะกินอะไร? แล้วอาจารย์หม่อมก็เป็นเจ้ามืออีกนั่นแหละ แม้ในระยะหลังตอนที่อาจารย์หม่อมสุขภาพไม่ค่อยจะดีนักต้องเอาอาหารใส่กล่องมาจากบ้าน แต่พอถึงตอนที่อาหารในกล่องมักจะถูกแบ่งให้พวกเรา ไม่คนใดก็คนหนึ่ง อาจารย์บอกว่า “เอามาเผื่อแล้ว ของเรายังมีพอ”

มีอยู่วันหนึ่ง ออกไปกินข้าวกันข้างนอก จะเป็นที่ไหนผู้เขียนก็จำไม่ได้แล้ว เมื่ออาจารย์ชำระเงินเรียบร้อยแล้วบ๋อยก็นำเงินทอนมาให้ อาจารย์ทิบบ๋อย ใส่ถาดให้ไปสลิปบาท พอบ๋อยหมุนตัวจะเดินกลับก็มีเสียงจากในกลุ่มพวกเราดังขึ้น “เดี๋ยวก่อน...น้องจำ บ๋อยจำ ได้ตั้งกับบาทแบ่งให้พี่มั่งฮี้” พูจบพอเจ้าประคุณก็แบ่งเอาเงินทิปคืนมา 5 บาท เล่นเอาอาจารย์หม่อมนั่งตกตะลึง พอขึ้นรถก็ปั่นมาตลอดทาง .

“...ทำไมทำยังงั้นนะ โตจจนจะมีลูกมีเมียแล้ว ไม่เป็นผู้ใหญ่เสียที.....”

“ก็ไม่มีนี่ครับ”

“แล้วทำไมไม่ขอ”

“ยังไม่อยากขอครับ แย่งเค้าสนุกกว่า แต่ถ้าอาจารย์คู่อีก ผมจะขอละทีนี่....”

“วันก่อนตอนไปหัวหินแล้วเลยไปเที่ยวหัวข่างกัน มีหญิงมอญน้องสาวเราไปด้วย คนไปเที่ยวที่นั่นกันตั้งเยอะตั้งแยะ พวกเรานี่แหละไม่รู้ใครไปหยิบสลิปปะรดที่เจ้าของเค้ายังกินไม่หมด เอาของเขามาทั้งกระทงเลย นั่งกินกันหน้าตาเฉย หญิงมอญก็กินกับเขาด้วย” อาจารย์หม่อมเล่าความหลังให้ฟัง

“โธ...อาจารย์ ก็ของมันเหลือน่าเสียดาย ใครก็ไม่ทราบทิ้งเอาไว้”

“เราว่าไม่ใช่ของเหลือแน่ ๆ เจ้าของเขาอาจจะลুকไปไหนก็ไม่รู้”

อาจารย์หม่อมมักจะใช้คำว่า “เรา” แทนตัวท่านเองเวลาอยู่ในกลุ่มคนคุ้นเคย หรือผู้ใต้บังคับบัญชา อาจารย์มีเกร็ดซ้ำ ๆ เรื่องของพวกเรามีหลายเรื่องเพราะคำว่าพวกเราก็ตราบกันตั้งอยู่แล้วว่าต้องมีหลายคน แต่จะให้เอ่ยชื่อเสียงเรียงนามเห็นจะไม่ได้ เพื่อความปลอดภัยของผู้เขียน และเพื่อให้ชีวิตสมรสของพรรคพวกราบเรียบ ประจวบเส้นทางสายกรุงเทพ-จันทบุรี ฟังเกร็ดซ้ำ ๆ ที่อาจารย์หม่อมเล่าให้ฟังดีกว่า....

“เราอนป่วยอยู่ในโรงพยาบาลจุฬา เรื่องมันเกิดขึ้นเกือบจะสิบปีแล้ว....หมอบอกว่าอีกวันสองวันก็กลับบ้านได้ กำลังนอนพักอ่านหนังสืออยู่บนเตียง มีผู้หญิงหน้าตาดี..เดินเข้ามายกมือไหว้แล้วจระไนให้เราฟังหมดเลย ไม้ดเลยไม่มีเหลือเลย...ลงท้ายแกบอก ว่า หนูต้องเสียนาคตรีณไม่จบก็เพราะเค้า...ตอนนี้หนูกำลังจะมีเด็ก...นี่แหละพูดมาแค่นี้เราก็นึกออกทันทีเลยว่าใครเป็นตัวการ เอ้อ เลยต้องอยู่โรงพยาบาลต่ออีกหลายวัน...กว่าจะกลับบ้านได้ ทั้ง ๆ ที่จวนจะหายแล้วนา”

กำลังฟังอยู่มัน ๆ พอดีจำเลยเจ้าของเรื่องก็เดินเข้ามา พวกเราก็เลยหัวเราะขึ้นมาพร้อมกัน เจ้าของเรื่องดูเหมือนจะเดาออกเลยตามอาจารย์หม่อม

“นั่นแน่....สงสัยนินทาผมแหง ๆ เลย...”

“ไม่ได้นินทา กำลังชมว่า...เก่ง...” อาจารย์หม่อมตอบ

ฟังเรื่องคนอื่นมาหลายเรื่องแล้ว ฟังเรื่องผู้เขียนเองซะหน่อยก็ดีทีเดียวพรรคพวกจะหาว่าขายแต่คนอื่นที่เรื่องของตัวเองไม่ยอมขาย ยังไง ๆ ก็จะได้บ้านแตกพร้อม ๆ กัน แล้วจะได้ไปเข้าบ้านแซร์ค่าเช่าอยู่ด้วยกันตามที่ได้แสดงเจตนารมย์กันเอาไว้มานานแล้ว (ใครก็ไม่รู้เป็นคนชวนจำชื่อไม่ได้) เพราะบางคนบ้านอยู่ไกลถึงนครชัยศรีเห็นบ่นอยู่ว่าขี้เกียจขับรถ

16 ปีแห่งความหลังพอดี ตอนนั้นผู้เขียนสอบเสร็จปีสุดท้าย ไม่สบายต้องเข้าโรงพยาบาลจุฬาวตั้งแต่  
ตอนที่ 2 หมอบอกว่ากล้ามเนื้อหัวใจแย่มาก ๆ เพื่อบรรเทาอาการปวดหน้าอกเลยฉีดยาแก้ปวดให้ 1 เข็ม จะได้  
หลับสบาย เข้าขึ้นมาตอนบ่ายแก่ ๆ ฤทธิ์ของยาแก้ปวดหน้าอกจะหมด แต่ก็ยังคงงัวเงียสับสนลึ้ออยู่ ลืมตาขึ้นมา  
เห็นอาจารย์หม่อม หมอ พยาบาล และแม่ของผู้เขียน ผู้เขียนจ้องมองอย่างตตะตะถึง เรียกว่ามองกันตาค้าง  
อยู่นาน ได้ยินเสียงแม่เรียก “ลูก ๆ ๆ” พร้อมกับเขย่าวทำให้รู้สึกตัว แล้วเรียกอีกแต่ก็ไม่ได้ตอบ เมื่อไม่ตอบ  
หนัก ๆ เข้า แม่ก็เลยร้องดั่ง ๆ “อาจารย์ คุณหมอ ลูกคิดฉันเป็นอะไรไปไปแล้ว นอนตาค้าง” ผู้เขียนก็เลยต้อง  
อ้อมให้แม่แล้วบอกว่า “ไม่ได้เป็นอะไรหรอกครับ”

“ตามจริง ๆ เอะตอนนอนตาค้างที่จุฬาว เป็นอะไร” อาจารย์หม่อมถามอยู่หลายปี ผู้เขียนก็ยัง  
ไม่ยอมตอบเพิงจะมาตอบให้อาจารย์หม่อมทราบเมื่อไม่นานมานี้เอง

“สวยครับ เลยนอนตาค้าง”

“อะไรสวย?” อาจารย์หม่อมซัก

“แะแะ แะ พยาบาลคนนั้นแหละครับ แกสวยจริง ๆ ลืมตาขึ้นมาเห็นหน้าแกพอดี”

“แล้วได้ยินเสียงแม่เรียกหรือเปล่า?”

“ได้ยินครับ แต่กำลังมองเพลิน.....”

“บ้า...นี่ขนาดนอนพะงาบ ๆ อยู่คนเดียวนะ”

โดนคุยอีกจนได้ แต่มันก็น่าอยู่หรอก สำหรับเรื่องนี้แม่ไม่เคยถามอีกเลยตั้งแต่ออกจาก ร.พ. เพราะคงจะลืม  
ไปแล้ว

## “เรื่องเกิดที่หัวหิน”

ตอนปิดเทอมหรือวันสุดสัปดาห์ อาจารย์หม่อมมักจะชวนพวกเราไปพักผ่อนที่หัวหิน ที่หัวหินนี้มี  
นิยายเยอะ นอกจากจะนั่งฟังเสียงคลื่น เสียงลมกันแล้ว ยังมีเรื่องเก่า ๆ ซ้ำ ๆ เล่ากันไม่รู้จักจบ มีทั้งนิยาย  
ชิงรักหักสวาทสรวัดเรื่อง

คืนนั้นหลังจากที่พวกเรากินข้าวกันตรงระเบียงเรียบร้อยแล้ว คุณทวี(น้องชายอาจารย์หม่อม) ได้ให้  
คนยกกระดาษมีน้ำยาว ๆ เป็นตาตักแตนมาให้ พร้อมส่งมิดให้ผ่านาวบับลงไป แล้วก็ใส่น้ำตาลทรายลงไป  
ท่านบอกว่า “รสชาติจะได้ดีขึ้น” ผู้เขียนล่อเข้าไป 2 แก้วเท่านั้น อย่าวาแต่เดินเลย ให้คลานก็คงจะคลานไม่เป็น  
อาจารย์หม่อมเลยให้พรรคพวกช่วยประคองปีกเอาไปส่งที่บังกาโล “ใจขึ้น” ห่างจากบ้านหลังใหญ่นิดเดียว  
พรรคพวกก็เลยครึ่งลักครึ่งจูงเอาตัวไปยึดไว้ใต้โต๊ะที่ระเบียง แต่ก็ยังเอ็นดูกลัวยุ่งจะกัด เลยเอามุ้งครอบโต๊ะไว้  
เพื่อป้องกันยุ่ง กลับไปตั้งนานคิดว่าคงจะหลายชั่วโมง ได้ยินเพื่อนมากระที่บเท้าอยู่ข้างหัวมื่อที่ทุบโต๊ะ

“...เฮ้ย ตื่น ตื่น เกิดเรื่องแล้ว...ไปช่วยกันหน่อยที่ริมหาด ช้างรื้อหน้าบ้าน...พวกมันมีกันหลายคน... เร็วนะ อย่าช้า”

“โครม” ลืมไป นึกว่านอนอยู่ในห้องลุกขึ้นพบว่าเดี่ยวหัวกระแทกกับได้โต๊ะบวมเป็นตุ่มมะนาว ขนาดยังไม่ได้เอือกกำลังกับฝ่ายตรงข้ามเลย กว่าจะแหวกมุ้งวิ่งมาที่ริมหาดได้ ไปถึงก็ได้ยินเสียงคนกำลังเสียงกันอยู่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม พวกเรากลุ่มหนึ่งละ มองไปอีกฝ่ายหนึ่งมีผู้หญิงสวย

“ใช่แต่ทั้งหมดต้องเป็นของผม” ฝ่ายตรงข้ามพูด

“ไม่ได้ต้องเป็นของผม” พวกเราเถียง

“ก็ผมนั่งอยู่ก่อน”

“ผมทราบว่าคุณนั่งอยู่ก่อน...ผมแอบดูคุณ กับคุณผู้หญิงอยู่นานแล้ว ผมยังรักษามารยาทเพราะอยากจะถูกใจ จึงไม่แสดงตัว ตอนเต๋ขึ้นจากทะเลมาไขใกล้คุณคุณก็ยังไม่เห็น” ฟังพวกเราที่มีมารยาทพูดก็แล้วกัน

“ผมเห็นเต๋” ฝ่ายตรงข้ามไม่ลดละ

“เอ๊ะ คุณนี่พูดไม่รู้เรื่อง....คุณเห็นเต๋คุณก็เอาเต๋ไปซี โน่น ๆ กำลังคนลงทะเลพอดี ผมเห็นใช่ผมเอาใช่.... เฮ้ยไป วิ่งไปเอาตะกร้าที่บ้านมา” เพื่อนเราพูดตัดบทแบบศรีธนญชัย

100 กว่าฟองใช่เต๋คินนั้น

“...ที่จะมีเรื่องแล้ววิ่งไปตาม...อ้ายตอนแอบดูไม่อีกกะตาม”

“ໄ໊อาหารตา...ไว้คินฟุ้งนี้ถ้ามีแล้วตาม...แล้วเฮ้งอย่าเมาเสียก่อนละ”

อีก 2 วันเราก็กลับกรุงเทพฯ ทราบจากอาจารย์หม่อมว่ามีพรรคพวกบางคนได้ขอร้องให้อาจารย์อยู่ต่ออีกคืนหนึ่ง อาจารย์บอกว่าไม่ได้ ต้องรีบกลับเพราะมีธุระที่กรุงเทพฯ เล่นเอาพรรคพวกควรเงยอ้อย

“แหมคินนี่ผมมีนัดพอดี เล็งเอาไว้แล้วน่าจะไปคุยกันแถวจอมพลวก” ไปหัวดินกันที่ไร่สุกีกว่าทางเก่งที่เคยหลวม ๆ ก็ซึกจะคับ ๆ เพราะตั้งแต่เข้าถึงค้ำมีแต่รายการเจริญอาหารที่อาจารย์หม่อมได้กรุณาตลอดเวลา

8.00 น. อาหารเช้า - ส่วนมากแล้วจะขึ้นรถไปตลาดส่งโจ๊กแล้ววิ่งข้ามฟากไปตลาดซื้อปลาทองไก่เพื่อเอามาโรยใส่โจ๊ก กินเสร็จหาซื้อหนังสือพิมพ์หัวติดมือเอากลับไปอ่านใครจะลงทะเลหรือเดินจับสาวก็แล้วแต่ความสมัครใจ

12.00 น. อาหารเที่ยง - ขึ้นจากทะเลทั้งชุดผ้าขาวม้าและกางเกงอาบน้ำ (แล้วแต่ใครใส่อะไร?) นั่งเบียดกันตรงระเบียงหน้าบ้านอาจารย์หม่อม บางครั้งกว่าจะขึ้นจากทะเลก็ป้าย ๆ อาหารมีฝาชีขนาดใหญ่ครอบคอยท่าอยู่แล้ว (เพราะทราบว่าจะขึ้น

- 
- จากน้ำตอนไหนก็ไม่อด)
- 16.00 น. ของว่าง - เวลากินของว่างตอนนี้แหละที่เป็นปัญหาสำหรับพวกเรา เนื่องจากกระเพาะมันไม่เคย แคล่ได้กินวันละ 3 เวลาก็นับว่าโชคดีสำหรับวันนั้นแล้ว
- 20.00 น. อาหารเย็น - มื้อนี้แหละที่มีสมาชิกมากันพร้อมหน้าพร้อมตา กินข้าวเสร็จพวกเราก็นั่งคุยกัน มีอาจารย์หม่อมหนึ่งเป็นองค์ประธานอยู่บนเก้าอี้หวาย คุยกันสักพักก็สมาชิกก็ค่อย ๆ เลี้ยงไปเข้าห้องน้ำแล้วลงบันไดลงหลังหายไปทีละคน 2 คน จนเหลืออาจารย์หม่อมคนเดียว

เข้ขึ้นมาพอเห็นหน้าคำแรกที่อาจารย์หม่อมทัก

“เป็นยังไงหลังสถานีเมื่อคืนนี้สนุกไม๊”

เล่นรู้ทันกันแบบนี้พวกเราก็อายกันแยะเลยได้แต่ยิ้มแห้ง ๆ ไม่ตอบ

“ระวังหน่อยนะ ก่อนจะตัดสินใจควรจะต้องดูบัตรสีชมพูเสียด้วย ถ้ามีบัตรสีชมพูแสดงว่าปลอดภัยอนามัยอำเภอเค้าตรวจสอบแล้ว....” อาจารย์กลับหวังดี ให้คำแนะนำเสียอีก

บางครั้งในการไปหัวหินพวกเราต่างคนต่างไป บางคนชอบทางรถยนต์ บางคนก็ชอบเดินทางโดยรถไฟ เพราะได้บรรยากาศทั้งอาหารตา และสุรา

ส่วนตัวผู้เขียนเองนั้นชอบเดินทางรอบดึก กว่าจะขับรถถึงหัวหินก็ตีหนึ่งตีสอง ต้องสร้างความลำบากให้กับอาจารย์หม่อม และพรรคพวกที่ไปคอยกันอยู่ก่อนแล้ว อีกครั้งหนึ่งเรื่องเกิดขึ้นที่หัวหินเหมือนกัน 10 กว่าปีมาแล้ว

พวกเราไปถึงหัวหินตอนเย็นพอสลัว ๆ รุ่นพี่ในกลุ่มที่ไปด้วย ซึ่งปกติรุ่นพี่คนนี้เป็นคนเรียบร้อยมาก สุภาพ เจ้ระเอียด ไม่ดื่มสุรา ทำให้พวกเราเกรงใจมาก แล้วอีกอย่างหนึ่ง ระบบซีเนียร์ตีของศิลปากรในสมัยนั้นรุ่นน้องต้องฟังคำสั่งรุ่นพี่ไม่มีโอกาสท้อเลย

“เร็วพวกเรา...ลงทะเลกันดีกว่า...” รุ่นพี่สั่ง

“ครับ...เอาเลยพี่ เดี่ยวขอผมเปลี่ยนกางเกงอาบน้ำ.....”

“ไม่ต้องหรอกน่า มีดแล้วไม่มีใครเห็นหรอก ไปเร็ว เดินเรียงแถวกันไปเลย” รุ่นพี่แกสั่งยังกะทหาร

เล่นเอาพวกเรางัดเด็กไปตามกัน พอหันไปดูเท่านั้นแหละ พ่อเจ้าประคุณเอ๊ย คำเป็นหนึ่งไปทั้งตัวเลย พี่แกเล่นเอาสีผิวเข้าช่วยตอนพลบค่ำตกใต้ถุนก็หาไม่เจอ จะนุ่งหรือไม่นุ่งก็มีค่าเท่ากันนั้นแหละสำหรับพี่....อ้ายพวกเรารุ่นน้องที่ตัวขาว ๆ ก็ลำบากใจหน่อย ได้แต่เดินตามผู้นำเป็นงูกินหาง ดูแล้วโป่งโล่งดี ก่อนถึงทะเลได้ยินพรรคพวกแอบกระซิบกัน

“สงสัยว่ามีเด็กจะเข้าพี่....แถนะ เอียนจั่งวะ”

“มีเข้าไม่เป็นไรหรอก เจอแมงกะพรุนเข้าละก็ เอ็งเอ๊ย...เกากันสนุกไปเลย...” อีกคนหนึ่งเสริม

## นี่ก็หัวหินอีกเหมือนกัน

จะเป็นครั้งที่เท่าไรก็จำไม่ได้แล้ว นึกออกเพียงแต่ว่า ตอนนั้นยังเรียนหนังสืออยู่ ก็เก็บเงินกันเอาไว้เป็นกองกลางคนละ 100 บาท นั่งรถเมล์ต่างคนต่างออกคาร์ไปเที่ยวหัวหิน พวกเราได้แบ่งหน้าที่กัน เพราะมีแต่พวกผู้ชายทั้งนั้นที่ไป จัดสรรหน้าที่ตามความถนัดเสร็จ ใครมีหน้าที่พอกั้ว ใครมีหน้าที่จ่ายกับข้าว หน้าที่ทำของหวาน หน้าที่ล้างถ้วยล้างชาม พวกเรานัดเจอกันที่บังกาไลของอาจารย์หม่อมนั่นแหละ แบ่งหน้าที่กันเสร็จ แต่มีอยู่คนเดียวในหมู่พวกเราที่ยอมยกให้ว่า หม่อมมีมนุษยสัมพันธ์ดีเลิศ จนกระทั่งไม่ต้องมีหน้าที่อะไร คืออยู่เฉย ๆ กินแล้วก็นอนเท่านั้น เพราะเราทราบดีว่าถึงแบ่งหน้าที่เพื่อนก็คงจะไม่ทำ เนื่องจากความขี้เกียจในมนุษยชาติตั้งแต่พระเจ้าสร้างโลกได้มาสุขกันอยู่ที่เพื่อนคนนี้นั่นคนเดียวเท่านั้น และเพื่อนก็มีอาวุธที่สุดในหมู่พวกเรา จึงมีฉายาว่า “อ้ายแก” ความที่เพื่อนเป็นคนขี้เกียจถึงขนาดที่เรียกว่าถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ แล้ว เพื่อนจะไม่พูด ได้แต่นั่งอมยิ้ม หรือพยักหน้าเป็นเชิงรับ แล้วก็ถ่ายหน้าเป็นเชิงปฏิเสธ บางครั้งถามตั้ง 3 คำมันยังไม่ยอมตอบ จนพรรคพวกทนไม่ไหวต้องตะคอกถามว่า “เอ็งเป็นไม้หรือ?” “เอ็งกลัว...ว่าดอกพิกุลจะร่วงออกจากปากหรือไง?” เพื่อนคนนี้เป็นคนขี้อายขนาดหนัก เดินสะดุดก้อนหินหล่มที่มหาวิทยาลัย พรรคพวกนั่งอยู่ที่โคนต้นจันทร์ ตบมือหัวเราะแค้นนั่นเองแหละ เพื่อนยังไล่ต้อยเสีรอบห้องเรียน เล่นเอาห้องเอนกประสงค์ของเราจะจายเสียไม่มีชนิดี เหตุผลในการต้อย “ข้าอายผู้หญิงวะ”

นอกจากฉายาคำว่า “อ้ายแก” แล้ว ยังมีฉายาอีกคำหนึ่งคือ “เด็กกอนามัย” เพราะหลังอาหารแล้วเพื่อนต้องกินนมชงทุกครั้ง ตอนเก็บเงินคนละ 100 บาท เป็นเงินกองกลางก็ยังมีปัญหา “คำอาหาร 100 นิ่ง เอ็งมีนมชงให้ข้าด้วยรีปาว...” อ้ายแกถาม “มีให้เอ็งเรียบริ่อยทุกมือเลย เอ็งจะเอาชงใส่ขวดแล้วนอนดูดด้วยก็ได้” เจ้านิสเสียดตอบ (รุ่นพวกเรามีชื่อนิส 2 คน เพื่อกันความสับสน จึงต้องเอาชื่อพ่อเข้าไปต่อท้ายเวลาเรียก)

วันนั้นกินข้าวเย็นกันเสร็จ พวกที่มีหน้าที่ล้างจานก็ล้างกันไป ส่วน “เด็กกอนามัย” กำลังนั่งกินนมชงพวกที่ทำของหวานก็กำลังเร่งให้เสร็จ เพราะจะไปจับสาวกันที่ตลาดกลับมามาจะได้กินของหวานที่ทำเอาไว้ คนที่มีหน้าที่ทำของหวานคือ “เจ้าหัวเล็ก” มันบอกว่า “ข้าจะทำเม็ดแมงลักขาววัง รับรองพวกเอ็งคิดใจเด็ดขาด” ทำเสร็จแล้วก็ยกเอามาวางไว้ข้างบันได พวกเราก็เริ่มทยอยกันลงจากบังกาไล

“เฮ้ย แก...เอ็งไม่ไปหรือ?” พวกเราถาม

“?” มันไม่ตอบ

“หนอย แล้วคิดจรีตุ่นขาสันสีขาว นึกว่าจะไปจับสาวด้วยกัน”

“ไปนำ....” เพื่อน ๆ คะยั้นคะยอต่อ

“จ”

“จั้น เอ็ง...เผ้าบ้าน ชี้เก็ยจแม้กระทั่งจับผู้หญิง แล้วจะทำอะไรกินวะ...เผ้าบ้านดี ๆ นะลูกนะ พ่อจะไปหาแม่มาให้....” เจ้านัสเตียงคูทุกระเช้า “....” เจ้าแก่พัยกหน้ารับ

“ในโลกนี้ถ้าเค้ามีการแจกเหรียญชี้เก็ยกันเมื่อไหร่ จะขอให้มันซัก 10 อัน”

เสียงเจ้านัสเตียงบ่น

“10 อันจะติดไว้ตรงไหน?”

“ติดที่หน้าผากมัน ที่ท้ายทอย ที่ปากซอยบ้านมัน เออ...ข้าหาที่ติดได้ก็แล้วกันแหละน่า”

นัสเตียงตอบ

ประมาณ 3 ทุ่มพวกเราเดินกลับที่พัก แต่มีพรรคพวกอีกคนหนึ่งไม่ยอมกลับ เพื่อนมากระซิบว่า

“ข้าเจออาหมวยที่ตลาด ไม่ต้องห่วง ดึก ๆ จะกลับ” ให้มันได้ยังงี้ซี เพื่อนคนนี้เป็นคนกลัวผีขนาดหนัก แต่สำหรับผู้หญิงแล้ว...ถึงไหนถึงกัน

กลับถึงที่พักพวกเราหาด้วยหาซอมนั่งล้อมวง เจ้าหัวเล็กยิ้มด้วยความภาคภูมิใจ เตรียมจะดักแจกเพื่อนฝูงให้ล้มซิมรสมืดแมงลักขาววัง

“รับรองหม่อมหลวงเต็บก็สู้ข้าไม่ได้” เจ้าหัวเล็กคุย

“...เดี๋ยวก่อน...พวกเอ็งอย่าเพิ่งกินกัน.....” เสียงเจ้าแก่ดั่งขึ้น

“ทำไม....?” เจ้าหัวเล็กถาม

“เอ็งดักเม็ดแมงลักแล้วยัง” เจ้าแก่ถามต่อ

“ยังไม่ได้ดัก กำลังจะดัก” เจ้าหัวเล็กตอบ

“เอ็ง....ลองสังเกตดูซิว่า มีรอยแหวงหรือเปลาที่เม็ดแมงลักในหม้อนั้นแหละ”

เจ้าแก่ส่งคำถามมาอีก

“มีรอยแหวง” พวกเราตอบพร้อมกัน

“สงสัยว่าหมาจะมาเลียนะเนี่ย เมื่อกี้มันขึ้นมา....”

“เอ็งเห็นหมามันเลียหรือเปลาละ” นัสเตียงถาม

“เห็น” เจ้าแก่ตอบ

“ตั้งแต่พวกเราไปตลาด เอ็งนอนอยู่บนเก้าอี้ห่วยตลอดเวลา?” เจ้าหัวเล็กตะคอก

“!” เจ้าแก่พัยกหน้าแทนคำตอบ

“เอ็งชี้เก็ยจแม้กระทั่งไล่หมา เอ็งนอนห่างจากหม้อเม็ดแมงลักไม่เกิน 2 เมตร เอ็ง...เวลาเอ็งเข้าห้องน้ำอยากจะรู้หนัก เอ็งล้างตุลล้างกันบ้างหรือเปล่าวะ เวลาเอ็งแต่งงาน...เอ็ง...เอ็งจะ.... ชี้เก็ยจ.....ยังงี้ไม่มี” เจ้านัสเตียงคำราม แล้วตะโกนลั่น “จะขอให้เอ็ง 20 เหรียญ”

## เที่ยวปีใหม่กับอาจารย์หม่อม

ตอนที่พวกเราจบการศึกษากันใหม่ ๆ จะมีการส่งท้ายปีเก่าเพื่อต้อนรับปีใหม่เกือบจะทุกปี เราใช้พาหนะเป็นรถจี๊ป มีอาจารย์หม่อมนั่งข้างหน้า ไชเพอร์ก็เป็นผู้เขียนและเพื่อนผลัดกันขับ หากจะขับคนเดียวก็เห็นท่าจะไม่ไหวแน่ เพราะส่วนมากแล้วเราจะเริ่มเคลื่อนขบวนกันจากบ้านเลขที่ 7 ซอยหลักเขต สุขุมวิท บ้านอาจารย์หม่อม เมื่อก่อนนี่ เริ่มออกรถกันตั้งแต่ 16.00 น. ของเย็นวันที่ 31 ธันวาคม กว่าจะกลับเข้าบ้านส่งอาจารย์หม่อมก็ไม่ต่ำกว่า 16.00 น. ของวันที่ 1 มกราคม เรียกว่าเที่ยวข้ามปี พ.ศ. กันเลยว่่าจันเถอะ

สถานที่ ๆ พวกเราไปเที่ยวขับรถตระเวนกันก็มี บางปู ชลบุรี บางแสน แล้วก็ย้อนกลับเข้ากรุงเทพฯ อาจารย์หม่อมจะต้องขอให้ขับรถผ่านสนามหลวงแล้วจะเลยไปนครปฐม

“คนเยอะนะครับอาจารย์ เดี่ยวรถติด” พวกเราเรียนให้อาจารย์ทราบ

“ข้างปะไร สนุกดี คนเยอะ ๆ... ได้ดูอะไรแปลก ๆ” อาจารย์ตอบ

พอรถเข้าสนามหลวงก็เริ่มเห็นคนยังกะนอน แน่นไปหมดต้องขับรถคลานไปช้า ๆ เกือบจะทุกปีเราจะเข้าสนามหลวงกันประมาณ 3-4 ทุ่มเป็นเที่ยวแรก มีคนเว้าขาย หมวก ฆ้อง กลอง ลูกโป่งที่เขียนเอาไว้ว่า สวัสดีปีใหม่ บ้างก็เขียนเอาไว้ ฉันรักเธอ ประทัดแบบใช้โยนแล้วมีเสียง “บิ่ง” อาจารย์จะซื้อหมวกแจกคนละใบ ฆ้องประทัด แล้วก็ลูกโป่ง พวกเราจะเลือกเอาแต่ลูกโป่งที่มีคำว่า “ฉันรักเธอ” เพราะถ้าเจอผู้หญิงสวย ๆ ก็ส่งให้ได้ ถ้าผู้หญิงเดินมากะแฟนเราก็ใช้ภาษาไปกัน พอสบตาก็ชี้ไปที่ลูกโป่ง ใครโชคดี “เธอ” ก็อาจจะยิ้มตอบ ใครโชคร้ายหน่อยก็เจอปากขมุบขมิบ

หมวกที่อาจารย์ซื้อให้ก็เป็นหมวกกระดาษสีคำมีสายรัดคางตามแบบในหนังเคาบอยนั่นแหละ สิมบอกไปว่าถึงแม้อาจารย์หม่อมจะมีหมวกที่เอามาจากบ้าน เสื้อหนาว และผ้าพันคอแล้ว อาจารย์ก็ใช้หมวกที่ซื้อจากสนามหลวงใส่ตลอดทั้งคืน เวลา 3-4 ทุ่มที่สนามหลวงเริ่มมีคนเดินแอ่นระแ่น พูจจาฉิ้นไก่ฉิ้นกันเกือบจะทั้งนั้น

“ซาหวาดตีปีหม่าย....” ใครก็ไม่ทราบเดินเข้ามาทักเป็นกลุ่ม ๆ

“ขอห้ายโชคดี.....”

“ขอจับมือ...หน่อย....เอ๊ก”

“ครับ สวัสดี...แต่ยังปีเก่าอยู่นะ, ครับ ขอขอบคุณขอให้โชคดี เอาเลยครับจับมือก็จับ.....” อาจารย์หม่อมเป็นปฏิคมเสร็จ จับมือจับไม้เข่ากันเรียบร้อย พวกเราได้อบหัวเราะ

“...แหม อาจารย์เพื่อนแยะจังเลย....” พวกเรากระเซ้า

“บ้า...ใครก็ไม่รู้ ไม่รู้จักเลยซักคน เออ...ฆ้องอยู่ไหนละซื้อมาแล้วทำไมไม่ตีกัน...”

“พวกผมกำลังคอยให้อาจารย์ประเดิมตีเป็นคนแรกครับ”

“เอาเลย...ไม้ง ไม้ง ไม้ง....” อาจารย์หม่อมไม่ตีฆ้องอย่างเดียว อาจารย์ทำเสียงไม้ง ไม้ง ตามไป ด้วย พวกเราก็เลยทั้งตี และร้อง ไม้ง ไม้งง กันทั้งรถ บางคนไม่ร้องอย่างเดียว ยังลุกขึ้นรำป้อประกอบไปด้วย กว่าจะหลุดจากสนามหลวงได้ก็นานพอตี แล้วเลยไปนครปฐม กลับจากนครปฐม แวะหาข้าวต้มก๊วยกินกันที่บ้านหม้อ เพราะแซนวิชในรถที่อาจารย์หม่อมเตรียมมาเป็นเสบียงหมดไปนานแล้ว จะไม่หมดได้ยังไงก็เสียง “ไม้ง ไม้ง” กันตลอดทาง ล้ำฟ้าเสียงฆ้องอย่างเดียวก็น่าดูแล้ว ออกจากบ้านหม้อ เข้าโรงหนังเฉลิมกรุง คีตัญญูหนัง เป็นหนังไทยเรื่องอะไรก็จำไม่ได้แล้ว นึกออกแต่เพียงว่ากว่าจะแหวกฝูงชนเข้าไปนั่งได้ก็เล่นเอาเหงื่อตก

ออกจากโรงหนังเกือบจะสว่าง ผ่านสนามหลวง บางปีเราก็มักย้อนกลับไปเที่ยวบางปูกันอีก เพราะเมื่อก่อนนี้เส้นทางสายบางนา-ตราดยังไม่มียังใช้เส้นทางสายเก่า ตอนเช้าวันที่ 1 คนชุดเก่าหายไปเกือบหมด จะมีให้เห็นก็บางตาเต็มทน มีบางกลุ่มนอนกันสลบไสล คนกลุ่มใหม่แต่งตัวสวยเตรียมของดับบาตรรับปีใหม่

“ไอโฮ ชุดเหลือง สวยจัง...” พวกเราตะโกน

“ไหน...ไหน...?”

“นั่นไง เดินมาเป็นขบวน...” คนที่ตะโกนชี้มือไปทางพระสงฆ์

“ระวังจะตกนรก” เสียงอาจารย์หม่อมดุ

พวกเราหลายคนติดนิสัยมาจากอาจารย์หม่อม เวลานั่งรถผ่านวัดวาอารามอาจารย์หม่อมท่านจะยกมือไหว้พุทธสถานทีผ่านทุกครั้ง และทุกแห่งทั้งขาไปและขากลับ แล้วจะอธิบายให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของวัดวาอารามทุกแห่ง พร้อมกับเสริมว่าวัดนี้เจ้านายเชื้อพระวงศ์องค์ไหนเป็นผู้สร้าง ระบุบารุง ผู้เขียนจำได้ว่า อาจารย์หม่อมเคยพูด “วัดสระปทุมเกี่ยวข้องกับเรา” บางครั้งพวกเราคุยกันเพลินเวลานั่งรถอาจารย์หม่อมจะเตือน “ไหว้แล้วยัง? ควรจะทำให้ติดเป็นนิสัย จิตใจจะได้ผ่องแผ้ว”

ครั้งหนึ่งผู้เขียนนั่งรถไปกับเพื่อนสนิทสมัยเรียนอยู่มัธยม ผ่านวัดแล้วก็ไหว้ ไหว้ทุกครั้งจนเพื่อนอวยม

“ดีใจด้วยนะ เลี้ยวนี้ธรรมะธรรมโมดี”

“ติดมาจากอาจารย์หม่อม” ผู้เขียนตอบเมื่อเห็นเพื่อนทำหน้าที่จนเพราะไม่รู้จักอาจารย์หม่อม ก็เลยเล่าให้เพื่อนฟังว่า ท่านผู้นี้เป็นอาจารย์ที่มีพระคุณแก่ผู้เขียนมากที่สุด นับตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่ที่มหาวิทยาลัยจนกระทั่งทุกวันนี้

พวกเราเที่ยวปีใหม่ติดต่อกันอยู่หลายปี และจะต้องมีอาจารย์หม่อมอยู่ด้วยทุกปี

## อาจารย์หม่อมเป็นเจ้าแก

วันหนึ่งผู้เขียนก็หาโอกาสที่จะกราบเรียนให้อาจารย์ทราบว่า อยากจะใช้ชีวิตคู่เต็มประดาแล้ว เพราะอายุอานามก็มากขึ้นทุกวัน เลือกกังหะเหมาะเห็นอาจารย์อารมณ์ดีก็ตัดสินใจกราบเรียนให้อาจารย์ทราบ

“อาจารย์ครับ....ผมจะมีเมีย”

“แล้ว...ไฉน”

“อาจารย์เป็นเจ้าแกไปขอให้ผม”

“เราเองยังไม่มีเมีย....คนจะไปขอได้เค้าต้องมีครอบครัวแล้ว”

“ผม...ไม่ถือครับ....”

“เอาคนอื่นเถอะ...เราไม่เคยขอ.....”

“ผมไม่มีใคร.....”

“ถ้าไปขอ...แล้วเค้าไม่ให้ละ.....”

“จุดเลยครับ....”

“พูดเล่นอยู่เรื่อยเลย...จะมีเมียแล้วต้องหัดเป็นผู้ใหญ่ เรายังจ๋แล้วกัน ขอคู่ตัวก่อน....ถ้าเห็นว่าดีแล้วจะขอให้ จะพบเค้าได้ที่ไหนละ? ห้ามบอกให้ฝ่ายหญิงรู้ตัวล่วงหน้า”

“เดี๋ยวผมไปส่งอาจารย์ที่บ้าน คอยอาจารย์อาบน้ำแต่งตัวเสร็จแล้วไปดูตัวด้วยกันครับ คินนี่เขามาขายของ....” ผู้เขียนพูดเองเออเองเสร็จด้วยความดีใจระหิมียิ้มย่อง

“อะไรนะ? ขายของ....เป็นแม่ค้าอะ?” อาจารย์ทำท่าตกใจ

“ไม่...ไม่ใช่ครับ คือยังจ๋ครับ เค้าเป็นครูสอนโรงเรียนสตรี...คินนี่ที่โรงเรียนเค้ามาออกร้านขายของงานกาชาดที่สวนอัมพรครับ....” รีบอธิบายให้อาจารย์เข้าใจในใจว่า หวิดได้เรื่องแล้วไม่มีละ

“ออกร้านขายอาหารด้วยรีเปล่า?” อาจารย์ซักต่อ

“มีครับ...ขายด้วย....”

“อาหารไม่อร่อย...ไม่ขอโทษะ จันเขีนนี่ไปกินข้าวกันที่นั่นก็แล้วกัน”

คินนี่ผู้เขียนและเจ้าแกเดินเข้าไปในสวนอัมพรบริเวณงานกาชาดด้วยใจต๋ม ๆ ต๋ม ๆ รู้สึกว่าหายใจขัด ๆ ยังไขว่ข้องถาม อุดถามอาจารย์ไม่ได้

“อาจารย์ครับ....ถ้าอาจารย์ไม่เห็นด้วยก็เป็นอันว่าผมอดมีเมีย”

“ฮือ”

“แล้วถ้าอาหารไม่อร่อย....ก็อดอีก?”

“เอ นั่นคนคู่อะไรกัน แน่นเชียว...เดินไปดูกันดีกว่า....” อาจารย์หม่อมตัดบท ตอบก็ไม่ตอบ เอ้า คูก็คู เดินเข้าไปใกล้มีทั้งผู้หญิงผู้ชายแน่นไปหมด ได้ยินแต่เสียง “โຈະพຣິມພຣິມ, โຈະพຣິມ พຣິມ” อาจารย์หม่อมพาเดินลงไปยืนอยู่ข้างโรง หันกลับไปมองข้างหลังมีผู้หญิงยืนอยู่กลุ่มเบ้อเริ่ม ยืนยิ้มเอามือปิดปาก หัวเราะกัน คิก คิก สงสัยว่าล้าตัดกำลังแสดงถึงพริกถึงขิง

ก็พอดีถึงบทเจรจาท่านถามเราตอบตามกติกากันเป็นกลอน โดยแบ่งเป็นฝ่ายหญิงพวกหนึ่งชายพวกหนึ่ง อาจารย์หม่อมมาสะกิดแล้วกระซิบ

“เดี่ยวเวลาเค้าร้องต้องจำให้ได้นะ”

“ถ้ามันเล่นร้องกันยาว ๆ ผมจำไม่ได้แน่”

“จะให้ขอเมียรีเปล่า....”

เอาอีกแล้ว...นึกในใจ ข้อแม้ของอาจารย์เพิ่มมาอีกข้อแล้ว ก็เลยต้องตั้งอกตั้งใจฟัง (ขออนุญาตนำล้าตัดคืนนั้นมาเผยแพร่เสียเลย และผู้เขียนก็ทราบคืนนั้นเองว่าอาจารย์หม่อมชอบล้าตัดมากพอสมควร และรู้สึกชอบคุณล้าตัดคืนนั้นเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้อาจารย์ดีเป็นพิเศษ)

ฝ่ายชายถาม “สิบ ยี่สิบ สามสิบ สี่สิบ ฉันทายกจะถามข้อความ บุญปลุก...ส้มโอหนึ่งลูกมันก็กลีบ....”

ฝ่ายหญิงตอบ “สิบ ยี่สิบ สามสิบ สี่สิบ ฉันทายกจะตอบข้อความให้ซึ่งซึ่ง ไปตาม...แม่...มีง...มันมีก็กลีบ...”

ยืนหัวเราะกันอยู่สองคนกับอาจารย์ รีบชวนอาจารย์ออกจากวงล้าตัด ขึ้นอยู่เด็ยก็ถูกบังคับให้จำอีก ขากลับเดินสบายมาก...ผู้หญิงที่อยู่ด้านหลังกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยไม่ทราบว่าฟังล้าตัดแล้วหายตัวกันไปไหน แผลอแผลเดียวเท่านั้นเอง นึกว่าจะเก่งซักแค่ไหน

ถึงร้านเห็นชื่อโรงเรียน...โตะวางก็ไม่มีชกตัว มีอยู่ตัวหนึ่งผู้หญิงนั่งอยู่คนเดียว เดินเข้าไปใกล้ ๆ จึงทราบว่าไม่ใช่ใครที่ไหน “คุณหมิม” เพื่อนของอาจารย์หม่อมทำงานอยู่บนกรมด้วยกัน นึกในใจว่าเสร็จแน่ ๆ คืนนี้ ความลับที่เมียต้องถูกป่าวประกาศให้ชาวบ้านเค้ารู้อันหมด พวกเราบางคนกลัวคุณหมิมกันมากที่สุด เพราะบางคน พาน้องเดี่ยวออกจากบ้าน แฉวงามคูพลี เจอกับคุณหมิมเข้า “ไปไหนมาจ๊ะ” คุณหมิมทักทาย รุ่งเช้าขึ้นมาก็อพ ๆ กับข่าวภายในประเทศของกรมประชาสัมพันธ์นั้นแหละ เล่นเอาเพื่อนลาป่วยไปหลายวัน

แนะนำตัวเจ้าสาวในอนาคตเสร็จแล้วก็รีบสั่งทันที

“อะไร...ที่อร่อยที่สุด...เอามาเลย”

นั่งดูอาจารย์หม่อมรับประทานอาหารกับคุณหมิม อาจารย์หม่อมบอกคุณหมิมว่า “มาเที่ยว” ก็รู้สึกดีใจขึ้นมาหน่อย แสดงว่าอาจารย์ยังรักษาหน้าลูกศิษย์อยู่บ้าง เพราะถ้าขึ้นบอกว่ามาดูตัวจะขอเมียให้.....เสียงคุณหมิมก็คงจะดังคับร้านเป็นแน่ “...อีตา....จะมีเมียแล้วเรอะ.....?”

“ทำไมนั่งเฉย ๆ ไม่กินอะไร?” อาจารย์หม่อมถาม

“กินไม่ลงครับ....ผีตกอ” อยากจะบอกอาจารย์เหลือเกิน ใครจะไปกินลง ออกหัวหรือออกก้อยก็ยังไม่รู้ผล

“กินเถอะน่า...ใช้ได้” อาจารย์คงจะรู้ทันเลยแจ้งผลออกมา

ถึงวันหมั้น อาจารย์หม่อมอนุญาตให้ใช้รถของอาจารย์ ให้ขับเอง อาจารย์นั่งข้างหน้าไปกันสองคน

“ฝ่ายโน้นทราบแล้ว?” อาจารย์ถาม

“ครับทราบแล้ว....”

“แล้วฝ่ายชายละ... เราคนเดียว”

“ครับ....มีอาจารย์คนเดียว”

ถึงอนุสาวรีย์ ผ่านเขาดิน อาจารย์หม่อมล้วงกระเป๋าเสื้อนอก หยิบกระดาษสีขาวแผ่นเล็ก ๆ ออกมาดู แล้วก็พับเก็บเข้าเสื้อนอก รถข้ามสะพานซังฮี้ ถึงบางพลัดอาจารย์ล้วงกระเป๋ากระดาษอีก ถึงสามแยก วงศ์สว่างเลี้ยวซ้าย เห็นอาจารย์หยิบกระดาษมาดูอีกว่าจะไม่ตามอาจารย์เกรงจะเสียมารยาท แต่ก็อดถามไม่ได้

“อาจารย์ดูอะไรครับ....”

“ท้องที่จด...เอาไว้ในกระดาษ” อาจารย์ตอบ

“ๆ”

“ก็เรอบอกแล้วยังไงละตั้งแต่ที่แรกว่ายังไม่เคยขอเมียให้ใครเลย ตามคุณแม่เราท่านบอกมาก็เลยจดเอาไว้กันลืม”

รถจอดหน้าบ้าน อาจารย์หยิบกระดาษขึ้นมาดูเป็นครั้งสุดท้าย เจรจกกันเสร็จเรียบร้อยถึงตอน สวมแหวน

“ไม่ต้องสวมได้ไม่ครับ...” ตามอาจารย์หม่อมเพราะไม่อยากโชว์แหวนเพชรเม็ดเท่าตากุ้งฝอยที่แม่ให้มา สมัยนั้นยังไม่มีเพชรเลี้ยง ถ้ามีก็คงจะซื้อเอาไว้ดมฝ่ายโน้นแล้ว

“สวมเถอะ” อาจารย์กับว่าที่แม่ยายพูดพร้อมกัน เมื่อเห็นยังรี ๆ รอ ๆ อาจารย์คงจะไม่โ

“เดี๋ยวก็เลยถูกรังกันพอดี...” อาจารย์หม่อมเตือนเพราะเห็นผู้เขียนมัวแต่นั่งบิดไปบิดมา นึกฉิวตัวเองเหมือนกัน พอถึงเวลาเช้าจริง ๆ ทำไมมันเกิดอายขึ้นมาก็ไม่ทราบ หลับหูหลับตาคว้ามือว่าที่เจ้าสาวจะสวมแหวน ได้ยินเสียงอาจารย์ดังขึ้น

“นี่...ไม่ใช่มีอันนี้ อีกมีอันนี้วางจะ.....”

เกือบไปแล้วมิละ ผ่านนาที่ถูกละหุก กลับมาขึ้นรถ อยากจะขออาจารย์ดูกระดาษแผ่นนั้นจึงเลยเพราะอยากทราบว่า ตอนที่อาจารย์พูดจะเหมือนกับข้อความที่จดเอาไว้หรือเปล่าก็ไม่ทราบ ลืมเสียสนิทเลย ขับรถสนทนากันมาตลอดทาง

“แล้วเมื่อไหร่จะแต่ง?”

“ยังไม่ทราบเลยครับ”

“จะแต่งที่ไหน”

“ยังไม่ทราบ...ครับ”

“อะไรก็...ไม่ทราบ...ไม่ทราบ ไปหาฤกษ์มาบอกจำนวนแขกมา...เราจะแต่งให้ที่บ้าน.....”

จอตลอดข้างทางกราบอาจารย์งาม ๆ ๓ ครั้ง อยากจะร้อง “ไชโย” ออกมาดัง ๆ ก็กลัวคนเค้าหาว่า  
ประสาท

## วันเกิดอาจารย์หม่อม

เป็นไปโดยอัตโนมัติในหมู่พวกเราซึ่งเป็นลูกศิษย์และรับราชการอยู่ใต้บังคับบัญชาของอาจารย์หม่อม  
เมื่อถึงวันที่ 1 กันยายน ของทุกปี ไม่ผิดหวังเป็นแน่ ที่บ้านของอาจารย์จะมีทั้งรุ่นพี่ และรุ่นน้อง หรือแม้แต่  
นักศึกษาต่างคณะฯ และต่างสถาบันการศึกษา

จริงสินะ “วันเกิดอาจารย์หม่อม” ใครมีธุระในวันนั้นรู้ตัวว่าไม่อาจจะไปพบกันได้ที่บ้านอาจารย์  
ก่อนถึงวันที่ 1 กันยายน จะมีเสียงโทรศัพท์เข้ามาที่คณะฯ เพียงเพื่อถามว่า “อาจารย์หม่อมอยู่ไหม จะมากราบ  
อายุพรวันเกิด”

“ทำไมจะต้องชื่อของขวัญมาด้วยนะ ขอบใจมากที่ไม่ลืม คราวต่อไปขอร้องนะไม่ต้องชื่อ....” อาจารย์  
จะบนทุกครั้งที่เรามอบของขวัญให้อาจารย์

พวกเราชอบดูท่ากราบของรุ่นพี่คนนึง นุ่มนวล ชุ่มช้อย มีจังหวะจะโคน ผู้หญิงที่ว่ากราบสวย ๆ  
เจอท่ากราบของรุ่นพี่คนนี้เข้า รับรองว่าพี่แกกินขาดเลย รุ่นพี่คนนี้ให้ดูเง้าอย่างดี สีสวยเป็นของขวัญอาจารย์  
หม่อมในวันเกิดเกือบจะทุกปี เพราะทราบว่าอาจารย์ชอบดูเง้าชนิดนี้ เห็นท่ากราบของพี่แกแล้ว...เฮ้อ  
ตรงกันข้ามกับวันที่บังคับให้พวกเราลงทะเล

เมื่อถึงวันนั้น 1 กันยายน ของทุกปี ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นว่า เป็นวันที่อาจารย์หม่อมท่านอารมณ์ดี  
เป็นพิเศษ เดินยิ้ม ทักทายคนโน้นคนนี้ เมื่อพบหน้าพวกเราที่ทำงานแล้วตอนบ่าย ๆ อาจารย์จะรีบกลับบ้าน  
เพื่อเตรียมสารพัดของขบเคี้ยว และอาหาร รวมทั้งเหล้ายาปลาปิ้ง เพราะเป็นของแน่นนอนเหลือเกินว่า ถึงแม้  
อาจารย์หม่อมจะไม่เชิญใคร แต่ทุกคนก็ต้องไป และที่ไปกันก็ด้วยความสมัครใจ ไปเพราะ “พระคุณของ  
อาจารย์”

ที่บ้าน...อาจารย์หม่อมจะนั่งบนเก้าอี้ นอกนั้นก็พวกเราและนักศึกษา อาจารย์จะเล่าเรื่องต่าง ๆ  
ให้ฟัง พร้อมกับคอยดูแลเรื่องอาหารการกิน ไม่ยอมให้ขาดตอน

เมื่อ 3 ปีมาแล้ว วันเกิดอาจารย์หม่อม คิดว่าปีนั้นอาจารย์มีความสุขที่สุด เราฉลองวันเกิดให้กับ  
อาจารย์ที่หัวหิน ให้ใครทาก็คงจะทากันไม่ดูกรอก ทุกอย่างถูกปิดเป็นความลับ พอจวนเจียนเวลาก็เรียน  
ให้อาจารย์หม่อมทราบ

“อาจารย์ครับวันเกิดอาจารย์ปีนี่ขอไปฉลองกันที่หัวหิน....”

“ตกลง” อาจารย์หม่อมตอบ

แต่ความลับก็รั่วไหลจนได้ ที่หัวหินมีนักศึกษาตามไปเกือบร้อยคน พวกเรานั่งอยู่ตรงนอกชานบ้านของท่านอาจารย์ ทางด้านห้องรับแขกมีทั้งผู้หญิง-ผู้ชาย ยืนจับกลุ่มเป็นครึ่งวงกลมมุ่งใจองกระเบน 2 ทุ่มตรง....วินาทีที่ทุกคนรอคอยก็มาถึง

“โຈะ พรีเมพรีเม, โຈะ พรีเมพรีเม”

เสียงดังกระหึ่มไปหมด ครับ...ลำตัดคณะ “หวังเต๊ะ”

อาจารย์หม่อมนั่งอยู่บนเก้าอี้หวายสีขาวใต้ชายคาห้องรับแขก

อาจารย์นั่งหัวเราะอย่างมีความสุข

พวกเราอยากให้มีวันเช่นนั้นอีก...คงอีกไม่นานนักเราจะจัดให้อาจารย์ใหม่....เกือบตีหนึ่ง ลำตัดเล็ก...แต่ดวงของคนดูยังไม่สลายตัว

“เป็นครั้งแรกครับ ที่ผมมาร้องในงานวันเกิด ท่ามกลางนักศึกษาแล้วก็ร้องกันบนบ้าน แปลกดีเหมือนกัน...” นายวงพูดกับอาจารย์หม่อม...ลำตัดเล็กแล้ว แต่พวกเรายังคงนั่งจับกลุ่มคุยกันอยู่เหมือนเดิม

“อาจารย์แสงอรุณ...ชอบลำตัดมาก อาจารย์แสง บอกว่าต้องขึ้นให้ป็นลำเขี้ยวนะ แล้วตัดให้ดังจับ” อาจารย์หม่อมบอกพวกเราพร้อมกับทำมือประกอบกรขึ้นเป็น “ลำ” แล้วก็ทำท่าเอาสันมือขวาฟันลงมาประกอบคำว่า “จับ”

“...ลืมนิทลเลยครับว่าจะโทรฯ ไปเรียนให้อาจารย์แสงท่านทราบจะได้มาฟังลำตัดด้วย....แต่ไม่เป็นไรหรอกครับ ผมอัดเทปเอาไว้หมดแล้ว” ผู้เขียนเรียนให้อาจารย์หม่อมทราบ แล้วพวกเรา ก็ฟังเทปที่อัดเอาไว้ต่อจนตี 3 กว่า ๆ จึงค่อยแยกย้ายกันไปหลับไปนอน

“ที่จริงแล้วเราไม่อยากจะมึ้นวันเกิดเลย แต่ก็จำเป็นจะต้องเตรียมอาหารเอาไว้บ้าง ไม่งั้นเดี๋ยวเฮโลกันไปถึงบ้านแล้วไม่มีอะไรจะกิน” คุณอาจารย์หม่อมเป็นห่วงเป็นใยไปเสียทุกอย่าง และเพิ่งจะทราบความจริงอีกเรื่องหนึ่งจาก ม.ร.ว.ยงสวาสดิ์ กฤดากร น้องชายของอาจารย์หม่อม ท่านได้กรุณาเล่าให้ผู้เขียนฟังเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2522 ตอนที่ไปเรียนปรึกษาถึงโครงเรื่องหนังสือที่จะทำให้อาจารย์หม่อม พวกเราไปกัน 3 คน มีท่านคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ (รองศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว) อาจารย์พนม สุวรรณารอด และผู้เขียน ม.ร.ว.ยงสวาสดิ์ กฤดากร ได้กรุณาเล่าเรื่องให้ฟังว่า....

“พี่ชายของผม...อาจารย์ของพวกคุณนี่แหละ จะมีความสุขที่สุดเวลาอยู่ในหมู่ของลูกศิษย์ สังเกตได้เกือบจะทุกครั้งของงานวันเกิด...มีอยู่ปีหนึ่ง...วันเกิดของอาจารย์พวกคุณนี่แหละ....ตอนนั้นบ้านยังอยู่ที่ซอยหลักเขต สุขุมวิท....คงจะจำกันได้นะ บ้านของผมเองอยู่เยื้องไปทางด้านหลังของบ้านหลังใหญ่ แต่เป็นบริเวณเดียวกัน คินนั้นนักศึกษามากันมาก พอหมดงานแล้วต่างคนก็ต่างกลับ....ที่นี้ตอนเช้าถึงเวลาอาหารเข้า ตอนนั้นผมแยกครัวต่างหาก ของผมมีอะไรก็ซื้อเก็บเอาใส่ตู้แยกเอาไว้....ปรากฏว่าตอนเช้าบ้านผมไม่มีอะไรกินกันเลย...หมดเลยครับ คงจะเกลี้ยงตู้ไปตั้งแต่เมื่อคืนนี้แล้ว พี่ชายผมเค้าขอโทษ...ขอโทษแทน

เด็กครับ...ซึ่งผมก็ไม่ได้ถือสาอะไร กลับเห็นเป็นเรื่องขำไปเสียอีก...อาจารย์ของพวกคุณก็เล่าให้ผมฟังต่อไปอีกว่า...ระหว่างมีฉันทศิลป์ ศิลปากร กับสถาปัตย์จุฬาฯ คงจะพอ ๆ กัน ฟังเรื่องที่ว่าอาจารย์ของคุณเล่าดีกว่า.....” ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร กล่าวจบก็เริ่มเล่าเรื่องที่ว่าอาจารย์หม่อมเล่าให้ฟังอีกต่อหนึ่งว่า

“...ตอนนั้น ท่านไวฑูยกร เป็นองค์คณะศิษย์ ของคณะสถาปัตย์จุฬาฯ ถึงงานวันเกิดก็แบบนี้แหละ มีนักศึกษาคณะสถาปัตย์ฯ ไปกันเต็มบ้าน นั่งกันอยู่ที่สนามหญ้าหน้าบ้าน เริ่มไปกันตั้งแต่บ่าย ๆ ในบ้านก็ส่งน้ำไป...หมด...ส่งไปอีก...หมด...ทีนี้ก็เห็นว่า...เอ้าก็จะเย็นลงทุกทีพวกนักศึกษาก็ยังไม่กลับ ส่งของขบเคี้ยว ออกไปอีก...หมดอีก...ก็เลยต้องแก้ปัญหากัน หาซื้อข้าวห่อเอาออกไปแจก...เข้าขึ้นมาสนามหญ้าที่นักศึกษานั่งกัน แหว่งเป็นหย่อม ๆ เรียกว่าแหว่งไปหมดก็แล้วกัน เพราะตอนที่นั่งกันก็คงจะไม่มีอะไรทำปากก็คงจะคุยกันไป มีอยู่ว่าง ๆ ก็เลยตอนหญ้างันเล่น ๆ กว่าจะซ่อมสนามได้เห็นบอกว่านานหลายเดือนก็อย่าถือสาเลยนะเรื่องกับข้าวหมดคูนนะ....” พวกเรานั่งฟังกันก็เลยหัวเราะ เพราะเพิ่งจะทราบเรื่องนี้ในคืนนี้เอง อาจารย์หม่อมท่านไม่ได้เล่าเรื่องกับข้าวหมดคูนให้พวกเราฟังเลย และเมื่อฟังเรื่องนี้จบแล้ว ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร ก็ได้กรุณาเล่าเรื่องชีวิตในปฐมวัยของอาจารย์หม่อมให้พวกเราฟังกันอีกด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่พวกเราไม่เคยทราบอีกนั่นแหละ ท่านเล่าว่า....

“พี่ชายของผม...ตอนเล็ก ๆ ชอบเล่นเรื่องงานศพ ชอบจริง ๆ เอากล่องกระดาษมาทำสีบ้าง ทำเป็นหีบศพ แล้วก็ตัดกระดาษเงินกระดาษทองแปะเข้าไป...ทำเสียสวยเชียว ผมยังจำได้เลย...แล้วที่ชอบอีกอย่างหนึ่งก็มี ชอบทำฉากละคร ตอนเด็ก ๆ เวลาไปหัวหินต้องสร้างโรงละครให้เป็นโรงเล็ก ๆ นั่งได้คนเดียวก็เต็มแล้ว คุณหลวงราชกิจว เป็นคนทำให้ มีม่าน ห้อยระบาย ม่านหน้าโรงก็รูดปิดเปิดได้เรียกว่าเหมือนโรงจริงนั่นแหละ แต่ย่อส่วนลงมา....แล้วพอเข้ากรุงเทพฯ มีละครของกรมศิลปากร อาจารย์ของคุณก็ต้องดูแลฉากเกือบจะทุกครั้ง พอดูเสร็จก็จำเอาไประบายฉากที่หัวหิน....แล้วตอนกลับมาจากเมืองนอกใหม่ ๆ ก็ทำฉากละครให้กับสมาคมนักเรียนเก่าอเมริกาที่ เอ.ยู.เอ. ทำอยู่หลายปี....”

กลับมาถึงบ้านนึกถึงถ้อยคำที่ ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร ได้กรุณาเล่าเรื่องของอาจารย์หม่อมที่ชอบทำฉากละครให้ฟังแล้วทำให้ผู้เขียนนึกถึงผลงานของอาจารย์หม่อมเกี่ยวกับการสร้างฉากที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนั้น ๆ ด้วย

ครั้งแรก ที่สนามเสือป่า ห้องประชุมอันเก่าแก่ของกระทรวงวัฒนธรรม ตอนนั้นผู้เขียนเรียนอยู่ปี 1 คณะมัณฑนศิลป์ จำได้ว่าฉากละครในคราวนั้น อาจารย์หม่อมเป็นผู้ร่างสะเกษลงสีโปสเตอร์ด้วยกระดาษวาดเขียนขนาดเล็ก มีเรื่องราวของภูเขา น้ำตก และท้องฟ้า ดูเหมือนว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างไทย-กับอินโดนีเซีย เล่นกันอยู่หลายคืน หัวเราะหัวเราะในการสร้างฉากครั้งนั้นเป็นรุ่นที่คณะจิตรกรรมพวกเราใหม่งานสร้างฉากกันอยู่หลายวันหลายคืน กว่าจะเสร็จอาจารย์หม่อมก็พาไปหลายห่อ

ครั้งที่สอง เป็นการสร้างฉากที่โรงเรียนสวนจิตรลดาในพระบรมมหาราชวัง สิบกว่าปีมาแล้วเช่นกัน เป็นฉากสมัย สุโขทัย อสุรยา และรัตนโกสินทร์ มันใจว่าจะจำไม่ผิดแน่ ฉากครั้งนั้นสร้างขึ้นมากเพื่อต้อนรับ

เจ้าหญิงอเล็กซานดร้า แบบสเก็คซ์เป็นกระดาศไข ฝีมือของอาจารย์หม่อม มิตรครุฑ และอาจารย์หม่อมของพวกเรา ส่วนอาจารย์ท่านใดจะออกแบบฉากสมัยไหนนั้น ผู้เขียนจำไม่ได้เสียแล้ว น่าเสียดายแบบสเก็คซ์ทั้งสองครั้ง ไม่ทราบว่าจะหาได้จากที่ไหน?

## สำนักงานอาจารย์หม่อม

ตอนจบการศึกษาใหม่ ๆ ตั้งใจเอาไว้แล้วว่า จะรีบทำงานเพื่อจะหาเงินให้เร็วที่สุด เพราะสภาพของฐานะครอบครัวทางบ้านไม่มีโอกาสที่จะเป็นพ่อพวงมาลัยได้เลย คนบางคนอาจจะมีความเหนียมอายที่จะกล่าวถึงความเป็นอยู่ในอดีต แต่สำหรับผู้เขียนและเพื่อน ๆ อีกหลายคน เราไม่เคยอายทั้ง ๆ ที่สภาพของบ้านที่มีเอาไว้พอเป็นที่ซุกหัวนอนได้เท่านั้นหาได้มีสภาพอะไรที่จะดีไปกว่า “สลัม” ไม่

จบปริญญาตรีได้รับบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ในคณะมัณฑนศิลป์ อัตราเงินเดือนเพียง 900 บาท ถ้าจะก่อร่างสร้างตัวกันโดยจะยึดอาชีพรับราชการเป็นหลัก ให้เกิดใหม่อีก 10ชาติ ก็เห็นจะตั้งตัวไม่ได้

“จะทำงานกับเราไม่...” อาจารย์หม่อมเอ่ยปากชวน

“ครับ.....”

จะใช้ชื่อสำนักงานว่ายังไงดี.....ช่วยคิดหน่อย”

“ผมว่าชื่อสำนักงานออกแบบหม่อมพูนฯ....เป็นไงครับ”

“....ตามใจ....จัดการเอาเองก็แล้วกัน

อีก 2 วันต่อมาหัวกระดาศไขเขียนแบบก็มีตราประทับคำว่า “สำนักงานออกแบบหม่อมพูนฯ” ง่ายดีเหมือนกัน ใครเห็นก็รู้ไม่ต้องซักถามกันมาก อาจารย์หม่อมมกล่าวตอนแรกที่ตั้งสำนักงานฯ หาได้มีสถานที่เป็นตัวอาคารหรือสิ่งก่อสร้างใด ๆ ไม่ ผู้เขียนจะรับงานตามคำสั่งของอาจารย์ เอาไปทำที่บ้าน มีอะไรส่งสอยก็หอบเอาไปตามอาจารย์หม่อมที่ทำงานบ้าง ที่บ้านอาจารย์บ้าง แล้วแต่วันเวลาจะเอื้ออำนวย ทำงานกับอาจารย์ในระยะแรกวันไหนไม่โดนคุเป็นไม่มี บางวันโดนคุ 3 เวลาหลังอาหาร

“ถ้าเราวยเป็นมหาเศรษฐีเมื่อไหร่ จะจ้างคนเอาไว้สักคน....” อาจารย์หม่อมมกล่าวกับผู้เขียนในวันหนึ่ง

“จ้างเอาไว้ทำไมครับ”

“จ้างเอาไว้ดู เวลาอารมณ์เสีย.....” อาจารย์พูดแล้วก็หัวเราะ ผู้เขียนนั่งคิดในใจ สงสัยว่าอาจารย์คุเราทุกวันจนสงสาร เมื่อไหร่จะมิดคนมารับจ้างอาจารย์เสียที

ในการเขียนแบบทุกครั้งอาจารย์หม่อมจะใช้ดินสอเขียนไม่เคยใช้หมึกเลย และจะเขียนอย่างละเอียด ประณีต การบอกระยะด้วยตัวเลข หรือตัวหนังสือที่ใช้ระบุลงไปแบบที่ใช้ดินสอเช่นกัน ส่วนลักษณะของตัวอักษรนั้นจะเป็นแบบของสมเด็จ ฯ ทั้งนั้น ซึ่งนักออกแบบรุ่นอาจารย์หม่อมนิยมกันมาก

อาจารย์หม่อมจะเขียนกระดาศไขชนิดไหน ความหนาเท่าไร เบอร์อะไรไม่ใช่เงื่อนไขที่อาจารย์ต้องการ

ขอเพียงให้มีกระดาษเขียนก็แล้วกัน แบบและรายละเอียดต่าง ๆ จะบรรจุอยู่เต็มหน้ากระดาษจนเกือบจะหาที่ว่างเปล่าในแผ่นกระดาษไม่ได้ โตะเขียนแบบอาจารย์ก็ใช้โตะธรรมดาที่นั่นแหละ แต่เก้าอี้มันจะต้องพิเศษหน่อย อาจารย์ชอบนั่งเก้าอี้ที่เป็นไม้ทรงสี่เหลี่ยม และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ “ยางลบ” ต้องเป็นยางลบชนิดอ่อนที่ดีที่สุด ลักษณะการใช้ยางลบของอาจารย์ก็คงจะไม่เหมือนคนอื่น อาจารย์จะค่อย ๆ ลบทีละน้อย แต่ยังคงเหลือร่องรอยของเดิมเอาไว้ให้เห็นราง ๆ

“ถ้าลบออกหมดแล้ว....ก็จะไม่รู้ว่าจะเดิมที่เขียนเอาไว้มันผิด—หรือแตกต่างกับที่เขียนลงไปใหม่อย่างไร ถ้ามีร่องรอยเดิมเหลืออยู่ก็พอที่จะเปรียบเทียบกันได้....” นี่คือเหตุผลของอาจารย์ที่ได้บอกให้พวกเราได้ทราบ

วันไหนอาจารย์อารมณ์ดี เวลาเขียนแบบพวกเราก็จะได้ยินเสียงฮัมเพลงเบา ๆ....แต่ถ้าวันไหนอาจารย์บอกว่า “ไม่มีสมาธิ” ก็เป็นอันแน่ใจได้ว่า....อาจารย์ไม่เขียนแบบแน่วันนี้ ส่วนการแก้ปัญหาในเรื่องสมาธิของอาจารย์มักจะหาทางออกด้วยการอ่านหนังสือ เคยเรียนตามอาจารย์ว่า ชอบหนังสือเรื่องอะไรมากที่สุด “ข้างหลังภาพ” อาจารย์ตอบโดยไม่ต้องคิด

ระยะหลังต่อมาเมื่อมีงานมากขึ้นเรื่อย อาจารย์หม่อมเห็นว่า ลำพัง 2 คนคงจะทำกันไม่ไหวแน่ สมาชิกใหม่ของสำนักงาน ฯ จึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และที่ตั้งของสำนักงานครั้งแรกก็เป็นห้องแถวใกล้กับอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แล้วย้ายไปแถวอรุณรังษี, ย้ายต่อไปแถวโคสีเซียม, สุดท้ายย้ายไปทำกันที่บ้านผู้เขียน ทำกันอยู่หลายปี

“เราเบื่ออาชีพนี้เต็มทนแล้ว ขายกล้วยเดี่ยวคงจะสนุกกว่า” อาจารย์หม่อมพูดกับพวกเราอยู่บ่อย ๆ

“ผมว่าอาจารย์ขายได้ไม่เกิน 3 วันต้องปิดร้านครับ....เพราะพวกผมคงไปกินกันทุกวัน แล้วไม่มีสตางค์จ่าย....” พวกเราพูดกับอาจารย์

“ดีซีครับผมจะได้พา “น้อง” แวะไปอุดหนุน” อีกคนหนึ่งเสนอ

“จันเราไม่ขายแล้วกล้วยเดี่ยว....ไม่ได้เงินไม่เป็นไรหรอก เดี่ยวจะไปตบตีกันจนร้านเราพังเล่นพา “น้อง” ไปด้วย....เมื่อคืนนี่ฝังมันไม้คืออยู่ด้วย....”

“อาจารย์ฝันว่ายังไงครับ....” พวกเราถาม

“เราฝันว่า....(แล้วอาจารย์ก็เอ๋อชื่อ) นั่งอยู่ในที่ทำงานที่คณะ ฯ นี่แหละ มีพะหญิงเดินเข้ามาแล้วก็มีเสียงดังโครม....พอหันไปดู....ตายจริง....(อาจารย์เอ๋อชื่อ) หน้ายังงี้แหละหมดเลย....” อาจารย์ทำท่าทางประกอบคำว่าและหมดเลย

“โดนอะไรครับ....” คนที่ถูกเอ๋อชื่อถาม

“น้ำกรด” อาจารย์หม่อมยื่นหน้ากระซิบเสียงเบา ๆ

ในการเขียนแบบของอาจารย์ทุกครั้ง จะต้องมีแบบขยายเท่าจริง และเมื่อทางโรงงานเฟอร์นิเจอร์ขึ้นโครงจะต้องแจ้งให้อาจารย์ทราบเพื่ออาจารย์จะได้ไปตรวจสอบด้วยตัวท่านเอง และหากจะมีการแก้ไขก็ใช้เวลา

ตอนนี้แหละทำการขีดเกลสให้เป็นไปตามความประสงค์ หากช่างเฟอร์นิเจอร์ฝีมือไม่ถึงก็คงจะผ่านงานของอาจารย์ได้ยาก หรืออาจจะไม่ผ่านเลย

“เขียนแบบไม่ง่ายเหมือนทำขนม....อยากได้ก็ต้องคอยหน่อย” อาจารย์มักจะกล่าวประโยคนี้กับเจ้าของบ้านที่คุ้นเคยกัน และเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าของบ้านมีแต่ความ “สมหวัง” กันทั้งนั้น

“ผมรับงานชิ้นนี้ไม่ได้ครับ....ต้องขอโทษด้วย” อาจารย์ได้พูดกับเจ้าของบ้าน เมื่อได้ถูกเชิญให้ไปทานอาหารเย็นที่บ้านหลังนั้น และผู้เขียนได้มีโอกาสติดตามไปด้วย

“ทำไมหรือคะ....” เจ้าของบ้านตอบ

“ก็แบบเดิมที่เขียนเอาไว้เป็นฝีมือของลูกศิษย์ผมเอง ผมเคยสอนเค้ามา ทำไม่ได้หรอกครับ ผมจำลายมือเค้าได้...ใช่ ลายมือของ....หรือเปล่า?” อาจารย์หม่อมหันมาถามพร้อมกับเอ่ยชื่อลูกศิษย์ซึ่งเรียนอยู่รุ่นเดียวกับผู้เขียน

“ใช่ครับ ลายมือของ....” เรียนให้อาจารย์ทราบ อันที่จริงแล้วแบบพิมพ์เขียวที่วางอยู่ตรงหน้า ชื่อผู้ออกแบบ—สำนักงาน ถูกฉีกทิ้งทุกแผ่น เพื่อไม่ให้เหลือร่องรอยเอาไว้

เมื่อกลับมาขึ้นรถ อาจารย์หม่อมให้ข้อคิดเห็นว่า

“เราสอนเขามากับมือ.....ถ้าเรารับทำงานชิ้นนี้.....ศักดิ์ศรีของความเป็นครูบาอาจารย์จะเอาไปไว้ที่ไหน? จำเอาไว้ด้วยนะ ถ้าเจอปัญหาแบบนี้.....”

“ครับ”

ผลงานของอาจารย์หม่อมที่อาจารย์ภาคภูมิใจที่สุดก็เห็นจะเป็นห้องรับรองของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีภาพให้ดูปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

งานชิ้นนี้ใช้เวลาในการเขียนแบบและลงมือทำประมาณ 45 วัน

เมื่อผู้เขียนตั้งสำนักงาน ฯ และทำหนังสือ “วารสารตกแต่ง” เคยขออนุญาตเพื่อนำผลงานของอาจารย์ลงเผยแพร่ตีพิมพ์

“ไม่ขัดข้อง...แต่คิดดูให้ดีๆ เดี่ยวคนอื่นเขาจะหาว่าเขี้ยวกันเพราะเราเป็นคนกันเองอยู่แล้ว ลงของคนอื่นไปก่อนเถอะ....ของเราเมื่อไหร่ก็ได้ จะไปถ่ายรูปเมื่อไหร่บอกด้วยนะ จะไปด้วย ไม่ได้เห็นหลายปีแล้ว จะถ่ายเก็บเอาไว้ก่อนก็ได้”

ดูเหมือนว่าอาจารย์จะทำอะไร? จะตัดสินใจอย่างไร? จะต้องขึ้นอยู่กับความถูกต้อง ควรหรือไม่ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ “จรรยาบรรณ” อาจารย์หม่อมไม่เคยที่จะกล่าววิจารณ์งานของท่านผู้ใดทั้งต่อหน้าและลับหลัง

“เราไม่รู้ซึ่งถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ออกแบบคนนั้น ทุกคนต่างก็มีความตั้งใจที่จะทำให้ดีที่สุดด้วยกันทั้งนั้น ชื่อเสียงของใคร ใครก็รัก”

## อาจารย์อาวุโส

หลังจากที่อาจารย์หม่อมได้เหน็ดเหนื่อยกับงานบริหารของคณะมัณฑนศิลป์มาหลายปี นับตั้งแต่ครั้งที่อาจารย์ยังมีตำแหน่งเป็นข้าราชการสังกัดกรมศิลปากร อาจารย์ประจำคณะมัณฑนศิลป์ รักษาการตำแหน่งคณบดี และดำรงตำแหน่งคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ เมื่อหมดวาระครบเทอมของอาจารย์ พวกเราคิดว่าช่วงระยะเวลาที่อาจารย์ได้พักผ่อนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในฐานะที่อาจารย์หม่อมเป็นอาจารย์อาวุโสของพวกเรา ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งส่วนตัว และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน อาจารย์มักจะแนะนำด้วยความเต็มใจเสมอ

เมื่อลูกศิษย์คนใดถึงวันเกิดหรือได้รับตำแหน่งหน้าที่การงานสูงขึ้นไปกราบขอพรจากอาจารย์ อาจารย์หม่อมจะยิ้มแล้วพูดว่า “เราดีใจด้วย ขอให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น”

ผู้เขียนเคยได้ยินคำพังเพยที่ว่า “เป็นครูบาอาจารย์ เปรียบเสมือนพรหม”

คำพูดประโยคนี้นั้นมีคนพูดกันมาก แต่จะปฏิบัติกันได้มากน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละคน สำหรับอาจารย์หม่อมท่านเองแล้วผู้เขียนไม่เคยได้ยินท่านกล่าวเปรียบเทียบกับตัวเองว่าเป็นเสมือน “พรหม” เลย เพราะผู้เขียนแน่ใจอยู่เสมอว่าตลอดชีวิตการเป็นครูบาอาจารย์ของอาจารย์หม่อมมีแต่แต่การให้อภัยต่อลูกศิษย์อยู่เสมอ ความที่อาจารย์หม่อมมีคุณธรรม เมตตา กรุณา ต่อลูกศิษย์ในสายตาของคนบางคนจึงดูเหมือนว่าอาจารย์หม่อมขาดเงื่อนไขที่จะกระตุกใครลงเหวได้

เมื่อพวกเรามีความทุกข์เกิดขึ้น หลังจากที่ได้คำแนะนำจากอาจารย์หม่อมแล้ว อาจารย์หม่อมมักจะมึนทานเป็นการแถมพอกให้เพื่อเป็นการปลอบใจ และนิทานของอาจารย์ก็จะมีอยู่เรื่องเดียวเท่านั้นซึ่งผู้เขียนคิดว่านิทานเรื่องนี้อาจารย์หม่อมคงจะชอบมากที่สุด อาจารย์จะเริ่มเรื่องว่า.....” มีวัวตัวหนึ่ง เจ้าของจึงจะเอาไปฆ่า ในขณะที่เดินจูงมาระหว่างทาง...ก็มีวัวป่าอีกตัวหนึ่งวิ่งเข้ามาจะทำร้ายขายเจ้าของวัว วัวที่ถูกจูงจะเอาไปฆ่า...ก็วิ่งเข้าไปกั้นเจ้าของเอาไว้ โสยวิดวัวป่ากระเจิงไป เมื่อเหตุการณ์ซุลมุนผ่านไปแล้ว ชายคนนั้นก็ยังคงจูงวัวตัวที่ช่วยชีวิตตนเองเพื่อจะเอาไปฆ่าตามเจตนาเดิม....”

## ชุมนุมเลี้ยงรุ่น

เมื่อประมาณ 6-7 เดือนมาแล้ว เป็นครั้งสุดท้ายของพวกเรารุ่น 4 ในคอนตันปี 2522 เรานัดพบกันที่ห้องอาหารสกาล่า สยามสแควร์ ตรงกับวันที่เท่าไร เดือนอะไร ผู้เขียนจำไม่ได้ ในหมู่พวกเราไปกันเกือบจะทุกคน จะขาดกันไปบ้างก็เพียงไม่กี่คนเท่านั้น บางคนก็พาเขยมัณฑนศิลป์ บางคนก็พาสะใภ้มัณฑนศิลป์ไป นาน ๆ พบกันทีก็พอ ๆ กับเด็กอนุบาลนั้นแหละ เสียยังกะกะนกะจอกเป็นฝูง ๆ ก็ไม่ปาน มีอยู่คนเดียวในหมู่พวกเราที่ฉายเดี่ยวตลอดเวลา “อ้ายนงค์” เพราะอ้ายนงค์ยังคงใช้คำนำหน้าว่านางสาวอยู่เหมือนเมื่อครั้งยังเรียนหนังสือ แม้ว่าวัยของอ้ายนงค์จะขึ้นหน้าด้วยเลข 4 แล้วก็ตาม

เมื่อพร้อมหน้าพร้อมตากันแล้ว พวกเราก็เริ่มสั่งอาหาร

“อ้ายนงค์....ทำไมแกยังไม่แต่งงาน....?”

“เรื่องของชั้น...” อ้ายนงค์ตอบ

“แกมัวแต่เลือกมากอยู่นั้นแหละ.... จะคอยเนื้อคู่ไปถึงไหน ?”

“นงค์.... คอยลูกชายชั้นก็แล้วกันนะ....”

หลังจากที่พวกเขาสนทนากันได้พอหอมปากหอมคอ อาหารก็เริ่มทยอยมา

“อ้ายแก่.... เอ็งวางตะเกียบเดี๋ยวนี้อย่างกินไม่ได้.... เอ็งไม่พูดไม่คุยละนะ”

เจ้ามั่นส้วนห้าม

“ก็ข้าหิว.....” เจ้าแก่ตอบพร้อมตะเกียบในมือที่ถืออยู่ชะงัก

“หิวก็กินไม่ได้.... คอยแขกก่อน” เจ้ามั่นส้วนตะคอก

“อะไร..... ของมันนะ..... รุ่งเรามีแขก..... มีอิสลามที่ไหน ? คอยใครกันแน่.....” เจ้าแก่บ่นพึมพำเพื่อน ๆ ทุกคนต่างก็พากันสงสัย เพราะผู้เขียนไม่ได้บอกให้ใครคนใดทราบมาก่อนเลยว่าจะเชิญใครมาเป็นแขกสำหรับคืนนี้ และแล้วเวลาสำคัญก็มาถึงโดยมิพักต้องตอบคำถาม

อาจารย์หม่อมครับ เชิญทางนี้”

“อาจารย์หม่อมมา.... กราบสวัสดิ์ค่ะ”

ทั้งเขยและสะใภ้มัดขนตีสลับทุกคนต่างก็ทำความเคารพอาจารย์หม่อม พวกเขาารู้สึกว่าคืนนั้น อาจารย์หม่อมมีความสุข อาจารย์บอกว่า “พวกนี้ไม่รู้จักโคเสียดี้ ยังเป็นเด็กเหมือนเดิม”

คืนนี้ข้าต้องสารภาพบาปกับอาจารย์หม่อม” เจ้ามั่นส้วนสะกิดผู้เขียน แต่ก็ไม่ได้ซักถามว่าจะสารภาพบาปกับอาจารย์เรื่องอะไร จนกระทั่งต่างคนต่างกราบลาอาจารย์แยกย้ายกันกลับบ้าน แล้วนัดพบกันใหม่ปี 23 ส่วนจะเป็นวันที่เท่าไร? เดือนอะไร? ก็จะไม่จดหมายกันอีกที่

14 ตุลาคม 2522

เวลาประมาณ 19.00 น. ผู้เขียนนั่งอยู่นอกศาลาพระสิทธิฯ ได้ยินเสียงของมั่นส้วนถาม

“มานาน...แล้วยัง”

“สักครู.....” ผู้เขียนตอบ

“เดี๋ยวขอไปกราบอาจารย์สารภาพบาปก่อน”

“เรื่องอะไร ?” ผู้เขียนซัก

“หลายปีมาแล้ว ตั้งแต่ยังเรียนหนังสืออยู่... ก็พวกเอ็งนั่นแหละ คืนนั้นตอนเลี้ยงรุ่นก็ตั้งใจเอาไว้ทีหนึ่งแล้ว พอเหล้าเข้าปากก็เลยลืมสติเลย ไม่ได้สารภาพกับอาจารย์”

รอรจนเจ้ามั่นส้วนเข้าไปกราบอาจารย์พยายามนิกยอนหลังถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็นึกไม่ออกว่าเจ้ามั่นส้วนทำอะไรผิดถึงต้องกราบสารภาพกับอาจารย์หม่อม

“นี่ก็ออกแล้วยัง?” เจ้ามั่นส้วนพร้อมกับก้มลงผูกเชือกรองเท้า

“ยังเลย.... นึกไม่ออก.... ลองเล่าไปซิ”

แล้วเจ้านิสแวนก็เริ่มเล่าเรื่องของที่มาในการสารภาพบาปคืนนี้

“ตอนนั้นพวกเราเรียนหนังสือกันอยู่ แต่จะอยู่ปีไหน จำไม่ได้ เย็นนั้นมีการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์ ด้วยที่สนามศุภฯ พวกเอ็งอยากจะถูกฟุตบอลกัน แต่ไม่มีสตาร์กกันเลย รวมทั้งข้า ๖ ด้วย จำได้ว่ามีเอ็ง มี อ้ายเม็ค มีอ้ายแก เจ้ากนั นิสเตียง พวกเอ็งก็เลยสั่งให้ข้าในฐานะที่เป็นหัวหน้าห้องไปหาเงินมาหรือไปขอยืม ใครมาก็ได้ จะได้เอาไปคูฟุตบอลชิงแชมป์กัน....” เจ้านิสแวนหยุดเล่า พร้อมจ้องหน้าผู้เขียน

“แล้วไงอีก....ซักจะนี่ก้อออกบ้างแล้ว....”

“พวกเอ็งสั่งข้า ๖ บอกว่า อ้ายการเป็นหัวหน้าต้องเสียสละเอ็งก็รู้อยู่แล้ว จะเอาที่ไหนไปเสียสละ แค่มทบทุนที่วัดต้มตอนเช้ามีบ้างไม่มีบ้าง จนเรียนจบได้แค่นี้ก็นับว่าบุญเหลือเกินแล้ว”

“แล้ววันนั้นเอ็ง.....เอาเงินจากไหนไปตีตั๋วฟุตบอล?”

“ข้าไปหาอาจารย์หม่อม ไปยื่นอยู่ตรงหน้าตางกรม ๖ นั้นแหละ ไม่รู้จะทำยังไงก็เลยแข็งใจพูดกับอาจารย์ว่า ข้า ๖ จะกลับบ้านที่สี่ขง ขอค่ารถ อาจารย์หม่อมท่านก็เลยซักเอาว่าทำไมขอค่ารถมากนัก ข้า ๖ ก็เลยบอกว่า ขอทั้งขาไปขากลับเมื่อไม่เจอใครที่บ้าน แล้วก็ค่าข้าว....รวมทั้งค่าเรือจากศรีราชาไปเกาะสีชังด้วย อาจารย์หม่อมท่านก็ไม่ได้ว่าอะไรครักเงินส่งให้ มองด้วยหางตานิดนึ่ง ข้า ๖ ไม่กล้าสบตาเอาเลย....รับเงินเสร็จก็เอาเงินนี้แหละพาพวกเอ็งไปคูฟุตบอล อันที่จริงพวกเอ็งก็ไม่น่าเลย.....เล่นบึงคับกันบ้า ๆ.....อ้างโน่นอ้างนี้ สารพัด.....เฮ้อได้กราบสารภาพกับอาจารย์หม่อมแล้วค่อยสบายใจหน่อย....” เจ้านิสแวนบ่นพึมพำ

ฟังเจ้านิสแวนพูดจบผู้เขียนก็ได้แต่อมยิ้ม อยากจะบอกเพื่อนเหลือเกินว่า “เพื่อนเอ๊ยอาจารย์ท่านทราบว่เอ็งพูดเอาเงินไปคูฟุตบอลตั้งแต่วันรุ่งขึ้นแล้วหลังจากที่ดูแล้วมานั่งฝอยกันในชั่วโมงเรียนนั้นแหละ เพราะพวกเราจระไนให้ท่านฟังว่าเจ้านิสเสี่ยงฟุตบอลพวกเรากำลังหลายคน” แต่ผู้เขียนก็ไม่ได้บอก คิดว่าให้เพื่อนอ่านเจอเอาเองดีกว่า

ผู้เขียนพยายามนึกย้อนหลังถึงเรื่องราวต่าง ๆ และได้ลำดับเหตุการณ์เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือตั้งแต่ครั้งเป็นนักศึกษา และรับราชการอยู่ได้บังคับบัญชาของอาจารย์หม่อม คิดว่าเรื่องราวทั้งหมดที่เล่ามาใน “ลูกศิษย์กับอาจารย์ (หม่อม)” คงจะมีสับสนข้ามขั้นตอนกันบ้าง มาในระยะหลังเมื่อ 1-2 ปีมานี้ พวกเราโดยเฉพาะผู้เขียนเองได้ห่างเหินจากอาจารย์ไปบ้าง เป็นเพราะหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบและภาระของครอบครัว แต่ถึงกระนั้นก็ตามวันดีคืนดี อาจารย์หม่อมท่านก็ได้ให้ความกรุณาไปเยี่ยมถึงบ้านทั้ง ๆ ที่บ้านของผู้เขียนปลูกมา 10 ปีแล้ว ซูดรับแขกก็ยังมี อาจารย์ไปถึงก็มักจะนั่งเล่น-นอนเล่นกับพื้นห้อง และท่านมักจะเตือนผู้เขียนอยู่เสมอว่า

“ทำงานแต่พอดี....อย่าหักโหมนัก สุขภาพเป็นเรื่องสำคัญกว่าเงิน” และสำหรับเรื่อง “ลูกศิษย์กับอาจารย์ (หม่อม)” ก็เห็นจะจบลงเพียงเท่านี้

การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในโลกนี้อาจจะมีทั้งคุณและโทษ แต่สำนักในพระคุณของอาจารย์ ม.ร.ว. พูนสวาท กฤดากร ไม่เคยเปลี่ยนแปลงลูกศิษย์หลายชีวิตที่อาจารย์ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ยังไม่มีโอกาสได้ ทดแทนพระคุณ

“มูลนิธิ อาจารย์ ม.ร.ว. พูนสวาท กฤดากร” จะถูกก่อตั้งขึ้นจากศิษย์ที่อาจารย์เคยเป็นผู้ให้....เพื่อ รุนหลังอีกหลายชีวิตที่มีความซัดสนในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมัณฑนศิลป์

การที่เล่าเรื่อง “ลูกศิษย์กับอาจารย์(หม่อม)” อ่านดูแล้ว อาจจะสับสนไปบ้างเนื่องจากเรื่องราว บางเรื่องก็ผ่านมานานนับเป็น 10-15 ปีแล้ว จึงต้องกราบขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย เพราะเรื่องบางเรื่องก็ไม่อยาก จะผ่านไปเฉย ๆ เช่นเรื่องนี้เป็นต้น

## “นักรัก”

ในหมู่พวกเรามีการแต่งตั้งฉายาอย่างเป็นทางการจากอาจารย์หม่อม ท่านได้กรุณาตั้งฉายาให้เพื่อนเรา คนหนึ่งว่า “นักรัก” และที่รู้สึกว่ามีคนฉายาก็มีความยินดีและภาคภูมิใจในฉายานี้เป็นอย่างยิ่ง

วันนั้นพวกเรานั่งกันอยู่พร้อมหน้า เพราะนาน ๆ กว่าจะได้ครบองค์กันสักครั้ง เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่พอเรียนจบกันใหม่ ๆ ต่างคนต่างก็รีบเร่งทำมาหากิน เพราะทุกคนต่างก็พยายามที่จะเก็บเงินเอาไว้ซื้อ “ขุนแผนเหล็ก” (รถยนต์) ด้วยกันทั้งนั้น เพื่อความสะดวกสบายในการติดต่องาน และพาดูเทศกาลนำรถไปจุยจุย ขณะที่กำลังนั่งคุยกันเรื่องสรรพเพเหระต่าง ๆ “นักรัก” ก็ได้เอ่ยเสียงเศร้า ๆ คล้ายคนสำนึกบาปทำลาย ความเงิบขึ้นมา

นักรัก “อาจารย์หม่อมครับ.... เมื่อก่อนนี่ผมไม่ทราบจะทำบาปหรือเปล่า?”

อาจารย์หม่อม “ไปทำอะไรมาละ....?”

นักรัก “คือยังงี้ครับ....เมื่อก่อนนี่ตอนเย็นผมขับขุนแผนเหล็กพาน้อง(พะหญิง) นั่งกินลม ชม ขับรถไปจอดคุยกันแถวทะเลสาปหมู่บ้านเศรษฐกิจ อ้าย...ผมก็ไม่ทราบจะทำไมที่อื่นมี ตั้งเยอะไม่ไป ดันไปแถวนี้ได้.... ที่นี้พอคุยกันไป...ฝนตกขึ้นมาสักพักพอฝนหายผมก็ สตาร์ทรถจะกลับเพราะมันเริ่มจะค่ำแล้วครับ.....แต่รถมันไม่ยอมเคลื่อนที่เลย...ลงไปดู ถึงรู้ว่า ดินแถวริมทะเลสาปมันไม่แน่นฝนตกลงมาลื้อมันจมลงไปตั้งครึ่ง ลำพัง 2 คน ไม่มีทางเดินได้เลย ผมนึกว่าต้องนอนในรถแล้ว พอติในตอนนั้นมีพระชุดงักกับแม่ชี ท่านเดินผ่านมาเป็นขบวน 7-8 องค์ ผมก็เลยเข้าไปยกมือไหว้ท่านขอความกรุณา ท่านคงจะ สงสาร ก็กรุณาช่วยเข็นรถให้ทั้งพระทั้งแม่ชีเลยครับ....ไม่ทราบว่าจะบาปหรือเปล่า?”

“...บ้า....” เสียงอาจารย์หม่อมดู พร้อมกับมีเสียง “ฮึฮึ...” ตามมาด้วย

## ยกให้เป็นสามี

นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งของ “นักรัก” อีกเหมือนกัน เรื่องทั้งหมดที่นำมาเล่านี้ได้ขออนุญาตจากเจ้าตัว เรียบร้อยแล้ว เพียงแต่ได้รับคำขอร้องว่า “....เอ็งอย่าลงชื่อจริงก็แล้วกัน”

วันนั้นตอนพักเที่ยงหลังจากนั่งทำงานกันแล้ว พวกเราก็ตั้งวงกินอาหารนั่งกันอยู่ใกล้ ๆ กับโต๊ะทำงาน ด้านหนึ่งของโต๊ะทำงานอยู่ติดกับหน้าต่างบานกระทุ้ง มีโต๊ะตั้งเรียงกันเป็นแถว และโต๊ะทุกตัวก็อยู่ติดกับ หน้าต่าง รวมทั้งโต๊ะของอาจารย์หม่อมด้วย

ตอนที่พวกเรานั่งทำงานกันบางครั้งถ้ามีสาว ๆ เดินผ่านมาก็ได้อาศัยหน้าต่างบานกระทุ้งนี้แหละ เป็นที่พิศมอง-สายตา ตอนนั้นแว่นตาของดิออร์เฟิงตกเข้ามาใหม่ ๆ “นักรัก” เพื่อนเราก็มีไว้ในครอบครอง เพื่อนก็วางแว่นตาราคาแพงเอาไว้บนโต๊ะ อยู่ ๆ ก็มีมือลึกลับเอื้อมเข้ามาหยิบแว่นตาทางหน้าต่าง

“เฮ้ย...ใครหยิบแว่นตา....ชะโมะ...ๆ...” นักรักตะโกน พวกเรารีบวิ่งออกจากห้องอ้อมไปดักชะโมะ เห็นพะหญิงแต่งตัวดีถือแว่นแว่นหน้าตั้ง เตรียมจะขึ้นรถเมล์ เพื่อนอีกคนหนึ่งวิ่งเร็วกว่าผู้เขียนและนักรัก ก็กระโจนขึ้นรถเมล์ไปแย่งเอาแว่นตา (เพื่อนคนเดียวกับที่แย่งไปเท่านั้นแหละ) คนบนรถที่ทางคงจะตกตลิ่ง

“ขอแว่นตาคืน” พวกเราตะโกน

“ฉันไม่ให้คืน....” ขะโมยสาวตอบ

“คุณชะโมย....แล้ววิ่งออกมาขึ้นรถเมล์...เดี๋ยวโซเฟอร์อย่าเพิ่งออกรถ....หลักฐานคุณก็ยังถืออยู่ในมือ  
คุณต้องคืน โน่นเจ้าของยื่นอยู่ โน่นก็พยาน ผมวิ่งตามกันติด ๆ.....ขอคืน....” พวกเราตะโกนเสียงเริ่มดังขึ้น  
เรื่อย ๆ แล้วซึ้งลงมาถึง “นักรัก” และผู้เขียน

“ฉันไม่ให้คืน....แว่นตาของผัวฉัน....”

“อู”

เพื่อนบนรถเมล์และผู้เขียนยังกะถูกนะจ๊ะเหมือนคนโดนสาปแข็งไปทั้งตัวยังกะแท่นหิน นึกในใจว่า  
เรื่องนี้คงจะยุ่งแน่ ๆ พ่อ “นักรัก” นี่เล่นไปหยอดเอาไว้เรียกราคาจนจำไม่ได้ ได้แต่หันไม่มองหน้า

“ไม่ใช่” เสียงนักรัก แห้งแล้งเหลือเกิน “ไม่ใช่จริง ๆ ไม่รู้จัก”

“เค้าเป็นผัวฉัน....” ขะโมยสาวไม่ยอมแพ้

“ผมไม่ได้เป็นผัวคุณ.....” นักรักตะโกนเสียงก้องดังลั่นป้ายรถเมล์

“ขอคืนดี ๆ ครับ....เค้าตะโกนปาว ๆ ว่า ไม่ได้เป็นสามีคุณ แะะ ๆ ๆ คุณเล่นทำยังงี้เพื่อนผมก็  
อายคนแก่ ทั้งแว่นตาและสามีพอหาได้หรือครับ.....แะะ ๆ....ขอคืนเถอะครับ....”

เมื่อได้แว่นตาคืนมาแล้ว พวกเรา 3 คนก็เดินกลับมาพบอาจารย์ท่านคอยฟังผลการจับชะโมยอยู่แล้ว  
เรื่องทั้งหมดก็เล่าให้อาจารย์ท่านฟัง

“เป็นอะไรกะผู้หญิงคนนั้นหรือเปล่า?” อาจารย์ถาม

“โธ่....อาจารย์....ผมไม่รู้จักเลย...” นักรักครวญต่อ

“แค่นี้ก็อายคนตายชกอยู่แล้ว”

“ฮิ-ฮิ-ฮิ” พวกเราหัวเราะขำก็ขำส่งสารก็ส่งสาร

“หัวเราะอะไร? ข้าอะไร? บ้า” “นักรัก” ตวาดใส่หน้าพวกเรา

กราบระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ที่เคารพ

จักร ศิวพานิช



## คำนำ

การจัดทำหนังสือแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร เจ้าภาพ มีความคิดเห็นว่า หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ได้เล่าเรียนศึกษามาทางด้านตกแต่งภายใน และเมื่อเรียนสำเร็จแล้วก็ได้ใช้วิชาที่เรียนมาประกอบอาชีพ โดยรับราชการในกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ตามลำดับ จนถึงแก่กรรม แสดงให้เห็นว่า หม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ได้คลุกคลีอยู่กับวิชาการที่ได้ศึกษามาโดยตลอดอายุราชการ เจ้าภาพจึงได้เชิญบรรดาเพื่อนข้าราชการของหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร มาหารือว่าควรจะจัดทำหนังสือในแนวที่เกี่ยวกับวิชาชีพนี้โดยตรง พร้อมทั้งแสดงผลงานของหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ที่ได้ปฏิบัติราชการมาจนตลอดอายุขัยด้วย บรรดาเพื่อนข้าราชการของหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ก็ได้ให้ความสนใจและริบร่วมมือจัดทำหนังสือขึ้นทันทีด้วยความเต็มใจ ด้วยความช่วยเหลือของบรรดาท่านเหล่านี้ งานจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้จึงได้ดำเนินการไปได้ตลอดมาด้วยดี

เจ้าภาพขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ เสริมศักดิ์ นาคบัว คณบดีคณะมัณฑนศิลป์ อาจารย์พนม สุวรรณนารถ อาจารย์จักร ศิริพานิช อาจารย์ จักรพันธ์ ไปษยกฤต อาจารย์พยุร โมสิกรัตน์ และนายนิวัติ กองเพียร ซึ่งจัดหาองค์ประกอบต่าง ๆ ในการจัดพิมพ์ และขอบคุณ คุณทวีศักดิ์ เจนพานิชการ ผู้ช่วยจัดหาแหล่งพิมพ์ให้ด้วย

เจ้าภาพหวังว่าหนังสือนี้คงจะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านตามควร หากมีข้อบกพร่องประการใดก็ขอ น้อมรับอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

# เครื่องเรือนสำหรับบ้านไทยแต่โบราณ

งานสถาปัตยกรรมของไทย เท่าที่ค้นพบหลักฐานปรากฏอยู่ก็มีแต่เทวาลัยและพุทธสถานเท่านั้น ที่ทำด้วยแลงหรือก่ออิฐสอปูน จึงยังคงมีร่องรอยเหลืออยู่ นอกจากนี้แล้วสิ่งอื่น ๆ เช่น บ้านคน และสิ่งอื่น ๆ ล้วนเป็นไม้ทั้งสิ้น พระราชวังต่าง ๆ ก็เป็นไม้ทั้งสิ้น นอกจากฐานเท่านั้นที่ก่ออิฐถือปูน ที่เป็นปูนล้วนก็มี เช่น กำแพงและประตูพระราชวังที่กรุงศรีอยุธยา เป็นต้น ฉะนั้นสิ่งที่ทำด้วยไม้ย่อมไม่อาจคงทนอยู่ได้ จึงสูญหายไปไม่มีร่องรอยเหลืออยู่เลย

การค้นคว้าเรื่องบ้านเรือน เท่าที่เราทราบแน่นอนจากเรือนตอนปลายอยุธยาซึ่งยังคงมีเหลืออยู่จนทุกวันนี้ โดยเฉพาะที่จังหวัดเพชรบุรี หรือสันนิษฐานเอาจากแผนผังของพระราชวัง หรือพระอารามในกรุงเทพฯ ซึ่งบางแห่งได้ทราบว่าเป็นสร้างขึ้นโดยเลียนแบบมาจากอยุธยาโดยตรง ส่วนบ้านเรือนนั้นคงทำต่อกันมามีได้เปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก

พูดถึงเครื่องเรือนที่บ้านคนเราใช้นั้น แทบทั้งสิ้นเรือนคนไทยมีพื้นเป็นไม้กระดาน มีทางระบายลม ทั้งทางพื้นและทางหลังคา มีพาไลเรือนเอาไว้นั่งและนอนเล่น ภายในเรือนนั้นเรามักแบ่งห้องออกเป็น 3 ห้อง โดยใช้ม่านกันหรือประตูพับบานเพื่อกั้น ส่วนการนอนก็นอนบนพื้นบ้านโดยปูเสื่อเสี้ยก่อน

นอกจากนั้นเครื่องเรือนก็ยังมีเพิ่มขึ้นตามฐานะของบุคคล เช่น มีเตียงนอนเป็นเตียงเท้าคู่ มีม้านั่งของขนาดเตี้ยหรือขนาดโต๊ะตั้งตะเกียง เป็นต้น เตียงนอนอาจจะมีส่วนสูงหน่อย และมีเตียงลดซึ่งเตี้ยกว่าอยู่ข้างหน้า ก่อนจะขึ้นเตียงลดจะมีม้านั่งเตี้ย ๆ สำหรับก้าวขึ้น เรียกกันว่า “เตียงลา” ปัจจุบันเตียงลามีขายอยู่ทั่วไปโดยเอาไปใช้เป็นม้านั่งของทั้งหลาย นอกจากนี้ก็มีคั่นฉ่อง, ที่พาดผ้าเช็ดหน้า, และพานใส่กระปุกเครื่องสำอาง เป็นต้น

แต่เจ้านายหรือบุคคลระดับขุนนาง ได้นิยมใช้เตียงเงิน บางครั้งก็ดัดแปลงลวดลาย เช่น พระแท่นบรรทมในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน, พระแท่นบรรทมของสมเด็จพระศรีสุริเยนทรา ที่ตำหนักแดง เป็นต้น หรือพระแท่นบรรทมประดับมุกที่ใช้ทรวดทรงแบบไทย มีพนักพิงโดยรอบ แต่ไม่มีเสาและเพดาน พระแท่นนี้อยู่บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงแบบอย่างของจีนที่ใช้อยู่เริ่มมีในรัชกาลที่ 3 โดยทางไทยเราอาจจะออกแบบสั่งให้ทำมาจากเมืองจีน หรือทำในเมืองไทยด้วยเหมือนกัน แบ่งได้ดังนี้คือ-

(1) ลวดลาย ในทางไทยนิยมใช้ลายดอกพุดตานแทนลายจีนอื่น ๆ เช่น ลายที่ตั้งตู้ทอง และม้านั่งที่ตั้งวางของ ม้านั่งตั้งตะเกียง เป็นต้น เรื่องม้านั่งนี้มีม้านั่งชนิดหนึ่งกว้างยาวประมาณ .90 เมตร × .90 เมตร สูงประมาณ .45-.50 เมตร เป็นต้น เป็นม้านั่งสำหรับผู้ใหญ่นั่งในเมื่อลูกหลานมาหา หรือมารดน้ำสงกรานต์ ซึ่งเป็นการสะดวกอย่างยิ่ง รูปพรรณสัณฐานก็เหมือนม้านั่งของธรรมดาตนเอง



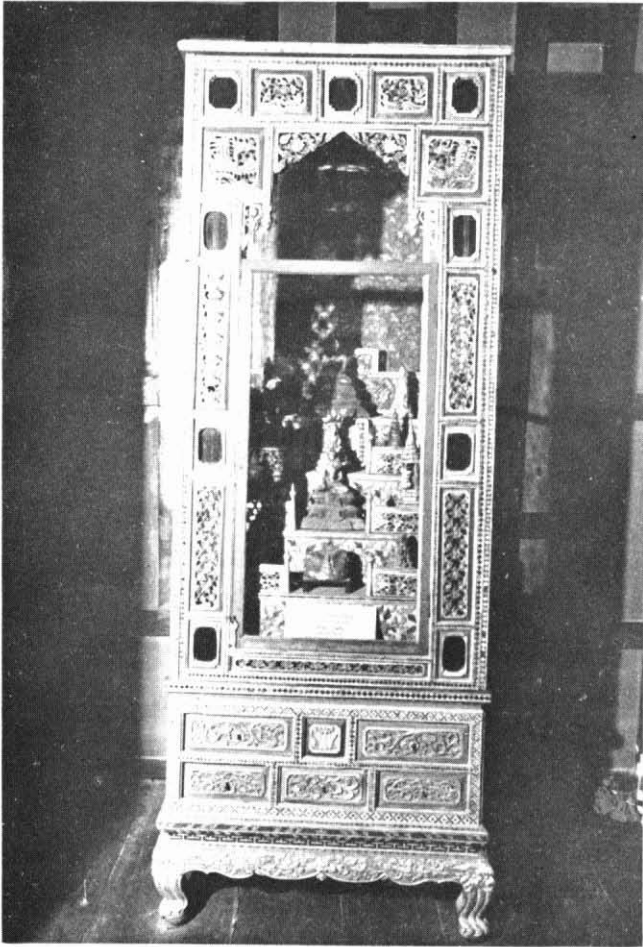
เครื่องเรือนชุดรับแขกที่พระตำหนักแดง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โต๊ะกลางแสดงอิทธิพลศิลปะจีนอย่างชัดเจน

(2) ในทางสัดส่วน ตามธรรมเนียมที่ไต้หวันหรือวางของ ถ้าเป็นแบบจีนแล้วตรงมุมฉากจะมีลายเหมือนลายหูช้าง ลายนั้นจะเป็นลายดอกไม้หรือลวดบัว และลายจะเลื้อยไปเป็นลายหน้ากระดานไปตลอดความยาวของม้านั่ง หรือไม่ลายนั้นเมื่อเลยมุมมาเข้ามาก็วกลงเป็นแบบจับปิ้ง และเลยมุมขึ้นอีกด้านหนึ่งเหมือนกันทั้งสองข้าง

แต่ถ้าดัดแปลงให้เป็นแบบไทยแล้ว เมื่อลายเลยมุมมาขึ้นมาสักเล็กน้อยก็จะวกขึ้นไปเป็นลายหน้ากระดานไปเลย ตรงกันข้ามกับการวางแบบจับปิ้ง ลายที่เปลี่ยนแปลงแบบไทยนี้ส่วนมากเป็นลวดบัว

พระเก้าอี้ตัวแรกของเมืองไทยคือ พระเก้าอี้ของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ เป็นพระเก้าอี้พับได้ แต่เป็นพนักสูงตรงกลางเส้นพนักเป็นหนึ่ง ตอนกลางและพระที่นั่งที่พับได้เป็นหนึ่ง ส่วนอื่นมีลวดลายไทยเล็กน้อยเป็นไม้ปิดทองทั้งสิ้น ใช้เมื่อเวลาเสด็จออกศึก และประทับพักกองทัพในเวลากลางวันจึงกางเก้าอี้เข้าได้ร่มไม้ เพื่อให้ทรงประทับ และมีอีกองค์หนึ่งแบบเดียวกันสำหรับกรมพระราชวังบวร ทรงนั่งพัก เวลานั้นอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ส่วนเก้าอี้แบบอื่น เช่น เก้าอี้แบบจีน หรือแบบยุโรป เข้าใจว่าสั่งเข้ามาในสมัยต่อ ๆ มาโดยเฉพาะแผ่นดินรัชกาลที่ 3

นอกจากเตียงและโต๊ะวางของแล้ว ที่เห็นเหลืออยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลายก็คือ ตู้ใส่เสื้อผ้า เป็นตู้สูงประมาณ 1.70 หรือกว่า มีฐานเป็นเชิงหน้ากระดานแล้วเป็นกระจังและบัวหงายบัวคว่ำ ทับหลังตู้เป็นลายหน้ากระดานบัวหงาย บางทีมีหัวเม็ดทรงมณฑปอยู่เหนือเสาดูก็มี นอกจากนี้ยังมีที่เก็บเสื้อผ้าหรือหนังสือ มีฐานเหมือนตู้แต่เป็นหีบสี่เหลี่ยมกันสอปากผาย ทำเป็นลวดหน้า และยังมีชั้นตั้งของลักษณะคล้ายตู้ มีลวดบัวเป็นทับหลัง, มีชั้นไม้บานปิดเปิดและข้างตู้เลยลงมาเป็นขาตู้เสริจมีจับปิ้งที่มุมชั้น ชั้นนี้อาจตั้งของใหญ่ ๆ เช่น โถบน้ำอบ หรือตั้งขวดโหลใส่ขนม เราเรียกชั้นแบบนี้ว่า "ซัว"



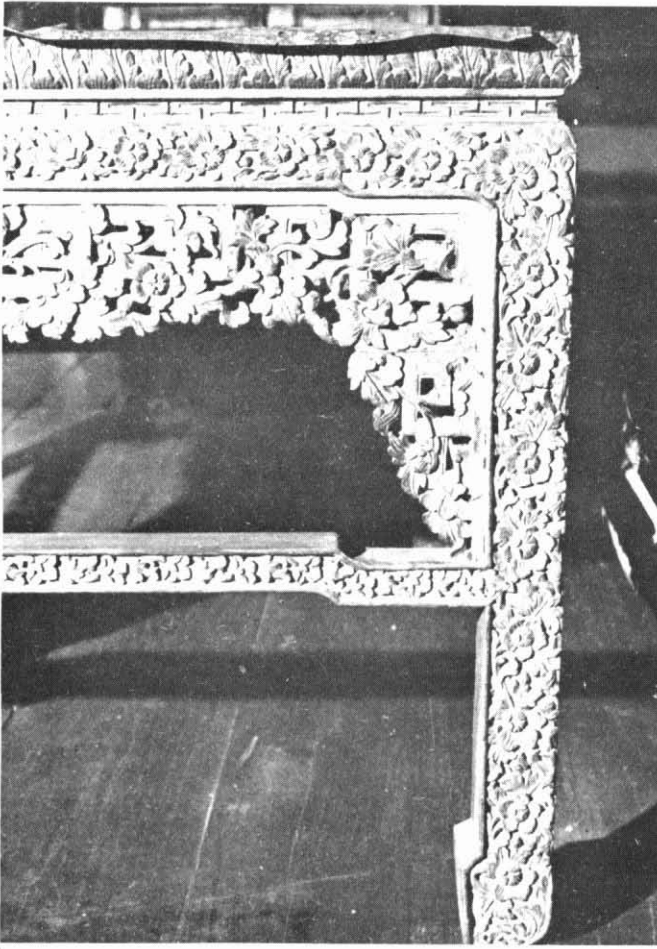
ชิว คือตู้ที่มีชั้นสำหรับวางของ  
โดยมากมักทำเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบูชา

ชิวนี้เท่าที่เคยได้ยิน ในบางที่ใช้เรียกเครื่องบูชาพระที่รูปเป็นม้าสี่เหลี่ยมเท้าสิงห์ เป็นสี่เสาส่งขึ้นไปสามด้านโปร่งแต่ที่ด้านหลัง รูปสัณฐานตอนบนสอบขึ้น ทับหลังเป็นหน้ากระดานบัวหงาย มีสาหร่ายระหว่างด้านหน้าเพดาน และเป็นลายเลื้อยลงมาตามเสา 2 เสาด้านหน้า จบลงด้วยเป็นศิวะพญานาค มีชั้นที่ขึ้นไปเป็นทางว่างตรงกลาง สองข้างเป็นลูกกรง ลูกกรงนั้นปิดทองประดับกระจก ส่วนเสาชิวและชายหน้ากระดานก็ปิดทองประดับกระจกเช่นกัน ชั้นนั้นมีประมาณ 3-4 ชั้น ผนังด้านหลังเป็นภาพเขียน รูปพระพุทธรเจ้าอยู่บนดาวดึงส์

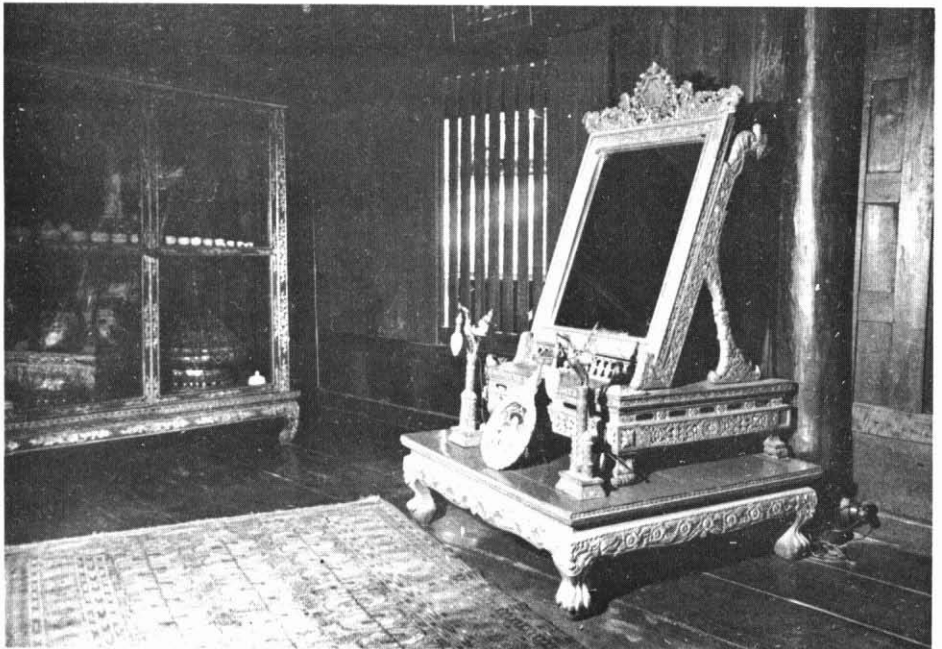
ตั้งหรือเตียงนอน, เตียงลด, เตียงลา หรือม้าและโต๊ะตั้งของ มักจะใช้ขาเป็นแบบขาเท้าคู่และแบบขาหมู บุคคลธรรมดาไม่ใช้เท้าสิงห์เพราะเท้าสิงห์เป็นของที่พระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ใช้ คนสามัญไม่ใช้เพราะคนไทยถือว่าเป็นของที่ "ทำเทียมสูง" ในคติโบราณเป็นเช่นนั้นเอง มิได้มีใครบังคับหรือตั้งกฎเกณฑ์ขึ้น

ส่วนลาย ได้เคยกล่าวไว้ในรัชกาลที่ 3 นิยมใช้ลายดอกพุดตานเป็นพื้น และใช้สีสองสี คือ เขียวกับแดง และบางที่มีคำอยู่ด้วย โดยเป็นสีทับหลังตู้

ที่บูชาเป็นม้าหมูนั้นเดิมไม่มี ตั้งแต่อยุธยาตอนปลายจนถึงต้นรัตนโกสินทร์ ใช้ม้าเท้าสิงห์ หรือเท้าคู่ตั้งซ้อนใหญ่จนย่อและเล็ก โดยมากประมาณ 2-3 ชั้น โดยชั้นยอดเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ชั้นรองลงมาตั้งรูปเขียนดอกไม้

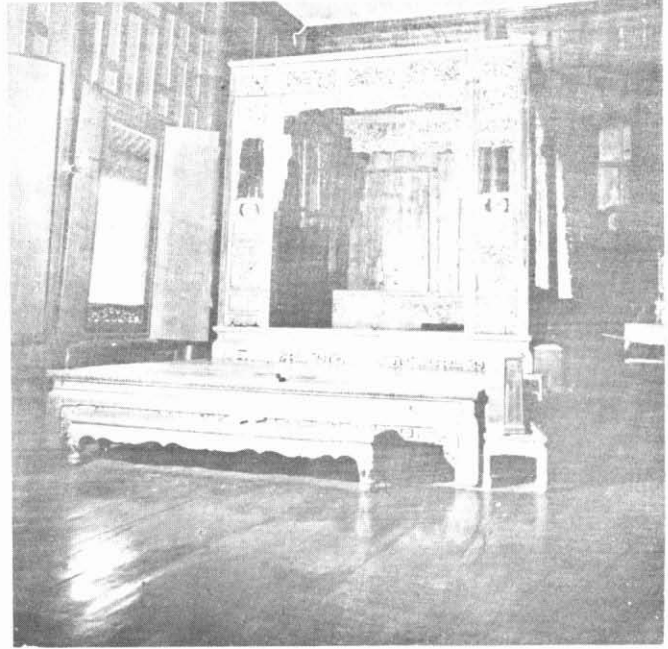


ลายที่ไทยนิยมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3  
เป็นต้นมานั้นคือลายดอกพุดตาน



คันฉ่องที่พิพิธภัณฑ์วังสวนผักกาด แสดงลักษณะอิทธิพลศิลปะตะวันตก

ในรัชกาลที่ 3 ได้ใช้ม้านั่งของเต็งลา หรือโต๊ะต่าง ๆ นั้น คุ่มขึ้นเป็นโต๊ะหมู่บูชา โดยเปลี่ยนสัดส่วนเสียใหม่ มีขนาดหมู่ 3 หมู่ 5 หมู่ 7 หมู่ 9 โดยมากจะเห็นเป็นขาหมูส่วนมาก ขาสิ่งหั้นเข้าใจว่าเพิ่งมาทำขึ้นในปัจจุบันนี้ อีกอย่างหนึ่งควรสังเกตว่าเต็งลานั้นทับหลังเป็นพื้นกระดานเท่านั้น แต่ม้านั่งวางของมักปูงในของทับหลังด้วยหินอ่อนจากเมืองจีน ที่บรรยายมาแล้วนี้ล้วนเป็นเครื่องเรือนของไทยสำหรับเคหะสถานทั้งสิ้น ส่วนของที่ใช้ในพระอารามและพระราชวังมีเฉพะอยู่อีกส่วนหนึ่ง



พระแท่นบรรทมของสมเด็จพระศรีสุริเยนทรา  
ที่ตำหนักแดง  
เป็นลักษณะเต็งจีน



พระเก้าอี้พับตัวแรก เป็นเก้าอี้ที่เลียนแบบเก้าอี้พับของจีน  
ตัวซ้ายเป็นของสมเด็จพระบรมราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท  
ตัวขวาเป็นของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

# การออกแบบตกแต่งภายใน

เป็นวิชาที่เรียนรู้ถึงการตกแต่งและออกแบบเครื่องเรือนและสิ่งอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับห้อง ซึ่งมีต่างชนิดกันภายในอาคาร ซึ่งมีทั้งอาคารที่อยู่อาศัย, อาคารพาณิชย์, ร้านค้า และอาคารซึ่งเป็นสถานที่ราชการ เป็นต้น การเรียนหลักสำคัญควรจะเริ่มจากการจัดห้องภายในอาคารที่อยู่อาศัย

การจัดห้องต่าง ๆ ควรแบ่งออกเป็นสองชนิด คือ

1. ชนิดห้องเฉพาะ หมายถึงการแบ่งห้องในตัวอาคารออกเป็นแต่ละห้องอย่างแท้จริง อาคารชนิดนี้ใช้เนื้อที่มาก มักเป็นอาคารในสมัยเก่า แต่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน อาคารที่มีห้องชนิดนี้อาจต้องใช้งบประมาณมากในการก่อสร้าง

การตกแต่งห้องเหล่านี้ถือว่าสะดวกมาก เพราะการให้สีห้องแต่ละห้องตลอดจนการขัดผิวเนื้อไม้ของเครื่องเรือน การใช้พรมและม่าน ไม่จำเป็นต้องให้สีหรือวัสดุกลมกลืนเข้ากัน ทำให้ง่ายแก่การให้สีและซื้อของประกอบ เช่น โคมไฟในตลาด เพราะของเหล่านี้มีจำนวนน้อยที่เหมือนกัน ซึ่งพอเหมาะที่เราจะใช้เฉพาะห้องหนึ่ง ๆ เท่านั้น

2. ชนิดที่ภายในอาคารมีเนื้อที่น้อยควรจะเป็นโล่งตลอด การแบ่งห้องใช้แบ่งโดยเครื่องเรือนกัน, หรือลวดพื้น เพื่อเป็นการเน้นและแสดงอาณาเขตของห้องโดยปริยาย การแบ่งห้องชนิดนี้ยากแก่การให้สีห้อง การจัดหาวัสดุทำเครื่องเรือน และของประกอบโดยเฉพาะการจัดหาโคมไฟ เพราะต้องหาของให้เหมือนกันเป็นจำนวนมาก

ความแตกต่างในการตกแต่งที่เห็นได้ชัดภายในอาคารชนิดนี้คือ

ก. การให้สี ถ้าต้องการให้สีหลายสีต้องดูสีให้เข้ากลมกลืนกัน ซึ่งหมายถึงทั้งสีของผนังและสีของเครื่องเรือนอีกทั้งเครื่องประกอบด้วย

ข. การจัดหาวัสดุตกแต่งประกอบ ต้องให้ได้เหมือนกันหรือคล้ายกัน ซึ่งเป็นการยากที่จะหาได้ เพราะในท้องตลาดมีของเหล่านี้สิ่งละน้อยเท่านั้น

ความแตกต่างระหว่างเครื่องเรือนในสมัยอดีตและปัจจุบัน เครื่องเรือนทั้งสองสมัยนี้แตกต่างกันทั้งรูปร่างและหน้าที่ วัสดุที่ใช้ตลอดจนการขัดผิวเนื้อไม้ และลวดลายของเนื้อผ้าที่ใช้บุเก้าอี้และผ้าม่าน

ความแตกต่างซึ่งอาจเปรียบเทียบได้มีดังนี้

1. ลักษณะของเครื่องเรือน ในสมัยอดีตเครื่องเรือนเหล่านี้เป็นเครื่องเรือนที่มีรูปร่างไปในทางเส้นตรงระดับตั้ง รูปร่างดูทะอะทะ มีสัดส่วนเหนือขนาดกว่าของใช้ของคนธรรมดา เช่น เก้าอี้พนักสูง ต้องใช้ผ้าหรือตั้งรองเท้าเมื่อเวลานั่ง หรือเตียงนอนที่สูงมาก จนต้องมีบันไดขึ้นอีกที เป็นต้น

แต่เครื่องเรือนชนิดนี้เมื่อมองอีกมุมหนึ่งจะดูมีลักษณะสง่างาม สูงส่ง ดังนั้นในปัจจุบันนี้จึงใช้เครื่องเรือนเหล่านี้ในที่ ๆ สำคัญ เช่น ในพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง หรือที่ทำการรัฐบาล เป็นต้น

ลักษณะวัสดุที่ใช้ ที่เป็นเนื้อไม้มักจะแกะสลักลาย และบางชนิดมีโลหะประดับ หรือปิดทอง เนื้อผ้าที่ปู มักจะเป็นเนื้อผ้าที่เป็นมันมีลวดลายมาก

2. ลักษณะของเครื่องเรือนในสมัยปัจจุบัน เครื่องเรือนเหล่านี้มีรูปร่างไปทางเส้นตรงระดับนอน มีขนาดเหมาะสมกับสัดส่วนของมนุษย์ มีความมุ่งหมายให้ผู้ใช้ได้รับความสบายสะดวกเป็นส่วนใหญ่ โดยมากมีรูปร่างตรง ๆ ไม่มีโค้งหรืออาจมีบ้างเป็นส่วนน้อย แสดงความงดงามโดยเนื้อแท้ของวัสดุ เช่น ไม้ธรรมชาติ ส่วนวัสดุที่เป็นเนื้อผ้า เมื่อดูด้วยตาจะเห็นกระด้างเช่นดั่งเนื้อของผ้ากระสอบ แต่เมื่อได้สัมผัสจะรู้สึกอ่อนนุ่ม เป็นต้น

รูปร่างของเครื่องเรือนแบ่งออกเป็นสองชนิด คือ

1. Geometric Form (หรือรูปทรงเรขาคณิต) หมายถึงตัวเครื่องเรือนและส่วนประกอบอยู่ในทรงเหล่านี้ เช่นตู้ไชบอร์ดที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือโต๊ะรูปแผ่นหน้ากลม แต่ขาตู้หรือโต๊ะ เป็นรูปทรงกระบอกหรือรูปกรวย เป็นต้น

2. Sculpture Form หมายถึงส่วนต่าง ๆ ของเครื่องเรือน เช่น ท้าวแขน เก้าอี้ หรือขาโต๊ะ มีลักษณะมนกลมดั่งรูปปั้น หน้าโต๊ะมีส่วนโค้งไม่เท่ากัน ที่เราเรียกว่า free form เป็นต้น เครื่องเรือนชนิดนี้ส่วนมากเป็นแบบของเครื่องเรือนในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

เครื่องเรือนภายในอาคารแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. Floating furniture ได้แก่เครื่องเรือนลอยตัว เคลื่อนที่ได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น เราอาจเรียกได้ว่า Sitting furniture ก็ได้

2. Built in furniture หมายถึงเครื่องเรือนที่ทำพอดีกับช่วงผนังของห้องซึ่งเคลื่อนที่ไม่ได้ ได้แก่ ตู้เสื้อผ้า ตู้ pantry หรือ partition เป็นต้น

3. Decorative furniture หมายถึงเครื่องเรือนที่ใช้ประดับบ้าน เช่น โคมไฟ, อ่างปักดอกไม้, พรหม, ม่าน, รูปปั้น, รูปเขียน หรือ partition ที่มีลวดลาย เป็นต้น

การวางที่ตั้งเครื่องเรือนในห้องมีหลัก คือ

1. ต้องวางเครื่องเรือนให้ชิดผนัง เพื่อให้มีเนื้อที่กลางห้องเหลือให้มาก ถ้าเป็นห้องกว้างควรวางเครื่องเรือนบางชนิดในรูปทะแยงมุม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นไม่ดู (ซ้ำซาก) เมื่อตา

2. การวางเครื่องเรือน ต้องมีจุดประธาน (unit) หรือ Center of Interest นอกจากนั้นเป็นเครื่องเรือนหน่วยรอง (sub unit) กระจายออกไป

3. เมื่อวางเครื่องเรือนเหล่านี้แล้ว ต้องให้มีทางเดินเข้ามาในห้อง และเดินไปยังจุดต่าง ๆ ภายในห้อง โดยไม่มีเครื่องเรือนเหล่านั้นกีดขวางเส้นทางเดิน (เช่น เมื่อเข้าประตูมา จะตรงไปบันไดชั้นบนย่อมไม่มีอะไรขวางทางอยู่) เส้นทางเดินย่อมหมุนเวียนได้โดยรอบ

## ห้องนอน BED ROOM

สถานที่ตั้ง ต้องอยู่ชั้นบนของอาคาร ถ้าเป็นอาคารชั้นเดียว ควรอยู่ส่วนหนึ่งที่ไม่ปะปนกับห้องรับแขก พักผ่อน ห้องรับประทานอาหาร และห้องอื่น ๆ ที่ใช้ทำกิจกรรมภายในบ้าน

ห้องนอนควรอยู่ด้านที่ได้รับลมในเวลากลางวัน เช่น ทิศใต้หรือตะวันตกเฉียงใต้ ทางศีรษะนอน ควรเป็นผนังทึบ และอยู่ทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ เพื่อให้ลมตามทิศทางดังกล่าวผ่านตลอดทั้งลำตัว ห้องนอนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

### 1. ห้องนอนใหญ่ MASTER BED ROOM

เป็นห้องนอนประธานของบ้าน ควรตั้งอยู่ในทิศทางที่ลมผ่านได้ตลอด (CROSS-VENTILATION) และต้องมีห้องน้ำติดต่อดังตรง ขนาดของห้องนอนใหญ่ โดยประมาณ 8.00 x 6.00 เมตร

### เครื่องเรือน มีดังนี้

1. เตียงนอนคู่ DOUBLE BED สูง .40-.50 กว้างยาว 1.80 x 2.00 หรือเตียงนอนแฝด TWIN BED กว้างยาว 1.00 x 2.00 สูง .40-.50
2. โต๊ะเครื่องแป้งชาย-CHEST OF DRAWERS สูง 1.00, .90 กว้าง .50-.55 ลึนชักหนา .18, กว้าง .60
3. โต๊ะเครื่องแป้งหญิง DRESSING TABLE สูง .60, .65 กว้าง .60-.50 จากเก้าอี้ถึงทับหลังโต๊ะห่าง .30, .28
4. เก้าอี้นั่งสบาย EASY CHAIR หรือ SLIPPER CHAIR
5. โต๊ะเล็กกระหว่างเตียงทั้งสอง NIGHT TABLE สูงเท่าเตียง กว้างยาว .40 x .40, .50 x .50
6. ตู้เสื้อผ้า WARDROBE หรือ ตู้ที่อยู่ในช่องผนัง BUILT-IN CLOSET กว้าง .65-.70 สูง 1.70-2.00 ยาวประมาณ 2.00 เมตร ตู้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 1.00 เมตร ประมาณบานละ .50 เมตร

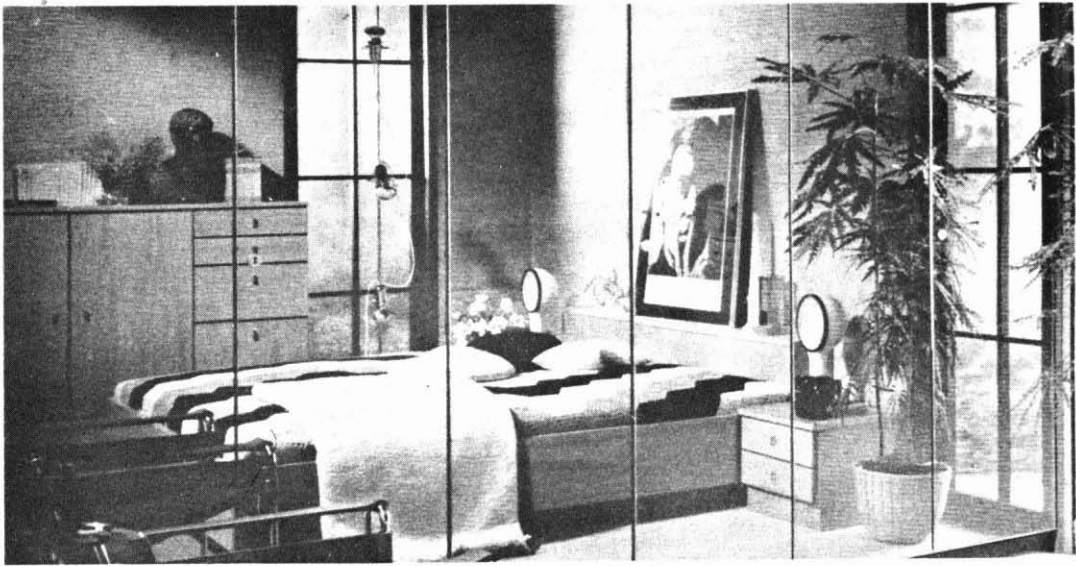
### 2. ห้องนอนธรรมดา BEDROOM

อาจมีหนึ่งหรือตั้งแต่สองห้องขึ้นไป ขนาดของห้อง มีสองขนาด ขนาดกลางประมาณ 6.00 x 5.00 เมตร ขนาดเล็กประมาณ 4.00 x 3.50 เมตร

ห้องนอนธรรมดา อาจใช้ห้องน้ำรวมกันโดยใช้ทางผ่านร่วม CORRIDOR

### เครื่องเรือนของห้องนอนธรรมดา มีคือ

1. เตียงคู่ DOUBLE BED หรือเตียงเดี่ยว SINGLE BED
2. โต๊ะเครื่องแป้งชาย



3. ตู้เสื้อผ้าลอยตัว หรือตู้ในช่องผนัง
4. เก้าอี้นั่งสบาย อาจมีหรือไม่มีก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดของห้อง

### 3. ห้องพักแขก GUEST ROOM

สถานที่ตั้งควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร ตามธรรมดาใช้เป็นห้องทำกิจกรรมของเจ้าของบ้าน หรืออาจเป็นห้องพักผ่อน หรือรับแขกส่วนตัว อาจใช้เป็นที่พักของแขกที่มาค้างเป็นครั้งคราว

เครื่องตกแต่งควรจัดเป็นแบบกึ่งห้องนอน และนั่งเล่น เช่น มี COUCH แทนเตียง ใช้เป็นที่นั่งพักผ่อนเวลากลางวัน และอาจใช้นอนเวลากลางคืน โต๊ะเครื่องแป้งชายจัดเป็นแบบคล้ายตู้ติดผนังธรรมดา เป็นต้น นอกนั้นอาจมีเก้าอี้เดี่ยวบ้างพอประมาณ โต๊ะกลาง ตู้ในช่องผนังและห้องน้ำติดต่อดังตรง

การให้สีห้องนอน

ควรเป็นสีอ่อนเย็นตา เช่น สีฟ้าพยับหมอก สีโคก และสีม่วงปนเทา เป็นต้น

**DECORATIVE FURNITURE** เตียงนอนจำเป็นต้องมีผ้าคลุมที่นอน BED COVER นอกจากนั้นควรมีโคมไฟข้างเตียง และโคมไฟที่โต๊ะเครื่องแป้งหญิง ไฟกลางเพดานไม่ควรมี ควรใช้แต่ไฟติดข้างผนังเท่านั้น รูปภาพชนิด DECORATED ควรติดที่ผนังเหนือหัวเตียง พรหมควรปูเฉพาะบางแห่ง เช่น พรหมหน้าเตียง พรหมหน้าโต๊ะเครื่องแป้ง เป็นต้น

ถ้าเป็นหน้าต่างกระจก ควรมีม่านบังคับแสงด้วย

4. ห้องนอนพิเศษ BED DRESSING ROOM และ LIVING BED ROOM ขนาดโดยประมาณ 10.00 x 8.00 เมตร

#### ชนิดรับแขก

ส่วนแรกควรจัดสำหรับเตียงนอนโดยเฉพาะ ส่วนที่สอง มีโต๊ะเครื่องแป้ง ตู้เสื้อผ้า ตลอดจนโต๊ะเขียนหนังสือ การจัดโดยมากต้องเป็นแบบ BUILT-IN ทั้งหมด

#### ชนิดที่สอง

ส่วนแรกเป็นชุดห้องนอนโดยเฉพาะ ส่วนที่สองจัดเป็นที่รับแขก พักผ่อน และทำงาน ส่วนทั้งสองนี้อาจแบ่งโดยเครื่องเรือนเหล่านั้น หรือ SCREEN PARTITION ก็ได้

## ห้องรับแขกและพักผ่อน LIVING ROOM

เป็นห้องที่ต้องใช้มากที่สุดในบ้าน ถ้าเป็นอาคารขนาดใหญ่และมีห้องเฉพาะ มักจะแยกห้องรับแขก และพักผ่อนไว้ไม่รวมกัน ห้องรับแขกเรียกว่า DRAWING ROOM ส่วนห้องนั่งเล่นและพักผ่อนเรียกว่า SITTING ROOM ห้องนี้อาจจะอยู่ชั้นบนของบ้านก็ได้ เครื่องเรือนที่ควรมี เช่น เก้าอี้ ที่นั่งสบาย เก้าอี้นอน พักผ่อน เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความสุขสบายเต็มที่ นอกนั้นควรมีเครื่องที่ช่วยผ่อนอารมณ์ เช่น โทรทัศน์ สเตอริโอ และโต๊ะสำหรับเล่นเกม เช่น หมากฮอส หรือสำหรับเล่นไพ่บริดจ์ เป็นต้น ถ้าชอบเล่นดนตรี อาจมีเปียโน หรือออร์แกนไฟฟ้าร่วมอยู่ด้วยก็ได้ ส่วนห้องรับแขกนั้นใช้รับแขกที่มาเยี่ยมจริง ๆ ไม่ค่อยได้ใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ

แต่ LIVING ROOM เป็นห้องที่ใช้ทั้งรับแขกและพักผ่อนด้วยกัน บางทีอาจจะใช้เครื่องเรือนกัน แบ่งออกจากห้องอื่น ๆ เช่น จากห้องรับประทานอาหาร เป็นต้น เครื่องเรือนที่ห้องรับแขกพักผ่อนมีคือ ชุดรับแขกและชุดพักผ่อน เช่น COUCH และ EASY CHAIR เป็นต้น แต่เครื่องเรือนจะมีมากน้อยเท่าใดแล้วแต่ขนาดของห้อง หรือความต้องการของผู้ใช้ห้องนั้น ปัจจุบันนี้บ้านส่วนมากเป็นบ้านที่มีเนื้อที่จำกัด จึงมักจะใช้แต่ LIVING ROOM เท่านั้น ไม่ใช้ DRAWING ROOM และ SITTING ROOM

การให้สีห้องควรเป็นสีตัวกลาง เช่น เทาอ่อน, ขาว หรือสีครีม เพื่อสะดวกแก่การสับเปลี่ยนสีของเครื่องเรือน ถ้าเพดานห้องเตี้ย เพดานควรใช้สีอ่อนเพื่อให้ดูโปร่งสบาย ถ้าเพดานห้องสูงมาก อาจใช้เพดานสีแก่ได้ เพื่อให้ดูเพดานเตี้ยลง

สีของเครื่องเรือนเช่น ผ้าบุเก้าอี้, ม่านและพรม ควรเป็นสีหม่น คือสีต่าง ๆ ที่มีสีเทาเจือปนอยู่ แต่สีที่ใช้ตกแต่งขั้นสุดท้าย คือ สีของเครื่องใช้ประกอบ เช่น โคมไฟ หมอนแพร อ่างปักดอกไม้ และที่เขียนบุหรี ควรใช้เป็นสีที่มีกำลังแรงคือเป็นสีที่สดไม่มีสีกลางเจือปนอยู่เลย

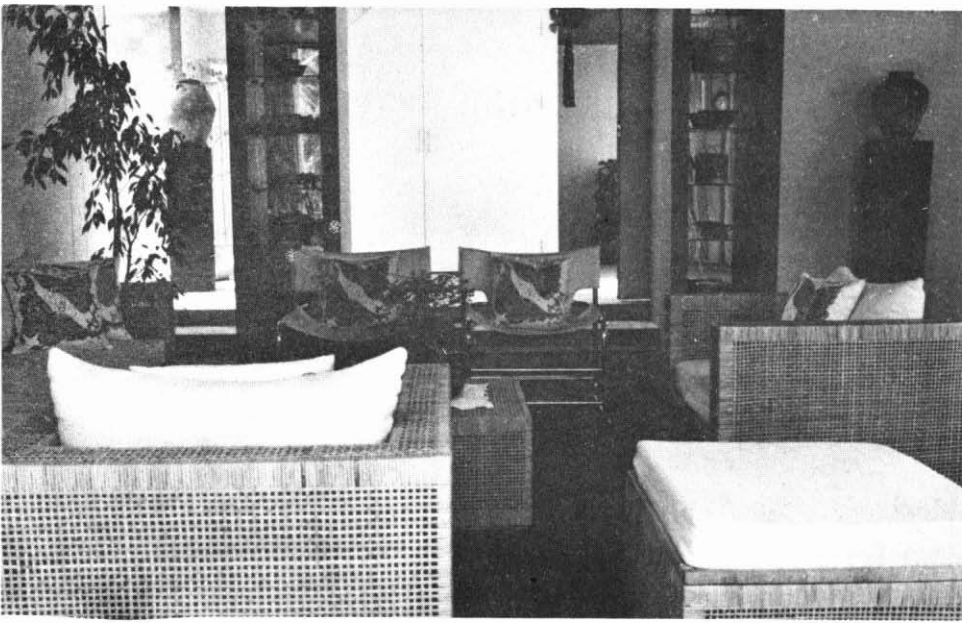
แต่สีของทุกสิ่งในห้องเมื่อรวมกันแล้ว จะต้องเป็นสีที่ประสานกันได้และจะงดงามเท่าใดนั้นอยู่ที่ผู้ให้สีจะมีความสามารถทำได้

### การจัดเครื่องเรือนในห้องรับแขก

แบ่งออกเป็นชุดประธานและรองประธาน ชุดประธานประกอบด้วย

1. เก้าอี้ยาว SOFA 1 ตัว
2. โต๊ะตั้งโคมไฟสองข้างเก้าอี้ยาว 2 ตัว END TABLE
3. โต๊ะกลาง COFFEE TABLE 1 ตัว
4. เก้าอี้เดี่ยวที่มีท้าวแขน ARMCHAIR 2 ตัว

ชุดรองประธานส่วนมากมีเก้าอี้เดี่ยว, โต๊ะเดี่ยวและเครื่องเรือนอื่น ๆ อีก จะใช้มากน้อยเท่าใดก็แล้วแต่ความต้องการ ถ้าเป็น LIVING ROOM เครื่องเรือนที่ใช้มักจะมีเพิ่ม คือ-



1. เก้าอี้นั่งสบาย EASY CHAIR ลักษณะคล้ายเก้าอี้เดี่ยวแต่มีมุมเอนมากกว่า
2. ชั้นหนังสือ หรือตู้เตี้ย BOOK SHELF & WALL CABINET
3. เตี้ยงโซนนั่งหรือนอนก็ได้ (COUCH หรือ DIVAN) การจัดวางเครื่องเรือนภายในห้องรับแขกและ

พักผ่อน แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. แบบธรรมดาทั่วไป GENERAL SITTING มีชุดประธานอยู่ตรงกึ่งกลางผนังห้องและเครื่องเรือนที่เป็นรองประธานอยู่ตามทิศทางอื่นของห้อง จะมากน้อยแล้วแต่เนื้อที่จะมีให้

2. การจัดแบบเก้าอี้เข้ามุม CORNER TYPE แบบนี้ใช้เมื่อห้องมีขนาดเล็ก ควรใช้ CORNER COUCH ซึ่งยาวเป็นรูปตัว L เข้ามุมห้องเพื่อให้มีเนื้อที่กลางห้องมากขึ้น เครื่องเรือนอื่น ๆ ควรมีโต๊ะกลาง เก้าอี้เดี่ยวจะมีก็ตัวแล้วแต่เนื้อที่ ชุดรองประธานควรมีมานั่งยาว ทำแบบเก้าอี้ติดกันเรียกว่า ตั้งอยู่ได้หน้าต่างด้านหนึ่งด้านใดของห้อง ส่วนเครื่องเรือนอื่น ๆ ควรมีบ้างตามความจำเป็น

3. การจัดแบบลอยตัว ISLAND TYPE การจัดแบบนี้ ใช้กับห้องที่มีประตูกระจกรอบ หรือ 2-3 ด้านของห้อง เราไม่สามารถจะตั้งเครื่องเรือนชิดผนังได้ จึงต้องวางเครื่องเรือนทุกชิ้นให้อยู่อลอยตัว การจัดแบบนี้ อาจเปลี่ยนแปลงวิธีจัดได้หลายอย่าง เพราะเครื่องเรือนไม่ได้ทำไว้เฉพาะที่หนึ่งใดของห้อง

วัสดุที่ทำเครื่องเรือน

เครื่องเรือนที่ใช้โดยมากทำด้วยไม้สักชนิดเนื้อทอง เพราะลายไม้สวยและเนื้อไม้ไม่แข็งหรืออ่อนเกินไป สะดวกแก่การใช้เครื่องมือ ส่วนโครงเครื่องเรือนที่จะบุผ้า มักจะใช้ไม้อย่างหรือไม้มหอม การตกแต่งเนื้อไม้แบ่งออกได้ คือ

1. ขัดสีธรรมชาติ ขัดแบบด้านและมัน หรือมันกลับด้าน
2. ขัดแบบสแกนดิเนเวียน โดยใช้ TEAK OIL ทาแล้วขัด
3. ย้อมสีเลียนแบบ สีไม้โอ๊คน้ำตาลดำ สีไม้มะฮอกกานี น้ำตาลแดง สีไม้วอลนัท (น้ำตาลปนเหลือง)

สีเหล่านี้แบ่งออกเป็นสามระดับคือ อ่อน, แก่ และกลาง

4. ย้อมสีแบบ OXIDIDE LAQUER อ็อกซิไดด์แล็คเกอร์ คือ พื้นและลายไม้ต่างสีกัน
5. ฟันสีทับเนื้อไม้

# การตกแต่งห้องสมุดภายในบ้าน LIBRARY

การตกแต่งห้องสมุดภายในบ้านแบ่งออกเป็นสามชนิดคือ.

1. ถ้าเป็นบ้านขนาดใหญ่ มักจะจัดเป็นห้องสมุดโดยตรง
2. การจัดปะปน ให้ใช้ได้ทั้งเป็นห้องนั่งเล่น เป็นห้องสมุด และเป็นห้องศิลปะ STUDIO ร่วมกัน
3. ถ้าเป็นบ้านขนาดย่อมลงมา หรือแบบบ้านที่สร้างในปัจจุบันนี้ ซึ่งมักมีห้องโล่งตลอด ส่วนหนึ่งของบ้านเราจัดเป็นห้องสมุดและพักผ่อนร่วมกัน เรียกว่า DEN

การจัดเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับห้องสมุด คือ.-

1. ตู้หนังสือแบบที่ขีดผนังควรมีให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
2. ให้แสงไฟตามจุดที่ต้องใช้ ให้เหมาะสม
3. จัดเครื่องเรือนให้มีที่พักผ่อนสบาย
4. สร้างบรรยากาศในห้องสมุดให้รู้สึกเงียบสงบ

ตู้หนังสือควรเป็นตู้แบบ BUILT-IN

ถ้าเป็นห้องเพดานเตี้ย ตู้อาจสูงถึงระดับเพดานได้ ถ้าเพดานห้องสูงพอสมควร ควรให้ตู้สูงแค่วางบนประตู หน้าต่าง ซึ่งสูง 2.00 - 2.10 เมตร

ตู้หนังสือแบ่งออกเป็นสองตอน

1. ตู้ตอนล่าง เป็นตู้บานทึบ กว้าง .50-.55 เมตร สำหรับเก็บหนังสือที่เป็นเล่มใหญ่ และจำพวกนานครั้งจึงจะใช้ ตู้ตอนนี้ควรสูงจากพื้นถึงใต้ระดับหน้าต่างเป็นเกณฑ์ หรือสูง .75-.80 เมตร
2. ตู้ส่วนบน เป็นชั้นวางหนังสือ ความลึกของชั้น .38-.40 เมตร ชั้นหนังสือควรเป็นชั้นเลื่อนขึ้นลงได้ ถ้าห้องไม่มีเครื่องปรับอากาศ อาจใช้บานตู้เป็นกระจกเลื่อนก็ได้

เครื่องเรือนลอยตัวที่จำเป็นสำหรับห้องสมุดโดยตรง นอกจากตู้หนังสือแล้วควรมี

1. โต๊ะเขียนหนังสือที่พับหลังกระดกได้ คล้ายโต๊ะเขียนแบบ อาจจะใช้เป็นโต๊ะเขียนหนังสือธรรมดา หรือใช้วางหนังสือที่หยิบเอามาจากตู้ และใช้กระดกเวลาจะอ่านหนังสือขนาดใหญ่ก็ได้
2. เก้าอี้ที่นั่งโต๊ะเขียนหนังสือ ควรใช้เก้าอี้สปริงบุหนัง เอนและหมุนได้ ซึ่งให้ความสบายเป็นอย่างมาก
3. โต๊ะพิมพ์ดีด เราอาจจะทำเป็นแบบ BUILT-IN ก็ได้
4. เก้าอี้นั่งสบาย EASY CHAIR ควรบุหนังเช่นกัน

## 5. COUCH บุหนังสำหรับนอนพักผ่อน

เครื่องเรือนเหล่านี้จะมีมากน้อยเท่าใดก็แล้วแต่กรณี เช่นขึ้นอยู่กับขนาดของห้อง ตามความต้องการของเจ้าของบ้าน หรือตามความสำคัญของห้องสมุดนั้น ๆ

เครื่องเรือนสำหรับจัดปะปน ควรให้มีตู้หนังสือพอสมควร ชุดพักผ่อนควรมีมากขึ้น นอกจากนั้นควรมีเครื่องมือสำหรับSTUDIO เช่น โต๊ะเขียนแบบ หรือขาหยั่งสำหรับเขียนรูป และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบบ้างเล็กน้อย

การให้สีห้องสมุด ควรให้บรรยากาศห้องสมุดสงบและไม่มีแสงสว่างมาก

ฉะนั้น จึงควรจะเป็นสีเข้ม และเรียบเช่นเขียว หรือน้ำตาล เป็นต้น สำหรับผนังห้องมักจะเป็นตู้หนังสือส่วนมาก แต่ผนังที่ว่างควรกรุด้วยไม้เรียกว่า WOOD PANELLING อาจใช้กรุตั้งแต่วงกบประตูลงมาถึงพื้น ควรจะใช้สีสดได้ แต่ต้องเป็นสีเรียบ WOOD PANELLING คงนิยมใช้เช่นเดิม แต่แทนที่จะย้อมสีไม้ให้แก่ กลับใช้สีไม้ธรรมชาติเป็นต้น

เหตุผลการใช้ผนังกรุด้วยไม้ เพราะเข้ากันดีกับตู้หนังสือที่เป็นไม้ แต่ปัจจุบันเราอาจใช้วัสดุอื่นที่ทาลวดลายเทียมไม้ ซึ่งเมื่อนำมาใช้แล้วก็จะทุ่นราคาไปได้อีก

การใช้สีเรียบ ที่ผนังและม่าน เพราะธรรมดาปกหนังสือ (BOOK JACKET) มีหลายสีอยู่แล้ว ในกรณีที่ต้องการม่านดอกก็อาจใช้ได้ แต่ควรไม่ให้สีดอกชัดเจนนัก เหตุผลที่ใช้ม่านก็เพื่อให้บังคับแสงได้ ควรใช้ม่านสองชั้น ม่านโปร่งควรเป็นสีขาว ม่านทึบควรเป็นสีหม่น หรือดอกเลื่อมจาง

การใช้แสงไฟ แสงไฟ FLUORESCENT เหมาะสำหรับใช้อ่านหนังสือ ถ้าเป็นห้องสมุดโดยเฉพาะ ไฟสำหรับส่องดูชื่อหนังสือควรมี หรือถ้าใช้เฉพาะไฟเพดาน ควรจัดให้แสงสว่าง สว่างพอดูรายชื่อหนังสือในตู้ให้เห็น

เพดาน ควรใช้วัสดุเก็บเสียง เช่น ACOUSTIC BOARD วัสดุปูพื้นเพื่อเก็บเสียง ควรใช้พรมปู หรือพื้นไม้คอร์ก เป็นต้น

ห้องสมุดเล็ก หรือ DEN คือห้องที่ใช้พักผ่อน ทำงานอดิเรก HOBBY และเป็นห้องสมุดไปในตัว โดยมาก DEN มักจะอยู่มุมใดมุมหนึ่งของห้องรับแขก หรือส่วนหนึ่งของห้องชั้นล่างของบ้าน

เครื่องเรือน มักจะมีตู้หนังสือแบบ BUILT-IN ขนาดเล็ก มี COUCH ใช้นั่งและนอนพักผ่อน นอกจากนั้นอาจมีเก้าอี้นั่งสบาย และเครื่องเรือนที่ใช้ทำงานอดิเรก (HOBBY) ตู้เล่นงานเสียง และที่วางหนังสือรายวัน รายสัปดาห์ (MAGAZINE RAG) เป็นต้น

# การตกแต่งห้องรับประทานอาหาร DINING ROOM

ห้องรับประทานอาหารควรอยู่ติดกับห้องรับแขก หรือห้องนั่งเล่นและพักผ่อน LIVING ROOM ด้านหนึ่งของห้องควรเป็นผนังทึบ นอกจากนี้ห้องรับประทานอาหารต้องติดต่อกับห้องพักอาหาร ซึ่งมีทางลงไปครัวได้

## ประโยชน์ของห้องรับประทานอาหาร

นอกจากจะใช้รับประทานอาหารแล้ว ยังใช้เป็นที่ประชุมพูดคุยเรื่องกิจกรรมในบางโอกาส หรือถ้าเป็นห้องขนาดใหญ่อาจใช้เป็นที่เสิร์ฟอาหารแบบนั่งโต๊ะ หรือแบบแบ่งอาหารเองก็ได้

## เครื่องเรือนในห้องรับประทานอาหาร

ต้องมีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหาร และตู้ติดผนังซึ่งควรตั้งอยู่ชิดด้านผนังทึบของห้อง เหนือตู้ควรมีเครื่องตกแต่งผนังบ้างตามสมควร ระยะจากเก้าอี้ถึงผนังห้อง หรือถึงเครื่องเรือนติดผนัง ควรห่างกันประมาณ 90 ซม.

## การตกแต่งผนัง

ตามธรรมชาติห้องรับประทานอาหารควรให้มีการตกแต่งเฉพาะเหนือตู้ติดผนังเท่านั้น การตกแต่งอาจแบ่งได้เป็นสองแบบคือ

1. ตกแต่งแบบสมดุลง่าย ก. (FORMAL BALANCE) ควรใช้ตู้ SIDEBOARD แบบสองข้างสมดุลง่ายกัน ตั้งชิดกึ่งกลางผนังทึบ กลางผนังเหนือตู้ติดรูปภาพสีน้ำมัน บนหลังตู้สองข้างรูปควรตั้งเชิงเทียนขนาดและแบบเดียวกัน หรือวัตถุอื่นที่เป็นคู่

2. ตกแต่งแบบสมดุลง่าย ข. (INFORMAL BALANCE) ควรใช้ตู้ SIDEBOARD แบบสองข้างที่ไม่สมดุลง่ายกัน (ไม่เหมือนกัน) ตั้งชิดกึ่งกลางผนังทึบเช่นเดียวกัน แต่เหนือผนังตู้ด้านที่เป็นกระจกแขวนรูปภาพตามแบบแนวตั้ง บนหลังตู้ด้านที่เป็นตู้ทึบ ตั้งอ่างแก้วปักดอกไม้ หรือชามเคลือบสวย ๆ รูปภาพในแนวตั้งจะสมดุลง่ายกับบานตู้ด้านทึบ อ่างแก้วจะสมดุลง่ายกับของตั้งบนชั้นในตู้กระจกนั้น

ถ้าเป็นห้องใหญ่ ซึ่งมีผนังด้านอื่นที่มีเนื้อที่น้อย ควรประดับผนังด้วยจานกระเบื้อง เขียนรูปสีน้ำมันหรือติดรูปภาพขนาดเล็กก็ได้

## การให้สีห้องรับประทานอาหาร

ตามธรรมเนียมยุโรป มักจะให้สีห้องรับประทานอาหารเป็นสีชมพู หรือแดง แต่ในปัจจุบันไม่จำกัดสี แต่ถ้าใช้สีตัวกลางอาจจะง่ายในการหาเครื่องตกแต่งอื่น ๆ

## การใช้มานและพรม

มานควรพิจารณาตามสภาพของห้องว่าควรใช้หรือไม่ การใช้มานชั้นเดียวหรือสองชั้นก็แล้วแต่ความเหมาะสม

พรม จำเป็นต้องมีเพื่อเน้นให้โต๊ะอาหารดูเหมาะกับที่ยิ่งขึ้น ถ้าไม่ใช้พรมขนสัตว์เพราะกลัวจะเป็นเศษอาหาร ควรใช้พรมในลอน หรือพรมเชือกถัก ซึ่งง่ายแก่การทำความสะอาดก็ได้

## การใช้แสง

ควรมีทั้งไฟกลาง และไฟผนัง ไฟกลางควรเปิดเมื่อเวลารับประทานอาหาร หรือในเวลาที่มีการเลี้ยงอาหารเท่านั้น นอกจากนั้นควรใช้ไฟข้าง เพราะให้แสงนุ่มนวลกว่า

## ขนาดของเครื่องเรือน

ขนาดของเครื่องเรือนชุดรับประทานอาหารมีดังนี้คือ ขนาดใหญ่ใช้โต๊ะรับประทานอาหารขนาด 12, 10 คนนั่ง นอกจากมีตู้โซบอร์ดีประกอบแล้ว อาจมี โต๊ะสำหรับเสิร์ฟอาหารอยู่ใกล้ประตูห้องพักอาหาร อีกหนึ่งตัว ถ้าเป็นห้องขนาดใหญ่พิเศษ อาจมี SETTEE หรือ COUCH รวมอยู่ด้วยก็ได้ ส่วนชุดขนาดกลางและเล็กมีแค่ SIDEBORD และโต๊ะเก้าอี้ขนาด 8, 6 คนนั่งเท่านั้น

โต๊ะรับประทานอาหาร DINING TABLE มีหลายแบบ เช่น โต๊ะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โต๊ะรูปกลมและโต๊ะรูปรีแบบรูปไข่ แต่ส่วนมากนิยมโต๊ะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนสูงของโต๊ะ 75 ซม. ตามมาตรฐานความกว้างของโต๊ะมีคือ ขนาดใหญ่กว้าง 1.15 เมตร, 1.10 เมตร ขนาดกลาง 1.05 เมตร ขนาดเล็ก 1.00, .90 เมตร จากทับหลังโต๊ะถึงเบาะเก้าอี้ต้องห่างกัน 30 ซม. ถ้าโต๊ะสูง 75 ซม. เก้าอี้สูง 45 ซม.

การหาความยาวของโต๊ะอาหาร หาได้จากระยะ 70 ซม. ต่อ 1 คนนั่ง เก้าอี้รับประทานอาหารมาตรฐานสูง 45 ซม. กว้าง 45 ซม. ลึก 45 ซม. และพนักพิงจากที่นั่งสูง 45 ซม. ควรใช้เบาะนั่งระดับตรงไม่เอนลง พนักพิงเอนประมาณ 4-5 ซม. ส่วนสำคัญคือ พนักพิงและขาหลังเก้าอี้ ควรเป็นชั้นเดียวกัน เพราะเป็นเส้นหลักสำคัญของเก้าอี้



เก้าอี้รับประทานอาหารโดยมากเป็นเก้าอี้ที่มีแต่พนักพิง SIDE CHAIR จะเพิ่มท้าวแขนเฉพาะเก้าอี้หัวโต๊ะ HEAD CHAIR และท้ายโต๊ะเท่านั้น

สำหรับโต๊ะเก้าอี้ในห้องประชุม ใช้ขนาดเดียวกับโต๊ะเก้าอี้รับประทานอาหาร แต่ความกว้างของโต๊ะอาจจะแตกต่างกันบ้าง ส่วนเก้าอี้ควรใช้แบบท้าวแขนเนื่องด้วยต้องนั่งอยู่เป็นเวลานาน ซึ่งควรให้มีความสบายพอเพียง

### วัสดุที่ใช้

ตามธรรมดาโต๊ะควรทำด้วยไม้เท่านั้น แต่ในปัจจุบันทับหลังหรือขอบโต๊ะประชุมในบางครั้งมักนิยมบุด้วยหนังเทียม

ส่วนเก้าอี้ที่นั่งใช้เบาะสปริงแผ่นหุ้มหนังหรือผ้า หรือจะใช้หวายถักก็ได้ พนักหลังอาจใช้เบาะนุ่มหุ้มด้วยหนังหรือผ้า หรือไม้ล้วน ๆ เป็นลายโปร่งก็ได้ ส่วนอื่น ๆ ของเก้าอี้นอกนั้นเป็นไม้ทั้งสิ้น

SIDEBOARD ตัวตู้ทำด้วยไม้ ควรแบ่งออกเป็น 3 ตอน 2 ตอนหัวท้ายระยะเท่ากันเป็นบานที่บานตู้อาจจะบุหนังเทียมหรือวัสดุอื่นก็ได้ ตอนกลางอาจเป็นลิ้นชักสำหรับใส่เครื่องลินินหรือเป็นบานเลื่อนกระดุมมีชั้นตั้งชาม, งานเคลือบลายคราม หรือจะตั้งของตุลีนก็ได้ ขนาดของ SIDEBOARD ควรลึกประมาณ 45-50 ซม. ความยาวนั้นควรยาวกว่าความยาวของโต๊ะเล็กน้อย ความสูงต้องสูงอย่างน้อย 90 ซม. ในกรณีเมื่อมองจากระยะไกล โต๊ะรับประทานอาหารจะได้ไม่บัง SIDEBOARD

## ห้องพักอาหาร (PANTRY)

### สถานที่ตั้ง

ควรอยู่ติดกับห้องรับประทานอาหาร และมีทางติดต่อไปโดยตรงไปยังครัวได้ แต่ปัจจุบันนี้มักนิยมทำครัวในห้องพักอาหาร ขนาดของห้องจึงต้องใหญ่กว่าขนาดห้องพักอาหารเดิม ห้องพักอาหารมีที่ทำอาหารรวมอยู่ด้วยเรียกว่า KITCHENETTE

### ประโยชน์ของห้องพักอาหาร

เป็นที่เก็บถ้วยชาม ทั้งที่ใช้ประจำวัน และครั้งคราว เป็นที่เก็บเครื่องโต๊ะ เช่น แก้วชนิดต่าง ๆ และเครื่องลินิน เช่น ผ้าปูโต๊ะ และผ้าเช็ดมือ

### เครื่องเรือนในห้องพักอาหาร

#### 1. ส่วนสำคัญคือตู้ติดผนัง แบ่งออกเป็น 2 ตอน

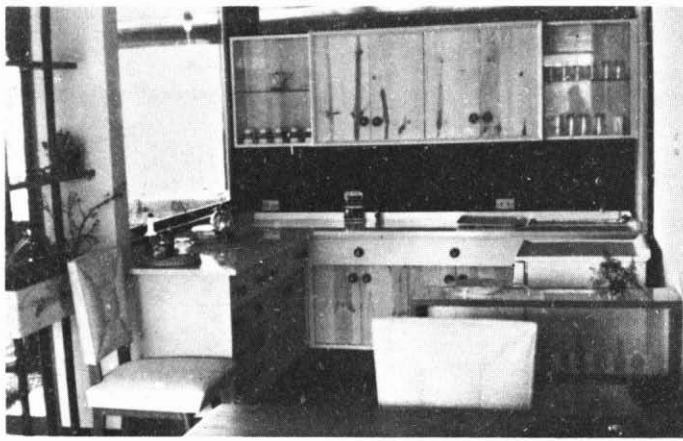
ก. ตู้ตอนล่าง เป็นตู้ทึบ กว้าง .50 เมตร-.55 เมตร สูง .80-.85-.90 เมตร แล้วแต่กรณี หรือถือตามระดับได้หน้าต่างเป็นเกณฑ์ ตู้นี้แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนบนเป็นลิ้นชัก สูง .18-.20 เมตร ส่วนกว้างช่วงหนึ่งประมาณ 1.00 เมตร หรือ .80 เมตร ส่วนล่าง เป็นตู้บานเปิดฐานตู้เป็นฐานทึบและสูงประมาณ .13-.15 เมตร ทับหลังตู้กรุวัสดุทนไฟ คือ FORMICA

ข. อ่างล้างมือ ควรเป็นอ่างโลหะฝังอยู่บนทับหลังของตู้นี้ ส่วนที่มีอ่างอยู่ควรอยู่ตอนที่ตรงกับหน้าต่างเพื่อกันชื้น ตู้บานเปิดอยู่ตอนล่างควรเป็นบานโปร่งเพื่อให้ลมโกรกได้

ค. ตู้แขวนติดผนังตอนบน มีความกว้างประมาณ .35-.40 เมตร ควรอยู่สูงเท่ากับระดับวงกบขอบประตูหน้าต่าง ซึ่งสูงประมาณ 2.00-2.20 เมตร ระหว่างตู้แขวนและตู้ล่างควรอยู่ห่างกัน .50-.60 เมตร

ตู้แขวนนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนหนึ่งเป็นตู้บานทึบ ตอนที่ 2 ส่วนบนเป็นชั้น และมีบานเลื่อนกระจกเป็นที่เก็บถ้วยแก้วชนิดต่าง ๆ ส่วนล่างเป็นชั้นโปร่ง สำหรับวางถ้วยชามที่ใช้ประจำวัน ชั้นโปร่งนี้ สูงประมาณ .25 เมตร ผนังด้านหลังตอนนี้ควรกรุกระเบื้องเคลือบหรือโมเสก เพื่อกันเปื้อน

2. ตู้เย็นควรเป็นขนาด 10-12 กิว สำหรับเก็บอาหารสดและเครื่องดื่ม การวางตู้เย็นไม่ควรวางโดดเดี่ยว ควรวางให้ประสานเข้ารวมอยู่กับตู้ติดผนัง ในกรณีที่ใช้ห้อง PANTRY เป็นห้องทำอาหารด้วย ควรมีสิ่งเหล่านี้เพิ่มขึ้น คือ



- 1) เตอบไฟฟ้า ความสูงควรให้เท่ากับตู้ติดผนังตอนล่าง และวางอยู่แนวเดียวกัน
- 2) เครื่องซักผ้า และที่นั่งรับประทานอาหารว่าง จะเพิ่มขึ้นก็แล้วแต่กรณี เช่น ห้องกว้างพอเพียง หรือตามประสงค์ของผู้ใช้  
การทำครัวและซักผ้า โดยใช้ระบบไฟฟ้าเป็นการทุ่นแรงแม่บ้าน ถ้าอยู่ในสภาพที่ต้องทำงานเอง โดยไม่มีคนใช้
- 3) พื้นห้องควรปูด้วยวัสดุที่ง่ายแก่การทำความสะอาด เช่น หินอ่อน หินขัด เตินเส้นทองเหลือง กระเบื้องเซรามิค และกระเบื้องยาง

### การวางที่ตั้งเครื่องเรือน

ตู้ที่บดตอนล่างและตู้แขวน ควรเป็นแบบ BUILT-IN ความประสงค์คือให้มีที่เก็บของให้มากที่สุดที่จะทำได้

การวางตู้ไปตามยาวของแนวผนังมักจะวางเป็นแบบมุมฉาก ถ้าห้องกว้างพออาจมีตู้ BUILT-IN เช่นเดียวกันเพิ่มขึ้นทางอื่นเป็น SUB-UNIT

ตู้เย็นถ้าเป็นไปได้ควรอยู่ใกล้กับประตูทางไปครัว เพื่อสะดวกในการนำอาหารเข้าเก็บและนำออกไปที่ครัว

### โต๊ะรับประทานอาหารว่าง

ควรอยู่ที่ ๆ เหมาะสม เช่นอยู่ริมหน้าต่างที่มองเห็นทิวทัศน์ด้านนอก ในกรณีที่มีช่องส่งอาหารออกไปยังห้องรับประทานอาหาร โต๊ะรับประทานอาหารว่าง อาจอยู่ตรงช่องนั้น โดยใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาหารที่จะส่งออกไปทางช่องนั้นด้วย

### สีของห้องและสีเครื่องเรือน

แต่ก่อนห้องรับประทานอาหาร ถือว่าเป็นห้องธรรมดา ไม่มีการตกแต่ง ฉะนั้นสีของห้องและเครื่องเรือนจึงมักจะเป็นสีขาวและดำ เพื่อให้ดูสะอาดตา

แต่ปัจจุบันนี้ แม่บ้านอาจใช้ห้องพักอาหารเป็นที่ประกอบอาหาร และทำกิจวัตรประจำวันอื่น ๆ อีก จึงควรตกแต่งให้ดูน่าอยู่ การให้สีตกแต่งถือว่าสำคัญเท่ากับห้องอื่น ๆ สีควรเป็นสีอ่อนเย็นตา อาจใช้ได้ทั้ง CONTRAST และ HARMONY

การใช้ผ้าม่านหน้าต่าง ควรใช้ผ้าชนิดแหวกประสานกันริมเป็นระบาย ชนิดของผ้าควรเป็นชนิดผ้าโปร่งบาง เช่น ผ้าแก้ว ผ้าไนลอน เป็นต้น

# บาร์

- บาร์ มี 2 ชนิด คือ
1. บาร์ภายในบ้าน
  2. บาร์ตามสถานที่สำหรับประชาชน
    - ก. เช่นบาร์ใน Club
    - ข. บาร์เปิดโดยเฉพาะ
    - ค. บาร์ในโฮเต็ล

1. บาร์ในบ้าน สถานที่ตั้ง มักจะตั้งอยู่ระหว่างห้องอาหารกับห้องเตรียมอาหาร หรือ ระหว่างห้องอาหารกับห้องรับแขก, นั่งเล่น

สัดส่วนและวัสดุ ขนาดของบาร์ในบ้านต้องเป็นขนาดกะทัดรัด ส่วนสูงประมาณ 1.00-1.05 ซม. กว้าง .50 ซม. (30 x 20)

ด้านหน้า ตกแต่งด้วยหนังเทียม ไม้ ตรีง กระดุม หรือ ไม้ที่มีลายชนิดต่าง ๆ ทับหลังบุด้วยวัสดุทนไฟทนน้ำ

ด้านหลัง ลดลงเป็นชั้นสำหรับผสมเหล้า ด้านใต้เป็นตู้เปิดใส่ขวดเหล้า, แก้วเหล้า, ผ้าเช็ดมือ, หม้อน้ำแข็ง, หม้อผสมเหล้า และจานซามสำหรับใส่เครื่องแกงส้ม

ถ้ามีม้านั่งหน้าบาร์ ควรเป็นขนาดสูง .70 ซม. ถ้ากลมเส้นผ่าศูนย์กลาง .40 ลักษณะของม้านั่งควรมีขา 4 ขา หรือ 3 ขา ออกแบบนอกนั้นตามต้องการ เช่น อาจมีพนักพิงเล็ก ๆ บ้างก็ได้ วัสดุที่ใช้ อาจใช้ขาเหล็ก เบาะต้นสloop หุ้มหนังเทียม หรือ อาจทำด้วยไม้ทั้งหมดก็ได้ แป้นที่นั่งอาจทำให้หมุนได้โดยรอบที่วางเท้าอาจจะมีก็ได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของบาร์

ถ้าบาร์อยู่ติดผนัง ด้านหลังอาจมีชั้นแขวนวางของตกแต่ง หรือขวดเหล้า, ถ้วยแก้ว อาจมีภาพประดับผนังปนอยู่บางส่วนก็ได้

2. บาร์ในที่สำหรับประชาชน เช่น บาร์ในโฮเต็ล แบ่งออกเป็นสองชนิด

- ก. ชนิดเป็นห้องโดยเฉพาะ
- ข. ชนิดอยู่ในห้องอาหาร (Dining Room) หรือใน Night Club

ขนาดของบาร์เหล่านี้โดยมากต้องสูงกว่าบาร์ในบ้าน เพราะต้องรับกับส่วนยาวของมัน เพราะบาร์สำหรับประชาชนต้องการขนาดความยาวมาก เพราะต้องจุนคนประมาณ 20-30 คน



ความสูงของบาร์ ประมาณ 1.15-1.20-1.25 ด้านหลังของบาร์ต้องลดชั้น และมีตู้สำหรับใส่ของตั้งกล่าวแล้ว นอกจากนี้ยังต้องมีอ่างสำหรับล้างถ้วยแก้ว ตู้น้ำแข็ง และชั้นวางขวดเหล้าติดผนัง

ด้านหน้า ใช้วัสดุตกแต่งดังกล่าวมาแล้วในเรื่องบาร์ในบ้าน สิ่งที่เพิ่มขึ้นคือที่วางเท้าซึ่งจำเป็นต้องมีการตกแต่งบาร์ชนิดนี้ ต้องตกแต่งให้ **Attractive** กว่าบาร์ภายในบ้าน อาจจะใช้สี สีสดสะดุดตาในการเขียนภาพ ตกแต่งผนัง และใช้ไฟ spot ช่วยส่องเพื่อให้ภาพนั้นเด่นขึ้นเหนือบาร์ เราอาจจะทำเพดานลดเป็นแบบ Canopy เพื่อเน้นให้เกิดความสำคัญขึ้น เป็นต้น

ส่วนด้านหน้าบาร์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าส่วนสูงของบาร์สูงมากเราอาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ตอน

1. ตอนขาของบาร์
2. ตอนตัว Counter อาจบุหนังเทียม
3. ตอนช่องว่างติดทับหลังอาจใส่กระจกฝ้า

โคมมีแสงไฟส่อง ภายในซึ่งอาจทำให้บาร์ไม่ดูสูงเพราะแบ่งออกเป็น 3 ตอน

เก้าอี้สูง ควรใช้วัสดุดังกล่าวมาแล้ว ซึ่ง มีขา 4 หรือ 3 ขา ออกแบบให้น่าดูเหมาะสมตามสภาพของสถานที่ เช่น ในห้องนั้นตกแต่งเป็นโรงยาในคอกปศุสัตว์ในประเทศตะวันตก ที่นั่งอาจใช้หนังลูกวัวบุ และส่วนอื่นควรเป็นไม้ผิวหยาบ เป็นต้น

การใช้ผ้าหมุนเป็นโครเมี่ยมแบบร้านค้าขายขนม และไอศกรีม ไม่ควรนำมาใช้ เพราะดูเทอะทะ และไม่มีกรออกแบบอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น

# สถานเสริมสวย BEAUTY SALON

คือ สถานที่ ๆ สตรีไปตัดผม ย้อมผม สระผมและอบผม นอกจากนี้ยังมีการทำเล็บ นวดหน้า และ แต่งหน้าอีกด้วย การตัดผม อาจจะเป็นเวลานานจึงจะตัดครั้งหนึ่ง แต่การสระผมและเช็ดผม เป็นความจำเป็น ของสุภาพสตรี กล่าวกันว่า สุภาพสตรีบางท่านอาจไปสถานเสริมสวยทุกวัน หรือ 2-3 วันครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้สถานเสริมสวยใหญ่ ๆ ที่มีชื่อเสียง มีแขกมาก จะเป็นที่พักปะสนทนากัน คล้ายกับเป็น สังคมย่อย ๆ อีกด้วย ด้วยเหตุนี้สถานเสริมสวยที่ใหญ่และมีชื่อเสียง จึงจำเป็นต้องแต่งร้านให้สวยงาม มี เก้าอี้ที่นั่งสะดวกสบาย น่านอนใช้ การแต่งร้านอาจจะแต่งเป็นแบบสมัยใหม่ modern หรือเป็นแบบสมัยโบราณ ของประเทศตะวันตก (period style) ก็ได้

ขนาดของร้านเสริมสวย เท่าที่ได้มีประสบการณ์มา อาจแบ่งได้ดังนี้

1. ร้านเสริมสวยขนาดเป็นห้องเฉพาะขนาดเล็ก, ขนาดกลาง
2. ร้านเสริมสวย 2 คูหา โดยเป็นที่รับนักเรียน และชายของ และเป็นที่นั่งรอเสีย 1 คูหา อีกหนึ่งคูหา เป็นที่ทำการ หรือเป็น Salon โดยตรง
3. สถานเสริมสวยขนาดสามคูหา สองคูหาเป็น Salon และอีกหนึ่งคูหามี function เหมือน หมายเลข 2 แต่อาจเป็นที่พักแขกเฉย ๆ ก็ได้
4. สถานเสริมสวยสามคูหาที่มี mezzanine floor และเพิ่มเติม mezzanine ใช้เป็น Salon ด้วย เช่น เกสรี
5. อาคารที่สร้างเป็นตึกโดยเฉพาะ เช่น ร้านแอนนา เป็นต้น โดยชั้นบนเป็นโรงเรียนและห้องพัก ของนักเรียน

**Function ของ Beauty Salon มีดังนี้คือ**

1. ที่พักแขก หรือที่นั่งรอ อาจเป็น corner couch หรือ sofa พร้อมด้วย โต๊ะกลาง และ stool ก็ได้

2. โต๊ะแต่งผม เราใช้ตัดผม ย้อมผม และเช็ดผม ณ ที่นี้ Furniture มีโต๊ะยาว 1 เมตรต่อ 1 ที่นั่ง กว้างประมาณ .30-.40 เมตร หรือ .45 ก็ได้ สูงประมาณ 90 เมตร counter top เป็นวัสดุทนไฟ คือ Formica เราอาจใช้หินอ่อนก็ได้ แต่ดูเป็นการเปลืองเงินโดยเปล่าประโยชน์ โดยมากมีขาเป็นเหล็กและมี ที่วางเท้า เหนือ counter ไป เป็นกระจกยางตลอด เราแบ่งระยะของ counter โดยใช้ 1 เมตรต่อหนึ่งที่นั่ง กระจกสูงราว 1.00 เมตร หรือ .90 เมตร เหนือกระจกเป็นรางไฟ ซึ่งยื่นออกมาราว ๆ .25-.30 เมตร รางไฟ หนา .13-.15 เมตร ได้รางไฟถูกระจกผ้า ภายในเป็นหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ภายใต้ counter top เป็นลิ้นชัก

**โต๊ะแคชเชียร์** ควรอยู่ตรงประตูเข้าออก salon นอกจากนี้ควรมีห้องน้ำสำหรับแขกเฉพาะ ในส่วนของ ลูกจ้างต้องมีห้องรับประทานอาหาร และห้องน้ำ ส่วนนี้จะอยู่ชั้นบนของร้านก็ได้

### **การทำงานตกแต่ง Salon**

เนื่องจากในห้องเสริมสวยต้องใช้เครื่องปรับอากาศ เพดานจึงต้องลดลงให้มีปริมาตรน้อยในห้อง และถ้าใช้ Central Air ก็ต้องเดินท่อแอร์ในระหว่างเพดานลดและเพดานเดิมนี้ จากพื้นถึงเพดานลดควรเป็น ระยะ 2.70-3.00 เมตร

ถ้าเครื่องปรับอากาศเป็น Unit Type เราต้องตั้งเครื่องอยู่ในช่องลมเหนือตู้โชว์ และโผล่เครื่องออกไป นอกร้าน โดยใช้ป้ายชื่อร้านปิดบังไว้ แต่ต้องเว้นระยะพอประมาณเพื่อให้ลมหมุนเวียนผ่านได้

**วัสดุที่ใช้ทำเพดาน** การทำเพดานลดต้องใช้ไม้คร่าวติดตาม pattern ของวัสดุที่เราจะใช้ เราอาจจะใช้ กระจังบานอ้อย หรือใช้กระจังบานกระดาน (ขนาดของวัสดุ 1.20 + 2.40 เมตร) ฟันสีเม็ดที่เรียกว่า tontex ก็ได้ แต่การทำงาน เมื่อวางแผนผังที่ตั้งเครื่องเรือนแล้ว ต้องวางแผนผังไฟเพดาน โดยเราใช้ไฟ spot และ จุดจ่าย Air และ Air Return ด้วย

**เช่นเดียวกับพื้นของ Salon** เราอาจปูกระเบื้องยาง, ปูหินอ่อน หรือทำหินขัดอยู่ในเส้นทองเหลือง พวกวัสดุเหล่านี้ต้อง Design pattern ให้ทั้งสิ้น ในการทำงาน การวางผังที่ตั้งเครื่องเรือน, การทำแปลนไฟเพดาน และการทำ pattern-floor ควรใช้ scale เดียวกัน คือ 1 : 50

ส่วนการทำแบบยกค้ำเหมือนกับของ salon นั้น ควรใช้ scale 1 : 20 การออกแบบหน้าร้านควรใช้ scale กับแบบยกค้ำ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นับว่าเพียงพอที่จะทำ salon ให้สมบูรณ์แบบได้

หนาประมาณ .15-.18 เมตร ลื่นชักยาว .50 เมตร สลับกับช่องวาง ยาว .50 เมตร เช่นเดียวกัน ภายในช่องว่าง มีปลั๊กไฟฟ้า 2-3 ปลั๊ก

เก้าอี้แต่งผมต้องเป็นเก้าอี้ที่นั่งสบาย ขนาดของเก้าอี้ กว้างประมาณ .50 เมตร มุมเอนและเท้าแขน เช่นเดียวกับ Armchair แต่ส่วนสูงต้องมากกว่าธรรมดา โดยให้เบาะที่นั่งต่ำกว่า Counter top ประมาณ .28 เมตร เก้าอี้นี้ขาเป็นเหล็กเช่นกัน และควรมีที่พับเท้าด้วย ควรตั้งเก้าอี้ตรงกับลิ้นชักพอดี

3. ที่ออบผม ควรใช้ .70 เมตร ต่อ 1 ที่ อันประกอบด้วยเก้าอี้ขนาด Armchair แต่ขาและแขน เป็นเหล็ก 1 ตัว ด้านหลังเป็นที่ครอบผมใช้ครอบเมื่อเวลาอบ ที่ออบผมนี้ บางที่ที่ครอบก็ Fix อยู่กับที่ บางที่ ก็ตั้งอยู่ลอย ๆ หลังเก้าอี้ โดยมีที่ยึดไว้

4. ที่สระผม ที่นี่ควรจะอยู่ในที่มีคิซิด โดยมากด้านศีรษะ มี counter ซึ่งเราฝังอ่างสระผมลง โดยเว้นระยะ 1 เมตร ต่อ 1 ที่นั่ง ส่วนบนเป็น Hanging cabinet คล้าย pantry อาจมีชั้นวางผ้าเช็ดตัว และ ตู้ที่เก็บแชมพู เคียงสระผมเป็นเตียงขาเหล็กเช่นเดียวกัน เบาะเป็นพองน้ำหุ้มหนังเทียม เดิมทีเคยทำเป็น รูปด้านศีรษะกระดกขึ้นทางหัวเข่าลง เหมือนเตียงโรงพยาบาลที่หมุนขึ้นลงได้ แต่ปรากฏว่าขนาดของคน ไม่เท่ากันทำให้ลำบากแก่การนอน และการที่ใช้อ่างสระผมฝังอยู่ใน counter ทำให้พนักงานผู้สระต้องเอื้อม ขำมหน้าผู้สระไป จึงได้คิดเปลี่ยนวิธีเสียใหม่คือ

1. อ่างสระผมได้ตั้งอยู่ห่างจาก counter .60-.50 เมตร ทำให้พนักงานสระผมไม่ต้องเอื้อมผ่านหน้า ผู้สระผม เพราะยืนอยู่หลังอ่างได้
2. เตียงนอนทำเป็นเตียงค้อนข้างราบ เมื่อผู้ใดนอนจึงไม่เกิดอุปสรรคใด ๆ
3. ปลายเตียงควรเป็น Partition กัน ถ้าไม่เป็นส่วนเฉพาะที่มีคิซิดพอ



ประวัติเครื่องเรือน

# GOTHIC

อันเนื่องมาแต่ความเสื่อมของอาณาจักรโรมัน หลังจากการรุกรานของพวกอนารยชนเมื่อคริสตศตวรรษที่ 5 เครื่องเรือนได้พัฒนาไปตามอารยธรรมเกรโก-โรมัน (Graeco-Roman) วิธีการตลอดจนความช่างงอกในการสร้างสรรค์งานศิลปะด้านนี้ของยุโรปตะวันตก ได้พลอยสูญหายไปด้วย แม้ว่าจะยังพอมีหลงเหลืออยู่บ้างในอาณาจักรไบแซนไทน์ และในอิตาลี แต่ก็ยังต้องนำมาค่อยๆ ฟืนฟูและเรียนรู้กันใหม่ สถานการณ์และเงื่อนไขในการดำรงชีวิตในสมัยแรกเริ่มทำให้การสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อความสบายและคร่ำเรื้อนยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ปรากฏว่ามีเครื่องเรือนจำนวนน้อยมากที่ผลิตในยุโรปตะวันตกก่อนปี 1500 ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้เราต้องอาศัยเอกสารสมัยโบราณที่เขียนด้วยมือ ภาพเขียน ประติมากรรมและการแกะสลักตลอดจนอศัยวรรณคดีอ้างอิงบ้าง รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์อันมีอยู่เป็นจำนวนน้อย จากสิ่งเหล่านี้เราทราบได้ว่าเครื่องเรือนที่สร้างขึ้นในสมัยนั้นส่วนใหญ่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของชนชั้นปกครอง ซึ่งจะนำสิ่งเหล่านี้ติดตัวไปด้วยเมื่อมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน และนั่นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาษาทางยุโรปส่วนใหญ่ในปัจจุบันที่ใช้เรียกเครื่องเรือน จึงเทียบได้กับคำว่า “ซึ่งเคลื่อนย้ายได้” (movable) เช่นภาษาฝรั่งเศส ใช้คำว่า “Meuble” แต่ทั้งนี้ต้องยกเว้นคำภาษาอังกฤษ

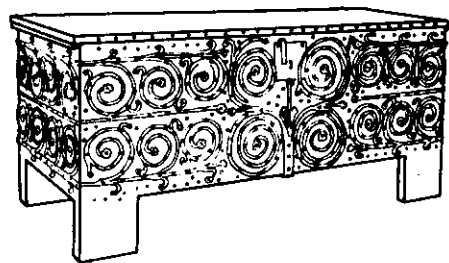
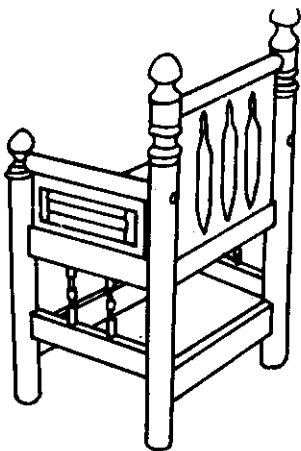
## เก้าอี้

เครื่องเรือนชิ้นสำคัญที่สุดในสมัยกลาง คือ “เก้าอี้” เก้าอี้ในสมัยนั้นเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและเกียรติยศซึ่งสงวนไว้เพื่อบุคคลสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ บัลลังก์ของพระมหากษัตริย์ (ซึ่งเป็นของหวงห้ามมาทุกยุคทุกสมัย) เก้าอี้ที่พบตามปราสาทของคณมั่งมีในระบอบศักดินา และเช่นเดียวกันบัลลังก์ของบิชอป (bishop) ซึ่งพบตามโบสถ์วิหาร เก้าอี้ในภาพเป็นแบบสแกนดิเนเวียน ตั้งแต่ปี 1200 ที่นับว่ายังหลงเหลือให้เห็น ทั้งๆ ที่เป็นสมัยต้นยุคศิลปกอธิคธรรมดา เก้าอี้ตัวนี้แสดงให้เห็นถึงร่องรอยอิทธิพลของอาณาจักรไบแซนไทน์ และแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าใช้ “หิน” เป็นหลัก การสร้างเป็นแบบธรรมดา โดยมีส่วนประกอบที่ถอดได้ จุดที่น่าสนใจคือ การใช้ระบบ “เข้าเดือย” อันเป็นวิธีการซึ่งยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่ไม่ได้คิดจะรื้อฟื้น จนกระทั่งศตวรรษที่ 15 นอกจากนี้ยังมีลักษณะโค้งมน (arcading) แบบสมัยแรกเริ่ม พื้นผิวบนราบคดแต่งด้วยลายแกะสลัก (incised lines) เกือบจะกล่าวได้ว่าแทบไม่มีข้อยกเว้นเลยที่เครื่องเรือนในสมัยกลางใช้สีสดหรือปิดทอง ทั้งนี้เพื่อจะป้องกันเนื้อไม้ และเพื่อความวิจิตรในด้านการตกแต่ง

## หีบหรือกำปั่น

ผลิตภัณฑ์ทางศิลปะที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งในสมัยกลางคือ หีบหรือกำปั่น ในเมื่อเจ้าของต้องเคลื่อนย้ายอยู่บ่อยๆ สิ่งนี้ จึงดูหาค่ามิได้ด้วยเป็นที่เก็บทรัพย์สินสมบัติแก้วแหวนเงินทองบรรดามีของครอบครัว และคราใดได้จัดวางไว้ในที่พักชั่วคราว สิ่งนี้ก็จะกลายเป็นสิ่งของที่ให้ความสะดวกแก่เจ้าของที่อาศัยใช้เป็นที่นั่งเป็นโต๊ะหรือเตียงโดยเฉพาะยามเครื่องเรือนขาดแคลน

จากหีบหรือกำปั่น กวีวิวัฒนาการมาเป็นตู้มีลิ้นชัก (chest of drawers) ตู้สูงบรรจุเสื้อผ้า (tallboy) ตัวอย่างที่เป็นที่รู้จักดังปรากฏในภาพ เป็นของสมัยกลางศตวรรษที่ 13 อันนำมาจากโบลัวร์แวลร์ (Valere) ในสวิตเซอร์แลนด์ แม้ว่าดูไม่น่าจะเป็นเครื่องเรือนประจำบ้านนัก จุดที่น่าสนใจคือ ลักษณะ Romanesque (ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ใช้เส้นโค้ง-round arch) ที่ยังหลงเหลือและคงอิทธิพลอยู่ วัสดุที่ใช้คือ ไม้วอลนัท (Walnut) การสร้าง ใช้แผ่นกระดานยึดด้วยตะปู และสลักเป็นลวดลายรูปโค้ง 2 แถว ด้านหน้าและลวดลายรูปกลมเหนือเสายึดซึ่งสลักเป็นลวดลายรูปโค้งแบบ Romanesque



กลางศตวรรษที่ 12 สถาปัตยกรรมแบบ GOTHIC เริ่มต้นตัวที่ละเล็กละน้อยทั่วยุโรปตะวันตก เริ่มจากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งกรุงปารีสกลายเป็นจุดศูนย์กลาง และแผ่ขยายไปในสแกนดิเนเวีย อังกฤษ โปแลนด์ และอิตาลีประมาณปลายศตวรรษที่ 13 ช่วงนี้ และช่วงสุดท้ายของสมัยกลาง จนกระทั่งถึงปี 1500 รูปลักษณะการตกแต่งแบบ GOTHIC มีผลสะท้อนต่อเครื่องเรือน และงานหัตถกรรมอื่นๆ

ตู้แบบฝรั่งเศสของศตวรรษที่ 13 ใช้โครงไม้รูปเทอะทะตกแต่งด้วยลวดลายเหล็กดัดคล้ายมันกระดาศ ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับที่ใช้กับประตูโบสถ์วิหาร จุดประสงค์นั้นคือ ประโยชน์เป็นสำคัญ เพื่อป้องกันเครื่องไม้กับรูปลักษณะของเกราะ แม้ว่าเครื่องไม้ของตู้จะดูเทอะทะใหญ่โตอยู่แล้ว การก่อสร้างด้วยไม้ยึดด้วยตะปู และหมุด คุแข็ง และไม้ซึ่งไม่ได้รับการตากให้คงตัวพอเพียง จึงมักจะแตกตัวออกจากลาย

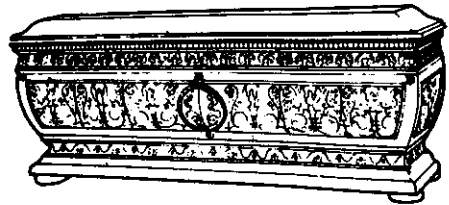
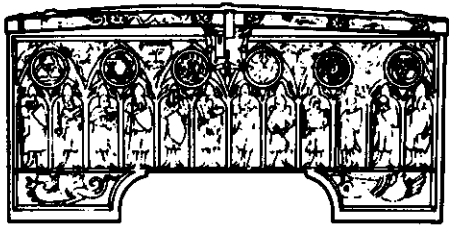
ตู้อังกฤษสมัยศตวรรษที่ 13 ในโบสถ์ Stoke d'Abernon ที่เมือง Surrey เป็นงานของช่างไม้ แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายในการสร้าง ด้านหน้าและหลัง ใช้ไม้กระดานตั้งตามขวาง ตอนปลายทำให้แข็งแรงขึ้นโดยใช้ไม้ขวาง วิธีการสร้างเช่นนี้นับว่าเป็นความก้าวหน้าของรูปแบบสมัยแรกเริ่ม ซึ่งใช้ลำต้นกลวงของต้นไม้และระบบการใช้ตะปูตอกไม้ให้ติดกันในสมัยต่อมา ลวดลายแกะสลักรูปกลมตันเป็นการตกแต่งแบบ GOTHIC บางทีอาจจะเป็นการเลียนแบบหน้าต่างกลมของโบสถ์วิหาร การตกแต่งที่คล้ายคลึงกันปรากฏบนตู้แบบสวีเดนแต่อันหลังแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องแน่นอน ความชำนาญชำนาญที่มีมากกว่า ตู้อังกฤษนี้มีลิ้น 3 ลิ้น ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับตู้ที่มีเจตนาจะเก็บของมีค่า กุญแจจะถูกเก็บไว้ที่บุคคลต่างๆ กัน และทุกคนจะต้องมาให้พร้อมกันหากต้องการจะเปิดตู้ใบนี้

ฝรั่งเศสนำตะกั่วมาใช้ในการตกแต่งตู้อย่างประณีตเมื่อศตวรรษที่ 13 ซึ่งเลียนแบบมาจากงานแกะสลักหินและไม้ตามโบสถ์วิหาร มีการจ้างช่างแกะสลักไม้ที่ใช้ตกแต่งบริเวณสำหรับคนร้องเพลงในโบสถ์ (Choir) และปลายสุดของม้านั่ง ทั้งนี้เพื่อจะเสริมสร้างความงามให้แก่เครื่องเรือนอันเป็นปฏิบัติการที่แพร่หลายต่อมาในยุโรปดังตัวอย่างหีบฝรั่งเศสนี้ ซึ่งสามารถกำหนดอายุได้ว่าอยู่ในปลายศตวรรษที่ 13 ชูมรูปโค้งปลายแหลมแบบ GOTHIC มีแรงบันดาลใจมาจากศาสนาย่างเห็นได้ชัด แต่รูปแกะสลักอัศวินพร้อมอาวุธทันสมัย เพื่อเข้าสู่สนามรบแทบจะกล่าวได้ว่า เป็นจุดประสงค์ที่สร้างขึ้นเพื่อเจ้าของเป็นการส่วนบุคคล ในเมื่อเนื้อหาเกือบจะไม่เหมาะกับศาสนา เมื่อภาพแกะสลักรูปคนปรากฏบนตู้ของทางศาสนา โดยทั่วๆ ไปแล้วมักเกี่ยวพันถึงนักบุญหรือพระคัมภีร์ อันเป็นไปตามนโยบายสากลของทางศาสนา ซึ่งปรารถนาจะจัดหาภาพวัตถุต่างๆ เข้าไว้ในโบสถ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผลทางประวัติศาสตร์กับพระคัมภีร์เก่าและใหม่

ลักษณะศิลปกรรมแบบ GOTHIC ไม่เป็นที่นิยมในอิตาลีซึ่งยังนิยมชมชอบศิลปะแบบคลาสสิกอยู่ เนื่องจากเวนิสและเจนัวมีอำนาจสูงสุดด้านการค้าทางเรือในสมัยกลางสิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งวัฒนธรรมแบบผสมผสานระหว่างไบแซนไทน์ และอิสลาม ไม่เป็นที่น่าประหลาดใจว่าในศตวรรษที่ 15 อิตาลีที่ซึ่งสิ่งเก่าแก่ทันสมัยเห็นได้ชัดมีมากกลายเป็นแหล่งที่มาของสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) ศิลปะยุคคลาสสิกที่ยังหลงเหลือและจะต้องถูกกวาดล้างไปให้หมดยุโรป ความมั่งคั่งทางการค้าเป็นผลให้ชีวิตในเมืองของอิตาลี และการพัฒนาทางชนชั้นของพ่อค้า ศิลปะและงานฝีมือเฟื่องฟูขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสันตะปาปา นักบวช กลุ่มขุนนางศักดินา พ่อค้าและนายธนาคาร เครื่องเรือนแบบอิตาลีเลียนแบบได้ว่าเป็นแห่งแรกในยุโรปที่แสดงให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางต่อศิลปะยุคคลาสสิก หีบสินสอดทองหมั้นในภาพเป็นแบบหีบศพโบราณทำด้วยหิน ตกแต่งด้วยแม่ลายแบบคลาสสิก ประกอบด้วยตราเครื่องหมายประจำตระกูลขุนนาง เป็นของสมัยปลายศตวรรษที่ 15

หีบสินสอดทองหมั้น เป็นผลิตรกรรมทางศิลปะสำหรับตระกูลผู้มีชื่อเสียงของอิตาลี ปกติจะสั่งทำเป็น 2 ใบเมื่อมีการหมั้นหมายแต่งงานกันระหว่างตระกูลสำคัญๆ ใบหนึ่งเป็นของเจ้าบ่าว อีกใบหนึ่งเป็นของเจ้าสาว ศิลปินและช่างฝีมือที่มีชื่อเสียงซึ่งได้รับการว่าจ้างให้ตกแต่งสิ่งเหล่านั้นด้วยการแกะสลัก ฝังมุก หรือโลหะ หรือเขียนภาพและลวดลาย นั้นเป็นศิลปะชั้นเลิศซึ่งเป็นที่รู้จักกันในวงการนักสะสมศิลปะว่าภายหลังได้มีการทำลายลวดลายบริเวณข้างหน้าที่กรุด้วยไม้เป็นช่องๆ นี้ เพื่อนำภาพออกไปขาย

ตัวอย่างในที่นี้ เป็นของสมัยปลายศตวรรษที่ 15 มีรูปแบบการตกแต่งที่แตกต่างออกไป การแกะสลักบริเวณฐานเป็นแบบคลาสสิก การประดับมุกหรือางข้าง บริเวณที่กรุไม้เป็นช่องๆ เป็นทัศนียภาพที่ได้ส่วนตัดทางสถาปัตยกรรม (ของไกลเห็นเล็ก ของใกล้เห็นใหญ่-perspective views of architecture) และสิ่งที่น่าสนใจคือ การแกะสลักลวดลายเรขาคณิตบริเวณรอบๆ ที่กรุไม้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอารยธรรมอิสลาม ในเมื่อมีข้อห้ามทางศาสนา สำหรับช่างฝีมือและศิลปินชาวอิสลามในการเขียนรูปคนหรือสัตว์ เหล่าอัจฉริยบุคคลทางศิลปะจึงแสดงออกทางรูปลักษณะ เรขาคณิต และธรรมชาติ เช่น ใบไม้กิ่งก้านสาขา หรือลวดลายขดคล้ายม้วนกระดาษ เป็นผลิตรกรรมทางศิลปะที่มีลวดลายงามประณีต ดังที่ปรากฏให้เห็นในภาพนี้เป็นการจัดวางที่ได้สัดส่วนสวยงาม เป็นผลงานที่คิดว่าทำในลอมบาร์ดี



ในขณะที่ในอิตาลี การฟื้นฟูศิลปวิทยากำลังก้าวไปข้างหน้า สไตล์แบบ GOTHIC ยังคงเฟื่องฟูในยุโรป ต้นแบบฝรั่งเศสในปลายศตวรรษที่ 15 ประกอบด้วยการแกะสลักลวดลายที่วิจิตร ใช้สีสดใส ภายใต้รูปโค้งแหลมสร้างเป็นลวดลายที่ประณีต แต่ก็เข้าใจยาก ลักษณะที่เด่นชัดทางสถาปัตยกรรมเน้นเรื่องเสาแกะสลักพร้อมด้วย crockets ซึ่งอยู่ระหว่างบริเวณที่กรุด้วยไม้เป็นช่องๆ และตามมุม เป็นการเลียนแบบโบสถ์แบบ GOTHIC ที่มีส่วนล่างของกำแพงที่ทำให้หนาเพื่อรับน้ำหนักที่ดันออกมาทางข้างความแตกต่างระหว่างต้นแบบฝรั่งเศสกับหีบสินสอดทองหมั้น (หีบแต่งงาน) แบบอิตาลีเป็นเรื่องราวที่ควรแก่การศึกษาโดยละเอียด โดยเฉพาะในฝรั่งเศสมีการขยายตัวทางด้านการผลิตเครื่องเรือน เป็นที่น่าสังเกตในตอนเกือบจะหมดศตวรรษที่ 15 ไม้แปรรูปมากขึ้น เนื่องจากการรุกกล้าทำลายป่าเพื่อการกรสิทธิ์กรรมได้รับการกำจัดให้หมดสิ้นไป ทำให้มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น เครื่องเรือนนั้นแม้จะมีความวิจิตรเป็นเลิศในฝีมือของช่างฝีมือชาวฝรั่งเศส กระนั้นก็ยังไม่มีที่ท้าว่าจะมีการฟื้นฟูศิลปวิทยา

เนื่องจากเก้าอี้ที่นั่งเป็นที่นั่งสำหรับชนชั้นพิเศษ (สูง) สตุล (stools) และม้านั่งแบบไม่มีพนัก เป็นที่นั่งของชนชั้นธรรมดาหรือต่ำกว่านั้น สตุลเป็นรูปแบบที่ธรรมดาที่สุดสำหรับ "ที่นั่ง" และเป็นคำที่ใช้เรียกที่นั่งสำหรับบุคคลคนเดียว อย่างไรก็ตามมีการใช้สตุลหลายแบบ และหนึ่งในบรรดาหลายๆ แบบ คือ สตุลรูปตัวเอ็กซ์ออกแบบให้พับได้ เพื่อจะได้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น สตุลแบบนี้มีประวัติเบื้องหลังค่อนข้าง ยาว จำจะต้องสืบสาวราวเรื่องไปถึงประเทศอียิปต์ จีน รวมทั้งโรมสมัยโบราณซึ่งสตุลเป็นที่นั่งของชนชั้นปกครองและทำให้พับได้ เพื่อจะได้สะดวกในการนำติดตัวไปในรถม้าหรือราชรถ

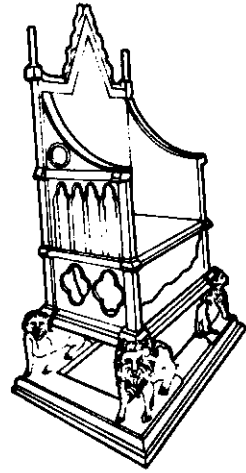
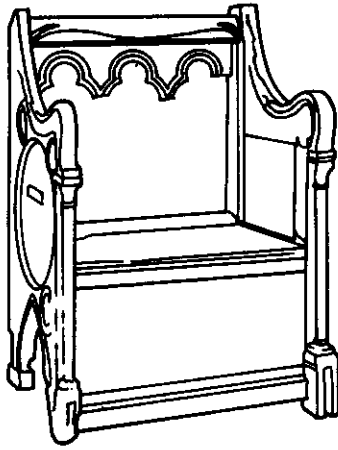
ตัวอย่างที่ดู "สวย" ดังในภาพเป็นของสมัยศตวรรษที่ 14 สงวนไว้เพื่อชนบางชั้นเนื่องจากเหตุนี้ จึงมีการตกแต่งแกะสลักเป็นรูปหัวสิงห์และอู้งเล็บ รวมทั้งลวดลายรูปดอกกุหลาบที่เส้นดัดของสตุล สตุล ชนิดนี้ภายหลังมีการสร้างให้อยู่กับที่ มีพนักสูง และพับไม่ได้ และโดยทั่วๆ ไปเรียกกันว่าเก้าอี้รูปตัวเอ็กซ์ (X-Chairs)

แบบของสตุลที่นับว่าธรรมดามากคือ แบบ 3 ขา ขาเป็นแบบถอดได้หรือตัดไปเลย (turned or cut) มีเบ้าสำหรับข้อต่อกับที่นั่ง แม้ว่าจะมีเครื่องยันขาไว้เบื้องล่างเจ้า 3 ขานี้ ก็ยังคงไม่ปลอดภัย อาการล้มทั้งนั่ง ต่อหน้าธารกำนัลของสตุลแบบนี้ จึงเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นเสมอในสมัยกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวาระที่มีงานนักขัตฤกษ์ต่างๆ

ระหว่างศตวรรษที่ 15 จึงได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องนี้ขึ้น โดยใช้เคียวไม้ลาดหนุนเข้ากับที่นั่งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าดังรูปที่หนึ่งของสตุลแบบอังกฤษ กะบัง (apron) ใช้วิธีเจาะช่องใส่เข้าไปทำนองเข้าเคียว บางครั้งใช้เครื่องยันไม้จิม (wedges) การตกแต่งแบบ GOTHIC จะเห็นได้จางขา และ ไม้รัดขา บางครั้งการใช้รูปโค้งกลมแบบ Romanesque จะพบได้จากสตุลของชาวอิตาลี การสร้างและการตกแต่งทำนองเดียวกันนี้ใช้กับม้านั่งร่วมสมัยด้วย

เก้าอี้ที่ใช้ในพิธีการ แม้ว่าจะเป็นของหาดูได้ยากเพราะเป็นของชนชั้นพิเศษ มีรูปแบบต่างๆ นานา อย่างไรก็ตามนับว่าเป็นวิวัฒนาการอีกรูปแบบหนึ่ง จะเห็นได้ตั้งแต่ปลายสมัยกลาง ประจวบกับเงื่อนไขในการสร้างเครื่องเรือนให้เป็นแบบอยู่กับที่ สิ่งที่มาคือสตุล เก้าอี้ 3 ขาของชาวอิตาลีเมื่อปี 1490 แบบที่เรียกว่า Sgabello แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับสตุลซึ่งมีพนักพิงยาว เป็นประจักษ์พยานของความสวยงาม จะเห็นได้จากลวดลายแกะสลักที่ยอดที่นั่งรูป 8 เหลี่ยม โดยใช้ขาข้างหนึ่งตั้งตรงขึ้นไปเป็นพนักพิง พบที่แฟลนเดอร์ (Flanders) ในเวลาไล่เลี่ยกัน อันเป็นศิลปะแบบชาวอิตาลีแท้ ลักษณะรูปแบบผสมผสานระหว่างสตุลกับเก้าอี้ ซึ่งปรากฏในประเทศอังกฤษสมัยราชวงศ์ทิวดอร์ (Tudor) เป็นที่รู้จักกันในนามสตุลที่มีพนักพิง (Back-stool) เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นที่สร้างขึ้นไม่มีท้าวแขน (arms) ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกขานว่า "เก้าอี้" ได้ในสมัยนั้น

เครื่องเรือนสมัยกลางดูอยู่ห่างไกลจากเรานัก เราจะเลือบตามองก็แต่เฉพาะที่เห็นว่ามันดูหยาบและไม่เหมาะสมสำหรับชีวิตสมัยใหม่ แต่เนื่องจากไม่ค่อยมีสิ่งทำให้กลายเป็นสิ่งที่ใช้ทำอะไรได้หลายอย่าง (เอนกประสงค์) ด้วยความจำเป็น เจ้าของจึงใช้ทำอะไรก็ได้ที่เป็นไปได้เช่น ทึบหรือกำป็นเก็บของ อาจใช้เป็นที่นั่ง เบาะ และโต๊ะ การที่ใช้ทำอะไรได้หลายอย่าง และลักษณะซึ่งหัวได้กลายเป็นสิ่งซึ่งพึงประสงค์สำหรับการออกแบบเครื่องเรือนของอังกฤษตั้งแต่สมัย Sheraton ศตวรรษที่ 18 แห่งคริสตกาลและยังคงได้รับความนิยมจากดีไซเนอร์ (นักออกแบบ) ยุคใหม่ ตัวอย่างที่เป็นที่รู้จักของเครื่องเรือนที่สามารถปรับได้ในสมัยกลาง ดังแสดงในภาพเป็นการกรูไม้เป็นช่องๆ โดยชาว Flemish-Master of Flemalle ในปี 1448 แสดง



ให้เห็นม้านั่งของ St. Barbara ซึ่งมีแผ่นไม้ที่กว้างได้สามารถปรับให้เป็นพนักพิงได้ไม่ว่าผู้นั่งจะหันหลังให้ไฟหรือเผชิญหน้า จะเห็นได้ว่าเครื่องเรือนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน การออกแบบที่เรียบง่ายและเพื่อประโยชน์ใช้สอย อันเป็นความต้องการของมนุษย์เพื่อความสะดวกสบายนั้นเป็นสิ่งที่ควรศึกษา

เก้าอี้ตัวนี้น่าสนใจเป็นพิเศษ เพราะอาจจะเป็นเก้าอี้ตัวเก่าแก่ที่สุดของสมัยกลาง ที่ยังหลงเหลืออยู่ที่โบสถ์เซนต์แมรี ใน Little Dunmow-Essex คิดว่าผลิตขึ้นในสมัยกลางศตวรรษที่ 13 การตกแต่งเป็นการแกะสลักลวดลายธรรมดา แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมอังกฤษแบบ Gothic ในสมัยต้น เกือบจะแน่ใจได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งจากที่นั่งของนักร้องในโบสถ์ แต่ดูเหมือนจะไม่มีเหตุผลที่จะสงสัยว่าเก้าอี้คล้ายๆกันใช้เป็นเครื่องเรือนการสร้างมุ่งไปที่วิวัฒนาการของเก้าอี้ เพื่อความถูกต้องแน่นอน เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ วิวัฒนาการจากหีบหรือตู้ธรรมดามาเป็นเก้าอี้มีพนักพิง มีด้านข้างทั้งสองข้างสิ่งนี้ดูเหมือนจะตามมาโดยธรรมชาติ จากการใช้หีบหรือตู้เป็นที่นั่งบ่อยๆ และอย่างมีต้องสงสัย นี่คือ พื้นฐานของวิวัฒนาการเก้าอี้แบบมีพนักพิง กรุด้วยไม้เป็นช่องๆ ในสมัยทิวดอร์ (Tudor) ของอังกฤษ เก้าอี้สมัยปี 1259 ดังแสดงในภาพ นี้แล้วได้รับการเปลี่ยนแปลงไปมากหากจะนับตั้งแต่ผลิตครั้งแรก

ลักษณะเด่นของเก้าอี้ที่ใช้ในพิธีการสมัยกลาง ที่มีชื่อเสียงเป็นของอังกฤษ ซึ่งใช้ในพิธีราชาภิเษกที่วิหารเวสต์มินสเตอร์ (Westminster Abbey) องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เห็นได้ชัด คือ ลักษณะรูปสามเหลี่ยมที่ประดับบนยอดพนักพิงประกอบด้วยยอดแหลม 2 ข้างรวมทั้งการแกะสลักลวดลายแบบ Gothic ด้านข้าง ให้ที่นั่งลักษณะแบบยกพื้นดินๆ ด้านหน้าเปิดโล่ง กรุด้วยแผ่นโลหะที่ตีให้บางทั้ง 4 ด้าน (quatrefoils) ยกพื้นเป็นหินจาก Scone (Stone from Scone) ในสกอตแลนด์ซึ่ง Edward ที่ 1 นำมาในปี 1246 จะว่าไปแล้วเก้าอี้เป็นอะไรอย่างหนึ่งที่เปรียบเสมือนเงาของความงามเลิศลวยในสมัยก่อนที่มีการใช้สีสดหรือปิดทอง ที่ฐานมีสิงห์โต 4 ตัว 4 มุม เสือดาวและอื่นๆ ถูกตัดออกไป เมื่อต้นศตวรรษที่ 19 เครื่องไม้ถูกตัดทอนออกไป ต้นกำเนิดของการตกแต่งมาจากศิลปินจากราชสำนัก สิ่งที่ชวนให้ระลึกถึงเครื่องเรือนสมัยกลางอีกอย่าง คือ หากไม่ได้ใช้วัสดุราคาแพงก็จะใช้สีสดซึ่งแตกต่างจากตัวอย่างที่หลงเหลืออยู่

ในระหว่างศตวรรษที่ 15 ได้เกิดความก้าวหน้าทางวิธีการผลิตขึ้นในประวัติศาสตร์เครื่องเรือน ก่อให้เกิดความถูกต้องแน่นนอนละเอียดละออในการผลิต อันเป็นวิธีการที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและได้ถูกค้นพบใหม่ สิ่งนั้น คือ วิธีการกรูไม้เป็นช่อง ๆ และกรอบโครง จุดประสงค์อันเข้มงวดของการทำเช่นนี้ก็เพื่อแก้ไขปัญหาไม้แตกเวลาตกด้วยหมุด หรือตะปู กรอบโครงไม้ทำเป็นราวที่มีตัวไม้ยาวในแนวนอน และไม้ขวางตั้งขึ้น คล้ายราวบันได หรือราวรั้วระเบียง การประกอบกรอบโครงนี้ใช้วิธี “เข้าเดือย” แล้วตอกหมุดย้ำภายในกรอบ ไม้โครงทำเป็นร่องไว้สำหรับสอดแผ่นไม้กรู ซึ่งแผ่นไม้นี้ทำเอียงลาดลงไปสู่ขอบทุกด้าน และสามารถลดความโค้งงอของไม้ได้

Box settle ช้างบนนำมาจากต้นฉบับเยอรมัน แสดงให้เห็นว่าเครื่องเรือนชิ้นยาว ทำขึ้นจากการกรูไม้เป็นช่อง ๆ นั้น ทำได้อย่างไรและยังแสดงให้เห็นถึงความเรียบร้อยประณีตของช่างฝีมือสมัยนั้น

อย่างไรก็ตามการใช้วิธีการกรูไม้เป็นช่อง ๆ เพื่อต้องการให้เครื่องเรือนมีสัดส่วนรบกวนกัน ให้รูปลักษณะภายนอกดูเบาแต่แข็งแรง ซึ่งจะต้องอาศัยการออกแบบที่ดีและระมัดระวัง การวัดจะต้องแม่นยำ ข้อต่อจะต้องพิถีพิถัน ช่างฝีมือที่ชำนาญจึงเข้ามาแทนที่ช่างไม้ ซึ่งเคยใช้ในสมัยต้น

ตู้ใส่ถ้วยชามแบบฝรั่งเศสสมัยศตวรรษที่ 15 เป็นผลิตกรรมศิลปะชิ้นเล็กๆ ที่สวยงาม (สูง 3 ฟุตครึ่ง ยาวประมาณ 3 ฟุต และกว้างฟุตครึ่ง) ประดับกรูด้วยไม้เป็นช่อง ๆ ตกแต่งด้วยลวดลายละเอียดอ่อนแบบ Gothic รูปสลักตรงกลางถูกตัดออก ตู้ใบนี้เดิมเป็นโต๊ะสำหรับช้ำาแหละเนื้อก่อนเสิร์ฟ ต่อมาใช้ทั้งเตรียมเนื้อและเสิร์ฟเสิร์ฟบนโต๊ะนี้ จึงกลายสภาพเป็นที่อวดจางสวยๆ และของมีค่าดังนั้นจึงมีการตกแต่งรักษาเป็นพิเศษ

การกรูไม้เป็นช่อง ๆ และโครงมาจากแฟลนเดอร์ (อยู่ทางตอนใต้ของเบลเยียม) และแพร่หลายมาถึงอังกฤษ แฟลนเดอร์ (Flanders) เป็นที่ซึ่งพวกพ่อค้าวานิชสนใจและสนับสนุนหัตถกรรมเครื่องเรือน ตู้ของพวกนี้เป็นจำนวนมากถูกส่งออกมาอังกฤษ ซึ่งทำให้การค้าของเขาถูกประกาศห้ามชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ในปลายศตวรรษที่ 15

หนึ่งในบรรดาตู้ที่เหลือไว้ให้เรารู้จักจากวิวัฒนาการของเครื่องเรือนแบบกรูไม้เป็นช่อง ๆ ของอังกฤษ คือ ตู้ของเจ้าชายอาเธอร์ (Prince Arthur's cupboard) ของปี 1500 ตู้ใบนี้มีประตูเจาะเพื่อเป็นการแสดงว่าใช้เก็บอาหาร เรียกกันว่าตู้คนใช้ (livery cupboard) ในเมื่อเคยใช้เป็นตู้เก็บอาหารที่จะจ่ายให้ผู้ที่ถวายตัวเป็นช้ำา แต่ไม่ได้อยู่กับเจ้านายในบ้านใหญ่ๆ ลวดลายแกะสลักหมายถึงชนนก (Prince of Wales' emblem) อันเป็นสัญลักษณ์ของ Prince of Wales ตัวอักษร A สำหรับอาเธอร์ (Arthur) ตู้ใบนี้ครั้งหนึ่งเคยทาสีแดงเข้ม ด้วยยังมีร่องรอยจางๆ ให้เห็นอยู่

สมัยศตวรรษที่ 15 หลายประเทศในยุโรป รวมทั้งอังกฤษด้วยเป็นยุคที่ชนชั้นพ่อค้ากำลังเฟื่องฟู ความต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกสบายภายในบ้านเริ่มก่อตัวขึ้นช้ำา ประกอบกับความเสื่อมของระบบศักดินา เป็นเครื่องช่วยส่งเสริมความสนใจในเรื่องเครื่องเรือนลักษณะเด่นที่เคยมียคือ เคลื่อนไหวง่ายและร่อนเร่ค่อยๆ หายไป มีแต่จะทำให้อยู่เป็นที่เป็นที่ทางภายในบ้านมากขึ้น เช่น โต๊ะของ Chaucer's frankin ซึ่งอยู่ในห้องโถงเสมออย่างไรก็ตามยังมีเครื่องเรือนบางชิ้นซึ่งทำให้เคลื่อนย้ายไปมาในบ้านได้สิ่งนั้นก็คือ โต๊ะเขียนหนังสือสมัยกลาง ซึ่งมีลักษณะเป็นกล่องตื้นๆ มีฝาลาดปิด เพื่อสะดวกในการวางลงบนพื้นราบ

โต๊ะที่เห็นในที่นี้ ขนาดค่อนข้างใหญ่ ตอนบนมีบานพับเพื่อว่าข้างในจะได้ใช้เป็นที่เก็บหนังสือหรือเอกสารต่างๆ ได้ โต๊ะตัวนี้เป็นแบบอังกฤษ ชุ่มรูปโค้งเป็นเส้นตั้งฉากแสดงให้เห็นว่าเป็นของสมัยปลายศตวรรษ

ที่ 15 ประโยชน์ของโต๊ะแบบนี้ แพร่หลายจากวิทยาลัยและโรงเรียนไปยังห้องบัญชีของพ่อค้า รวมทั้งเป็นที่เก็บหนังสือหนักเพิงพิมพ์จากโรงพิมพ์ใหญ่ๆ

เก้าอี้สมัยกลางทำด้วยไม้วอลนัท (Walnut) แบบสเปนสมัยศตวรรษที่ 15 ที่แสดงในภาพเป็นเก้าอี้มีพนักตั้งตรงเป็นเครื่องวงกลม (Tub chair) ซึ่งได้แพร่หลายไปทั่วยุโรปมีกำเนิดอันชัดเจน โดยอาศัยเอกสารที่เขียนด้วยมือในสมัยกลางได้แสดงแบบไว้ และสมัยแรกเริ่มใช้ตั้งเป็ยร์ผ่าครึ่ง (ตั้งไม้ชนิดกลม กลางป่อง-barrel) เก้าอี้สเปนตัวนี้เป็นตัวอย่างที่ดูชัดเจนถึงวิธีการกรูไม้เป็นช่องๆ การแกะสลักแบบ Gothic มากมาย และได้ที่นั่งตรงกลางเป็นตราประจำตระกูลขุนนาง Gothic แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดมรดกทางอารยธรรมของชาวสเปนเพียงด้านเดียวเท่านั้น จวบจนกระทั่งถึงกัรที่ Ferdinand และ Isabella มีชัยชนะเหนือ Granada ในปี 1492 ทำให้เกิดประวัติศาสตร์อันยาวนานของสเปน โดยพวกมัวร์ และพวกมัวร์นี้ ได้ทิ้งโบราณวัตถุอันมีค่าทางด้านศิลปหัตถกรรมไว้มากมาย สเปนได้รับเอาการตกแต่งแบบอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายเรขาคณิต ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในหีบแต่งงานแบบอิตาเลียน ดังนั้น ในขณะที่เก้าอี้แสดงให้เห็นถึงคำบอกเล่าเกี่ยวกับศิลปะแบบ Gothic ของชาวสเปน เราจะได้เห็นผลของอิทธิพลของชาวอิสลามในไม่ช้านี้

ความร่ำรวยมรดกทางวัฒนธรรมของชาวปอร์ตุเกส เป็นสิ่งที่อังกฤษเห็นคุณค่าเป็นบางส่วนเท่านั้น ทั้งๆ ที่ประเทศทั้ง 2 มีความสัมพันธ์อันยาวนานทั้งทางด้านการเมืองและการค้า มรดกที่ว่านี้มาจากหลายแหล่งจากพวกมัวร์ ซึ่งปกครองปอร์ตุเกสมตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 จนถึงศตวรรษที่ 13 ศิลปะแบบ Gothic เป็นแบบตะวันออก จากการติดต่อกับตะวันออกสมัย Epic เนื่องจากการขยายตัวทางทะเล และคลาสสิก จนกระทั่งการฟื้นฟูศิลปวิทยา ซึ่งปอร์ตุเกสเป็นหนึ่งในบุญคุณเหล่านี้คิดป็นและช่างฝีมือที่ลี้ภัยอยู่มาก ชาวปอร์ตุเกสแสดงให้เห็นถึงความมีไหวพริบทางด้านการตกแต่งอย่างมีชีวิตชีวาเก้าอี้ที่ใช้ในพิธีการมีการแกะสลักแบบ Gothic อย่างประณีต และอย่างเข้าใจซาบซึ้งในศิลปะแบบนี้ สมัยปลายศตวรรษที่ 15 เก้าอี้นี้ทำขึ้นในปี 1470 สำหรับเป็นบัลังก์ของ D. Alfonso V.

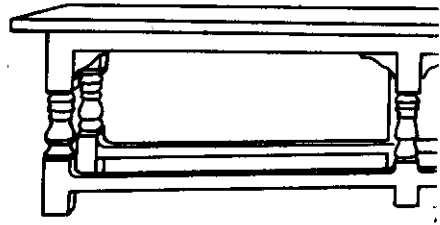
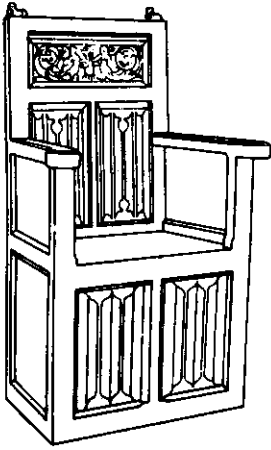
หลังจากพิจารณาหลักฐานต่างๆ แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานที่อ้างอิงถึงผลิตรกรรมศิลปะของฝรั่งเศสและอิตาลีแล้ว จะเห็นได้ว่าในสมัยกลาง อังกฤษยังล้าหลังในเรื่องเครื่องเรือนอยู่มาก ทั้งมาตรฐานในการสร้างและการตกแต่ง จนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 15 โครงไม้ของเครื่องเรือนได้รับการพิจารณาน้อยกว่าการตกแต่ง เพื่อเป็นการต่อต้านเบื้องหลังอันนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในด้านวิธีการกรูไม้เป็นช่องๆ และโครง ในเมื่อเครื่องเรือนที่ใช้ไม้เข้ามามีบทบาทอันสำคัญ แม้ว่าวิธีการใหม่นี้จะดำเนินไปอย่างช้าๆ นอกจากนี้ปัญหาการแบ่งให้ชัดเจนระหว่างหน้าที่ของช่างไม้และช่างฝีมือคู่แข่งที่ชำนาญงานกว่า ไม่ได้รับการขจัดให้หมดไปจนกระทั่งศตวรรษที่ 17 แปลนในที่นี้แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นต่อมิติ (dimension) การเตรียมไม้และการเข้าไม้

# RENAISSANCE

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (RENAISSANCE) เริ่มต้นขึ้นในอิตาลี ตั้งแต่ปลายสมัยกลางเมื่อพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 8 แห่งฝรั่งเศสระเบิดสงครามอิตาลีขึ้นด้วยกรีธาทัพเข้าสู่อิตาลี ในปี ค.ศ. 1494 นั้น ทำให้กองทัพของพระองค์ต้องตื่นตะลึงลานกับภาพตีกรามบ้านช่องใหม่ ๆ แบบคลาสสิก กับประจักษ์พยานอื่น ๆ ทางศิลปะและศิลปกรรมที่มีมาตรฐานสูงยิ่ง จวบจนได้เดินเข้าไปสู่โลกใหม่อีกโลกหนึ่ง ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดหมายจากสงครามอิตาลีก็คือ การนำเอาวัฒนธรรมฟื้นฟูศิลปวิทยาข้ามเทือกเขาแอลป์ไปทางเหนือสู่ยุโรปที่กำลังหลับใหลอยู่ในยุคมืด ทุกประเทศในยุโรปขณะนั้น กำลังมั่งคั่งมั่งงาหราอยู่กับความคิดและการออกแบบอย่างสมัยคลาสสิก แต่ละชาติต่างก็แปลความหมายของความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ไปตามแนวและยุคสมัยของตนเอง โดยอาศัยอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี เงื่อนไขทางสังคมของแต่ละชาติ การเป็นอิสระหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามและความยุ่งเหยิงเกี่ยวกับประชาชนหรือศาสนา และระยะห่างจากจุดศูนย์กลางอารยธรรมที่ให้อิทธิพลนั้นมากน้อยแค่ไหน ความลำบากในการเดินทางและการติดต่อในสมัยนั้นเป็นอุปสรรคต่อการแพร่กระจายความคิด แต่ต่อมาได้มีการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรม ซึ่งหลังไหลมาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 17 และต่อ ๆ มา

เตียงขนาดใหญ่เป็นเครื่องเรือนที่มีราคาแพงที่สุดในสมัยกลาง อันเนื่องมาแต่ต้นทุนในการผลิตสูง ด้วยมีม่านและเครื่องประดับประดามากมาย นั่นคือเหตุหนึ่งที่ทำให้เตียงกลายเป็นมรดกตกทอดอันมีค่า (ต่อชนรุ่นหลัง) ผิดกับเตียงในภาพยนตร์ไทยเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้ใช้ไม่ได้นึกถึงคุณค่าเอาเสียเลย ม่านที่ใช้กับเตียงสมัยแรกเริ่มจะปกคลุมโครงไม้ทั้งหมดเพื่อปกปิดฝีมือที่ออกจะหยาบอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามในประเทศอังกฤษ สมัยราชวงศ์ทิวเดอร์ (TUDOR) ระหว่างปี ค.ศ. 1485 ถึง 1603 “โครง” อันเป็นฝีมือของช่างไม้ที่ชำนาญงาน ถูกปล่อยทิ้งไว้เสีย ๆ (โดยไม่มีม่าน) และได้รับการตกแต่งประดับประดา ครอบ-ยึดด้วยพนักหัวเตียงที่กรุด้วยไม้เป็นช่อง ๆ และเพิ่มเสาสองต้นบริเวณปลายเตียงแต่แยกต่างหากจากขาเตียง ตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้เป็นเตียงจาก CRACKENTHORPE HALL เวสต์มอร์แลนด์ (WESTMORLAND) ซึ่งเก็บรักษากันไว้อย่างดี บางทีอาจจะมียุขยืนยาวถึง 10 ปี คือตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1530-40 พนักหัวเตียงส่วนบนตกแต่งด้วยลายแกะสลักรูปมังกร 2 ตัว ถ้อยที่ถ้อยยึดโล่เอาไว้ ส่วนล่างเป็นรูปนกเกาะอยู่บนใบไม้ท่ามกลางต้นไม้อึ่งที่มีดอกบานสะพรั่ง พร้อมด้วยคำจารึกเกี่ยวกับพระเจ้า จะเห็นได้ว่าคำจารึก ชื่อย่อและวันที่มักจะได้รับ การสลักลงบนเครื่องเรือนสมัยทิวเดอร์ (TUDOR)

เก้าอี้ฝีมือช่างไม้ผู้ชำนาญงานกรุไม้เป็นช่อง ๆ โดยตลอดเป็นแบบเฉพาะของสมัยทิวเดอร์ (TUDOR) ตอนต้นในอังกฤษ ตัวอย่างในภาพคงจะสร้างขึ้นในระหว่าง ปี ค.ศ. 1525 ถึง 1550 เรียกว่าเก้าอี้ “พนักกรู” (PANEL BACK) เนื่องจากพนักใช้วิธีกรุไม้เป็นช่อง ๆ ด้านข้างและที่นั่ง ที่พัก (RESTING) ไม่มีขาเก้าอี้อาศัยโครงโลหะเป็นฐานรองรับและราวไม้ด้านข้างเป็นหัวแขน ฐานด้านหน้าและหลังเป็นการตกแต่งแบบ LINEN-



FOLD DECORATION กล่าวคือ แกะสลักเลียนแบบพับจีบของผ้าลินิน อันเป็นแบบอย่างดั้งเดิมและเป็นที่นิยมในสมัยทิวดอร์ ส่วนบนของเก้าอี้เป็นความพยายามที่จะแกะสลักอย่างสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา อันเป็นการชี้แนะแรงกระทบขั้นแรกของอิทธิพลยุคคลาสสิก ซึ่งอาจจะเป็นงานของช่างฝีมือต่างชาติ เนื่องจากสมัยเฮนรีที่ 8 ระหว่างปี ค.ศ. 1509-47 พระองค์ได้สนับสนุนให้ช่างฝีมืออิตาเลียน มาทำงานในประเทศอังกฤษ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่พระราชอุตสาหวีริยะของพระองค์ที่จะทรงนำประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จอย่างเต็มเปี่ยมในด้านศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ไม่บังเกิดผล เมื่อการติดต่อกับอิตาลีต้องสะดุดหยุดลงเนื่องจากการปฏิรูป (REFORMATION) การแก้ไขดัดแปลงศาสนาคริสต์ ในศตวรรษที่ 16 แห่งคริสตกาล ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดนิกายโปรเตสแตนต์ขึ้น

ในสมัยทิวดอร์ตอนต้น โต๊ะยาวต่อด้วยไม้ไอ้ค ยังคงดำเนินตามแนวเดิมของอังกฤษ มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยจากสมัยกลาง ประเพณีอันเก่าแก่ในการ “จัด” การรับประทานอาหารของประชาชนในห้องรับประทานอาหารขนาดใหญ่ได้รับความนิยมสืบทอดกันมา เมื่อ เฮนรีที่ 8 เจ้าชายแห่งสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (ที่เกือบจะได้เป็น) ทรงรับเอาการดำเนินงาน HAMPTON COURT PALACE ต่อจากพระราชอาณัติของคาร์ดินัลวอลซี (CARDINAL WOLSEY) เมื่อ ปี ค.ศ. 1525 แล้วทรงทำห้องรับประทานอาหารใหญ่ให้สมบูรณ์ตามแบบอย่างสมัยกลาง โต๊ะในภาพทำในสมัยครั้งแรกของศตวรรษที่ 16 ความยาวเกือบ 12 ฟุต และขา 5 ใน 6 เป็นแบบขากสิง ลักษณะคล้ายชีรวาบนโคหรือลูกกรง ส่วนที่เหลือเป็นแบบขารูปแบนแปดด้าน อันเป็นส่วนที่ชวนให้รำลึกถึงการตกแต่งแบบโกธิค (GOTHIC) เช่นเดียวกับเครื่องยึดซึ่งอยู่ส่วนบนของขาโต๊ะ และโค้งรูปตัวเอสซึ่งมองไม่เห็นในภาพ สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้แนะถึงรูปแบบโกธิคที่ยังฝังแน่นอยู่ในแนวความคิดของช่างฝีมือสมัยนั้น โต๊ะแบบนี้มักจะตั้งอยู่บนยกพื้นตรงสุดมุมห้อง เพื่อประโยชน์ใช้สอยของครอบครัว

โต๊ะอาหารแบบขยายได้อีกเท่าตัวเมื่อจำนวนคนเพิ่มขึ้น (DRAW TABLE) โดยใช้แผ่นโลหะบาง ๆ เสริม ซึ่งปกติเก็บซ่อนไว้ใต้โต๊ะ ปรากฏเมื่อประมาณตอนกลางศตวรรษที่ 16 ตัวอย่างที่เห็นในภาพเป็นของสมัยเอลิซาเบธที่หนึ่ง เป็นโต๊ะที่ขยายตัวได้เพื่อเพิ่มความยาวเป็นสองเท่าโดยดึงแผ่นโลหะ 2 แผ่น ซึ่งเก็บพับไว้ใต้ขอบโต๊ะ อันเป็นประโยชน์อย่างเดียวกับโต๊ะขนาดยาวพร้อมโครงอันยุ่งยากรุงรัง ประโยชน์ข้อนี้ได้รับการย้ำให้เห็นเด่นชัดขึ้น เมื่อมีการก่อสร้างบ้านทิวดอร์แบบใหม่ภายหลังปี ค.ศ. 1550 มีการแบ่งแยกห้องอาหารเพื่อครอบครัวโดยเฉพาะเป็นการส่วนบุคคล โต๊ะดังกล่าวสามารถจุผู้ได้รับเชิญได้เป็นจำนวนมาก และยังมีที่ว่างเหลือไว้ (เพื่อเล่นเกมส์) หลังอาหาร ในสมัยทิวดอร์ตอนปลายได้รับเอาการตกแต่งแบบหุทรา

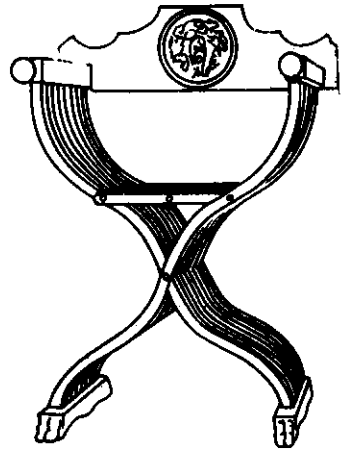
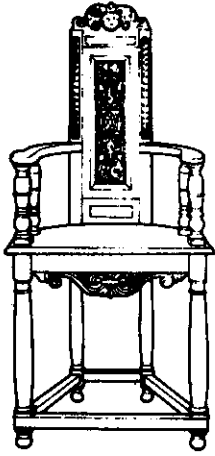
มาจากยุโรปทางเหนือเป็นต้นว่า รูปลักษณะโป่งกลมหน้าตาประหลาด การแกะสลักเป็นรูปใบไม้และการแกะสลักบริเวณมุมโต๊ะ หรือเครื่องเรือนอื่น ๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะของยุคเอลิซาเบ็ธ โดยใช้รูปแบบโค้งออกข้างนอก หรือบางครั้งใช้รูปรี การแกะสลักดังกล่าว เรียกว่า GADROONING และยอดเสา (ขา) ตอนที่รับกับตัวโต๊ะแกะสลักคล้ายบัวกลุ่มแบบ ไอออนิก (IONIC) โยนกประเทศในแคว้นกรีซสมัยโบราณ และการตกแต่งแบบฝังมุก หรือโลหะ โดยการใช้วัสดุขัดแย้งกัน ลวดลายสลัปสี บนไม้จำพวกมะเดื่อ ไม้โอ๊คและอื่น ๆ

วิธีการต่อโต๊ะแบบดังกล่าวยังคงนำมาใช้กันอยู่จนปัจจุบัน

จากแนวความคิดและความชำนาญในการตกแต่งพื้นผิวไม้ เครื่องเรือนของเยอรมันตอนใต้ ได้รับการยกระดับจนถึงขั้นสูงมาก ประกอบกับการที่บริเวณนั้นอุดมสมบูรณ์ด้วยไม้เนื้ออ่อนจึงมีส่วนในการส่งเสริมงานแกะสลักตลอดจนลวดลายที่ใช้ในงานตกแต่งโครงและบริเวณที่กรุไม้เป็นช่อง ๆ ของตู้ถ้วยชาม อันถือเป็นความรุ่งเรืองและความสำเร็จอันใหญ่หลวงของโรงเรียนทางใต้ อย่างไรก็ตาม ความชำนาญเหล่านี้ ตลอดจนความเป็นอิสระในการทำงานได้กลายเป็นเครื่องสนับสนุนในการเข้าถึงศิลปะประเภทนี้ ตลอดจนวิธีการในการตกแต่งได้รวมเอาการฝังมุกหรือโลหะและการเขียนสี (ภาพ) เข้าไว้ด้วย ประเทศเยอรมันได้รับเอาการฟื้นฟูศิลปวิทยาจากอิตาลีมาได้อย่างรวดเร็วในสมัยศตวรรษที่ 16 พร้อมด้วยการปรากฏรูปโฉมของกลุ่มศิลปินลิตเติ้ลมสเตอร์ส (LITTLE MASTERS) ซึ่งได้นำเอาความนึกคิดแบบคลาสสิกมาใช้ในงานของเขา สำหรับบางเมืองในเยอรมันการเดินทางขมวดของสมาคมผู้ประกอบการนี้ทำให้แทบจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงลวดลายใหม่ ๆ จากรูปแบบดั้งเดิมของเครื่องเรือน แต่ตามศูนย์พาณิชย์กรรมใหญ่ ๆ ในเมืองออกซเบิร์ก (AUGSBURG) และนูเรมเบิร์ก (NUREMBERG) อันเป็นอาณาบริเวณซึ่งบรรดาขุนนางศักดินา และพระสงฆ์องค์เจ้า มิได้ทำการปกครอง หรืออุปถัมภ์ค้ำจุนแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ศิลปินจึงมีความเป็นอิสระมากขึ้นในการออกแบบและกำหนดรูปแบบให้กับงานของตัวเอง ตู้ใบนี้ เป็นของสมัยปี ค.ศ. 1541 ทำด้วย ไม้โอ๊คและ (ต้นไม้จำพวก) ไม้มะกอก ออกแบบโดยนักออกแบบที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่ง ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาของเยอรมัน ชื่อ PETER FLOTNER แห่งนูเรมเบิร์ก (NUREMBERG)

ตู้ถ้วยชาม (CUPBOARD) ที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้นเป็นลักษณะการตกแต่งของเยอรมันตอนใต้ ซึ่งมีแม่ลายคลาสสิกปรากฏอยู่ด้วย และมักจะเป็นเรื่องของผู้มีอันจะกิน ตู้มีลิ้นชัก (CABINET) ข้างบนนี้ทำในเยอรมันตอนใต้เมื่อกลางศตวรรษที่ 16 ตอนต้น กล่าวกันว่ารากฐานการออกแบบยึดถือตาม HOLBEIN และครั้งหนึ่งเคยตั้งอยู่ที่พระราชวัง WHITEHALL เดิมเป็นของ วิลเลียม เบ็คฟอร์ด (WILLIAM BECKFORD) แห่ง FONTHILL ผลิตกรรมศิลปะชิ้นนี้นับได้ว่ามีการดัดแปลงส่วนที่เด่นทางสถาปัตยกรรมให้เข้ากันได้กับเครื่องเรือนอย่างฉลาดหลักแหลม การแกะสลักไม้เป็นฉากรบ ซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษ โดยช่างฝีมือผู้ไม่มีหลักฐานจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นใคร ตู้ใบนี้ตั้งอยู่บนที่วาง (STAND) ประกอบด้วยการตกแต่งแบบฝังมุกสมัยทิวดอร์ โดยมี กุหลาบและตารางเหล็กขั้วขึ้นชักลงได้ สำหรับปิดประตูป้อมโบราณ สิ่งนี้ชี้แนะให้เห็นว่าที่วางนี้อาจจะทำในลอนดอนสำหรับตู้ซึ่งสั่งจากต่างประเทศ โดยช่างฝีมือชาวเยอรมัน ซึ่งทำงานอยู่ ณ ที่นั้น

เก้าอี้รูปตัวเอ็กซ์ (X-CHAIR) แบบพับได้ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในฉบับก่อน เก้าอี้แบบนี้ไม่มีกาลสมัย ในความหมายที่ว่า "ใช้ประโยชน์ได้เสมอ" และกำหนดรูปทรงและมิติได้ชัดเจน ยังไม่มีสิ่งอื่นมาแทนที่ไม่สูญหาย แต่ก็ไม่ได้รับการปรับปรุง เก้าอี้แบบนี้ เฝิงจะมีโอกาสได้พบกับชีวิตที่ดีกว่าที่ต่อเมื่อล่วงถึงสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (RENAISSANCE) ตัวอย่างที่เห็นในภาพเป็นของชาวอิตาลีเมื่อปี ค.ศ. 1500 ทำด้วยไม้วอลนัท



ประกอบด้วยเส้นตัดกัน วิธีการสร้างให้เส้นตัดกันนี้เป็นที่รู้จักกันดีตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ แบบที่เห็นในภาพสามารถทำให้มีพนักหรือไม่มีก็ได้ ในที่มีพนักแต่ทำให้ถอดได้ การเปลี่ยนแปลงใหม่ของสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา คือการใช้เส้นโค้งรูปตัวเอสทั้งข้างบนและข้างล่างบริเวณที่เส้นตัดกัน จะเห็นได้ว่าเก้าอี้แบบนี้ยังคงใช้กันอยู่ในสมัยปัจจุบัน ในลักษณะของม้านั่งที่พับได้ เหมาะที่จะติดตัวไปไหนมาไหนได้ ที่เรียกว่า CAMP STOOL

เก้าอี้ลักษณะบอบบางนี้รู้จักกันในนาม “เก้าอี้เพื่อการสนทนา”(CAQUETOIRE) หรือ GOSSIPING CHAIR ปรากฏในฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 16 โดยมีความประสงค์จะให้ผู้หญิงใช้ จึงออกแบบให้ทำการเคลื่อนย้ายได้ง่าย เก้าอี้ตัวนี้มีพนักแคบประกอบด้วยการทอไม้เพียงช่องเดียวและโครง ตกแต่งด้วยแม่ลายสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา มีช่องเปิดใต้เท้าแขนและที่นั่ง ส่วนที่ยึดเท้าแขนและขาเก้าอี้ออกแบบให้ถอดออกได้โดยวิธีหมุน กรอบนอกของเท้าแขนเป็นเส้นโค้งจากแนวหลังไปสู่นวหน้า เท้าแขนรูปโค้งและที่นั่งรูปสี่เหลี่ยมคางหมูทำให้มีที่วางพ้อเพียงสำหรับบรรดาสุภาพสตรีที่นิยมกระโปรงบานในสมัยนั้น เก้าอี้ดังกล่าวใช้กันมาตั้งแต่สมัยทิวคอร์ดอนตันในประเทศอังกฤษ ยังไม่เป็นที่แน่นอนว่าเก้าอี้เหล่านั้น สั่งซื้อโดยตรงจากประเทศฝรั่งเศส ทำในอังกฤษโดยช่างฝีมือชาวฝรั่งเศส หรือนำเข้าอังกฤษผ่านสกอตแลนด์ ซึ่งแต่เดิมเป็นพันธมิตรของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้แนะให้เห็นถึงการเติบโตในการแสวงหา “ที่นั่ง” สบาย ๆ ประกอบด้วยแบบลักษณะบอบบาง เพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้ายได้ตั้งใจปรารถนา

เก้าอี้ลักษณะบอบบางและเบาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปไหนมาไหนได้สะดวก พับได้ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นในภาพเป็นของอังกฤษทำด้วยไม้โอ๊ค ใช้กันมาตั้งแต่สมัยทิวคอร์ดอนปลายจนกระทั่งถึงสมัยสจิวคอร์ดอนตัน เก้าอี้ลักษณะดังกล่าวย่อมมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ช่วงเวลาที่ผลิตเก้าอี้แบบนี้ขึ้นเมื่อประมาณศตวรรษที่ 17 คอร์ดอนตัน ลักษณะของเก้าอี้มีความละม้ายคล้ายคลึงกับแบบที่ได้ปรับปรุงแล้วของอิตาลี และกำลังเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น เท้าแขนใช้เดือยไม้เป็นบานพับ โดยสร้างให้เดือยไม้ผ่านจากส่วนบนของขาเก้าอี้ทะลุไปทางด้านข้างของที่นั่ง เพื่อสะดวกในการพับ การตกแต่งโดยการแกะสลักรูปโค้งแบบโรมัน ภายในเป็นลายรูปขมเปี้ยกปูน อันเป็นแบบอย่างโดยเฉพาะของสมัยจาโคเบียน (JACOBEAN) สมัยพระเจ้าเจมส์ (JAMES) ที่ 1 ซึ่งปกครอง อังกฤษระหว่างปี ค.ศ. 1603 ถึง ปี ค.ศ. 1625 ตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาได้มีการขนานนามเก้าอี้ลักษณะนี้ว่า กลาสตันเบอรี (GLASTONBURI) เคยมีตัวอย่างนำมาจากหนังสือชื่อ SPECIMENS OF ANCIENT FURNITURE โดยเฮนรี ชอร์ว (HENRY SHAW) ดีพิมพ์ เมื่อ

ปี ค.ศ. 1836 เรียกกันว่าเก้าอี้ของเจ้าอาวาสกลาสตันเบอรี โดยสำคัญคิดว่าเป็นรัชสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 8 เนื่องจากเหตุนี้ จึงกลายเป็นเก้าอี้สมัยวิกตอเรียกันไป เพราะพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ขึ้นครองราชย์ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1491 ถึง 1547

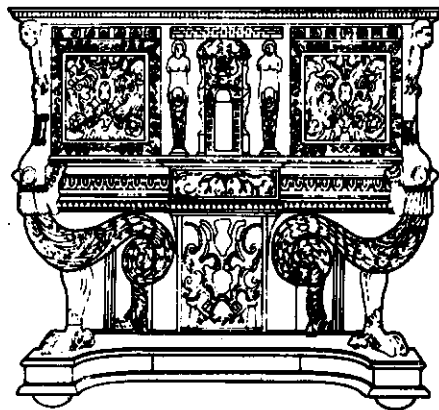
หลังจาก ปี ค.ศ. 1550 ไม่นานนัก ได้เกิดมีเก้าอี้ตัวแรกไม่มีเท้าแขนขึ้นในอังกฤษ หรือที่เรียกว่า สตุลมีพนัก (BACK STOOL) อันเป็นนามร่วมสมัย หมายความว่านี่คือสตุลมีพนักโดยมีขาตั้งตรงขึ้นไปเชื่อมด้วยราว 2 ราว หรือกรูไม้ให้ด้านหลังเอียงเล็กน้อย ตัวอย่างที่ทำด้วยไม้โอ๊คนี่เป็นเก้าอี้ใช้วิธีหุ้มแบบงานจากตุรกี ทำขึ้นเมื่อประมาณ ปี ค.ศ. 1625-50 และได้รับสมญานามใหม่ว่า FARTHINGALE CHAIR ตามคำบอกเล่าที่ว่าเก้าอี้อันมีที่นั่งกว้าง และไม่มีเท้าแขนนั้น ผลิตขึ้นมาเพื่อรองรับสภาพสตรีที่นิยมนุ่งกระโปรงบาน ๆ มีส้อมอยู่ข้างในซึ่งน่าจะมีส่วนจริงอยู่บ้างในกรณีนี้ แต่ปรากฏว่าสตุลไม่มีพนักได้มีขึ้นก่อนกระโปรงส้อมใก้ก้าวเข้ามาสู่สมัยนิยม สตุลมีพนักนี้อาจจะผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของครอบครัวเมื่อโต๊ะอาหารถูกนำมาไว้กลางห้องอาหารส่วนตัว และไม่มีผืนที่จะใช้พิงได้

เครื่องเรือนอังกฤษยังคงล้ำหลังและคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานมาก สำหรับประเทศในเครือทวีปยุโรป ในขณะที่อิตาลียังคงรักษาระดับความใหญ่ยิ่งสูงสุดไว้ได้ จะเห็นได้ว่ามีอยู่ระยะหนึ่งหลังจากปี ค.ศ. 1500 ที่บีนสอดทองหมั้นหรือที่บ่งแต่งงานของอิตาลียังคงดำเนินการตกแต่งต่อไปอย่างเชี่ยวชาญ ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน ภาพเขียนเป็นที่นิยม เช่น จากระบและชัยชนะของพระเจ้าจักรพรรดิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฟลอเรนซ์ (FLORENCE) รวมทั้งเค้าโครงเรื่องเกี่ยวกับศาสนาทางตอนเหนือ แต่การปิดทองประดับมุกหรืองานช่าง ผังลวดลายในรูปแบบของโมเสก แต่ใช้ไม้หลากสีและเนื้อที่ขนาดเล็ก วิธีการดังกล่าว เรียกว่า INTARSIA เหล่านี้ก็เป็นแนวทางที่นิยมอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามประมาณ ปี ค.ศ. 1550 วิธีการเก่าแก่ก็จำเป็นต้องเปิดทางให้การตกแต่งแบบแกะสลักไม้ที่ใช้มีการขัดเงาประดับประดาด้วยลวดลายซ้ำ ๆ กันดังที่เห็นในภาพ ซึ่งเป็นแบบอย่างเฉพาะในงานของฟลอเรนไทน์ (FLORENTINE) ต่อมา เมื่อประมาณศตวรรษที่ 16 ที่บีนสอดทองหมั้นหรือที่บ่งแต่งงานนี้ประกอบด้วยรูปลักษณะแบบหีบศพโบราณ เขาเป็นอุ้งเท้าสิงห์ รูปลักษณะอื่น ๆ และสลักเป็นภาพประวัติศาสตร์แบบคลาสสิกหรือเทพนิยาย การแกะสลักเป็นจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของ MANNERISM ซึ่งเป็นความเคลื่อนไหวของศิลปินชาวอิตาลี เมื่อศตวรรษที่ 16 เพื่อคัดค้านความเข้มงวด ไม้ยึดหุ่นของรูปแบบคลาสสิก ไปสู่การใช้รูปแบบคลาสสิกอย่างอิสระ เช่น ใช้รูปทรงที่เพี้ยนไปบ้าง และ STRAPWORK อันเป็นรูปแบบการประดับประดาที่นิยมกันมากในสมัยพระนางเจ้าเอลิซาเบธที่ 1 (ELIZABETHAN) และในสมัยพระเจ้าเจมส์ ที่ 1 (JACOBEAN) โดยมีลักษณะคล้ายสายหนังไขว้กันเป็นรูปกากบาทหรือเรขาคณิต และลวดลายที่ชาวอาหรับนิยมใช้กัน ที่เรียกว่า ARABESQUE ลวดลายดังกล่าวมักจะเป็นรูปทรงของดอกไม้ ผลไม้ รวมทั้งพืชพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งต่อมาได้เป็นที่นิยมในยุโรปตอนเหนือ

ในปี ค.ศ. 1550 ที่บีนสอดทองหมั้นหรือที่บ่งแต่งงาน วิวัฒนาการมาเป็นหีบที่นั่ง (CASSAPANCA) โดยเพิ่มเติมพนักและเท้าแขน เช่นเดียวกับการเปลี่ยนมานั่งสำหรับคน ๆ เดียวมาเป็นเก้าอี้ยาวคล้ายหีบมีพนักและเท้าแขน แม้ว่าวิวัฒนาการของผลิตภัณฑ์ทางศิลปะขึ้นหลังจะดูดีน้อยกว่าตัวอย่างที่ปรากฏในภาพมาก ซึ่งอาจจะมาจากวังฟลอเรนไทน์ (FLORENTINE) การตกแต่งดำเนินรอยตามสมัยนิยมแบบอิตาลี ซึ่งมียุคตกต้นในขณะนั้น โดยใช้วิธีแกะสลักบนไม้ขัดเงา รูปแบบของ CASSAPANCA ที่ดูเรียบง่ายกว่าได้แก่ "ที่นั่ง" ซึ่งส่วนบนติดไว้ด้วยบานพับ เพื่อจะทำเป็นหีบได้กลายมาเป็นต้นแบบของโซฟา สถานะการณ์ภายในประเทศอิตาลีในช่วงหลัง สงบเรียบอยู่พอสมควรเมื่อเทียบกับช่วงอื่น ดังนั้นเครื่องเรือนเพื่อความสะดวกสบายของ

ครอบครัวจึงหวนกลับมามีบทบาทในความคิดของช่างฝีมือและศิลปินที่จะสร้างสรรค์ ผลงานทางศิลปะ เพื่อประโยชน์ใช้สอยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการตกแต่งภายในบางส่วนของชาวอิตาลีได้รับการชมเชยและมีผู้นำไปลอกเลียนแบบทั่วทวีปยุโรป ช่างฝีมือและศิลปินชาวอิตาลีเป็นจำนวนมากได้รับการว่าจ้างจากต่างประเทศอันเป็นการช่วยเผยแพร่ศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาทางตอนเหนือของทวีปอาแลป์ ดังจะให้เห็นกันต่อไปว่า เมื่อกาลเวลาผ่านไป เครื่องเรือนอิตาลียิ่งทวีความประณีตบรรจงมากขึ้นอันเป็นการนำมาซึ่งศิลปะแบบ BAROQUE

กล่าวกันว่าผู้ที่นำการฟื้นฟูศิลปวิทยาไปสู่ประเทศฝรั่งเศสอย่างแท้จริง คือ ฟรานซิสที่ 1 ซึ่งปกครองฝรั่งเศสระหว่าง ปี ค.ศ. 1515-1547 หลังจากถูกจับกุมคุมขังเนื่องจากประสบความพ่ายแพ้ที่ PAVIA เมื่อปี ค.ศ. 1525 เมื่อเสด็จกลับประเทศฝรั่งเศส ได้ทรงขอตัวศิลปินที่มีชื่อเสียงชาวอิตาลีมาด้วย 2 คน คือ ROSSO และ PRIMATICCIO ทั้งนี้เพื่อจะดัดแปลงรูปแบบปราสาทเก่าแก่ที่ฟ็องแตนโบล (FONTAINEBLEAU) ให้ดูหรูหราตามแบบพระราชวังสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ภายใต้การนำของ HENRI ที่ 2 แม่ลายแบบแมนเนอร์ริสต์ (MANNERIST) ในยุคหลังซึ่งมีเจตนาต่อต้านรูปแบบที่ไม่ยึดหยุ่นของสถาปัตยกรรมสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ได้ทำให้ศิลปินมีความเป็นอิสระมากขึ้นในการแสดงออกถึงรูปแบบของศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ปรากฏว่าเป็นที่นิยมแพร่หลาย จะเห็นได้จากงานออกแบบลวดลายแกะสลักของ อองดรูเอ ดูแซร์โซ (ANDROUET DUCERCEAU) ระหว่างปี ค.ศ. 1520 ถึง 1584 งานออกแบบเหล่านั้นได้รับการตีพิมพ์ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1550 เป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดที่เฟื่องฟูของบรรดาศิลปินต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะอย่างมากมาเป็นพิเศษ ในบางกรณีก็ดูจะเป็นความฝันที่อัศจรรย์อยู่



ตู้ฝรั่งเศสที่เห็นอยู่นี้ ผลิตขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1575 ถึง 1600 แกะสลักเป็นลวดลายผสมผสมจาก รูปแบบที่ปรับตัวแล้วของศิลปะยุคคลาสสิกกับลวดลายเรขาคณิตอย่างงาน STRAPWORK สำหรับงานดังกล่าว ดูแซร์โซได้รับมาโดยทันที จะเห็นได้จากการออกแบบลวดลายแกะสลักของเขาซึ่งได้รับแรงบันดาลใจอย่างมากจากการประดับประดาอย่างพวกมัวร์ และได้รับการตีพิมพ์ เมื่อ ปี พ.ศ. 1563 แบบพิมพ์เหล่านั้น ได้มีบทบาทอันสำคัญต่อการเผยแพร่ศิลปะตกแต่งสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา

งานของดูแซร์ไซ (DUCERCEAU) เกี่ยวกับรูปแบบคลาสสิก ถือเป็นงานส่วนตัวมาก ประมาณตอนปลายศตวรรษที่ 16 จึงได้มีปฏิกริยาตอบโต้ในความประจักษ์ชัดที่แปลกประหลาดยิ่งขึ้นในงานของเขา และการหวนกลับมาสู่ลักษณะใกล้เคียงทางสถาปัตยกรรมบริสุทธิ์มากขึ้น อย่างไรก็ตามงานออกแบบของดูแซร์ไซยังไม่ยากเท่ากับความคิดในงานแกะสลักของเขา และท่ามกลางความขัดแย้งเหล่านั้น ได้ก่อให้เกิดการค้นพบถึงวิธีการคลี่คลายการออกแบบที่เรียบง่ายและมีจุดยืนที่แน่นอน ตู้ใส่ถ้วยชาม (ในครัว) (DRESSER) ที่เห็นอยู่นี้แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายที่ดึงดูดความสนใจ ประติ (บานตู้) ทำให้ดูงดงามขึ้นโดยการแกะสลัก มีเสาเรียวขนาดข้าง ครอบด้วยโค้งกลมแบบคลาสสิก และประดับด้วยหินบนยอดโค้งดังกล่าว เป็นการเพิ่มความสว่างสดใสให้กับแบบทั้งหมด ตู้แบบนี้เป็นที่นิยมกันมากในประเทศฝรั่งเศสระหว่างครึ่งหลังของศตวรรษที่ 16 และเป็นเครื่องเบิกทางให้ตู้ถ้วยชาม (CUPBOARD) ที่แท้จริงต่อมา ขาบริเวณที่ตะพื้นทำเป็นลูกกลม บางครั้งจะทำเป็นรูปกลมแบน

CUPBOARD ภาษาไทยแปลว่า ตู้ถ้วยชาม ในสมัยกลาง คำนี้หมายถึง หิ้ง หรือ ชั้น สำหรับวางถ้วยหรืออื่น ๆ ต่อมาในศตวรรษที่ 16 เกิดความสับสนกันระหว่างคำนี้กับ AUMBRY - เครื่องเรือนมีประตู (บานตู้) ไว้เก็บของ คำว่า CUPBOARD จึงค่อย ๆ เปลี่ยนมาใช้ในความหมายปัจจุบัน คือตู้ถ้วยชาม

DRESSER ภาษาไทยแปลว่า ตู้ใส่ถ้วยชามในครัว DRESSER ในสมัยกลางมีความหมายเช่นเดียวกับ CUPBOARD คือใช้โชว์และเก็บของ และถือเป็นเครื่องเรือนชิ้นสำคัญสำหรับห้องรับประทานอาหาร DRESSER แบบ GOTHIC มักจะสูงมากและแกะสลักอย่างอลังการ มีฝ้าคลุมสายปีก ตกแต่งอย่างดี ประมาณกลางศตวรรษที่ 17 จึงได้มีขนาดเล็กลงมาก และไม่ค่อยจะแกะสลักกันอย่างประณีตบรรจงนัก รูปแบบที่นับว่าธรรมดาที่สุดคือ ยาวและต่ำ มีลิ้นชัก 3 หรือ 4 ลิ้นชัก 2 ขาหน้าทำเป็นแบบลูกทรง หรือเป็นรอกหมุนได้ ขาหลังเป็นแบบเรียบ

รูปแบบอีกอย่างหนึ่งของ DRESSER ในสมัยศตวรรษที่ 17 เริ่มมีโครงสร้างแปลกออกไป คือประกอบด้วยหิ้งเปิดมีตะขอสำหรับแขวนถ้วย และบางครั้งจะมีลิ้นชักเล็ก ๆ ด้านข้าง ปรากฏว่าเป็นที่นิยมตลอดศตวรรษที่ 18 แม้ว่าส่วนใหญ่จะปรากฏตามชนบท

ในศตวรรษที่ 19 DRESSER ได้กลับมาสู่ความหรูหราตามรสนิยมสมัยใหม่ มีการประดับประดาด้วยสิ่งของมากมายแกะสลักอย่างอลังการ

หากจะกล่าวถึง HUGUES SAMBIN ซึ่งเป็นทั้งสถาปนิกและช่างทำเครื่องเรือนชาวเบอร์กันดีเยินทำงานอยู่แถบตะวันออกเฉียงใต้ของฝรั่งเศส ปรากฏว่างานออกแบบที่ได้รับการตีพิมพ์เมื่อ ปี ค.ศ. 1572 ของเขา มีลักษณะคล้ายคลึงกับของดูแซร์ไซ รวมทั้งตัวอย่างโต๊ะแบบอิตาเลียน ซึ่งได้รับความนิยมมากในฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านั้นยังมีส่วนที่เด่นเป็นสำคัญภายใต้เงื่อนไขของการผันแปรมีรูจบ ซึ่งรวมเอาขอบยึดเป็นรูปสัตว์ประหลาด มีปีกเป็นนกอินทรี มีตัวเป็นสิงห์โต หรือรูปคน อยู่ในลักษณะเป็นคู่ที่ชอบแต่ละข้างหันหลังชนกันหรือหันหน้าออกข้างนอก ใช้ไม้ขวางขนาดใหญ่เป็นเครื่องช่วยยึดขอบฐานทั้ง 2 ข้าง และยึดไม้ขวางกับส่วนยอดของฐานด้วย ในลักษณะรูปผู้หญิงแกะสลัก ใบไม้ เสา และโค้ง เสารูปโค้งดังปรากฏบนตัวอย่างในภาพเป็นของศตวรรษที่ 16 ตอนปลาย ประกอบด้วยลิ้น 2 ข้าง (ส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นมา เมื่อต้องการขยายโต๊ะ) โต๊ะดังกล่าวเป็นจำนวนมาก จะตกแต่งด้วยการฝังมุกหรืองา หรือปิดทอง ทาทอง พื้นโต๊ะจะเป็นหินอ่อน ในที่นี้คงหมายถึงส่วนที่ตัวโต๊ะจริง ๆ นั่นเอง

ดังที่เคยกล่าวแล้วว่า สเปนนั้น เป็นที่นิยมคุณพวกมัวร์มากในงานศิลปหัตถกรรม จะเห็นได้จากแบบอย่าง HISPANO-MAURESQUE ซึ่งปรากฏขึ้นในศตวรรษที่ 15 และเป็นที่ยุ้จักและเรียกขานกันว่า MUDEJAR

และแม้ล่ายยังคงมีอยู่ในการตกแต่งประดับประดาอย่างหรูหราที่เรียกว่า PLATERESQUE ซึ่งปรากฏในสเปนสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาตอนต้น ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีใช้กับการตกแต่งเครื่องเงิน การประดับประดาแบบนี้มีให้เห็นใน VARGUENO อันเป็นคู่มือวิชาแบบสเปนอันมีชื่อเสียง ด้านหน้าอาจตั้งลงมาใช้เป็นที่ยึดเขียนได้ โดยกำหนดให้พักอยู่บนแผ่นไม้ที่ดึงออกมารองรับ ภายในประกอบด้วยลึนชักเล็กและตู้อย่างเหมาะสม ตู้แบบนี้เป็นที่นิยมในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 16 มีการตกแต่งอย่างขานิชานาญ โดยการฝังมุกประกอบด้วยไม้สีต่าง ๆ กัน โดยประยุกต์เข้าด้วยกันทั้งภายในและภายนอก เป็นต้นว่า ด้านหน้า ด้านข้าง และส่วนบน ในขณะที่ลักษณะเฉพาะทางด้าน การประดับประดานั้น นำมาจากรูปแบบดั้งเดิมของอิสลามอันประกอบด้วยลวดลายใบไม้ และลายเรขาคณิต บางครั้งก็มีเรื่องราวจากพระคัมภีร์ของคริสตศาสนาด้วย

สเปนเริ่มเติบโตไปสู่ความยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 16 หลังจากประสบความสำเร็จเรื่องความสามัคคีของชนในชาติ ภายใต้การปกครองของ FERDINAND และ ISABELLA จนกระทั่งสเปนได้กลายเป็นประเทศที่มีอำนาจมากที่สุดของทวีปยุโรป พร้อมกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอาณาจักรโพ้นทะเล และในศตวรรษที่ 16 เช่นกันที่สเปนก้าวหน้าไปสู่ความยิ่งใหญ่ทางด้านวัฒนธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับการฟื้นฟูศิลปวิทยาแบบคลาสสิก สเปนมีความสามารถที่จะดึงดูดความบังคาลใจจากเนเธอร์แลนด์และอิตาลี แต่ในขณะเดียวกันก็แผ่อิทธิพลของตนไปต่างประเทศ ความมั่งคั่งที่กำลังเจริญเติบโต มีผลต่อการขยายตัวของเครื่องเรือนโดยมีไม้วอลนัททงความเป็นไม้ที่ใช้โดยทั่วไปตามปกติ แก้อ้อไม้วอลนัทตัวนี้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของเก้าอี้สมัยศตวรรษที่ 16 ตอนปลาย ได้รับอิทธิพลจากเฟลมมิชสืบเนื่องมาจากเก้าอี้พระ (MONK'S CHAIR) แบบเรียบและทนทาน พนักที่ทำเป็นขั้วรูปโค้งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ส่วนที่ไม่มีท้าวแขนนั้น ดำเนินรอยตามเก้าอี้ FARTHINGALE ของอังกฤษสำหรับสุภาพสตรีในสมัยนั้น ที่นิยมนุ่งกระโปรงสู่มู่ไก่ นอกจากนั้นเก้าอี้ตัวนี้ยังก่อให้เกิดความบังคาลใจถึงความเรียบง่ายแบบชาวชนบท

ในขณะที่งานออกแบบของ DUCERCEAU กำลังมีอิทธิพลมากในฝรั่งเศส นักออกแบบชาวเฟลมมิช HANS VREDEMAN DE VRIES (1527-1604) และบุตรชายของเขา PAUL ก็มีอิทธิพลครอบคลุมไปทั่วไม่เฉพาะแต่ในบ้านเมืองของตนเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมไปถึงประเทศอังกฤษและแถบสแกนดิเนเวียด้วย ประมาณปี 1480 HANS ได้ตีพิมพ์งานออกแบบแกะสลักแม่ลายที่ใช้ในการประดับประดาและเครื่องเรือนออกมาในเมือง ANTWERP เป็นหนึ่งในบรรดาผู้นำทางด้าน การพิมพ์ของยุโรป หนังสือซึ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับงานออกแบบเหล่านั้น และหนังสือในลักษณะคล้ายคลึงกันของ PAUL ในปี 1630 ก็สามารถเข้าถึงกลุ่มชนอย่างกว้างขวาง เป็นที่แน่นอนว่า เครื่องเรือนอังกฤษได้รับความบังคาลใจจากงานออกแบบเหล่านั้นจัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศาสนาและการค้าทำให้อังกฤษมีการติดต่อย่างใกล้ชิดกับเนเธอร์แลนด์ หลังจากการปฏิรูป ซึ่งทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับอิตาลีมีอันแตกสลายไป เครื่องเรือนแบบเฟลมมิช สะท้อนรูปแบบอย่างหรูหรา ฟุ่มเฟือย บ้างก็ออกมาในรูปแบบสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาที่ค่อนข้างจะหวือหวาหน้าตาพิลึกก็มี

สำหรับโต๊ะที่เห็นในภาพนี้ ได้รับการเปิดเผยเมื่อปี 1580 จะเห็นได้ว่ามีขาสองชนิดที่จะให้ลูกค้าหรือผู้ผลิตเลือก

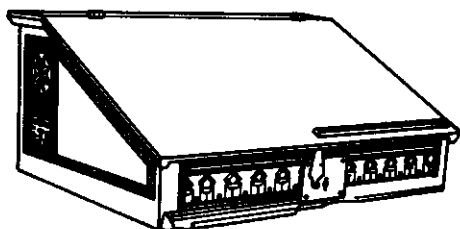
โต๊ะแบบหัวได้เป็นเครื่องเรือนที่ให้ประโยชน์ใช้สอยได้มากที่สุด เราอาจจะวางโต๊ะแบบนี้ไว้บนดักหรือที่ไหนก็ได้ที่จะสะดวกที่สุด อาจนำไปวางใกล้หน้าต่างเพื่อรับแสงสว่างให้มากขึ้น หรือจะปิดล็อกไว้เก็บเอกสารสำคัญ ๆ เพื่อความปลอดภัย ป้องกันสูญหาย นอกจากนี้ไม่มีอะไรให้หายอีกแล้ว และอาจจะเก็บตัวนี้ไว้ในห้องที่แข็งแรงมิดชิด เพื่อความปลอดภัยสมบูรณ์แบบ ผาปิดที่ออกแบบให้ลาดลงมานั้นนับเป็นส่วน

## จำเป็นในการสร้าง

ตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ เป็นของอังกฤษสมัยศตวรรษที่ 16 ตอนปลาย ซึ่งแสดงลักษณะการตกแต่งร่วมสมัย ประกอบด้วยการฝังมุก ลวดลายสลับบี ส่วนบนและด้านข้าง, หน้า, หลัง บริเวณที่กรุไม้เป็นช่องประกอบด้วยลวดลายสลับบี ทำรูปปราสาทราชวังให้เห็นด้านหน้าและการประดับประดาในพื้นที่วงกลมของอาณาบริเวณนั้น ฝาปิดมีตัวยื่นออกมาให้เป็นที่ยาวหนังสือ ส่วนภายในนั้น แรกเริ่มเดิมทีประกอบด้วย 8 ชั้นชัก แต่ปรากฏว่าตกทอดมาถึงชนรุ่นหลังเพียง 4 ล็อคที่ทำด้วยเหล็กไม้ไซของดั้งเดิม แม้ว่าจะเป็นของเก่า ส่วนบานพับนั้นเป็นของดั้งเดิม โตะทำด้วยไม้โอ๊ค การฝังมุกโดยใช้ไม้โอ๊คสีดำ และไม้เนื้ออ่อน

ประมาณปี 1600 แก้อิฐหนักกรูของอังกฤษ ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอยู่เหมือนกัน หากจะศึกษากันถึงรายละเอียด แต่โดยเนื้อหาแล้ว การสร้างจะเหมือนเดิมระหว่างช่วงแรกของศตวรรษที่ 17 ประจวบกับรัชสมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 1 พนักกรูได้ทำให้การกรูไม้เป็นช่อง ๆ ได้ทั่วแขนและที่นั่งหมดไป เป็นการปลดปล่อยและเปิดทางให้กับวิธีการทำแบบใหม่ จะเห็นได้จากท้าวแขนไม่มีรูปแบบที่ด้านข้างประกอบด้วยราวลูกกรงไม้อีกต่อไป แต่จะใช้รูปแบบโค้งเพื่อความสบายยามท้าวแขนลงมา และเพื่อความสวยงามทางด้าน การตกแต่ง โดยกำหนดให้ปลายท้าวแขนนั้นเป็นรูปทรงกลมและแบนเรียบ แรกเริ่มเดิมทีนั้น ท้าวแขนเป็นเครื่องยันบริเวณด้านข้างที่กรุไม้เป็นชั้น ๆ ได้เปลี่ยนมาเป็นร่องและหมุนได้ เช่นเดียวกับขาหน้า ส่วนพนักกรู นั้น มีการประดับประดาโดยเพิ่มส่วนประกอบที่แกะสลักลวดลายขึ้น ได้แก่ ส่วนบน (หัว) และด้านข้าง (หู) อีกเป็นการเพิ่มเติมขึ้นเพื่อกันลมโกรก และไม่ก่อให้เกิดเป็นรูปทางโครงสร้างของแผ่นกรูไม้ พนักพิงสมัยนั้น นิยมการฝังมุกด้วยลวดลายดอกไม้สลับบีอันเป็นลวดลายสมบูรณ์แบบของแก้อิฐหนักกรูแบบจาโคเบียน ซึ่ง แสดงให้เห็นร่องรอยเพียงเล็กน้อยของรูปแบบของสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา แบบคลาสสิก

หนึ่งในบรรดาเครื่องเรือนชิ้นใหม่ ๆ ของอังกฤษสมัยราชวงศ์ทิวคอร์ท ได้แก่ ตู้ภายในราชสำนัก เป็นเครื่องเรือนสมัยนิยมทีเดียว โดยใช้เป็นที่โชว์บรรดาถ้วยโถโอชามในวาระที่มีงานนักขัตฤกษ์หรืองานฉลองต่าง ๆ เป็นตู้ 3 ชั้น เปิดข้าง ถึงอย่างไรก็ยังคงเป็นตู้เก็บถ้วยโถโอชามสำหรับความหมายและความรู้สึกของคน ลมัยกลาง เนื่องจากยังคงมีอยู่ในที่เด่น ๆ และดัง ๆ เป็นต้นว่า คฤหาสน์ ปราสาทราชวัง และประกอบด้วย ลวดลายการตกแต่งเข้าสมัย ในที่นี้เราจะได้เห็นตัวอย่างของสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนต้น มีการตกแต่งประดับ ประดาอย่างหรูหรา โดยการกรูด้วยไม้และวัสดุกิ่งเพชรพลอยเป็นช่อง ๆ รูปสิ่งสำราญอันเกี่ยวเนื่องด้วย ตราประจำตระกูล ลวดลายไขว้กันอย่างเรขาคณิตและลวดลายจำพวกดอกไม้อย่างของพวกอาหรับ นอกจากนี้ ยังมีการฝังมุกและลวดลายแบบคลาสสิก ตลอดจนการผสมปนเปกันระหว่างของเก่าและของใหม่ โดยมีแรงบันดาลใจมาจากพวกเฟลมมิช ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากสมัยราชวงศ์ทิวคอร์ท ชั้นล่างและขาตู้สมัยใหม่ ส่วน คำเรียกขานคอร์ท (COURT) นั้น นับเป็นคำที่ชวนให้สงสัยว่า น่าจะเรียกอย่างนั้นเพราะทำมาจากที่นั้น ก็ตาม



ปราสาทราชวังอย่างไรละ สามีคุณจะมีปัญหาและเวลาที่ไหนมานั่งประดิษฐ์ประคอยของอย่างนั้นอีกทั้งไม่มีปัจจัยจะสนองความต้องการของตนได้ด้วย แต่บางเสียงก็ว่าอาจจะอ้างถึงความสูงที่ค่อนข้างเตี้ยก็ได้ (ไม่เกิน 4 ฟุต)

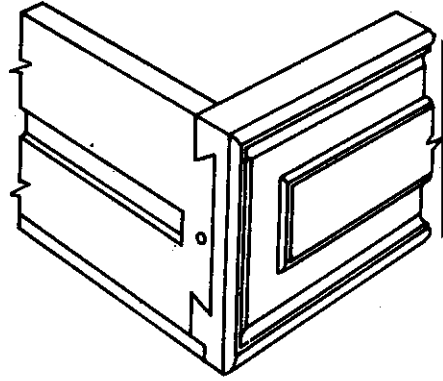
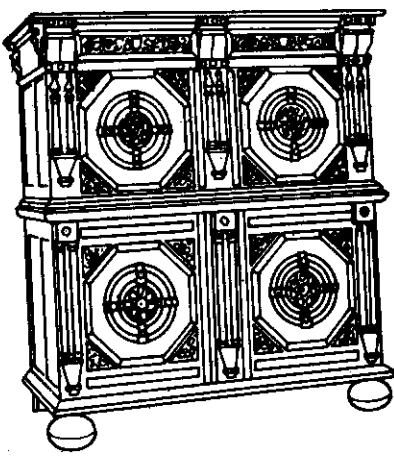
เก้าอี้แบบอังกฤษตัวนี้ เป็นเครื่องซีเนาะที่เข้าทำสำหรับความทรงจำอันแน่นยำผิดธรรมดาของแบบอย่างพื้นเมือง และของความจริงที่ว่าในขณะที่ ความสนใจจะพึงมีของคนมักจะมีต่อคนหรือสิ่งของที่เด่นและดัง และจะจำกัดวงอยู่เพียงนั้น ฉันทักก็นั้นนั้น เกี่ยวกับเรื่องเครื่องเรือนก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ในชนบทพื้นที่ที่ผลิตเครื่องเรือนยังคงดำเนินการไปอย่างไม่รีบเร่ง แต่ก็อยู่ในระดับที่ได้รับความนิยมนับถือโดยมุ่งรับใช้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น วัสดุที่ใช้เป็นต้นว่าไม้ก็เลือกหาจากที่มีอยู่ในท้องถิ่นตน ผลิตเครื่องเรือนออกมาในลักษณะที่เรียบง่าย และเพื่อประโยชน์ใช้สอย หนึ่งในบรรดางานฝีมือที่เก่าแก่ที่สุดเหล่านั้นได้แก่เก้าอี้ที่ถอด (ออกขวาง) ได้ ซึ่งมีส่วนประกอบที่ถอดออกเป็นชิ้น ๆ ได้เมื่อไม่ใช้งาน เพราะใช้ระบบเข้าเดือยเก้าอี้แบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อการใช้สอยในครัวเรือน ดังนั้นกรรมวิธีการทำจึงเรียบง่ายอันเป็นเหตุให้อตราการแทนที่เครื่องเรือนที่ประดิษฐ์ประคอยจนเกินไปอยู่ในระดับสูง เนื่องจากเหตุนี้ตัวอย่างของสมัยแรกเริ่มที่ยังคงเหลือให้เราได้เห็นในภาพเป็นของสมัยศตวรรษที่ 17 เก้าอี้ที่อาจถอดขวางได้นี้ จึงนับเป็นบรรพบุรุษของเก้าอี้แบบวินเซอร์ที่มีชื่อเสียงซึ่งจะได้กล่าวเพิ่มเติมต่อไป

เก้าอี้ที่มีชื่อเสียงโบราณอีกแบบหนึ่งคือ เก้าอี้ที่มีกรอบโครงเป็นรูปตัวเอ็กซ์ ซึ่งอยู่ในสมัยนิยมได้นานในแวดวงชนชั้นสูงของอังกฤษ ดังตัวอย่างในภาพเป็นของสมัยปี 1625-50 โดยมีสตุลสำหรับวางเท้าเข้าชุดกัน เก้าอี้แบบนี้ทำด้วยไม้จำพวกมะเดื่อ หุ้มด้วยกำมะหยี่สีเลือดหมูซึ่งกาลเวลาทำให้ดูซีดจางกว่าเดิม ขลิบริมด้วยเกลียวเงินหรือทอง ตรึงด้วยตะปูหัวทองเหลืองเป็นแถว ๆ เก้าอี้ชนิดนี้ผลิตขึ้นในสมัยต้น โดยช่างทำกำปั่นหรือหีบใส่เงิน ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มหุ้มห่อกำปั่นหรือหีบใส่เงินและกระเป๋าดินทางขนาดใหญ่ด้วยวัสดุซึ่งดูหรูหราอลังการ อันเป็นการนำความก้าวหน้าด้านการตกแต่งไปสู่การหุ้มห่อเครื่องเรือนชิ้นอื่น ๆ ต่อมา เก้าอี้แบบนี้พร้อมด้วยสตุลสำหรับวางเท้าเข้าชุดกันเป็นของ WILLIAM JUXON พระราชาคณะแห่งแคนเทอร์เบอรี ซึ่งเมื่อมีชื่อบแห่งลอนดอนเข้าเฝ้าชาร์ลส์ที่ 1 ได้รับสนองพระราชโองการมา ปฏิบัติการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดหลักฐานทางประเพณีที่ชื่อฮากันว่า ชาร์ลส์ที่ 1 ทรงใช้เก้าอี้ตัวนี้เป็นพระราชอาสน์ในการพิจารณาคดีความที่เวสต์มินสเตอร์ฮอล แต่ยังไม่มีการยืนยันเกี่ยวกับนิทานเรื่องนี้

อันไม้จำพวกมะเดื่อนั้น แม้ว่าจะเป็นที่ชื่นชอบของบรรดาช่างทำเก้าอี้ทั้งหลาย กลับกลายเป็นไม้ที่อาจถูกทำลายหรือเสียหายได้ง่าย จึงไม่น่าสงสัยว่าเหตุใดเก้าอี้เช่นว่านี้จึงแทบจะไม่หลงเหลือไว้ให้ดูต่างหน้าบ้างเลย

เป็นที่น่าเสียดายว่า การศึกษาเกี่ยวกับเครื่องเรือนของแต่ละท้องถิ่นในประเทศอังกฤษ ใ้ถูกทอดทิ้งเสียมาก เท่าที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่แน่ชัดนั้น กล่าวกันว่าเครื่องเรือนพื้นบ้านมีรากฐานทางวิวัฒนาการเกี่ยวเนื่องด้วยลักษณะเฉพาะมาจากเงื่อนไขทางภาวะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดการประดับประดาตกแต่งและรูปแบบอย่างพื้นบ้านขึ้น ดังตัวอย่างแบบที่มีลักษณะเด่นอันได้แก่ เก้าอี้ชุด YORKSHIRE-DERBYSHIRE ซึ่งผู้แปล ออกแรงยกมาให้ผู้อ่านได้ชมนี้เป็นของท้องถิ่นนั้น โดยตั้งชื่อตามแหล่งผลิตในที่นี้รวมเอา LANCASHIRE เข้าไว้ด้วย

เก้าอี้ตัวนี้ แม้แต่พนักงานก็สร้างขึ้นโดยกรรมวิธีมากมาย จะเห็นได้ว่ามีคานหรือวงแบน ๆ ตกแต่งด้วยการแกะสลักและเครื่องประดับคล้ายตุ้ม หรือพนักงานเปิดรูปโค้ง ประกอบด้วยราวลูกทรงชนิดลวดได้ติดไว้



ใต้คาคแบน ๆ บางก็มียอดตรงกลางเป็นรูปโค้ง ประกอบด้วยรูปครึ่งวงกลมเล็ก ๆ และสลักมีหนดแหลมเสียด-  
แทงใจคนชอบดู ซึ่งเหล่านี้เป็นความเคลื่อนไหวหลังปี 1650 นัยว่าเพื่อเป็นที่ระลึกแด่ชาร์ลส์ที่ 1 เนื่องจาก  
เหตุนี้เก้าอี้แบบนี้จึงได้มีชื่อว่า MORTUARY ซึ่งแปลว่าที่ฝังศพ หรือเกี่ยวกับพิธีฝังศพ หรือห้องดับจิต ฟังแล้ว  
ไม่ค่อยจะสุนทรีย์กับใบหูเท่าไรนัก ทั้งยังมีการตกแต่งแบบพิเศษ โดยเฉพาะกับเก้าอี้แบบนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม  
นามนั้นเป็นนามที่ตั้งกันขึ้นมาใหม่ และไม่ปรากฏหลักฐานร่วมสมัยยืนยันแต่อย่างใด ก็ฟังหูไว้หูก็แล้วกัน

ตู้มีลิ้นชักของอังกฤษแบบนี้ทำด้วยไม้โอ๊ค เมื่อปี 1653 โดยสันนิษฐานตามป้ายที่ฝังอยู่ในลิ้นชักจาก  
ส่วนที่มองดูคล้ายป่าของตู้ นับเป็นตัวอย่างที่วิเศษมากของวิวัฒนาการของตู้มีลิ้นชักจากหีบซึ่งประกอบด้วย  
ลิ้นชักเดียวหรือหลายลิ้นชัก กำหนดให้อยู่บริเวณส่วนล่างของหีบในขณะที่หีบอันมีลักษณะตั้งต้นกว่าจะอยู่  
ส่วนบนได้บานพับ

สำหรับตัวอย่างที่เห็นนี้มีลิ้นชักต้น ๆ ในเชิงบัวข้างบน ได้ลงมาเป็นลิ้นชักกลิ้งลิ้นชักเดียวด้านหน้า  
กรุไม้เป็นช่อง ๆ ในขณะที่ส่วนล่างได้บัวลูกแก้วเบื้องหลังบานตู้มี 3 ลิ้นชัก การตกแต่งประกอบด้วย  
แกะสลักลวดลายบนตัวลวดบัว แบบประยุกต์ การสอดใส่วัสดุขัดแย้งกันลงไปในแม่ลายบนพื้นผิวไม้ เป็นต้นว่า  
ไม้สีน้ำตาลแก่อ่างไม้เกาส์หรือสีดำอย่างไม้มะเกลือ แล้วฝังกระดูกหรือมุกและชิ้นส่วนจากลูกกรงผ่าครึ่ง  
ซึ่งประดับเข้ากับส่วนโครงตู้ จะเห็นได้ว่าแบบอย่างดังกล่าวได้รับแรงบันดาลใจอย่างแรงจากพวกคัทซ์และ  
เฟลมมิช กล่าวกันว่างานชิ้นดังกล่าวอาจเป็นฝีมือของช่างฝีมือต่างประเทศ ส่วนวันเวลานั้นเล่า ดูเหมือนจะ  
ตกอยู่ในสมัยใกล้เคียงกับคร่อมเวล-พิวริตัน ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปในสมัยนั้นไม่นิยมเครื่องเรือนที่ตกแต่งอย่างเด่นชัด  
จงใจหรือวิไลมาหาหนัก ก็พวกพิวริตันนั้นเขาประเทรอกิวเป็นพระเจ้ากันทั้งนั้นแหละ เลยไม่ค่อยจะวัดถุนิยม

อันเนื่องมาแต่วิวัฒนาการของตู้มีลิ้นชักนี้เอง จึงทำให้การสร้างลิ้นชักได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง  
ยิ่งขึ้น ลิ้นชักหรือที่รู้จักกันในนามเก๊ะ ได้รับการติดตั้งสอดแทรกเข้าไปในหีบหรือกำปันทันที่ใช้ในการเดินทาง  
และบรรดาตู้โต๊ะทั้งหลายตั้งแต่ปี 1550 ด้วยเหตุที่เครื่องเรือนชนิดนี้มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีน้ำหนักมากขึ้น จึง  
ทำให้เกิดมีปัญหาในการติดตั้งจากด้านข้างมาด้านหน้า อีกทั้งการเลื่อนเข้า-ออก ให้สะดวกและราบรื่น ลิ้นชัก  
ในสมัยแรกเริ่มเดิมทีนั้นเขาใช้ตะปูดอกส่วนประกอบเข้าด้วยกัน โดยมีร่องไม้ด้านข้างทำหน้าที่เป็นรางเลื่อน  
ติดกับโครงด้านใน และอาศัยวิธีสลักลิ้นที่ด้านข้างที่ปรากฏเป็นครั้งแรกกับเครื่องเรือนสมัยทิวคอร์ทตอนปลาย  
หากจะกล่าวกันถึงมาตรฐานเปรียบเทียบกับสมัยต่อ ๆ มาดังภาพสเก็ทซ์ที่เห็นจะพบว่าวิธีการในสมัยนั้นยังจัด  
อยู่ในเกณฑ์หยาบ กระทั่งหลังปี 1660 หรือกว่านั้น เครื่องเรือนจึงมีส่วนประกอบในแนวขวางระหว่างลิ้นชัก  
อันเป็นเสมือนที่พักและรางเลื่อน ซึ่งทำให้สลักลิ้นมีขนาดเล็กลงและมากมายหลายชนิดขึ้น

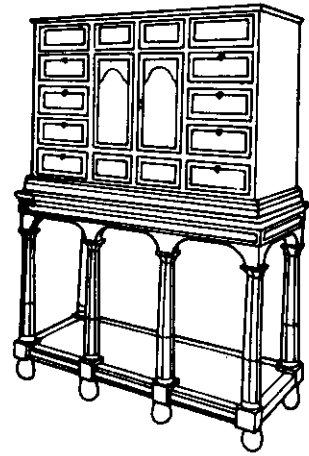
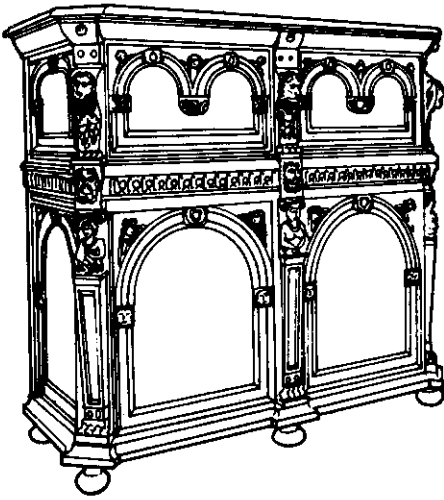
ศตวรรษที่ 17 นับเป็นยุคทองของประเทศฮอลแลนด์ (เนเธอร์แลนด์) เมื่อ 7 หัวเมืองเหนือ ภายใต้การปกครองของสเปน ประสบความสำเร็จในการรวมกันต่อสู้เพื่อชาติ หลังจากได้ดำเนินการดังกล่าวมานาน

เก้าอี้ตัวนี้เป็นผลิตภัณฑ์ทางศิลปะจากเนเธอร์แลนด์ทางเหนือ ทำด้วยไม้แข็งสีด้าจำพวกไม้มะเกลือ และไม้พะยุง ตั้งแต่สมัยครึ่งแรกของศตวรรษที่ 17 อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับไม้อื่น ๆ ไม้มะเกลือเป็นไม้หายาก แต่ความแข็งของเนื้อไม้ทำให้ได้รูปลักษณะเครื่องเรือนที่เพรียวลมสมส่วนกว่าไม้จำพวกวอลนัท ซึ่งเป็นไม้ที่ตามปกติใช้ในงานประเภทนี้ จะเห็นได้ว่าความสนใจส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ขาเก้าอี้อันเป็นแบบขากสิง และพนักกึ่งอยู่ในรูปโค้ง ซึ่งนำมาจากต้นแบบอิตาลี ส่วนการบุหนังนั้นปรากฏว่า เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางเนื่องมาจากคุณสมบัติอันเหนียวแน่นทนทานโดยการตรึงเข้ากับที่นั่งด้วยคุดมหัศจรรย์ ซึ่งทำให้การตกแต่งคูดายตา และสามารถถอดออกได้โดยง่ายเมื่อต้องการบุเก้าอี้ใหม่อีก

สืบเนื่องมาแต่ความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ทางทะเล ทางการค้า ตลอดจนลัทธิแสวงหาอาณานิคมของชาวดัตช์ ยังผลให้ศิลปะทัศนกรรมต่าง ๆ ของชนชาตินี้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง เหล่าช่างฝีมือชั้นเลาก็เป็นช่างผู้ชำนาญงานที่สุดของทวีปยุโรป และเป็นผู้นำของการเคลื่อนไหวทางวิชาการ เป็นต้นว่า กรรมวิธศาสตร์โต๊ะหรือเก้าอี้ด้วยไม้ลายบาง ๆ การเคลือบและเครื่องไม้ประดับมุกหรืองาช้าง อีกทั้งเป็นผู้ส่งออกไม้หายาก ชาวดัตช์เป็นผู้นำร่ำจากตะวันออกมาใช้ในการเคลือบเครื่องเรือนเพื่อให้ดูสดใสขึ้น กรรมวิธดังกล่าวได้มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อฝรั่งเศสและอังกฤษภายหลังปี 1650 แม้ว่าฮอลแลนด์จะเป็นผู้มีประสบการณ์และความก้าวหน้าที่ไม่มีใครเสมอในผลงานทางด้านศิลปะดังกล่าวแล้วก็ตาม เครื่องเรือนของฮอลแลนด์กลับสะท้อนออกมาในลักษณะรับใช้ชนชั้นกลางที่มีฐานะมั่งคั่งกว่า ปรากฏว่าตู้ (ด้วยขาม) เป็นผลิตภัณฑ์ทางศิลปะที่เป็นที่นิยมของชาวดัตช์เป็นพิเศษ โดยใช้เป็นที่เก็บของสารพัดอย่าง ตั้งแต่ภาชนะต่าง ๆ ของครอบครัวจนถึงของมีค่า ตู้ในภาพเป็นของสมัยปี 1650 ทำด้วยไม้จากต่างประเทศ รวมทั้งไม้มะเกลือด้วย จะสังเกตเห็นอิทธิพลของศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาแบบคลาสสิก จากโค้งกลมและหินบนยอดโค้ง

เครื่องเรือนดัตช์ยังคงมีลักษณะพิเศษในด้านความแข็งแรง การออกแบบและฝีมืออยู่ในขั้นดี วัสดุที่ใช้หนักดีเลิศ อย่างตู้ใบนี้เป็นของสมัยปี 1640-50 เป็นแบบมีคิ้ว บริเวณที่กรุไม้เป็นช่อง ๆ นั้น ใช้ไม้มะเกลือ ส่วนตัวตู้ใช้ไม้โอ๊ค อาจคาดคะเนได้ว่าลายเรขาคณิตบนเครื่องเรือนดัตช์ที่นั่นนำมาโดยช่างฝีมือชาวสเปน ซึ่งมีความคุ้นเคยกับการตกแต่งแบบอิตาลี จากการใช้ไม้สองประเภทดังกล่าว ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างน่าทึ่งระหว่างพื้นผิวหูนและพื้นผิวราบ และเป็นผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านแสงและเงาอย่างสูง กระนั้นก็ตาม แม้ว่ารายละเอียดปลีกย่อยจะมีมากสำหรับตู้ใบนี้ แต่ก็ได้รับการจัดวางให้การออกแบบตั้งอยู่บนฐานของความเรียบง่าย ส่วนที่เน้นหนักในแนวความคิดดังกล่าวได้แก่ ส่วนที่ประกอบด้วยลายตามขวาง และรูปศีรษะมนุษย์อันสง่างามแกะสลักไว้ได้บัวราวกับจะเป็นหลักยึดเอาไว้อย่างนั้นแหละ ส่วนขาตู้แบบกลมแบนนั้นเป็นลักษณะปกติของตู้ชนิดนี้ ซึ่งสามารถแยกออกจากกันได้ ในกรณีต้องการเคลื่อนย้ายและถอดออก ลองเปรียบเทียบตู้ใบนี้กับตู้มีลิ้นชักของอังกฤษสมัยปี 1653 ดูสิคะ

ในขณะที่เนเธอร์แลนด์ตอนเหนือ สามารถปลดปล่อยตัวเองจากสเปนได้สำเร็จ หัวเมืองทางตอนใต้ยังคงอยู่ภายใต้การปกครองของสเปน ชนกลุ่มหลังสามารถรักษาชื่อเสียงอันโด่งดังในฐานะผู้ผลิตม่านมิดอกปักใช้แขวนปิดกำแพงบ้านในยุคนั้น และหนังสือภาพสูง นอกจากนี้แอนท์เวิร์ป ยังมีชื่อเสียงในเรื่องของตู้ประเภทวิลิศมาหราฝังด้วยวัสดุสวยงาม ส่วนตู้แอนท์เวิร์ปที่เห็นอยู่นี้เป็นของสมัยครึ่งแรกของศตวรรษที่ 17 ประกอบด้วยไม้ฝังกระและงาช้าง โดยมีขาเอ็นของดั้งเดิม ตู้ใบนี้ได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ทางศิลปะที่สร้างสม



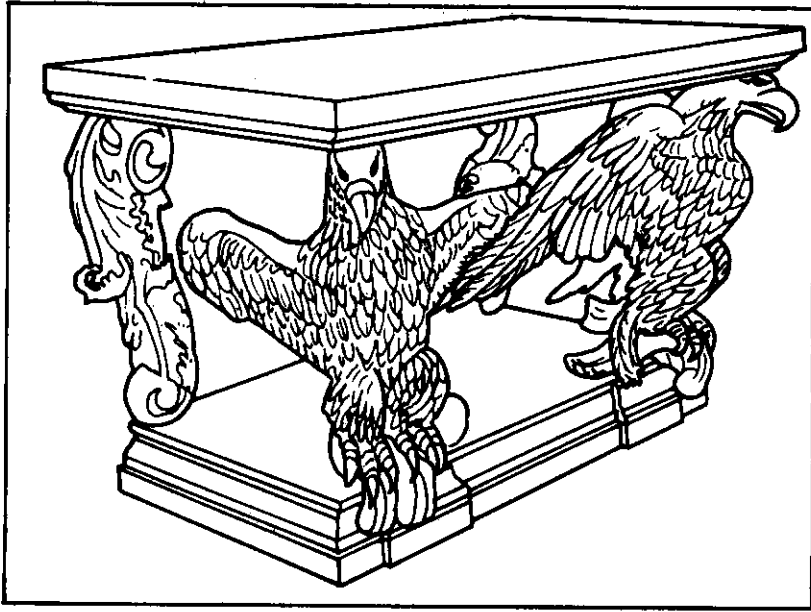
บารมีความโด่งดังของศตวรรษที่เดียว โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นที่เก็บงำของมีค่าบรรดามีของเศรษฐีทั้งหลาย เศรษฐีก็เลยซื้อกันเป็นที่ครึกครื้นอันถือเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสมัยนั้น ในเมื่อระบบการธนาคารในระยะเริ่มแรกให้ความอุ่นใจแก่ผู้ฝากได้ยังไม่เต็มที่นัก อีกทั้งยังเกรงภัยอันตรายใหญ่หลวงจากสงครามและไฟ จึงทำให้การมีที่เก็บงำของมีค่าชนิดหยิบฉวยได้ทันทั่วที่ยามเกิดเหตุฉุกเฉินเป็นเรื่องจำเป็น ด้วยเหตุนี้ตู้มีลิ้นชักเล็ก ๆ เป็นจำนวนมาก จึงเป็นรูปแบบงานศิลปะที่เอื้อประโยชน์ใช้สอยได้ดี ตู้แอนท์เวิร์ปนี้มีชื่อเสียงมากจนกระทั่งกลายเป็นสินค้าออกของเมืองนี้ไป ขนาดอังกฤษยังสั่งซื้อไปดูแลเล่นเลยแหละ

กล่าวถึงอิตาลีสมัยศตวรรษที่ 17 นั้นแล้ว อาจนับได้ว่า ถึงเวลาอันสมควรแล้วที่ชนบางส่วนจะมีฐานะดีขึ้นเข้าขั้นร่ำรวยทีเดียว สืบเนื่องมาจากระบบครอบครัวในการสืบทอดอำนาจเพื่อกอบโดยผลประโยชน์ของบรรดาผู้เป็นใหญ่ทางศาสนา อย่างในโรมทานสันตปาปาทั้งหลาย ต่างก็ร่ำรวยกันไปตามประสาพระที่ยังตัดกิเลสไม่ได้ ในเวลานั้นอาศัยนักการธนาคารซึ่งคงจะมีฝีมือพอสมควร การเงินเลยเดินสะพัดคล่องตัวดี และในเวลานี้อีกนั่นแหละที่มีจำนวนพ่อค้าฐานะร่ำรวยเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับในเงินวี บรรดาครอบครัวของผู้มีอันจะกินเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็ประเภทเศรษฐีเก่าหรือใหม่ ต่างก็มีส่วนในการพัฒนาความรู้สึกส่วนลึกทางด้านลัทธิเอาอย่างซึ่งกันและกัน ความอยากจะมีอยากจะได้ในสิ่งเดียวกัน หรืออยากมีอยากได้ในสิ่งที่ดีกว่า พูด่ง ๆ ก็คือแข่งกันรวยทางวัตถุ เจ้าความรู้สึกดังกล่าวจึงกลายเป็นแรงกระตุ้นส่งเสริมให้มีการทุ่มเทกันในเรื่องเหล่านั้น และการตกแต่งกันให้โก้ไปเลยก็เกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้ โต๊ะลักษณะพิเศษ จึงถือกำเนิดขึ้นมาในลักษณะ "ฮือฮา" เรียกสร้างความสนใจ ดังตัวอย่างในภาพเป็นโต๊ะที่คาดด้วยไม้วอลนัท บริเวณส่วนกลางหรือที่เรียกว่าพื้นโต๊ะจากปีเยร์มอนด์สมัยปี 1630 ฐานทั้งหมดและลวดลายแกะสลักเป็นฝีมือจากช่างผู้ชำนาญงาน จะเห็นได้ว่ามีความประณีตวิจิตรเป็นอันมาก โดยเฉพาะที่ฐานยึดและส่วนที่มองดูคล้ายโดมหรือคุ่มห้อยลงมา ออกแบบให้หมุนถอดออกได้ แสดงถึงอิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบบาร็อก ที่เริ่มจะเข้ามามีบทบาทในการออกแบบเครื่องเรือน ในอิตาลีนั้นเครื่องเรือนดังกล่าวเป็นงานของประติมากร โต๊ะตัวนี้เป็นตัวอย่างงานในสมัยแรกเริ่มของเขาเหล่านั้น สำหรับงานที่ติดอันดับของประติมากรที่มึชื่อเสียงของอิตาลีเป็นต้นว่า BRUSTOLON, PARODI และ MARAGLIANO จะปรากฏในตอนปลายศตวรรษเมื่อมีมนุษยประเภทเหอศักราชมากขึ้น.

# BAROQUE

คำว่า บาร็อก (BAROQUE) นั้น นอกจากจะหมายถึงสถาปัตยกรรมยุโรปตะวันตกแล้วยังกินความไปถึงศิลปะทัศนกรรมในศตวรรษที่ 17 และ 18 ตอนต้นด้วย โดยมีแบบอย่าง que แสดงให้เห็นถึงผลของความคิดที่แตกต่างออกไปจากศิลปะยุคคลาสสิก ในลักษณะที่พยายามจะปลุกฝัง สำนักของความเคลื่อนไหวทางกำลังความคิด เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งมวลของศิลปะเสียใหม่ เป็นต้นว่า การใช้รูปแบบโค้ง การตกแต่งที่มีลักษณะงอกงาม กล่าวคือ ดูเพียบพร้อมบริบูรณ์ และมีชีวิตจิตใจ ตลอดจนการเน้นหนักในการให้แสงและเงาตัดกันอย่างเด่นชัดและอาจหาญ ทั้งนี้เพื่อให้รูปแบบดังกล่าวเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การแปลความหมายของคำว่าบาร็อกยังแตกต่างกันออกไปตามถิ่นประเทศอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ และเป็นที่น่าสนใจเกวว่าบาร็อกของอังกฤษบรรลุถึงซึ่งความหมายมากที่สุดแล้ว หลังจากทีพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1660 ทำให้การฟื้นฟูวิชาการทางสถาปัตยกรรมของ WREN, HAWKSMOOR และ VANBRUGH ประสบความสำเร็จต่อเนื่องกันมาจนถึงสมัยพระเจ้าจอร์จ 2 พระองค์แรกระหว่างปี ค.ศ. 1714 - 60 ส่วนทางด้านเครื่องเรือนนั้นมีลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัดคือ การใช้รูปแบบโค้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายขดคล้ายม้วนกระดาศการตกแต่งพื้นผิวหน้าอย่างพุ่มเฟือย การใช้มาตราส่วนขนาดใหญ่ในงานแกะสลัก ตลอดจนการประดับประดาซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปนำต้นแบบมาจากศิลปะคลาสสิก ดังประจักษ์ชัดในงานออกแบบเครื่องเรือนตอนท้ายของ วิลเลียม เค้นท์ (WILLIAM KENT) แห่งอังกฤษ

ด้วยเหตุที่สถาปัตยกรรมแบบบาร็อกถือกำเนิดในอิตาลี จึงไม่เป็นที่น่าประหลาดใจทีเครื่องเรือนอิตาลีในสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากรูปแบบทางสถาปัตยกรรมดังกล่าวข้างต้น ส่วนการตกแต่งนั้นเป็นไปในลักษณะเพื่อความโก้หรูซึ่งบรรดาเศรษฐีใหม่ทั้งหลายต่างก็ตะเกียกตะกายประชันขันแข่งตลอดจนเอาอย่างกันและกัน เพื่อเป็นการโอ้อวดเครื่องเรือนบรรดามี และที่อยากได้ใคร่มีของตน โดยมีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ กล้าคิด กล้าทำ และมีความตั้งใจที่จะตกแต่งให้งามโดยแท้ (แต่จะงามเกินดีไปหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง) จะเห็นได้จากการใช้มาตราส่วนขนาดใหญ่ โต๊ะเล้าธรรมดาก็ไม่ใช่ แต่จะใช้ที่มีการแกะสลักทอง บัลลังก์หรืออย่างเรา ๆ เรียกว่าเก้าอี้ไว้นั่งก็จะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน ส่วนเครื่องเรือนประเภทตู้ก็ไม่แคล้วตกแต่งด้วยอะไรทอง ๆ อีกนั่นแหละ นอกจากนี้ท่านยังใช้ไม้จากต่างประเทศในงานก่อสร้างด้วย อาจจะเพราะร่ำรวยเอามาก ๆ หรืออาจจะเห็นว่าอะไรก็ตามที่ประดับตราต่างประเทศ จะก่อให้เกิดอาการ "ฮือฮา" ได้ดีก็เป็นได้ ดังนั้นท่านจึงแถมด้วยวัสดุถึงเพชรพลอยกันเข้าไปอีก เรียกว่าสวยกันไม่รู้เรื่องไปเลย กระนั้นแล้วก็ยังมึงานประติมากรรมแบบบาร็อกเข้ามามีส่วนในการตกแต่งเครื่องเรือนส่วนใหญ่อดงกล่าวข้างต้นด้วย จะเห็นได้จากการตกแต่งด้วยลวดลายอย่างไปไม้ ลวดลายขดคล้ายม้วนกระดาศ เปลือกหอย รูปคน ภาพเปลือยเด็กชายและนกอินทรี โต๊ะที่เห็นในภาพข้างบนทำในโรมเมื่อปี 1680-1700 ขาโต๊ะประกอบด้วย นกอินทรีกางปี 2 ตัว (2 ขาหน้า) ส่วน (2 ขา) หลังประกอบด้วยลวดลายคล้ายม้วนกระดาศและ



ใบไม้ที่เรียกว่า (ACANTHUS) ซึ่งเป็นแม่ลายทางสถาปัตยกรรมสมัยโบราณใช้ตกแต่งยอดเสาตอนที่รับกับเพดาน ต่อมานิยมกันมากในสมัยรีเจนซี ระหว่างปี 1810-20 โดยตั้งบนฐานหน้าตาแข็งแรงมั่นคงดี ส่วนพื้นโต๊ะหินอ่อนทำทางค่อนข้างจะหนักเอาการนั้น เป็นลักษณะเด่นเป็นสำคัญของเครื่องเรือนอิตาลี แต่ได้รับการลอกเลียนแบบไปทั่วยุโรป

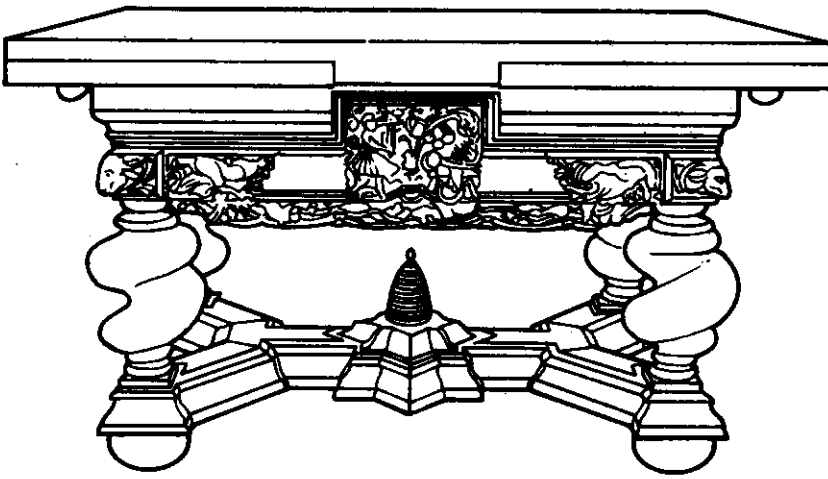
ช่างฝีมืออิตาลีผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับเครื่องเรือนบาร็อก ซึ่งออกแบบโดยอาศัยองค์ประกอบทางประติมากรรม คือ ช่างแกะ(ไม้) ผู้มีนามว่า ANDREA BRUSTOLON ผลงานสำคัญของเขาคือ งานที่ทำในเวนิสและเกออดังแสดงในภาพ เป็นหนึ่งในบรรดาผลงานเป็นชุดซึ่งประติมากรผู้ติดต่อกันมาตั้งแต่ปี 1684 เพื่อสนองความต้องการของครอบครัวชาวเวนิสผู้มั่งคั่งทั้งหลาย จะเห็นได้ว่า หัวแขนและขาเกออดังได้รับการแกะสลักให้เป็นสิ่ง ลำต้นไม้และกิ่งก้านสาขา โดยมีเด็กนิโกรตัวเล็ก ๆ เป็นตัวยึด ส่วนวัสดุที่ใช้ได้แก่ไม้จำพวกต้นแก้วและไม้แข็งสีดำจำพวกไม้มะเกลือ สำหรับพื้นโต๊ะนั้นนอกจากหินอ่อนแล้ว ชาวอิตาลีก็ยังใช้วัสดุจำพวกโมเสคราคาแพงด้วย ทั้งนี้เพื่อความประณีตบรรจงกับเครื่องเรือนอื่น ๆ อย่างเช่นหีบเป็นต้น ซึ่งงานตกแต่งประดับประดาประเภทนี้จะทำในฟลอเรนซ์กันเป็นส่วนมาก โดยใช้หินจำพวกโรหรืออื่น ๆ ที่แลดูสวยงามเจิดจ้า เพชรพลอยเข้าประกอบด้วย จากนั้นจึงได้มีผู้คิดวัสดุเลียนแบบ วัสดุจำพวกโมเสคราคาแพงดังกล่าวข้างต้นขึ้น โดยมีส่วนผสมของปูนปลาสเตอร์ กาว และหินอ่อนรวมอยู่ด้วย ที่เรียกว่า SCAGLIOLA ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์อิตาลีอีกอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ ปรากฏว่า เวนิสก็เป็นอีกเมืองหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางของเครื่องเรือนประเภทลวกรักที่ดีที่สุดของยุโรป ดังเป็นที่ยอมรับกันว่า งานหินอ่อนและวัสดุเลียนแบบอื่น ๆ ของชาวอิตาลีและงานแกะสลักระดับยอดเยี่ยม ตลอดจนเครื่องผ้าและหนังต่าง ๆ ที่ใช้ในการตกแต่งบ้าน เช่น หนังสวมเกออดัง และเครื่องเบาะ ได้เป็นที่นิยมชมชอบไปถึงไหน ๆ เป็นต้นว่าในต่างประเทศ ทั้งยังมีอิทธิพลเหนือวิวัฒนาการของแบบอย่างเครื่องเรือน ตลอดจนการตกแต่งตามแบบอย่างหลุยส์ 14 ด้วย

ดังเป็นที่รู้กันอยู่แก่ใจว่า “สงคราม” มิได้ช่วยให้อะไรดีขึ้น นอกจาก “ความหายนะ” ของประชาชน ผู้ไม่มีโอกาสได้ขึ้นมาเสวยอำนาจอะไรทั้งสิ้น และจำต้องยอมรับ “ผล” แห่งสงครามนั้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ แต่ก็มีอีกนั่นแหละ สำหรับบุคคลบางจำพวกจัดอยู่ในประเภทที่เรียกว่า “พวกกันดี ๆ มีรู้เรื่อง” จึงจำต้องมีการ

“พาดพิง” กันให้ขาดไปข้างหนึ่ง หลังจากนั้นกว่าจะ “ตั้งตัวติด” ประชาชนก็เหนื่อยล้าเต็มทน จนโดกัจฉนั้น สงคราม 30 ปี ในเยอรมันระหว่างปี 1618 ถึง 1648 นับเป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ทำให้เยอรมัน “ล้าหลัง” ในเรื่อง ศิลปะหัตถกรรม หลังจากปี 1648 มิวนิคคอนไตได้ปรากฏโฉมออกมาในฐานะศูนย์กลางของกิจกรรมประเภท สร้างสรรค์ ความผูกพันเกี่ยวดองกันโดยการจัดการสมรสระหว่างตระกูลของชนชั้นปกครองของบาวาเรีย (BAVARIA) และซาวอย (SAVOY) ในขั้นต้นเท่ากับเป็นการสืบทอดบาร็อกจากอิตาลีสู่เยอรมัน อย่างไรก็ตามก็ตามปรากฏว่าก่อนปี 1700 ฝรั่งเศสกลับมีอิทธิพลสูงสุด ส่วนตำรา “แบบ” เยอรมันนั้น อันมีผลงานของ Le Pautre, Bérain และ Marot เป็นหลัก ได้มีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการสั่งสมแบบอย่างฝรั่งเศสในงานตกแต่ง ภายใน และเครื่องเรือนของเหล่าคักคินาทั้งหลายผู้ซึ่งโชคชะตาผลักดันให้ได้ขึ้นเถลิงอำนาจ ดังโต๊ะที่เห็นอยู่นี้ เป็นของปี 1666 จากเยอรมันคอนไตในสมัยต้น มีลักษณะสืบทอดเทคนิคของ Boule การตกแต่งประกอบด้วย เครื่องไม้ประดับทองเหลือง กระ ไม้แข็งสีด้าจำพวกไม้มะเกลือ ดีบุกผสมตะกั่ว และงาช้าง เจ้าของโต๊ะ ตัวนี้คือ เจ้าชาย Hohenlohe ส่วนผลงานเป็นของ H.D. Sommer ซึ่งเหมือน ๆ กับช่างฝีมือที่มีความสามารถ อื่น ๆ ตรงที่มักจะทำงานให้คักคินา โดยเขาได้จัดตั้งโรงงานขึ้นในบริเวณพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากกฎข้อบังคับ และการจำกัดวงต่าง ๆ ที่ปรากฏ

ในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับทางใต้ บรรดานครรัฐต่าง ๆ ทางตอนเหนือของเยอรมันยังคงรักษาสถานะ อันทรธานาภาพของตนไว้หลังปี 1648 โดยมีวัฒนธรรมต่อเนื่องอย่างใกล้ชิดกับฮอลแลนด์และสแกนดิเนเวีย มากกว่าอิตาลีและฝรั่งเศส รสนิยมอย่าง “หัวเก่า” ยังคงมีให้เห็นในด้านแนวความคิดเกี่ยวกับการตกแต่ง จะ เห็นได้ว่ามีลักษณะสืบทอดเจตนารมณ์ของยุโรปตอนเหนือสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ตู้(ถ้วยชาม)ขนาดเขื่อง เป็น จำนวนมากได้รับอิทธิพลมาจากพวกดัชท์ ซึ่งส่งเครื่องเรือนดังกล่าวเป็นสินค้าออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน จนกลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการเครื่องเรือนของประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมืองสำคัญ ๆ ทางตอนเหนือของเยอรมัน เช่น LUBECK, HAMBERG, DANZIG และ BREMEN ดังตู้ที่เห็นอยู่นี้ เป็นตู้จาก HAMBERG สมัยปี 1700 ทำด้วยไม้วอลนัทและไม้แข็งสีด้าจำพวกไม้มะเกลือ ที่น่าสังเกตก็คือ ความเกี่ยวเนื่องอย่างเห็นได้ชัดกับตู้แบบดัชท์ซึ่งเคยกล่าวถึงมาแล้วในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (RENAISSANCE) ส่วนการแสดงออกซึ่งลักษณะอย่างบาร็อกนั้นเห็นจะเป็นที่รูปโฉมโนมพรณอันสลักเสลาอลังการตลอดจน การเดินควิวบริเวณตอนบนของตู้ บานตู้ และลิ้นชักหน้า อีกทั้งลวดลายแกะสลักอย่างละเอียดละออบนบานตู้ และเสาด้านหน้า การแกะสลักไม้ในแนวตรงเป็นลักษณะเด่นของตู้จาก HAMBERG ส่วนของ DANZIG ชอบแฉกรูปสามเหลี่ยม LÜBECK หิสสมัยยุคโค้ง เป็นต้น

โต๊ะไม้โอ๊กจากเยอรมันคอนไตเห็นตัวนี้ เรียกว่าแบบ DANZIG สมัยปี 1700 หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าว ได้ว่าเป็นตัวอย่างการสืบทอดรสนิยม “หัวเก่า” ของทางยุโรปตอนเหนือ ทำให้ถูกคิดขึ้นมาถึงงานออกแบบของ VREDEMAN DE VRIES เมื่อศตวรรษหนึ่งมาแล้ว (ดู RENAISSANCE ตอนต้น) โดยมีลักษณะเด่น ที่สำคัญ คือ พื้นโต๊ะหนัก ทบซ้อนเอาลิ้นเข้าไว้ด้วยกัน ภายใต้กรอบโครงแข็งจะมีส่วนที่ยื่นออกมาช่วงคูลย์ ความรู้สึกหนัก ๆ ขาโต๊ะโป่งออก (สำหรับในอังกฤษยุคปี 1700 นั้น ถือว่า (เขย) ไปแล้ว) นอกจากนี้จะเห็นผล ของบาร็อกขั้นต่อไปจากขาโต๊ะสั้น หนาและขุดเป็นวง ซึ่งเป็นลักษณะเสาที่สถาปนิกใช้กัน ได้ส่วนที่ยื่นออกมา คล้ายชายคาจะมีการกรุไม้เป็นช่อง ๆ แล้วแกะสลักเป็นรูปคนและนก ตัวอย่างที่เห็น ๆ กันอยู่ แสดงว่าบรรดา ช่างฝีมือและผู้นิยมผลิตกรรมศิลปะในสมัยนั้น ต่างให้ความสำคัญแก่การตกแต่งประดับประดามากกว่าประโยชน์ ใช้สอยดังโต๊ะเหล่านี้ หากจะลองใช้ดูก็คงจะขัดเขินเป็นกำลัง อย่างไรก็ตามปรากฏว่าอิทธิพลเยอรมันได้



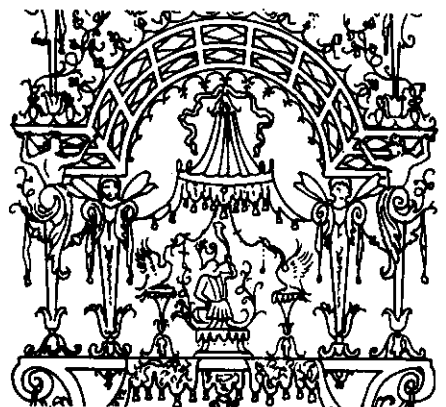
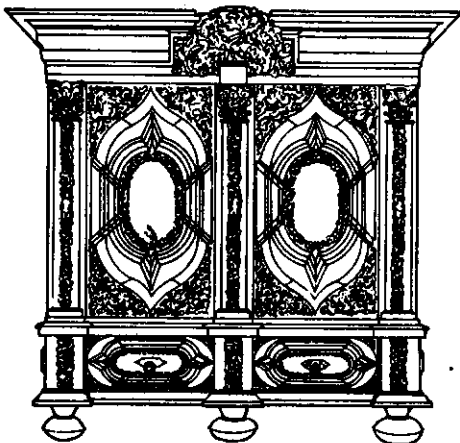
ส่งผลแผ่ขยายไปทั่วจนถึงประเทศแถบทะเลบอลติกทั้งหมด เนื่องจากทั้งประเทศสวีเดนและเดนมาร์กซึ่งขณะนั้นรวมกับประเทศนอร์เวย์ต่างก็มีเชื้อสายราชวงศ์เยอร์มัน

แนวความคิดในการฟื้นฟูศิลปวิทยาในฝรั่งเศสได้รับการยับยั้งอย่างกะทันหัน เมื่อศตวรรษที่ 16 ทั้งนี้ก็เพราะสงครามศาสนานั่นเอง (ดูเอาเถอะขนาดว่าศาสนาแล้วยังอุตสาห์มีสงคราม) จากนั้นเฮนรีที่ 4 ได้พยายามจัดระบบอะไรต่าง ๆ เสียใหม่ระหว่างปี 1589-1610 งานฝีมือของฝรั่งเศสจึงได้ฟื้นตัวขึ้นมา แต่ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลต่างประเทศ ต่อมาในช่วงสมัยของหลุยส์ที่ 13 (ปี 1610-43) พระราชชนนีมารีเคอเมดิซี ผู้ซึ่งแม้จะเป็นชาวอิตาเลียนได้สนับสนุนส่งเสริมศิลปินและช่างฝีมือชาวเฟลมมิชให้มาทำงานในฝรั่งเศส และพระราชอาคณະริชเชอลิเยอ ได้จัดตั้งระบอบราชาธิปไตยขึ้น บนรากฐานอันมั่นคงและเป็นผู้ริเริ่มนโยบายส่งเสริมพัฒนาการทางกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับศิลปะในหมู่ผู้อยู่แวดล้อมกษัตริย์ซึ่งอาจเรียกว่าข้าราชการสำนัก ปรากฏผู้สืบทอดเจตนาธรมณ์ต่อมา คือ พระราชอาคณະชาวอิตาเลียนนามว่า มาซาแร็ง ได้มีส่วนช่วยให้ชาวอิตาเลียนเป็นจำนวนมากเข้าสู่ดินแดนฝรั่งเศส ที่ซึ่งเขาจะทำงานได้ตามแบบฉบับ "ทรูวา" ของเขา ว่ากันว่าเครื่องเรือนสมัยหลุยส์ 13 นั้นมีข้อควรสังเกตคือ "เน้น" การตกแต่งโดยใช้ไม้กึ่งไม้ ดึงตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ เป็นของสมัยปี 1640-50 ขาและส่วนประกอบใกล้เคียงจะอยู่ในลักษณะ (กลิ้ง) ขดกันเป็นวงกลม เบาะและพนักหุ้มหนังตริ่งด้วยหมุดทองเหลือง จะเห็นได้ว่ายังมีร่องรอยของแบบอย่างสมัยต้น ๆ ให้เห็นอยู่บ้าง

ยุคสมัยที่ศิลปะหัตถกรรมในฝรั่งเศสเจริญรุ่งเรืองที่สุดเริ่มในสมัยหลุยส์ 14 กษัตริย์ผู้ทรงอำนาจที่สุดในประวัติศาสตร์ยุโรประหว่างปี 1643-1751 เรื่อยไปจนกระทั่งถึงปลายศตวรรษที่ 18 ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า มัณฑนศิลป์อย่างศักดินาฝรั่งเศสได้พัฒนาไปสู่ความรุ่งโรจน์ภายใต้ระบอบราชาธิปไตย โดยมีได้คำนึงถึงความสิ้นเปลืองแต่อย่างใด ได้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมชาวฝรั่งเศสผู้มีฝีมือทั้งหลาย ตลอดจนชาวต่างประเทศที่มีความสามารถดีเด่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอิตาเลียนและเฟลมมิช ตัวตั้งตัวตีที่สำคัญในการนี้ คือ J.B. COLBERT (1619-83) ในปี 1662 เขาได้ก่อตั้งโรงงานขึ้นในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นบ้านของพี่น้องตระกูล GOBELINS และจากจุดนี้ ได้เกิดมีศูนย์ ที่เรียกว่า MANUFACTURE ROYALE DES MEUBLES DE LA COURONNE ขึ้นในปี 1667 บรรดาปราสาทราชวังของกลุ่มศักดินาก็ได้มีการตกแต่งกันเป็นที่ค้ำจุนเคร่ง แบบอย่างประจำชาติฝรั่งเศส จึงมีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยประการฉะนี้ และได้กลายเป็นที่นิยมชมชอบแก่มัจฉาของชาวยุโรปในแถบอื่นโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการก่อสร้างพระราชวังแวร์ซายอันลือชื่อ

**MANUFACTURE ROYALE** ภายใต้ความรับผิดชอบของเซย์ เลอบรัง (1619-90) ซึ่งทำหน้าที่ ออกแบบและควบคุมงานบรรดาช่างฝีมือทั้งหลาย ผลงานที่โด่งดังได้แก่การตกแต่งพระราชวังแวร์ซาย แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้รู้จักการประสานงานที่ดี อีกทั้งความรู้สึกเป็นอิสระในอันที่จะดัดแปลงสิ่งที่ดีที่สุดของ ช่างฝีมือชาวต่างประเทศและสร้างสิ่งซึ่ง เป็นฝรั่งเศส ขึ้นมา ดังที่เขาสร้างบาร็อก-ฝรั่งเศส ปรากฏว่างาน ออกแบบและแกะสลักของ ผ็อง เลอ โปตร (1618-82) ได้รับการตีพิมพ์ในสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย จึง ยังหลงเหลือให้ชาวยุโรปได้ชมกันด้วยประการฉะนี้ ที่เห็นในภาพเป็นหนึ่งในบรรดางานออกแบบของ เลอ โปตร (**LE PAUTRE**) ซึ่งได้แก่ โต๊ะข้าง แกะสลัก ทาทอง และที่กล่าวถึงก่อนหน้านั้น เป็นแบบที่ดัดแปลงมาจาก แบบที่กำลังกล่าวถึงอยู่ โดยแบบอย่างนั้นมีลักษณะบริบูรณ์ วิไลมาหราด้วยผลงานของเลอบรังอย่างหลยส์ 14 อาจกล่าวได้ว่า เมื่อปี 1865 นั้น หลยส์ได้กระทำการอย่างโง่เขลาด้วยการละเมิดข้อตกลง **EDICT OF NANTES** ซึ่งสมเด็จพระเจ้าเฮนรี่ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส ทรงประกาศให้ความเป็นอิสระในทางศาสนาแก่พวกโปรเตสแตนต์ เมื่อปี 1598 ด้วยเหตุนี้ บุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนพัน ๆ คน รวมทั้งช่างฝีมือผู้มีความสามารถเป็นเยี่ยมของ ฝรั่งเศสเอง ต่างก็หนีไปต่างประเทศเพื่อพัฒนาความสามารถของตนเองกันให้สะใจ ณ ที่นั้น

ในขณะนั้นได้มีกรรมวิธีอัดไม้มาสู่ฝรั่งเศสจากประเทศฮอลแลนด์และเบลเยียมภายใต้การนำของ มารี เดอ เมดิซี ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดมีธรรมเนียมฝรั่งเศสเรียกช่างทำเครื่องเรือน ซึ่งชำนาญงานด้านนี้ว่า **ÉBÉNISTE** - เอบนิสต์ (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า **CABINET - MAKER**) และผู้ที่มีชื่อเสียงที่สุดในสมัยหลยส์ 14 คือ **A.G. BOULLE** (1642-1732) ภายหลังการแนะนำตัวโดย **COLBERT** ต่อกษัตริย์แล้ว เขาได้รับสิทธิพิเศษ ให้ตั้งโรงงานขึ้นในพระราชวังลูฟร์ (**LOUVRE**) เมื่อปี 1672 และสามารถทำงานโดยใช้วัสดุขัดแย้ง (โลหะและ ไม้) ได้ ทั้ง ๆ ที่ขัดกับกฎข้อบังคับของสมาคมผู้ประกอบการ ปรากฏว่าในช่วงสุดท้ายของชีวิต **BOULLE** ได้ อุทิศเวลาให้กับการตกแต่งบรรดาปราสาทราชวังต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชวังแวร์ซาย เป็นที่รู้กันว่า ชื่อ **BOULLE** ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องไม้ประดับมุกหรืองาช้าง (การใช้วัสดุขัดแย้งในงานนี้) อย่าง หลีกเลียงมิได้ เนื่องจากเขามีรูปแบบพิเศษของเขาเองซึ่งทำให้งานนี้สมบูรณ์แบบขึ้นแม้ว่าเขาจะมีได้เป็น ดันคิดประดิษฐ์มันขึ้นมา ที่เห็นในภาพเป็นการแสดงรายละเอียดลวดลายอย่าง **BOULLE** บนตู้ใบหนึ่ง ซึ่ง เราจะได้เห็นกันอีกในภาพต่อไป

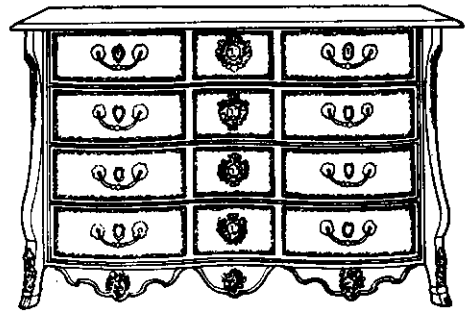
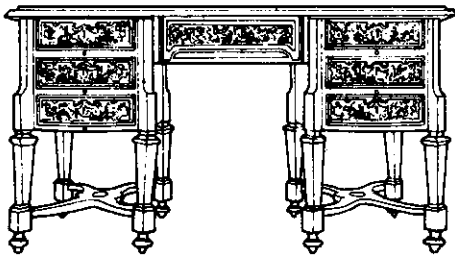


เครื่องเรือนแบบ BOULLE ได้รับความนิยมสูงสุดตั้งแต่ปี 1694 และประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปอีกเมื่อโรงงาน GOBELINS จำเป็นต้องหยุดกิจการชั่วคราวเนื่องจากประสบปัญหาทางการเงิน จะเห็นได้ว่างานของ BOULLE จะเป็นการแกะลายลงบนกระแผ่นบาง ๆ และทองเหลือง จากนั้นยึดติดเข้าด้วยกัน แบ่งออกเป็นสองชนิด ชนิดแรก แกะลวดลายลงบนทองเหลืองโดยมีกระดองกระเป็นพื้น และชนิดที่สอง แกะลวดลายลงบนกระดองกระโดยมีทองเหลืองเป็นพื้น ส่วนวัสดุอื่น ๆ ก็มีจำพวกทองแดง หอยมุก และ ดีบุกผสมตะกั่ว ซึ่งปกติใช้งานบนพื้นผิวไม้โอ๊ค กล่าวกันว่าทองเหลืองจะให้งานแกะที่สวยงาม ส่วนจำพวก โลหะผสมจากทองแดงและดีบุกตลอดจนสาริฉนั้นเป็นวัสดุเพิ่มเติม โดยแรกเริ่มเดิมทีเพื่อป้องกันบริเวณ ที่เป็นมุมและที่อาจแตกหักได้ง่าย ต่อมาจึงถือเป็นการตกแต่งส่วนหนึ่งไป เป็นต้นว่าใช้กับบริเวณที่เป็นมือจับ บานพับ ฯลฯ สำหรับไม้แข็งสีค่าจำพวกไม้มะเกลือ่นั้นใช้กับบริเวณพื้นผิวที่มีได้ประดับมุกหรืออื่น ๆ ตามแบบ BOULLE (ดูภาพก่อนหน้าประกอบ)

นักออกแบบที่มีอำนาจวาสนาที่สุดในสมัยหลุยส์ 14 ตอนปลายคือ ฌ็อง เบแร็ง (JEAN BÉRAIN) ระหว่างปี 1637-1711 ผลงานของเขาเป็นที่ดึงดูดสายตาและความสนใจของเลอบรัง และเช่นเดียวกับ BOULLE เขาได้รับสิทธิพิเศษในเรื่องที่อยู่อาศัยในพระราชวังลูฟวร์ หลังจากเลอบรังถึงแก่กรรมในปี 1690 เบแร็งได้พัฒนาแบบอย่างของตนเองขึ้นมา ซึ่งมีผลสะท้อนอย่างเห็นได้ชัดต่อแบบอย่างของ BOULLE และเป็นดังเครื่องหมาย “ปฏิกริยา” ต่อบาร็อกสมัยหลุยส์ 14 ตอนต้น ที่ดูหนักอึ้งไปด้วยการตกแต่งอันอลังการจนเกินพอดีให้เห็นกัน มาแล้ว เบแร็งได้กำหนดลักษณะเด่นของเขาขึ้นมาใหม่ โดยการใช้รูปแบบ ARABESQUE (ซึ่งมักจะเป็นแบบ โบราณทั้งยังเข้าทำนองอัครจรยด้วย จำพวกใบไม้ กิ่งก้านสาขา ตลอดจนลวดลายขด อย่างประณีตบรรจง) ทั้งยังประกอบด้วยพู่ห้อย โบอุ่น นก สัตว์ต่าง ๆ คนจีน และด้วยสัมผัสจากจินตนาการ จึงปรากฏภาพ ลิงแลบลิ้นปลิ้นตาล้อเสียนมนุษย์อยู่ด้วย ส่วนที่เห็นอยู่นั้นเป็นงานออกแบบของเบแร็งซึ่งอาจเปรียบเทียบกับรายละเอียดจากตู้ของ BOULLE ที่กล่าวมาแล้วได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าเบแร็งกับงานของเขาเป็นดัง ลางบอกถึงศิลปะร็อกโคโค (ROCCO) ซึ่งเราจะได้ศึกษารายละเอียดกันต่อไป

ด้วยอำนาจบารมีของเลอบรังทำให้เครื่องเรือนกลายเป็นส่วนประกอบที่จำเป็น ในการตกแต่งห้อง หรือพื้นที่ว่าง นอกเหนือไปจากส่วนประกอบอื่น ๆ เป็นต้นว่า ผนัง เพดาน ตลอดจนเครื่องตกแต่งประเภท เครื่องผ้าและหนังต่าง ๆ ทั้งนี้รวมเอาบรรดาเครื่องประดับผนังอย่างที่เราเรียกกันว่า แหงกิ่ง (HANGINGS) ไว้ด้วย ปรากฏว่าแบบอย่างเครื่องเรือนจากปราสาทราชวังดังกล่าวข้างต้นได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วในแวดวงศักดินา ฝรั่งเศส จากนั้นจึงได้แผ่ขยายไปในหมู่กษัตริย์ และเจ้าขุนมูลนายใหญ่น้อยทั่วยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากหลุยส์ 14 เข้าไปตั้งรกรากอยู่ในพระราชวังแวร์ซาย เมื่อปี 1682 ทำให้เกิดมีปราสาทราชวังเลียนแบบ แวร์ซายกันเป็นที่ลึกลับ แม้ว่าจะไม่ใหญ่โตและวิไลศมาหราเท่าก็เถอะ ในฝรั่งเศสนั้นเครื่องเรือนซึ่งอาจนับ ได้ว่าเป็นดังเครื่องเตือนความจำถึงความมีฝีมือของตนเห็นจะได้แก่ ตู้ (ARMOIRE) ซึ่งได้รับการตกแต่งอย่าง หูหราชวนมองตามแบบฉบับ BOULLE ดังจะเห็นได้ชัดจากตัวอย่างในภาพ นอกจากนี้ยังอาจพบผลงาน ชิ้นเด่น ๆ ในสมัยนี้ได้จาก WALLACE COLLECTION ในลอนดอน ประเทศอังกฤษ

โต๊ะเขียนหนังสือเป็นดัง “เครื่องเรือนเปรียบเทียบ” ชิ้นใหม่ของฝรั่งเศสในสมัยหลุยส์ 14 ตอนต้น ควบคู่กับว่าโต๊ะตัวนี้พัฒนามาจากโต๊ะชนิดเดียวกันกับในสมัยศตวรรษที่ 17 โดยมีลิ้นชักเพิ่มขึ้นมาเป็นลักษณะ พิเศษทางโครงสร้าง หลังจากนั้นภายในเวลาไม่ช้าไม่นานเมื่อเป็นที่ยอมรับของหลุยส์ 14 ได้มีการกำหนด ให้มีลิ้นชักใต้พื้นโต๊ะและเจาะรูตรงจุดศูนย์กลางที่เส้นทะแยงมุมของขาโต๊ะมาบรรจบกัน จะเห็นได้ว่า “ขนาด”



ของส่วนประกอบทั้งหมดของโต๊ะต้องการขาโต๊ะจำนวนหนึ่ง ซึ่งโดยปรกติจะเป็น “แปดขา” ที่เห็นอยู่นี้ เป็นตัวอย่างของงานตกแต่งแบบ BOULLE อีกแบบหนึ่ง ใช้รูปแบบขาโค้งเชื่อมโยงกันด้วยเส้นโค้งมาบรรจบกัน ที่ศูนย์กลางซึ่งทำเป็น “ยกพื้น” ขึ้นมา กรอบโครงดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของบาร็อก ซึ่งทางยุโรปปรับ มาใช้กันอย่างกว้างขวางดังที่เราจะได้ศึกษากันอย่างแจ่มชัดต่อไป เป็นเรื่องจริงที่ว่าลักษณะพิเศษนั้นเปรียบ ได้ถึงการแสดงออกซึ่งเนื้อหาสาระของเครื่องเรือนในสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย

เมื่อมาถึงช่วงสุดท้ายของศตวรรษที่ 17 เครื่องเรือนฝรั่งเศสเริ่มก้าวไปสู่การใช้รูปแบบโค้ง จาก ผลงานของ BOULLE โต๊ะเขียนหนังสือตัวนี้เป็นดั่งการสาธิตการใช้รูปแบบดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับผลงาน อื่นที่แล้ว ๆ มา จะเห็นได้ว่าขาโต๊ะนั้นมีอาการทั้งหดทั้งม้วนอย่างมีพักต้องเกรงขามว่าใครเขาจะนินทาว่ากระไร และใช้กรอบโครงโค้งในการให้ความรู้สึกเชื่อมโยงขาโต๊ะเข้าด้วยกัน เพราะขาแต่ละขาจะเข้าไปแล้วต่างก็ต้อง พึ่งพาอาศัยกันและกันทั้งนั้น หากเกิดไม่สามัคคีกันขึ้นมาเมื่อใด ก็เมื่อเอยเมื่อนั้นแหละโต๊ะจะมีอันเป็นไป ส่วนดู้ที่เข้ามาแทรกแซงอยู่ตรงกลาง ซึ่งปรกติเป็นที่พักเข้านั้นจะมีกะบังปิดลงมาบริเวณส่วนหน้าเช่นเดียวกับ ลิ้นชัก จะเห็นได้ว่าการกำหนดรูปร่างลิ้นชักบริเวณดังกล่าว ส่วนที่ออกแบบให้โค้งนูนออกมานั้นดูขัดแย้ง กับส่วนที่โค้งเว้าเข้าข้างใน บริเวณด้านข้างของดู้ที่แทรกอยู่ตรงกลาง นอกจากนี้พื้นผิวโค้งยังก่อให้เกิดความ ยุ่งยากในการตกแต่งประเภทประดับมุกหรือวัสดุอื่น ๆ ซึ่งอาจนำมาแทนที่ได้หากต้องการให้เป็นอื่น แต่ อย่อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวถือเป็นการแสดงออกซึ่งความสามารถของช่างฝีมือว่าอยู่ในระดับไหนได้เป็น อย่างดี และบางครั้งบางคราวโต๊ะลักษณะเช่นนี้อาจใช้เป็นโต๊ะแต่งตัวหรือโต๊ะเครื่องแป้งได้ด้วย หรืออาจจะ ครอบคลุมไปถึงตู้มีลิ้นชักด้วยก็ได้ เป็นที่น่าสังเกตว่างานประดับมุก (หรือวัสดุอื่น) จะช่วยส่งให้ทั้งขาโต๊ะ ที่ขัด ๆ ม้วน ๆ กันอยู่นั้นและส่วนที่เชื่อมขาโต๊ะเข้าด้วยกัน (STRETCHERS) ดูดีขึ้น

ในสมัยหลุยส์ 14 นั้น ได้มีการผลิตตู้มีลิ้นชักที่เรียกว่า COMMODE หรือ CHEST OF DRAWERS ในภาษาอังกฤษขึ้น ซึ่งเป็นกรขนานนามตามรูปแบบนั่นเอง อย่างไรก็ตาม คำว่า COMMODE (ก็อมมัด) มิได้เป็นที่นิยมเรียกขานกันในฝรั่งเศสจนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 18 จึงใช้คำนี้เพื่อพรรณารูปร่างลักษณะ ของเครื่องเรือนชิ้นสำคัญซึ่งผลิตโดยช่างเครื่องเรือนที่เรียกว่า ébéniste (เอเบนิสต์) ดังได้เคยกล่าวถึงมาแล้ว ตู้มีลิ้นชักที่เห็นอยู่นี้ เป็นของสมัยศตวรรษที่ 18 ตอนต้น การตกแต่งประดับประดาเป็นแบบ BOULLE ส่วนงานออกแบบเป็นของเบแรง จากผลงานชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่าการใช้เส้นโค้งเป็นไปอย่างละเอียดอ่อน ดู เบาหวิวไปทั้งตู้ ด้านหน้านั้นหากมองอย่างเพ่งพิศจะเห็นความคล้อยเลี้ยวลคลปรากฏอยู่ แม้ว่าดูเผิน ๆ แล้ว รูปร่างองค์ประกอบจะบดบังลักษณะดังกล่าวไว้จากสายตาอันติดจะชอกแซกของเราซึ่งชอบที่จะศึกษาเนื้อหา (แม้กระทั่งกับวัตถุก็ตามที่เถอะ) ชั้นบนสุดนั้น ประกอบด้วยลิ้นชัก 3 ลิ้นชัก สำหรับชั้นที่เหลือจะมีเพียง

ข้างละหนึ่งเท่านั้น และส่วนที่ยื่นออกจากมุมดูเหมือนตั้งเสายึดเป็นการตกแต่งประดับประดาแบบ BOULLE มาบรรจบกับขาโต๊ะส่วนที่ติดพื้นลักษณะเหมือนดินแพะ นอกจากนี้การประดับประดาบริเวณส่วนกลางตู้ด้วยหน้ากากทองสำริดนั้นนับว่าเป็นลักษณะเฉพาะอีกอย่างหนึ่งของเครื่องเรือนชนิดดังกล่าว อีกทั้งมือจับหรือที่สะดุดตาเท่ากับช่วยส่งให้องค์ประกอบทั้งหมดดูดีไปด้วยและการใช้วัสดุขัดแย้งในงานตกแต่งในที่นี้ประกอบด้วยลวดลายแกะสลักของกระบนพื้นทองเหลือง

ประมาณกลางศตวรรษที่ 17 ปรากฏว่า บรรดาผู้มีอันจะเหลือกินทั้งหลายได้ให้ความสนใจต่อแสงสีภายในบ้านเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากการนำกระจกมาใช้ในการตกแต่งอย่างกว้างขวาง ที่ถือเอาการตกแต่งด้วยวัสดุประเภทดังกล่าวเป็นหลักและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกเห็นจะได้แก่ GALERIES DES GLACES ในพระราชวังแวร์ซาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดวางอย่างชำนาญเพื่อให้ได้มาซึ่ง “แสง” อันพอเพียงแก่ประโยชน์ใช้สอย อีกทั้งยังดู “สวย” ด้วย นอกจากนี้ความรู้สึกที่ว่ายังแสดงออกในด้านการประดิษฐ์-ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้อันเกี่ยวข้องกับเรื่องแสง เป็นต้นว่า เชนเทียน ที่เห็นอยู่นี้ เรียกว่าเป็นแบบฉบับของบาร์อกทีเดียว มีการแกะสลัก ทาทองกันเป็นที่เอิกเกริก โดยใช้มาตราส่วนขนาดใหญ่ และลวดลายขดโค้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณฐาน ซึ่งก่อให้เกิดอาการฮือฮากันไปทั่ว ดังจะได้เห็นกันต่อไปว่าผลิตรกรรมทางศิลปะในลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้ถูกนำไปสู่อังกฤษเมื่อประมาณปี 1700 โดย JEAN PELLETIER

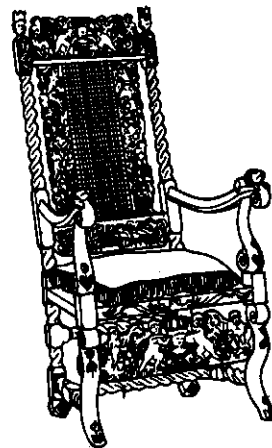
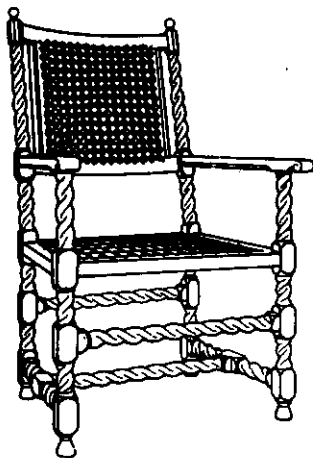
ในขณะที่เครื่องเรือนระดับกลางเป็นต้นว่าตู้ ถ้วยชาม (CUPBOARD) ดำเนินรอยการผลิตไปตามเส้นทางอันเก่าแก่กันเป็นทศวรรษหลังปี 1650 ช่วงฝีมือชาวดัชได้แสดงให้เห็นถึงความบากบั่นซึ่งมีอัตราการเสียหายมากในการรับเอาวิธีการใหม่ ๆ ในงานก่อสร้างและงานตกแต่งมาใช้ อาทิเช่น การลงรัก การเขียนสี การอัดไม้ การเคลือบ โดยอาศัยความบังคาลใจจากส่วนต่าง ๆ ของโลก ซึ่งชาวดัชเรียนรู้อย่างซึมลึกในขบวนการและงานออกแบบเหล่านั้นอันเป็นผลงานของชาวฝรั่งเศสและชาวอังกฤษ ต่อมาจึงได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชาวดัชได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากชาวฝรั่งเศส ปรากฏว่าแบบอย่างบาร์อกได้รับการถ่ายทอดไปถึงฮอลแลนด์เมื่อวิธีการทำเครื่องเรือนของประเทศนั้นได้รับการพัฒนาสูงมากแล้ว ดังมีหลักฐานยืนยันเป็นที่แน่นอนว่า เครื่องเรือนอย่างตู้ถ้วยชามได้มีการเดินคืบหน้าเพิ่มขึ้นอีก ทั้งลักษณะเฉพาะทางสถาปัตยกรรมก็เด่นชัด ส่วนเครื่องเรือนชนิดอื่น ดังตัวอย่างโต๊ะในภาพเป็นของสมัยปี 1700 จะปรากฏการแกะสลักอย่างวิจิตรตระการตา

ประมาณปลายศตวรรษที่ 17 ตู้ถ้วยชามแบบดัดกลายเป็นเรื่อง “เซซนนานใหญ่” เนื่องจากตู้มีลิ้นชักและขาตั้งเข้ามาแทนที่ ในลักษณะการตกแต่งประดับประดาด้วยมุกหรืองาช้าง และรูปทรงตั้งตรง ด้านหน้าและด้านข้างมีผิวเรียบ ดังเราจะได้ศึกษารายละเอียดกันต่อไป จะเห็นได้ว่าการประดับมุกหรืองาช้างด้วยรูปดอกไม้เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมบังคาลใจมาจากภาพหุ่นนิ่งของจิตรกรชาวดัชนั่นเอง แต่ตัวอย่างข้างบนนี้เน้นที่การจัดวางชิ้นไม้เล็ก ๆ ให้เป็นลวดลายเรขาคณิตด้วยความประณีต หากจะให้เห็นภาพพจน์ก็ให้เหลือบดูพื้นไม้ปาร์เก้ที่บ้านไปพลาง ๆ ก่อน ปรากฏว่าทั้งในด้านการสร้างและการตกแต่งตู้มีลิ้นชักดังกล่าวต้องการทักษะตลอดจนความคล่องตัวในการปฏิบัติงานแบบใหม่ ซึ่งมีลักษณะก้าวหน้ากว่าที่เคยเป็นที่รู้จักกันมาก่อนในยุโรป ตั้งแต่เกิดการสลายของอาณาจักรโรมัน สำหรับตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ไม้หลักคือ ACACIA ซึ่งเป็นไม้สีเหลืองด้านประกอบด้วยลายไม้สีน้ำตาล อย่างไรก็ตาม เพื่อความประณีตบรรจงในผลงาน อาจมีการใช้ไม้ชนิดอื่นในงานประเภทเดียวกันนี้ด้วย

จากการที่พระเจ้าชาร์ลส์ ที่ 2 เสด็จขึ้นเสวยราชย์อีกครั้งหนึ่งในปี 1660 ทำให้เครื่องเรือนอังกฤษ มีวิวัฒนาการก้าวหน้าภายใต้อิทธิพลภาคพื้นยุโรปอย่างเต็มภาคภูมิ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะดังกล่าวเป็นตั้ง เครื่องหมายแห่งการเริ่มต้นอย่างจริงจังของการฟื้นฟูศิลปวิทยาของอังกฤษ โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุน อย่างทุ่มเทจากกลุ่มขุนนางศักดินาใหญ่น้อยทั้งหลาย ซึ่งเป็นสาเหตุอันสำคัญในการที่บรรดาพ่อค้าวานิชอีกทั้ง บรรดาผู้มีอันจะเหลือกินต่างก็หันหน้าหันตาเจริญรอยตามอย่างกระตือรือร้น ข้อเสนอสนับสนุนที่สำคัญอีกประการ หนึ่งก็เห็นจะได้แก่ฐานะอันมั่งคั่งขึ้นของชนในชาตินั้นเอง ทั้ง ๆ ที่แรกเริ่มเดิมทีได้มีปฏิริยาต่อต้านอย่าง หลีกเสียดมิได้จากกฎเกณฑ์ของพวกพิวริตันในเรื่องสวย ๆ งาม ๆ ระหว่างปี 1649-60 กระทั่งรสนิยมที่ดี ได้สั่งสมตัวเองเอาไว้จนจำเป็นต้องสำแดงตัวออกมาในที่สุด ช่างฝีมือชาวอังกฤษเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ ในการ ผลิตเครื่องเรือนอย่างซึ่มลึกและฉับไว จากบรรดาครูผู้ลี้ภัยชาวเฟลมิช ดัช และฝรั่งเศส กระทั่งสามารถ สร้างสรรค์แบบอย่างประจำชาติของตนเองขึ้นมาได้ แต่....การเกิดอัคคีภัยครั้งใหญ่ในลอนดอนเมื่อปี 1666 ซึ่งนำไปสู่การก่อสร้างและการจัดอะไรใหม่ ๆ ขึ้นในส่วนใหญ่ของเมืองนี้ ทำให้บรรดาช่างฝีมือ “ขาด” ซึ่งโอกาสอันสม่ำเสมอในอันที่จะสร้างสรรค์ผลงานทางด้านเครื่องเรือน “ทันสมัย” สำหรับตึกใหม่ ๆ หรือ บ้านใหม่ ๆ ที่บังเอิญผุดขึ้นมากลางวงเล่นเอาแตกฮือ กลับตัวไม่ทันไปตาม ๆ กัน

อันว่าเก้าอี้สองตัวที่เห็นกันอยู่ในภาพนั้นเป็นเรื่องของวิวัฒนาการสัก 20 ปี เท่านั้นแหละ แบบแรก เป็นของสมัยก่อน RESTORATION (ก็สมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 เสด็จขึ้นเสวยราชย์อีกครั้งหนึ่งในปี 1660 นั่นแหละ) หน้าตาบอกว่าได้รับอิทธิพลมาจากแบบอย่างดัช และฝรั่งเศสอย่างแรงทีเดียว ทำด้วยไม้วอลนัท หนักพิง และที่นั่งทำด้วยหวาย ซึ่งสั่งจากตะวันออกไกลโดยบริษัท EAST INDIA กล่าวกันว่า วัสดุประเภท หวานี้ให้ความรู้สึกเบาหวิว สบาย กระทั่งได้รับความนิยมกันอย่างกว้างขวางเรียกว่าฮือฮากันพักหนึ่งในช่วงนั้น ปัจจุบันก็ยังเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลบางกลุ่มที่ชอบอะไรเรียบง่าย สบาย ๆ ต้องการเครื่องเรือนที่ให้ความรู้สึก ผ่อนคลายอารมณ์แถมสวยด้วยมากกว่าความหรูหรา ที่บางครั้งก็คิดจะตั้งเครียด พุดง่าย ๆ ก็คือ หูจุนจะใช้ ก็ต้องหมั่น “ระวัง” ดูแล้วไม่อิงประโยชน์ใช้สอยเสียเลย

สำหรับการตกแต่งด้วยลวดลายขดเป็นวงในแนวตั้ง ที่ขาและรัดขาของเก้าอี้ตัวนี้ เป็นไปในลักษณะ ที่ใช้วิธีการ “เรียบง่ายและประหยัด” อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่า ประมาณปี 1680 ลักษณะดังกล่าว ได้ถูกกลืนหายไปกับลักษณะ “ตามสมัยนิยม” ของชาวโลก เป็นต้นว่าการแกะสลักอย่างหรูหราฟุ่มเฟือย บริเวณหนักพิงซึ่งกรุไม้เป็นช่อง ๆ และบริเวณส่วนหน้าซึ่งมีท้าวแขนโค้งรับกับส่วนรองรับที่ขดลัดม้วน กระดาษ อีกทั้งขาหน้าก็เช่นกัน สิ่งเหล่านี้เป็นดังสัมผัสอันฉับไวแห่งความหรูหราของยุค CAROLEAN ซึ่ง

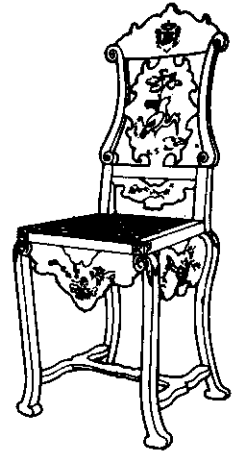
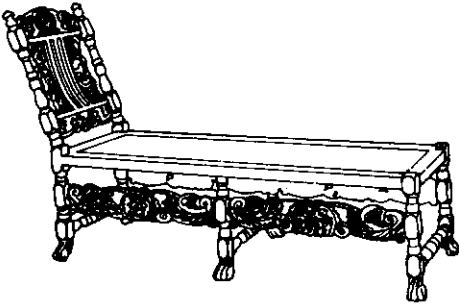


อยู่ในระหว่างปี 1660-85 ก็ยุคสมัยของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 อีกนั่นแหละ แต่ไม่จำพวกมะเดื่อก็ใช้ได้ด้วย  
สนนราคาที่ถูกกว่าเสียอีก

กล่าวกันว่า “ตู้หนังสือ” เป็นที่รู้จักกันในอังกฤษมาตั้งแต่สมัยกลางเพียงแต่จำกัดตัวเองอยู่ในวงแคบ  
เฉพาะในวัดวาอารามและสถานศึกษาเท่านั้น สำหรับชาวบ้านธรรมดาผู้รักหนังสือทั้งหลายแม้ว่ารู้สึกนึกอยาก  
จะเก็บหนังสือเหล่านั้นให้เป็นที่เป็นทาง ก็จำต้อง “รอ” กระทั่งถึง “เวลา” อันควร นั่นคือเมื่อมีการพิมพ์กัน  
เป็นเรื่องเป็นราวและสนนราคาลดจนขนาดของหนังสือที่ขยายตัวตามมา ผู้รักการอ่านและรักหนังสือ  
ทั้งหลายจึงสบโอกาสได้สะสมตู้หนังสือขึ้นมาอีกอย่าง นอกเหนือจากหนังสือ ได้ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับ  
ตู้หนังสือตามบ้านในอังกฤษ จากบันทึกอันมีชื่อเสียงอันยากันไปหัวของ SAMUEL PEPYS ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า  
การศึกษาบันทึกของเขาเท่ากับเป็น “การศึกษา” ลักษณะ “สังคม” ของอังกฤษในสมัยศตวรรษที่ 17  
ตอนปลายด้วย เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1666 เขาได้จดบันทึกลงไปว่า “มาแล้วเขาล่ะ ซิมสัน เพื่อนยาก  
เขาและฉัน ด้วยความยากลำบากอันล้าลึกได้ก่อตั้งโรงพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งบ่อนหนังสือของตนเอง” จากนั้น  
จึงได้มีการผลิตตู้หนังสือขึ้น 12 ตู้ และ PEPYS ได้มอบให้แก่สถานศึกษา MAGDALENE COLLEGE,  
CAMBRIDGE สำหรับตู้หนังสือที่เห็นในภาพนั้น ทำด้วยไม้โอ๊คตกแต่งด้วยลวดลายแกะสลัก เป็นตู้จาก  
DYRHAM PARK, GLOUCESTERSHIRE ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากกับตู้ที่ SIMKPSON ทำให้ PEPYS  
ต่อมา ปรากฏว่าตู้หนังสือได้กลายเป็นเครื่องเรือน “ที่ยอมรับ” กันทั่วไปให้เป็นส่วนหนึ่งของบ้านชนชั้นสูง  
พุดง่าย ๆ ก็คือเห่อตามกันไปประสาผู้มีอันจะเหลือกิน หากยกเอาผู้รักการอ่านจริง ๆ ออกไปนอกสารบบ

“ที่เอนหลังตอนกลางวัน” จะเรียกตั้งเพียงก็ไม่ถนัด เนื่องจากมีพนักเชิงเก้าอี้อยู่ด้วย เอาเป็นว่า  
ลักษณะเช่นนี้ฝรั่งเขาเรียกว่า DAY-BED ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นเก้าอี้นอนยาวคล้ายเตียง ใช้นั่งก็ได้ ที่  
เรียกว่า COUCH และต่างจาก SETTEE ซึ่งหมายถึงเก้าอี้(นอน)ยาวทำนองโซฟา มีด้านข้างและพนักสำหรับ  
นั่งสองคนหรือมากกว่านั้น ทำนวมันก็คือเก้าอี้ธรรมดา ๆ 2-3 ตัว มาต่อกันนั่นแหละ ที่เอนหลังดังกล่าว  
เป็นเครื่องเรือนที่ขึ้นหน้าขึ้นตาตามบ้านเรือนใหญ่โตสมัยชีวิตตอนปลาย อันว่าสมัยนั้นคนเขาก็ชอบ  
ตื่นสายกัน (จนคนสมัยนี้ต่างก็สืบทอดเจตนาธรรมกันต่อ ๆ มามีได้ขาดสาย) ท่านก็ใช้ที่เอนหลังสวย ๆ ไว้  
ต้อนรับแขก(ผู้มาทำไม้ก็ไม่รู้)ยามเช้าตรู่ ตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ เป็นของสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ตอนปลาย  
(ปี 1670-80) ซึ่งยังคงลักษณะเก้าอี้ร่วมสมัยไว้ให้เห็น ขาทั้ง 6 ประกอบด้วยลักษณะอย่างอู้งต้นสัตว์เชื่อมโยงกัน  
ด้วยรักษาที่ต่อกันเป็นพืด แกะสลักด้วยลวดลายขดม้วนและลวดลายใบไม้ที่เรียกว่า ACANTHUS เช่นเดียวกับ  
การตกแต่งพนัก โดยมีที่นั่ง ๆ นอน ๆ ทำด้วยหวายอันเป็นสิ่งเดียวที่ให้ความรู้สึก “เบาหวิว” ท่ามกลาง  
“โครงสร้างหนัก ๆ” โดยปกติมักปูทับด้วยเบาะนั่งจมลึก พนักปรับระดับได้ตามสะดวกของผู้ใช้สอย รูปแบบ  
พื้นฐานของที่เอนหลังนี้ยังคงไว้ มิเปลี่ยนแปลงกระทั่งปี 1750 แม้ว่า จะปรากฏลักษณะ “ตามสมัยนิยม”  
อยู่บ้างก็ตาม

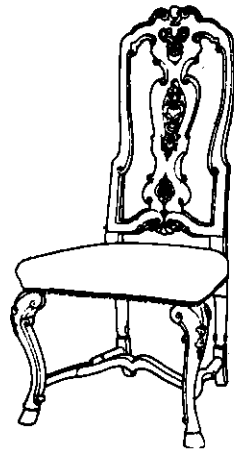
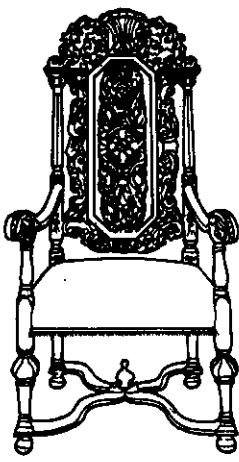
เป็นที่ยอมรับกันว่า อิทธิพล การตกแต่งอย่างตะวันตกได้มีบทบาทสำคัญต่อเครื่องเรือนอังกฤษ  
ภายหลังปี 1660 กรรมวิธีที่ดึงดูดความสนใจที่สุดเห็นจะได้แก่ “การลงรัก” ได้มีการพยายามอย่างใหญ่หลวง  
ในอันที่จะเลียนแบบวิธีการดังกล่าวไม่เฉพาะแต่ในอังกฤษเท่านั้น หากรวมเอาทั้งทวีปยุโรปเข้าไว้ทีเดียว  
แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า หากมีผู้ใดประสบความสำเร็จอย่างชาวตะวันออกไม่ ไม่ว่าจะเป็นรักสีหรือรักอื่นใด  
โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติที่ “อยู่ได้ตลอดรอดฝั่ง” ของชาวเรา หากท่านผู้อ่านได้ติดตาม “ตกแต่ง” มา  
ตั้งแต่ต้น คงจะได้อ่านบทความเรื่อง “เครื่องลงรักญี่ปุ่น” และเรื่องของ “คนไม่แพ้รัก” มาแล้ว ท่านจะรู้สึก  
กระจ่ายแจ้งพอสมควรเมื่ออ่าน “ประวัติเครื่องเรือน” ตอนนี้



เก้าอี้ที่เห็นอยู่นี้มาจาก HAM HOUSE, SURREY นับเป็นความพยายามที่จะเลียนแบบเครื่องลงรักชั้นเริ่มแรก โดยใช้สิริธรรมชาติบนพื้นดำ และประกอบด้วยแม่ลายอย่างตะวันออก (อันว่าผลิตกรรมทางศิลปะเมื่อปี 1683 ของ HAM HOUSE นี้ ต่อมาได้มีเพิ่มขึ้นเป็น 12 ตัว) จะเห็นได้ว่า ส่วนยอดพนักมีลวดลายรหัสและมงกุฎของดัชเชส LAUDERDALE กล่าวกันว่า HAM HOUSE เป็นตัวอย่างบ้านสมัยศตวรรษที่ 17 ซึ่งหาได้ยากที่จะรักษาดันแบบเครื่องเรือนร่วมสมัยเอาไว้ได้เป็นอย่างมาก

การเสด็จขึ้นสู่อราชบัลลังก์อังกฤษของวิลเลียมและแมรีในปี 1689 มีผลให้เครื่องเรือนอังกฤษเข้าสู่ภาวะปกติ วิลเลียมนั้นเป็นชาวดัชชีจึงได้เป็นผู้ชักนำช่างทำเครื่องเรือนและมัณฑนกรมาจากฮอลแลนด์ อันมีผลทำให้อิทธิพลจากประเทศดังกล่าวสามารถบดบังอาการเลยเถิดตรงของการตกแต่งแบบ CAROLEAN ให้เลือนหายไปได้ ดังแสดงให้เห็นในเก้าอี้ตัวนี้ซึ่งเป็นของสมัยปี 1695 เราจะพบกับความเปลี่ยนแปลงที่ว่าจากการใช้ไม้จำพวกมะเดื่อนำมาแกะสลักและทาสี โดยกำหนดให้ขาเก้าอี้หรือส่วนที่ตั้งตรงทั้งหลายนั้นเป็นไม้กลึงอันสง่างามแทนอาการขดเป็นวงหงิกงอไปตามประสา CAROLEAN ส่วนพนักพิงก็จะสูงกว่าเก้าอี้ในสมัยชาร์ลส์ที่ 2 เนื่องจากมีโค้งยอดพนักซึ่งจะเข้าชุดกับโค้งยอดศีรษะหน้า สำหรับการเสริมแต่งด้วยวัสดุประเภทหวายก็ดูสวยงามประณีตขึ้นภายในกรอบโครงที่เรียบง่ายกว่าเก่าด้วยรูปแบบต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นพนักพิงหรือที่นั่งซึ่งอาจจะใช้วิธีขัดกันเป็นตาตารางหรืออื่น ๆ หลังจากปี 1690 รูปลักษณะของขาหน้าจะใช้ไม้กลึงหรือทำให้เป็นรูปเหลี่ยมและเรียวแหลมตามสะดวก ในรูปทรงต่าง ๆ กัน เช่น รูปเห็ด, ลูกแพร์ (หน้าตาและรสชาติก็ทำนองเดียวกับฝรั่งบ้านเรานั้นแหละ) เป็นต้น สำหรับพนักพิงซึ่งเอียงไปข้างหลังนั้น จะทำ ความราคาญให้กับขอบพนักที่ขึ้นตรงไปทันทีจากราวพนักด้านหลังที่นั่ง เรียกว่าก่อให้เกิดอาการดิ่งกันไปดิ่งกันมาว่านั่งเถอะ

ในช่วงประมาณ 10 ปีสุดท้ายของศตวรรษที่ 17 ได้เกิดมีวิวัฒนาการทางการออกแบบเก้าอี้ของอังกฤษที่อาจจัดได้ว่าน่าสนใจและไปได้ไกล เนื่องจากส่อให้เห็นถึงความพยายามที่จะแยกตัวออกมาจากการยึดถือในรูปแบบเก่า ๆ ตลอดจน มูลเหตุที่แน่นอนแห่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงเป็นเรื่องโต้แย้งกันอยู่ นัยว่ามีต้นตอมาจากเก้าอี้แบบใหม่ซึ่งบริษัท EAST INDIA สั่งซื้อมาจากทางตะวันออกนั้นเอง



ที่เห็นในภาพเป็นเก้าอี้สมัยปี 1710 ทำด้วยไม้จำพวกมะเดื่อลงรักสีเขียวและทองบนพื้นสีแดง การออกแบบดูเรียบง่ายแต่มีฝีมือที่เดียว ดังจะเห็นได้จากการจัดวางอย่างละเอียดละออและโค้งที่ดูเบาหวิว ไม้ขาขวางยอดพนักจะมีปีกช่องกลางพนักล้อมรอบด้วยขอบอันแบบบาง ซึ่งออกแบบให้โค้งเว้าเข้าข้างใน ตรงช่วงป่าเพื่อให้นั่งสบาย ส่วนขาเก้าอี้นี้เป็นแบบอู้งิ้นสัตว์ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีราคา ที่เห็นอยู่นี้เป็นรูปแบบแต่เก่าก่อน ต่อมาบริเวณข้อต่อรูปโค้งช่วงติดกับที่นั่งจะแลดูกว้างขึ้น และส่วนที่เป็นขาเก้าอี้ช่วงติดกับพื้นก็จะมีรูปแบบต่าง ๆ กันออกไป เป็นต้นว่าอาจจะพัฒนาจากอู้งิ้นแพะไปเป็นกีบม้าอะไรเทือก ๆ นั้นแหละ ในท่าหกคะเมนตีลังกาไปตามเพลง

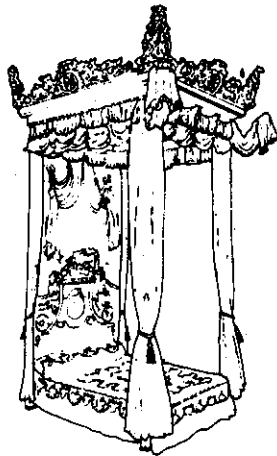
หากจะว่ากันตามความคิดเห็นของนักประวัติศาสตร์ทั้งหลาย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในงานออกแบบเก้าอี้ของอังกฤษนั้น เห็นจะเป็นที่เก้าอี้แบบ DANIEL MAROT มากกว่า ต้นแบบก็มาจาก MAROT นั้นแหละ MAROT เป็นหนึ่งในบรรดาพวกที่ถือศาสนาโปรเตสแตนต์ในฝรั่งเศสสมัยก่อนที่เรียกว่า HUGUENOT ซึ่งมีอันต้องหลบหนีหน้าจากฝรั่งเศสมาสู่ฮอลแลนด์ที่ซึ่งเขากลายเป็นสถาปนิกและนักออกแบบผู้มีชื่อเสียง โค้งดั่งแห่งราชสำนักดัช อธิปไตยจาก MAROT แผ่ขยายไปสู่อังกฤษในระยะที่วิลเลียมที่ 3 เสด็จขึ้นเสวยราชย์ อันว่าเก้าอี้แบบ MAROT นั้น มักจะได้รับความบันดาลใจอย่างแรงมาจากแบบฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้ว่าเนื้อที่ระหว่างขอบพนักจะประกอบด้วยลวดลายแกะสลักอย่างอลังการขดเป็นวงคล้ายม้วนกระดาษ สำหรับตัวอย่างแบบอังกฤษที่เห็นอยู่นี้เป็นของสมัยปี 1695-1700 รัชกาลเป็นรูปตัวเอชนั้นเป็นลักษณะเฉพาะของแบบวิลเลียมและแมรี เชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยอาศัยไม้หนุณคล้ายรอกเหนือขาเก้าอี้ ส่วนที่ติดพื้นตรงกลางใต้ที่นั่งยกพื้นขึ้นมาและตกแต่งด้วย FINIAL อันเป็นเครื่องประดับตกแต่งแบบสถาปัตยกรรมตะวันออก ทำนองบัวเชิง ส่วนที่นั่งเป็นเบาะมีไส้ใน ด้านหน้าทำเป็นชายครุยคลุมลงมาได้ขอบล่างเล็กน้อย

เราจะอนาหารร้อนใจกันไปยิ่งต้นกำเนิดของเก้าอี้แบบใหม่ดังกล่าวแล้ว สิ่งที่น่าสนใจคือความเป็นอิสระในรูปแบบต่างหาก โอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นอิสระนั้นมีใช่จะพบได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบอบการปกครองแบบเก่า กระทั่งสมัยปัจจุบันก็ยังแสนยาก ทั้ง ๆ ที่ต่างก็ป่าวประกาศกันไม่มีที่สิ้นสุดว่า ประเทศของตนนั้นปกครองกันด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นผู้ที่อยู่ในวงการผลิตเครื่องเรือนอังกฤษในช่วงนี้จึงตื่นตัวกันมากแฉกเช่นตัวอย่างในภาพเป็นเก้าอี้สมัยปี 1717 ทำด้วยไม้วอลนัท โดยใช้กรอบโครงโค้งจากยอดพนักสัมพันธ์กับขอบข้างพนัก ส่วนกลางพนัก แกะสลักอย่างงดงาม ขาเก้าอี้บริเวณข้อต่อโค้งติดกับที่นั่งใช้ลวดลายขดคล้ายม้วนกระดาษ ส่วนที่ติดกับพื้นก็ใช้รูปแบบอู้งิ้นสัตว์อย่างเคย จะเห็นได้ว่า เก้าอี้ตัวนี้มีราคาทั้ง ๆ ที่ไม่จำเป็น เนื่องจากการออกแบบขาเก้าอี้จะช่วยให้การทรงตัวดีอยู่แล้ว แต่

ในที่นี้ใช้รีดผ้าเพียง 2 แทนที่จะเป็น 4 ดังที่เราเคยพบเห็นมา โดยกำหนดให้อยู่ตรงกลาง และหุ้มเบาะนั่งด้วยกำมะหยี่ ปรากฏว่าในปี 1717 ได้มีการผลิตเก้าอี้ขึ้น 1 ชุด จำนวน 18 ตัว ในลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ให้กับ HAMPTON COURT โดย RICHARD ROBERTS ช่างของจอร์จที่ 1 กล่าวกันว่าเก้าอี้เหล่านั้นมีลักษณะเฉพาะตัว คือ ประกอบขึ้นด้วย พนักอย่างอินเดีย (INDIA BACKS) ทั้งนี้เห็นจะเป็นเพราะลวดลายแกะสลักอสังการที่ดูสลบซับซ้อนบริเวณที่เปิดเป็นช่องกลางพนักซึ่งเรียกว่า SPLAT นั้นเอง

ประมาณศตวรรษที่ 18 ตอนต้น เก้าอี้แบบใหม่นี้ได้เป็นที่เรียกขานกันว่า CURVILINEAR CHAIR ทั้งนี้เพื่อเป็นการแยกแยะรูปแบบให้ต่างจากเก้าอี้แบบเก่าซึ่งมีพนักกรู กล่าวกันว่าเก้าอี้แบบใหม่มีส่วนประกอบที่เหมาะสมเจาะจงมากที่สุดเท่าที่เคยปรากฏในอังกฤษ ดังตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้ เป็นของปี 1725 ทำด้วยไม้วอลนัทดูเรียบง่าย แต่สง่างามด้วยความสมดุลย์จากการนำความโค้งเข้ามาเทียบเคียง เป็นที่น่าสังเกตว่ากรอบโครงกลมของพนักจะแตกตัวเป็นป้าพนักรูปโค้ง 2 ข้าง ที่นั่งตอนหลังมีเบ้าสวม SPLAT ให้ยึดติดกับตัวพนัก ซึ่งมองดูโครงร่างคล้ายแจกันตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่กลางพนัก และโค้งงอได้ในระดับไหล่ ส่วนขาเก้าอี้แกะสลักงดงามบริเวณข้อต่อโค้งติดที่หนึ่งที่อยู่ติดพื้นทำเป็นกรงเล็บสัตว์บนรูปทรงกลม อันเป็นแม่ลายที่ได้ต้นแบบมาจากทางตะวันออก และที่หลาย ๆ คนเคยเรียกขานเก้าอี้แบบนี้มาว่าแบบควีนแอนั้น อาจกล่าวได้ว่าไม่ถูกต้องนักเนื่องจากเก้าอี้บางส่วนที่จัดอยู่ในชั้นดินนั้นผลิตขึ้นในภายหลัง

ลักษณะการออกแบบตกแต่งเครื่องเรือนบาร็อกตามแบบสมัย MAROT นั้น จะเน้นในเรื่องการใช้เครื่องผ้าหรือหนังในการตกแต่งบ้าน ที่เป็นผ้าก็เห็นจะได้แก่ประดามุ้งม่านทั้งหลาย ทั้งชนิดมีดอกและไม่มีดอก นอกจากนี้ยังใช้ผ้าหรือหนังในการหุ้มเบาะรองนั่งอีกด้วย ปรากฏว่า MAROT ยังเป็นผู้ริเริ่มดัดแปลงการตกแต่งภายในแบบจีนมาใช้กับแบบยุโรปอีกด้วย เขาเคยไปเยือนอังกฤษหลายครั้งในปี 1694-6 และ 1698 โดยที่งานออกแบบของเขาเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ตั้งแต่เป็นบางส่วนกระทั่งรวบรวมตีพิมพ์เป็นชิ้นเป็นอันในปี 1702 จนได้รับยกย่องให้เป็นสถาปนิกของวิลเลียมที่ 3 แห่งราชบัลลังก์อังกฤษ



สำหรับเตียงที่เห็นอยู่ในภาพนี้ เรียกกันว่า STATE BEDSTREAD อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่ของเตียงประเภทนี้มักจะเป็นสมบัติของรัฐบุรุษหรือผู้มีระดับชาตินั่นเอง ในที่นี้เป็นเตียงของท่านเอิร์ล คนแรกแห่งเมลวิลล์สมัยปี 1695 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงอย่างแนบแน่นกับแบบอย่าง MAROT ที่ตีพิมพ์ออกมา ใช้กรอบโครงไม้สนปกคลุมด้วยผ้ากำมะหยี่สีเลือดหมูและผ้าไหมสีขาว ตัวเตียงประดับด้วยการมีมอร์ฮัสของท่านเอิร์ล จะเห็นได้ว่าเตียงยุคนี้สูงกว่าเตียงยุคก่อน การประดับตกแต่งและมุ้งม่านก็สะท้อนรูปแบบบาร็อก

ให้เห็นอย่างเด่นชัด กล่าวกันว่า เพียงจากHAMPTON COURT นั้น ท่านยกระดับความสูงโดยใช้ขนนก-กระจอกเศษช่วยในการเสริมแต่ง ช่างสนุกกันดีแท้

เป็นที่ยอมรับกันว่า การต้อนรับขับสู้ผู้มาเยือนเราถึงบ้านที่เรียกกันว่า แวก ทั่ว ๆ ที่อาจจะเป็นชนเชื้อชาติอื่นก็ได้ นั้น ปกติแล้วมักจะทำกันอย่างมีพิธีรีตองตามเงื่อนไขของสังคมที่เรียกกันให้เพราะหวังว่ามารยาทสังคมหรือระเบียบแบบแผนนั้นแหละ ดังนั้น เราจึงมักจะมีส่วนรับแขกกันทุกบ้าน ซึ่งมักจะประกอบด้วยเก้าอี้ชุดรับแขก เข้าทำนอง อันธรมนิยมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ ส่วนจะมีอะไรอื่นอีกบ้างและจะจัดอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับความพอใจของเจ้าของบ้านเป็นหลัก สรุปแล้วต้องมีเก้าอี้ให้หนึ่งไว้ก่อน สำหรับเก้าอี้ไว้รับแขกในยุคสมัยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เขานิยมจัดแถวไว้ชุดหนึ่ง ซึ่งออกจะแตกต่างกันออกไปกับการจัดเก้าอี้ในห้องพักผ่อนสำหรับครอบครัว ในสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลายปรากฏว่าเกิดมีเก้าอี้นั่งสบาย (EASY CHAIR) ของอังกฤษขึ้น เป็นตัวอย่างแบบคลาสสิก ในรูปแบบของเก้าอี้มีท้าวแขนที่เรียกว่า อาร์มแชร์ (ARMCHAIR) โดยมีหูหรือปีกแถมให้ด้วยที่พนักส่วนบนซึ่งอยู่ระดับหูอีกนั่นแหละ นัยว่าออกแบบให้เป็นปีกยื่นออกมาเพื่อกันลมโกรกหรือกันถูกแอบดึงหูก็อาจเป็นได้ ทั้งยังหุ้มเบาะอย่างดี โดยกำหนดให้มีที่นั่งหนาและท้าวแขนกว้าง เรียกว่าทำขึ้นมาเพื่อความสบาย โดยแท้ ตามแบบฉบับผู้รักที่จะสบายในสมัยหลัง RESTORATION ดังตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้เป็นของสมัยปี 1720 ประกอบด้วยขาอย่างชาวสวิตซ์ในท่าหกคะเมนตีลังกา (CABRIOLE) ส่วนที่ติดพื้นจะออกแบบให้ดูเรียบง่ายกว่าเก้าอี้ คุลุ่น ๆ โค้งออกด้านนอก มีริ้วขาเพื่อช่วยรับน้ำหนักบรรดาอะไรต่อมิอะไรที่หนัก ๆ ทั้งหลายตั้งแต่ ครอบครอง เครื่องตกแต่ง ประเภทผ้าหรือหนังและรวมเอา คนนั่ง เข้าไว้ด้วย เก้าอี้จะได้มีการทรงตัวดี กล่าวกันว่า เก้าอี้แบบนี้ แม้หน้าตาจะเพี้ยนกันไปบ้าง ก็ยังดำรงตนเป็นเครื่องแต่งบ้านชาวอังกฤษมาได้ตั้ง 3 ศตวรรษ

ประมาณตอนปลายรัชสมัยควีนแอนน์ได้เกิดมีเครื่องแต่งบ้านชาวอังกฤษที่เรียกว่า SETTEE ขึ้นมาอีกชนิดหนึ่ง อันว่า SETTEE นั้นเป็นเครื่องเรือนที่พัฒนามาจากการนำเก้าอี้ 2 ตัวหรือ 3 ตัวมาต่อกันนั่นเอง จะมีการหุ้มเบาะด้วยวัสดุต่าง ๆ กันเป็นต้นว่าผ้าปักหรือทอลายดอกจาก SOHO หรือ MORTLAKE สำหรับ SETTEE ทำด้วยไม้วอลนัทตัวนี้ แรกเริ่มเดิมทีอยู่ที่ GLEMHAM HALL, SUFFOLK ทำขึ้นตั้งแต่ปี 1720 ท่านจะได้พบกับขาเก้าอี้ในรูปแบบชาวสวิตซ์อย่างเคย และข้อต่อโค้งช่วงติดกับที่นั่งประดับด้วยเปลือกหอยแกะสลักอย่างธรรมดา ๆ แล้วมาจบลงที่ส่วนที่ติดพื้นเป็นแผ่นกลมแบบเรียบ ๆ ความเรียบง่ายดังกล่าวจะช่วยส่งให้เครื่องผ้าหุ้มเบาะเด่นขึ้น ผ้านั่งกล่าวสันนิษฐานว่าเป็นแบบอังกฤษมักจะประกอบด้วยลวดลายดอกไม้ที่ดูเป็นธรรมชาติโดยมีกุหลาบเป็นพื้น ปัจจุบันถือเป็นเรื่องนิยมของช่างฝีมือที่จะทำเครื่องเรือนขึ้นเป็นชุด ซึ่งจะประกอบด้วย SETTEE (เก้าอี้้นวมสำหรับนั่งสองหรือสามคนขึ้นไป) เก้าอี้ธรรมดา ๆ (นั่งได้คนเดียว) และสตูล (ม้านั่งคนเดียว) เป็นต้น

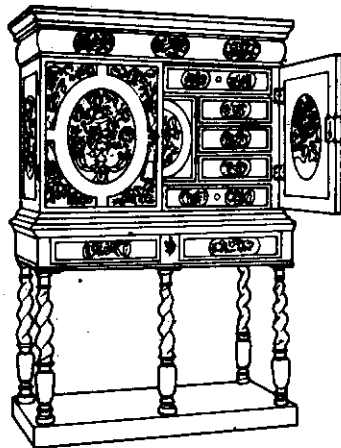
สำหรับเครื่องเรือนอีกชนิดหนึ่งในสมัยสจ๊วตตอนปลาย ที่มีลักษณะคล้าย SETTEE โดยมีเนื้อที่กว้างขนาดนั่งได้ 2 คนนั้น คนสมัยใหม่เขาเรียก LOVE SEAT หรือ เก้าอี้สำหรับคนรักกัน หากโกรธกันเมื่อไร เมื่อนั้นก็หนีกันไม่พ้นแน่ถ้าเจอเอา LOVE SEAT เข้า กล่าวกันว่า เก้าอี้พื้นเมืองอังกฤษ ที่ขึ้นชื่อลือชาที่สุดนั้นได้แก่เก้าอี้วินเซอร์ หรือ เก้าอี้พนักกลิ้ง ซึ่งสืบทอดเจตนาธรรมณ์มาจากเก้าอี้ไม้กลิ้ง โดยออกแบบให้ส่วนประกอบถอดออกได้ของสมัยเก่าก่อน และได้เคยกล่าวถึงมาแล้วในตอนต้น เก้าอี้แบบนี้ทำกันออกมามาก กระทั่งที่เรียกกันว่าแบบวินเซอร์นั้นกลายเป็นนามเฉพาะแบบมิได้หมายความว่า ทำมาจากวินเซอร์เสมอไป ดังปรากฏว่าต่อมาได้มีแหล่งผลิตเก้าอี้แบบนี้อยู่ที่ HIGH WYCOMBE, BUCKINGHAMSHIRE เมื่อประมาณต้นศตวรรษที่ 19

สำหรับเก้าอี้แบบวินเซอร์แท้และเป็นของดั้งเดิมที่ยังหลงเหลืออยู่นั้นเป็นของสมัยต้นปี 1700 ประกอบขึ้นด้วยพนักเป็นซี่ ๆ อย่างที่เรียกว่า COMB-BACK ไม้ที่ใช้ในการทำเก้าอี้แบบนี้มีหลายชนิด แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะใช้ไม้จำพวกมะเดื่อกับบริเวณที่เป็นซี่ ที่ขาและรัดขา ส่วนที่นั่งจะใช้ไม้เอลม์ (ELM) โดยใช้ไม้ ยู (YEW) กับส่วนที่ต้องการให้คงอืดซึ่งต้องผ่านกรรมวิธีอบด้วยไอน้ำ หรือแช่น้ำให้อ่อนตัวเสียก่อน

ภายหลังปี 1660 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในด้านกรรมวิธีการทำเครื่องเรือนของอังกฤษ ซึ่งได้แก่การอัดไม้ที่เรียกว่า VENEERING โดยการติดไม้แผ่นบาง ๆ ด้วยกาว เข้ากับกรอบโครงหรือพื้นผิวเครื่องเรือน ไม้อัดดังกล่าวมีความหนาประมาณ 1/16 นิ้ว และคัดสรรแล้วว่าเหมาะสม ไม้ที่เป็นที่นิยมมากที่สุดกระทั่งปี 1750 คือวอลนัท ที่ขึ้นชอกกันเป็นพิเศษเห็นจะได้แก่ไม้จากคาบ นีว่าหน้าตาแปลกดี ทำให้ดูมีเสน่ห์ ปรากฏว่านอกจากไม้วอลนัทแล้วยังมีไม้อื่น ๆ ประเภทไม้เอลม์ ยู เมเปิล อีกทั้งชนิดที่ตัดเป็นรูปทรงกลม รี จากไม้ประเภทโอลิฟ และราชพฤกษ์ ก็ขายดีไปตาม ๆ กัน กล่าวกันว่าในการเตรียมการปะติดปะต่อดังกล่าว ต้องอาศัยวิธีการต่อไม้กระดานโดยวิธีสลักลิ้น จึงจะประกบกันให้สวยได้ และกลายเป็นว่าช่างไม้ธรรมดา ๆ มีอาจเข้าถึงขอบข่ายการอัดไม้ที่เรียกว่า VENEERING ได้ ทั้ง ๆ ที่อาจนับได้ว่าตนก็เป็นช่างฝีมือผู้นำสมัยเสมอในเรื่องเครื่องเรือนเหมือนกัน

อันว่าเครื่องเรือนประเภทไวท์เก็บงาบรดาสมบัติพัสดานแปลก ๆ ในสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย ซึ่งจัดอยู่ในระดับ "มีชื่อเสียง" เห็นจะได้แก่ตู้ลิ้นชักหน้าตาอย่างนี้แหละ และตู้เหล่านี้มักจะต้องบนฐานที่ตั้งประดับมุกหรืองาช้างโดยวิธีการใช้วัสดุขัดแย้งอันนำมาซึ่งการออกแบบลวดลายดอกไม้ที่ยากเย็นแสนเข็ญยิ่งขึ้น ในด้านการประดิษฐ์ประคอยให้คงงามตั้งใจ ส่วนการเลือกไม้ก็จะมุ่งที่สีสันมากกว่ารูปทรง ลวดลายดังกล่าว มักจะใช้กับบานตู้ทั้งด้านในและด้านนอก รวมทั้งการตกแต่งลิ้นชักด้านหน้า สำหรับตู้ลิ้นชักพร้อมขาตั้งในภาพเป็นงานเมื่อปี 1670 จะเห็นการใช้รูปทรงกลมบนบานตู้ชั้นนอก ซึ่งเป็นดั่งเครื่องแวดล้อมให้กับการประดับมุกหรืองาช้างบนลิ้นชักด้านหน้า อาจกล่าวได้ว่า ช่างฝีมือผู้ชำนาญการชาวฝรั่งเศส (ÉBÉNISTE) เป็นผู้นำไม้แข็งสีดำจำพวกไม้มะเกลือมาใช้ในงาน VENEERING ก่อน ต่อมาช่างชาวอังกฤษที่เรียกว่า CABINET-MAKER คู่กับ ÉBÉNISTE ของฝรั่งเศส จึงได้สืบทอดวิธีการเหล่านี้กันอีกเอกรีก สำหรับการประดับมุกหรืองาช้างลงบนวัสดุขัดแย้งอื่นใดด้วยรูปแบบเรขาคณิตในลักษณะรูปทรงกลมนั้น เป็นที่รู้จักและเรียกขานกันว่า PARGUETRY ตัวอย่างร่วมสมัยก็เห็นจะได้แก่พื้นไม้ปาร์เก้ที่ฮือฮากันทุกบ่อย ๆ จนเป็นอันแหละ

การบรรลุดังซึ่งเป่าหมายในงานตกแต่งของช่างเครื่องเรือนอังกฤษ อาจถือเอาได้จากการรู้จักที่จะหลีกเลี่ยงอาการเลื่อยเถิดในการตกแต่งตามสมัยนิยม ดังตัวอย่างตู้ในภาพเป็นการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์แบบ

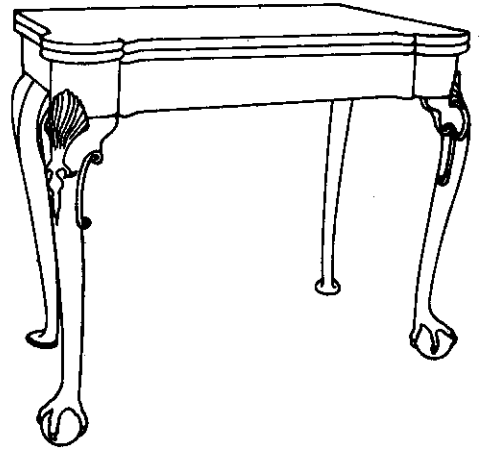
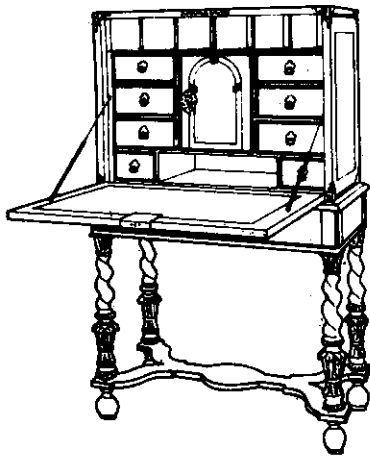


อังกฤษที่เดียว นับเป็นงานเด่นสมัยศตวรรษที่ 18 ตอนต้น งานชิ้นนี้ทำด้วยไม้ฮั้วอลนัททำสี่เหลี่ยม ซึ่งได้รับการออกแบบจัดวางให้ได้ส่วนสวยงาม โดยมียอดพนักโค้งแตกตัวออกจากกัน เป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วสองรูป ยอดโค้งมนมาบรรจบกับเครื่องประดับตกแต่งบริเวณส่วนกลาง ทำนองของที่ระลึกในชัยชนะ แต่งเดิมด้วยสัมผัสดของการทาทองเพื่อให้เกิดความสมดุลกับความเรียบง่ายเป็นหลักของส่วนที่เหลือ สำหรับบานกระจกประกอบด้วยขอบเซาะร่องทั้งสองข้าง ขาตั้งของฐานเป็นเหลี่ยมและมุมธรรมดา ๆ เป็นเรื่องแปลกที่ว่าคู่นี้มีการสลักชื่อเจ้าของงานไว้ด้วยว่า SAMUEL BENNETT แห่งลอนดอน เพียงแต่แอบแฝงอยู่ด้านในเท่านั้น ซึ่งตรงกันข้ามกับฝรั่งเศส บรรดาช่างฝีมือผู้เป็นสมาชิกสมาคมผู้ประกอบการแห่งปารีสจะสำแดงเครื่องหมายที่ได้จดทะเบียนแล้วไว้บนงานของตนเสมอไป ส่วนช่างฝีมือของอังกฤษนั้นจัดอยู่ในประเภทค่อนข้างจะเฉยเฉยไม่ค่อยสนใจกับชื่อเสียงเรียงนามดังว่า กระทั่งศตวรรษที่ 19 ถึงได้ฮือฮากันขึ้นมาบ้าง

อาจกล่าวได้ว่ายุคทองของการผลิตนาฬิกาของอังกฤษเริ่มต้นเมื่อศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย เมื่อความเที่ยงตรงของเครื่องนาฬิกาได้รับการเข้มงวดกวดขัน (โดยการใช้ลูกตุ้มและเครื่องเกสร) สัมพันธ์กับการจัดวางให้ได้สัดส่วนตลอดจนการตกแต่งส่วนที่เป็นกลอง ซึ่งได้รับการออกแบบรูปทรงใหม่ให้ยาวรับกับลูกตุ้มขนาด 39.1 นิ้ว โดยทำหน้าที่เป็นตั้งเข็มวินาที และเป็นที่ยุติกันตั้งแต่สมัยวิกตอเรียนในนาม นาฬิกาคุณปู่ (GRANDFATHER CLOCK) สำหรับการตกแต่งส่วนที่เป็นกลองนั้นมีทั้งการประดับมุกหรือช่างบวนวิศุขขัดแย้งทั้งในแบบปกติและแบบที่ใช้รูปทรงกลมซึ่งเรียกว่า PARQUETRY ตลอดจนการลงรัก แม้ว่าส่วนใหญ่แล้วกลองสวย ๆ จะทำด้วยไม้ฮั้วอลนัท ตัวอย่างที่เห็นอยู่นี้เป็นผลงานของ GODFREY แห่งลอนดอนสมัยปี 1700 ประกอบด้วยการประดับมุกหรือช่างอย่างลวดลายแบบอาหรับ สำหรับลักษณะการออกแบบโดมในดวงใจตอนบนของตัวนาฬิกานั้น ก็เป็นไปเพื่อให้เป็นที่อยู่ของระฆังตีบอกเวลา และที่เห็นหน้าแหลม ๆ อยู่บนยอดโดมทำนองบัวเชิงนั้น เป็นลวดลายตกแต่งอย่างสถาปัตยกรรมตะวันออก ทำด้วยทองเหลือง ส่วนหน้าปัทมนาฬิกาที่ตกแต่งกันอลังการเช่นกัน แต่ไม่ถึงกับบดบังเข็มนาฬิกาซึ่งทำหน้าที่ชี้แนะเวลาให้ผู้คนสำนึกในอะไร ๆ หลาย ๆ อย่างรวมทั้งความแก่ของตนด้วย

อันว่ากีฬาบัตรหรือการดั่งวงไฟนั้นนอกจากจะเป็นที่นิยมของประชาผู้มีมีอะไรจะทำในเมืองไทยแล้วยังเป็นที่ชื่นชอบและยึดถือเป็นการฆ่าเวลาของชนชั้นสูงในอังกฤษตั้งแต่ปี 1660 เป็นต้นมา มิใช่ใครจะวิตกวิจารณ์ประการใด ท่านก็ทำของท่านได้เรื่อย ๆ กระนั้นก็ตามประดาโต๊ะเล่นไฟก็มีได้ปรากฏออกสู่สายตาประชาชน คงเกรงจะเป็นการฟุ้งตัวเองหรืออย่างไรมิทราบได้ มิฉะนั้นท่านก็คงจะสำเร็จสำราญกันตามใจชอบไปนานแล้ว จนล่วงมาถึงสมัยวิลเลียมและแมรี โต๊ะเล่นไฟจึงได้มีโอกาสดอกมา "สังคม" กับเขาบ้าง ตัวอย่างในภาพเป็นงานของปี 1700 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรกเริ่มเดิมทีนั้นโต๊ะประเภทนี้มี 6 ขาด้วยกัน โดยกำหนดให้ 2 ขาเป็นตัวยึดพื้นโต๊ะซึ่งออกแบบให้เป็นครึ่งวงรีพับได้ และมีลิ้นชัก 3 ลิ้นชักที่กะบังหน้า โต๊ะตัวนี้ทำด้วยไม้ฮั้วอลนัทจากอิตาลีเห็นว่าหน้าตาดี แต่ที่จริงแล้วไม้ฮั้วอลนัทที่หน้าตาสะกดใจที่สุดได้แก่ไม้ที่มาจาก GRENOBLE ประเทศฝรั่งเศส แม้ว่าสนนราคาจะจัดอยู่ในขั้นสูง แต่ก็เป็นที่นิยมนำมาทำไม้ฮั้วที่เรียกว่าวีเนียร์กัน มิใช่จะประสบความสำเร็จยากในขบวนการผลิตค่อนข้างมากนับตั้งแต่การเลื่อยไม้ทีเดียวเสีย เนื่องจากทำให้เนื้อไม้สวย ๆ กลายเป็นขี้เลื่อยไปเสียมาก

การที่ประชาชนได้รับการแนะนำให้รู้จักกับเครื่องเรือนที่มีขาเป็นอู้งันสี่ขาในท่าหกคะเมนตีลังกามาก่อนตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ตอนต้น จึงเป็นดังเครื่องสนับสนุนให้โต๊ะเล่นไฟดังกล่าวแล้วได้รับการออกแบบให้ดูสง่างามและสะดวกสบายยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในภาพเป็นงานของปี 1720 เนื่อง



จากขาโต๊ะแบบใหม่ไม่ต้องการรถขา ฉะนั้น โต๊ะตัวนี้ จึงมีที่ว่างเสมอสำหรับขาผู้เล่นไฟ จะเห็นได้ว่าขาโต๊ะตัวนี้ดูอรชร บริเวณข้อต่อโค้งต่อกับพื้นโต๊ะมองดูคล้ายเข้านั้นประดับด้วยเปลือกหอยแกะสลัก ขาโต๊ะส่วนที่ติดพื้น ออกแบบให้เป็นอุ้งตีนสัตว์จับอยู่บนรูปทรงกลม เหมือนดังจะเป็นการตอกย้ำความสง่างามบนลายเส้นกระนั้นแหละ ขาข้างหนึ่งใส่บานพับติดกับกรอบโครงโดยกำหนดให้เป็นดั่งตัวรองรับปีกโต๊ะ เมื่อเปิดออกเพื่อการเล่น เมื่อปิดกลับเข้ามาโต๊ะดังกล่าวจะกลายเป็นโต๊ะข้างไป ด้วยความรู้สึกที่ว่าโต๊ะชนิดที่เปิดออกโดยมีขาข้างหนึ่งยื่นออกมารองรับทำให้ดูเทอะทะเกะกะ ดังนั้นการใช้บานพับปิดเปิดยึดหดได้ในการออกแบบจึงกลายเป็นเรื่องของสมัยนิยมไปโดยปริยาย เรียกว่าได้ทั้งประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามทีเดียว เมื่อประกอบเข้ากับขาที่ยึดติดแน่นนอนในแต่ละมุมโต๊ะ เล่นเอาฮือฮากันตามสมควรเมื่อปี 1715 แม้ว่าจะมีอาจแทนที่โต๊ะหลายขาได้

หากจะตั้งข้อสังเกตให้กับอัตราการขยายตัวและแบบอย่างเครื่องเรือนเพื่อการขีดเขียนของอังกฤษใน 3 ช่วงสุดท้ายของศตวรรษที่ 17 เราจะพบว่า การบริการทางด้านการไปรษณีย์ในลอนดอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากเกิดอัคคีภัยเมื่อปี 1666 บรรดาพ่อค้าวาณิชประสงค์ที่จะโยกย้ายนิเวศสถานของตนไปอยู่แถบชานเมืองมากกว่ากลับไปอยู่ในเมืองลอนดอนดังที่เคยอยู่มา ซึ่งปกติเขาเหล่านั้นมักจะอาศัยโรงพัสดุเป็นที่อยู่และสำนักงานไปในตัว ด้วยเหตุนี้เขาจึงต้องการเครื่องเรือนเพื่อการขีดเขียนสำหรับบ้านใหม่ เพื่อบรรลุถึงจุดประสงค์ทางด้านธุรกิจเช่นเดียวกับเรื่องส่วนตัว ตัวอย่างที่เห็นในภาพเป็นดั่งตู้เก็บเอกสารที่เรียกกันว่าSCRIPTOR มีขาตั้ง ประกอบขึ้นด้วยไม้ฉลุลอนห์ประดับประดาด้วยลวดลายแกะสลักเงิน อันเป็นการนำกลับมาซึ่งรูปแบบดั้งเดิมของฝรั่งเศส ด้วยขนาดที่ดูยิ่งใหญ่กว่าทั้งในด้านความกะทัดรัดและสง่างาม นับเป็นผลงานของแท้ที่เชื่อถือได้จาก HAM HOUSE ซึ่งนำออกแสดงเมื่อปี 1679 แต่เป็นงานที่ทำขึ้นเมื่อปี 1675 และจัดเป็นของที่ทำให้ดูเป็นอังกฤษจากรากฐานอย่างฝรั่งเศส

ที่เห็นเปิดผลัะออกมาข้างหน้าตู้เอกสารที่เรียกว่าSCRIPTOR จากHAM HOUSE ยึดด้วยราวทองเหลืองนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งการจัดวางที่เหมาะสมแก่กับหลักการของการตกแต่งภายในทีเดียว โดยการกำหนดให้มีตู้กลางขนาดข้างด้วยลิ้นชักเล็ก 3 ชั้น มีช่องสำหรับใส่กระดาษเข้าแถวกันอยู่ข้างบนทั้งหมด 6 ช่อง ส่วนข้างล่างจะเป็นพื้นที่เปิดว่างขนาดข้างด้วยลิ้นชักเล็ก ๆ ข้างละ 1 ที่ตั้งก็มีลิ้นชักกับเขาด้วยแถมมีปากสิ่งฉวีวรรณเชื่อมโยงด้วยรถขาแบนราบ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของยุคสมัย อย่างไรก็ตาม แม้เขาจะว่ากันว่าตู้ใบนี้ดูสง่างามคืออยู่ กระนั้นยังมีข้อเสียในด้านเนื้อที่ใช้สอย ยามต้องการปิดหน้าถึงและเก็บกระดาษเอกสารรู้สึกต้องมีการ

หลักคั่นกันเล็กน้อย ข้อเสียดังกล่าวเป็นเหตุให้ตู้ในลักษณะนี้เสื่อมความนิยมไปในที่สุด และนำมาซึ่งวิวัฒนาการของโต๊ะเขียนหนังสือ ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้มากขึ้นโดยมีเนื้อที่พอเพียงในการเก็บรักษาบรรดาเอกสารต่าง ๆ เมื่อปิดแล้ว นอกจากนี้ยังมีน้ำหนักเบากว่าด้วย

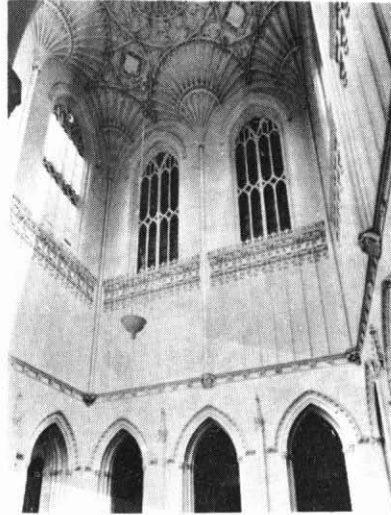
ตู้มีขาตั้งยังคงอยู่ในสมัยนิยมกระทั่งศตวรรษที่ 18 ตอนต้น แม้ว่าประมาณปี 1700 ผู้คนซึ่กจะรู้สึกว่าการขาตั้งมีขาเป็นฐานรองรับที่เชื่อถือได้เสมอไป อาจจะโคจรลงมาให้ได้อายุ จึงหันมานิยมตู้ที่มีลิ้นชักแทนสำหรับการตกแต่งประดับประดาอย่างคงลักษณะสวยหรือลึกลับ การเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดเห็นจะได้แก่การประดับมุกหรือช่างหรือในระหว่างสมัยวิลเลียมและแมรี โทนสีร้อนและเด่นสะดุคตาอย่างสมัย CAROLEAN จะเริ่มเย็นลง สีที่เป็นที่ชื่นชอบมากกว่าได้แก่ สีน้ำตาล สีเนื้อ และสีทอง การประดับมุกหรือช่างด้วยลวดลายดอกไม้ยังคงมีอยู่อย่างเก่าก่อน เพียงแต่ใช้ในขนาดและเนื้อที่เล็กลง ดังตัวอย่างในภาพเป็นงานสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย ใช้ไม้ฮั้วอลันท์ จะเห็นได้ว่าตู้ยุคนี้รูปลักษณะสูงกว่าเดิม ฐานที่ตั้งก็จะมีลิ้นชักลึกกว่าที่เคยมี ขา มักจะเป็นไม้กลึง สั้นและแกร่งกว่าเดิมอีกนั้นแหละ

ปี 1668 STALKER และ PARKER ได้ตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับการลงรักชักเงา ทาทอง และเขียนสีเพื่อความสวยงามและคงทนของเครื่องเรือน ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและเป็นเครื่องสนับสนุนอันสำคัญแก่ประดามีสมัครเล่นทั้งหลาย ให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทดลองทำงานด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเตือนให้มีอาชีพทบทวนผลงานและศึกษาวิธีการจากต่างประเทศ เพื่อเปิดตัวเองออกสู่การแข่งขันกับสินค้ารักที่สั่งซื้อจากแหล่งงานดังกล่าว ตู้ที่เห็นในภาพเป็นผลงานสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย ตกแต่งด้วยการลงรักบนบานตู้และลิ้นชักในด้านหน้าซึ่งการออกแบบดูคล้ายคลึงกับหนังสือคู่มือของ STALKER และ PARKER จะเห็นได้ว่า บานพับทองเหลืองและแผงกุญแจขนาดใหญ่ เป็นการเลียนแบบเครื่องประกอบแบบตะวันออก ขาหรือฐานที่ตั้งเป็นแบบอังกฤษแกะสลักหุ้มเงินอย่างบาร็อกเต็มหัวใจ บางทีอาจจะเป็นการเข้าถึงการตกแต่งประดับประดาของอังกฤษอย่างใกล้ชิดสนิทสนมกับของภาคพื้นยุโรปทีเดียว ในแบบดังกล่าว เครื่องเรือนลงรักของสมัยนี้สูญหายไปเสียส่วนมาก ที่ยังเหลืออยู่ก็เป็นตัวอย่างพิเศษทั้งนั้น



แกะที่ละคำ

# ARCADE



คุณผู้หญิงส่วนมากหรือคุณผู้ชายที่มักจะติดตามคุณผู้หญิงไปช้อปปิ้ง (ซื้อของ) ไม่ว่าจะซื้อจริง ๆ ยามกำลังทรัพย์อำนวย หรือไปเดินดูแก้เซ็ง ยามสถานการณ์ภายในกระเป๋ายูอยู่ในสภาพไม่น่าไว้วางใจ เรา ก็ได้แต่ไปสบตาจ้องกันไว้ในใจก่อนอย่างที่เราเรียกว่า **Window Shopping** ท่านคงรู้สึกคุ้นเคยกับคำว่า อาเขต เช่น ราชดำริอาเขต เพลินจิตอาเขต แม้กระทั่งตามโรงแรมชั้นหนึ่งทั่ว ๆ ไปก็ใช้คำนี้เช่นกัน

คุณผู้หญิงทั้งหลายที่กำลังก้มหน้าก้มตาซื้อของอยู่ เคยฉุกคิดบ้างไหมว่าที่ที่เรากำลังทำอาการตั้งว่า อยู่ที่นี่ ซึ่งบางครั้งก็เป็นที่ขบขันของคุณผู้ชาย และบางครั้งก็เป็นเรื่องเศร้าในกรณีที่ต้องทำหน้าที่ทั้งหอบ ทั้งหิวทั้งจ่ายเงินด้วย คำว่าอาเขตนี้ เป็นคำไทยแท้ หรือเรานำคำภาษาอื่นมาใช้ทับศัพท์แต่ออกเสียงให้ฟัง ดูเป็นคำไทย จนอาจจะทำให้บางคนคิดไปว่าสงสัยจะเป็นคำไทยย่อ ๆ เช่นอาเขต อาจจะมาจากคำว่าอาณาเขต ซึ่งฟังดูก็เข้าเค้าอยู่เหมือนกัน เราอาจจะทำเป็นไม่รู้ไม่ซีคิดเอาอย่างนั้นก็ย่อมได้ หากจะไม่มีคำว่า **Arcade** ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหากจะแกะกันทีละคำแล้วหมายถึง

ชุ่มประดูเป็นรูปโค้งโดยมีเสาเป็นฐานรองรับเป็นแนวติดต่อกันไป และยังกินความไปถึงที่มีหลังคา ให้เราไปเดินทอดน่องเล่นได้สบาย ๆ มิต้องนอนอาบกับสายลมแสงแดดและฝนฟ้าที่ตกไม่ต้องตามฤดูกาล โดยส่วนหนึ่งเปิดโล่งไว้ อีกส่วนหนึ่งทำเป็นฝาผนังทึบหรือเป็นห้องใช้ประโยชน์ด้านอื่น ด้านที่เปิดโล่งไว้ก็จะ เป็นชุ่มประดูโค้งติดต่อกันดังอธิบายไว้ข้างต้นเหล่านี้เป็น **Arcade** ตามความหมายที่เกือบจะโบราณเกินไป สำหรับคนสมัยนี้

**Arcade** อีกความหมายหนึ่งซึ่งก็อิงความหมายเดิม กล่าวคือหมายถึงทางเดินที่มีหลังคา โดยปกติ เป็นหลังคารูปโค้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักจะประกอบด้วยร้านค้าข้างหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้าง

จะเห็นได้ว่าอาเขตในปัจจุบันแม้จะไม่มีหลังคารูปโค้ง เนื่องจากยุ่งยากและเปลืองงบประมาณ แต่ก็เข้าลักษณะศูนย์การค้าที่มีหลังคาคลุมตลอด สมัยนี้ก็ติดเครื่องปรับอากาศกันสบายใจเฉิบ

ส่วนอาเขตตามโรงแรมชั้นหนึ่งนั้น ก็เข้าลักษณะที่ว่ามีร้านค้า 2 ข้างทางเดิน ซึ่งมักจะขายของที่ระลึกแบบไทย ผ้าไหมไทย หรือเครื่องเพชรพลอยไว้ต้อนรับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ เพราะเมื่อเทียบ สนนราคาแล้วคนไทยคงดูแล้วขอผ่าน

# ARCH

หากมองไปรอบ ๆ ตัวเราท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษในขณะนี้ ก็จะเห็นตึกรามบ้านช่องเกาะเกาะ คายู่ทั่วไป และในท่ามกลางป่าคอนกรีตเหล่านั้น เราจะพบเห็นอาคารที่มีรูปแบบ—หน้าต่างโค้ง หรือเปิด ช่องตรงส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นรูปโค้งสอดแทรกอยู่ทั่วไป รูปโค้งคังนั้น เรียกขานกันเป็นภาษาอังกฤษว่า “Arch”

“อาช” ไรจะ ที่คนบางกลุ่มออกเสียงเป็น “อาร์ค” ตามลันอิตาเลียนหรือเปล่านั้นไม่รู้

Arch หมายถึง โครงสร้างเป็นรูปโค้งที่ใช้รับน้ำหนักของสิ่งก่อสร้างนั้นแหละ โดยอาศัยหลักการ ใช้ความเค้น (Stress) และกำลังดึง (Strain) สถาปนิกนำรูปโครงสร้างโค้งนี้มาใช้กับประตูหน้าต่างแทนการ เปิดช่องสี่เหลี่ยม ชาวอียิปต์และชาวกรีกโบราณรู้เรื่องพวกนี้มาก่อน แต่ปรากฏว่าชาวโรมันกลับเป็นผู้นำมา ใช้ได้อย่างบังเกิดผลจริงจัง คนไทยเราก้ใช้มาตั้งแต่บุร่าโบราณแล้ว ลองดูภาพวิหารสมัยสุโขทัยที่นำมาให้ดูซิคะ จะเห็นว่า เป็นแบบโค้งยอดแหลม ส่วนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์นั้น มีใช้กันแพร่หลายทีเดียว

โค้งที่ว่านี้ ไซจะมีความสำคัญเฉพาะทางโครงสร้างเท่านั้น ในด้านการตกแต่งก็ มีบทบาทอยู่มาก ที่เดียว โดยเฉพาะในปัจจุบัน คุณคงเห็นบ้านรุ่นนี้เปิดช่องโค้งกันวุ่นวายไปหมด หลายกรณีไม่เกี่ยวกับเหตุ ผลทาง โครงสร้างแต่ประการใดเลย หากแต่ทำให้มันดูสวย ๆ เท่านั้นเอง

รูปโครงสร้างที่เรียกว่า Arch นี้มีหลายแบบ ได้แก่รูป โค้งครึ่งวงกลม โค้งรูปเกือกม้า โค้งบ้านเตี้ย โค้งยอดแหลม (Pointed arch) ดังรูปที่นำมาให้ดูนั้นแหละคะ

โค้งครึ่งวงกลมนั้นเฟื่องมากสมัยโรมัน และกลายเป็นที่มาของสถาปัตยกรรม โรมานเนสค์ (Romanesque) แห่งยุโรปตะวันตก และสถาปัตยกรรมไบแซนไทน์ (Byzantine) ของยุโรปตะวันออก

แต่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับศิลปะแบบกรีก ที่มีรูปแบบหน้าต่างโค้งยอดแหลมเป็นสัญลักษณ์ ซึ่ง พบได้ที่วิหารซันทิซอสมุคแห่งซาคีเก่า (หอจดหมายเหตุ) พระอุโบสถวัดนิเวศธรรมประวัติ และอีกหลายแห่ง โดยเฉพาะโบสถ์คริสต์ เป็นต้น

โค้งครึ่งวงกลมกลับมาสู่ความนิยมอีกครั้ง ในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา โดยเฉพาะมักใช้กับเครื่องเรือน และอาคารแนวฤดู

ส่วนโค้งรูปเกือกม้าเป็นแบบฉบับของมุสลิม

โค้งที่มีเส้นรูปนอกเป็นรูปคล้ายตัวเอส.อีด ๆ นั้น มีบทบาทในศิลปะตกแต่งมาก และเป็นเหมือน ประตูที่จะนำนักท่องเที่ยวทั้งหลายเข้าสู่เมืองเวนิส นอกนั้นโค้งอื่น ๆ ก็มีบทบาทต่อศิลปะตกแต่งอยู่ไม่น้อย เช่นโค้งบ้านเตี้ย ใช้กันมากกับโรงพัสดุสมัยวิกตอเรียนโค้งแหลมแบบอีควิลเลเทอรัล (equilateral) และแลน เซ็ท (Lancet) ก็ใช้กันมาก กลับคล้ายคลึงคลว่าารนาอาคารบางแห่งในบ้านเราสนุกกับโค้งแบบนี้ มากพอควร

# ART DECO



สิ่งที่ควรที่จะกล่าวถึงในด้านศิลปะตกแต่งแบบ Art Deco ทั้งภายนอกและภายในก็คือ ลักษณะคล้ายถูกห่อหุ้ม เช่น พระราชวังสตอคเลทท์ (Palais Stoclet) ห่อหุ้มด้วยหินอ่อน หรือตึกเอลลิส แอนด์ คลาคส์ เดลี เอ็กซเพรส (Ellis and Clarke's Daily Express) ที่ถนนฟลีท (Fleet) ในกรุงลอนดอน (London) ซึ่งตกแต่งด้วยกระจกดำและอื่น ๆ

เฟอร์นิเจอร์แบบ Art Deco มักจะมีลักษณะรูปทรงเรียบง่าย ตรงไปตรงมา

**รสนิยม** นักออกแบบงาน Art Deco มักจะขาดความกระตือรือร้นในเรื่อง “ความทันสมัย” และมองผ่านพื้นฐานอันมีเหตุผลของการออกแบบสมัยใหม่ มักจะยึดถือสีและรูปแบบของสมัยแรกเริ่ม อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้อาจจะมีส่วนที่ทำให้ความพอใจให้กับบุคคลบางกลุ่ม เป็นต้นว่า กลุ่มอนุรักษนิยม การใช้แม่ลายแบบวัฒนธรรมสมัยโบราณ เช่น แม่ลายแบบอียิปต์ในงาน Art Deco ย่อมเป็นการช่วยความรู้สึก “อนุรักษนิยม” ให้มีฐานที่มั่นคงยิ่งขึ้น แม้ว่างาน Art Deco จะเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยปี ค.ศ. 1900 อันพื้นสมัยโบราณมานานโขอยู่

**ความหยاب** ที่อาจจะสัมผัสได้ในงาน Art Deco นั้น เนื่องมาจากอิทธิพลของงานสมัยวิคตอเรียนยุคกลาง (Mid-Victorian)

**ความประหลาด** ได้รับอิทธิพลมาจาก Art Nouveau ซึ่งจะกล่าวถึงในฉบับต่อไป

**Art Deco กับอารยธรรมอื่น** งาน Art Deco ของแฟรงก์ ลอยด์ ไรท์ (Frank Lloyd Wright) อันเป็นผลจากการรวมอารยธรรมมายัน (Mayan) แอสเต็ค (Aztec) และซาโปเต็ค (Zapotec) เข้าด้วยกัน จะเห็นได้จากงานออกแบบโรงแรมอิมพีเรียลในกรุงโตเกียว

**แนวโน้มในการขยายตัว** แพร่หลายได้รวดเร็วจากยุโรปไปสู่อเมริกา จะเห็นได้จากนิทรรศการนานาชาติที่กรุงปารีส เมื่อปี ค.ศ. 1925 อันแสดงให้เห็นถึงลักษณะตกแต่งที่อลังการของ Art Deco แบบฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าเป็นจุดที่นำทางที่สุดของแบบอย่างของสถาปัตยกรรมและมัณฑนศิลป์แบบนี้ซึ่งชาวอเมริกันได้รับอิทธิพลมาดัดแปลงปรับปรุง จนกลายเป็น Art Deco ของตัวเองไปในที่สุด

ปรากฏว่าชาวอังกฤษกลับไม่มีความกระตือรือร้นในศิลปะแบบนี้ดังจะเห็นได้ว่า Art Deco เพิ่งจะปรากฏในอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1928 ในขณะที่ประเทศอื่นเริ่มเสื่อมความนิยมในศิลปะแบบนี้กันแล้ว

## Art Deco หมายถึง ศิลปะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า บาง และใช้วัสดุขัดเงา หรือที่มีลักษณะเป็นมันอันเป็นแบบอย่างสถาปัตยกรรม และมัณฑนศิลป์ ที่เฟื่องฟูในยุโรป และอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ. 1905—1930

คำว่า Art Deco นี้ ใช้กันแพร่หลายมากในปลายปี ค.ศ. 1960 และมักจะหมายถึงศิลปะตกแต่งทุกชนิด กับส่วนใหญ่ของสถาปัตยกรรม ที่ยังไม่เฟื่องนัก เนื่องจากมวลชนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจศิลปะและวิชาการในช่วงปี ค.ศ. 1913—1939

ต้นกำเนิดของศิลปะตกแต่งและสถาปัตยกรรมแบบ Art Deco นี้ เริ่มมาตั้งแต่ ค.ศ. 1900 เมื่อสถาปนิกชาวสก็อตชื่อ ชาร์ลส์ เรนนี่ แม็คคินโทช (Charles Rennie Mackintosh) ได้รับเชิญให้ไปออกแบบห้องสำหรับงานนิทรรศการซีเซสชัน (Secession) ที่กรุงเวียนนา ต่อมารูปสี่เหลี่ยมบางของแม็คคินโทช ได้ส่งอิทธิพลไปถึงนักออกแบบชาวออสเตรีย 2 คน อันมีโจเซฟ ฮอฟมาน (Josef Hoffman) และอดอล์ฟ ลูส์ (Adolf Loos) ตามลำดับ และผลงานของทั้ง 3 คนนี้ ในระหว่างปี ค.ศ. 1905-7 ได้แสดงลักษณะเฉพาะของศิลปะแบบนี้

งาน Art Deco ที่แท้จริงได้แก่ พระราชวังสโตเคลท์ (Palais Stoclet) ที่กรุงบรัสเซลอันเป็นผลงานของฮอฟมานเมื่อปี ค.ศ. 1905 ตามติด เป็นงานออกแบบภายในบาร์ชื่อการ์ตเนอร์ (Kartner) ในกรุงเวียนนา และงานของแม็คคินโทชที่บาสเสท โลวเค เฮาส์ (Basset-Lowke House) ในนอร์ธแธมตัน (Northampton) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นงานออกแบบ Art Deco ได้เต็มปาก และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวไปได้รวดเร็วยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากกรรที่สถาปนิกชาวอเมริกัน แฟรงค์ ลอยด์ ไรต์ (Frank Lloyd Wright) ได้ยึดถือลักษณะเฉพาะของ Art Deco คือลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นลักษณะเฉพาะของงานของตนต่อมา

**วัสดุที่ใช้** ประเภทขัดเงาหรือที่มีลักษณะเป็นมัน ประกอบด้วยไม้ขัดเงา หรือลงน้ำมันขัดเงา หินอ่อน กระเบื้อง อลูมิเนียม เหล็กกล้า กระจก ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็น หยก หินจำพวกโมรา ทอง เหลือง โลหะชุบโครเมียม และพลาสติก

**ข้อควรสังเกต** วัสดุที่ใช้ในงาน Art Deco นี้ นอกจากจะมีลักษณะเป็นมันแล้วบางครั้งจะแฝงความขึงขังไว้ด้วย นั่นคือสื่อความหมายของยุคเครื่องจักร (Machine Age) ดังนั้น แม้จะมีความขัดแย้งอยู่บ้างในการผสมผสานศิลปะเข้ากับอุตสาหกรรม แต่ศิลปะก็ยังคงความเป็นศิลปะ คือสามารถสื่อความหมายได้ เป็นผลงานความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยพลังความคิด—คิด สิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์ต่อสังคมและมวลชน หากว่าความคิดนั้นอาจจะงามบาดตาบาดใจใครไปบ้าง ก็ควรจะถือเสียว่า ผลงานนั้นใช้ได้ในแง่ที่คนเขาารู้เรื่อง ถึงได้มีผลสะท้อนออกมาดังเช่นงาน Art Deco นี้ มีผู้สันหัดกรณีกล่าวไว้ว่า เป็นผลงานที่ดูบาดตาและราคาแพงบาดใจ

ระหว่างปี ค.ศ. 1875 ถึง 1889 ของสถาปนิกชาวสเปน ชื่อ ANTONI GAUDI และจากการตกแต่งตึก AUDITORIUM ที่ซิดคาโก ระหว่างปี ค.ศ. 1887 ถึง 1888 ของ LOUIS SULLIVAN ปรากฏว่าในอังกฤษซึ่งมักจะล่าหลังเสมอทางด้านนี้ กลับมีการทำงานจิตรกรรมของกลุ่มหัวก้าวหน้า (ความหมายคนละอย่างกับที่ใช้ในยุคนี้) มาก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามแม้ลายจากธรรมชาติดังกล่าวก็ให้ประโยชน์การใช้ที่กว้างขวางออกไปอีก ทำให้ศิลปินหรือนักออกแบบไม่ติดอยู่ในรูปแบบเก่า ๆ หรือซ้ำซาก อันจะก่อให้เกิดความเคยชินซึ่งบางครั้งจะกลายเป็นความเบื่อหน่ายและไม่กระตือรือร้นที่จะคิดค้นหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งความรู้สึที่จะยอมรับในสิ่งใหม่นั้นของศิลปินและนักออกแบบตลอดจนประชาชนที่สนใจโดยทั่วไป อันจะนำมาซึ่งศิลปะเพื่อประชาชน มิใช่ศิลปะเพื่อศิลปิน หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าจะดูยาก แต่ก็เป็นความยากที่น่าพยายามมิใช่หรือ

**แนวโน้มในการขยายตัวจากจุดเริ่ม** ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1880 วิลเลียม มอริส (WILLIAM MORRIS) และกลุ่มของเขาได้นำความคิดเห็นข้างต้นไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางศิลปะหัตถกรรม กระดาษปิดฝาผนังที่มีลวดลายสะกดตา การทอผ้า และอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของศิลปะด้านนี้ของอังกฤษ ยังไม่ได้เป็นที่รู้จักกันทั่วถึงตลอดทวีปยุโรป อาจจะเป็นเพราะความที่อังกฤษมักจะติดกลุ่มล่าหลังทางด้านศิลปะนั่นเอง

ส่วนในเบลเยียมนั้น วิวัฒนาการทางด้านศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ART NOUVEAU นั้น ถูกนำมาสู่เบลเยียมโดยศิลปินกลุ่ม 20 (LES VINGT) ซึ่งเป็นศิลปินที่มีความคิดก้าวหน้า โดยการใช้วัสดุต่าง ๆ กัน เช่น เสาและระเบียงใช้เหล็ก พื้นใช้โมเสก เป็นต้น ศิลปินที่มีชื่อเสียงของกลุ่มนี้คือ HENRI VAN DE VELDE สำหรับเขา ศิลปะใหม่ หรือ ART NOUVEAU “เปรียบได้ดังว่าฤดูใบไม้ผลิมาถึงในบัดดล ยามได้สัมผัสด้วยสายตา”

ต่อมายังได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีการใช้วัสดุใหม่ ๆ ขึ้นอีก เช่นคอนกรีต ในสมัยของ GAUDI สถาปนิกชาวสเปน

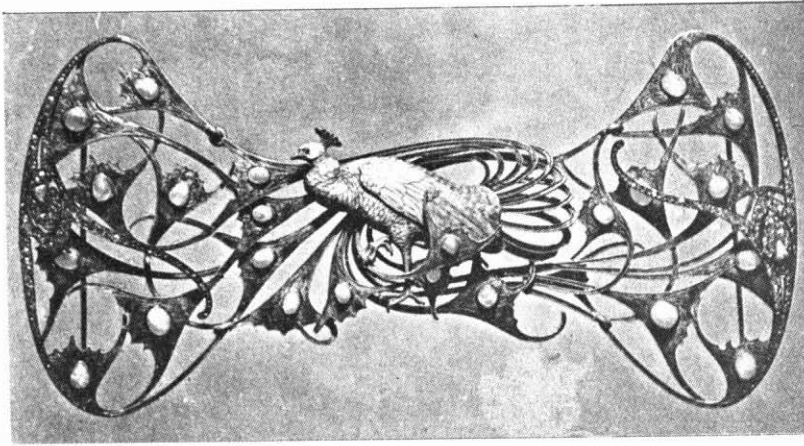
HORTA—สถาปนิกชาวเบลเยียม เป็นผู้นำ ART NOUVEAU จากงาน 2 มิติในสถาปัตยกรรมไปสู่ 3 มิติ โดยการใช้วัสดุที่ต่างออกไปจากแนวเดิม เช่น โลหะที่ตัดได้ง่าย และเหล็กในงาน ART NOUVEAU ชิ้นแรกของเขา ซึ่งต่อมาได้มีการใช้เหล็กสำหรับรูปสัญลักษณ์ใหม่ ๆ มากขึ้น

สำหรับในฝรั่งเศสเมื่อ ปี ค.ศ. 1880 บรรดาจิตรกรทั้งหลายเริ่มเปลี่ยนความคิดในการสร้างงานจากแนวความคิดเหมือนของจริง (REALISM) อันเป็นคติที่ถือและถือเอาสิ่งใดออกมาตามสภาพความเป็นจริงของสิ่งนั้น โดยมีโกแก็ง (GAUGUIN) เป็นผู้นำ ด้วยต้องการจะแสวงหาวิธีการที่จะสร้างสรรค์ศิลปะตกแต่งขึ้นมา และ ณ ที่นี้ลายเส้นไขว้กันได้ปรากฏขึ้น

ส่วนสถาปนิกขึ้นแนวหน้าอื่น ๆ ในปี ค.ศ. 1890 แม้ว่าจะไม่มียานที่แสดงออกถึง ART NOUVEAU อย่างเด่นชัดและเข้มข้น แต่ได้ใช้ ART NOUVEAU เป็นแม่ลายในการตกแต่งงานกราฟฟิคส์ และงานประติมากรรมรูปนูนต่ำ (LOW-RELIEF)

**ข้อควรสังเกต** หากจะว่ากันตามความเป็นจริงแล้ว ART NOUVEAU นี้ หากตัดรูปลักษณะของพืชผักออกไป ก็คือเหล็กตัดธรรมดา ๆ นี้เอง ก็ว่าได้อีกนั่นแหละ ผู้เขียนจัดอยู่ในประเภทชอบคิดอะไรแปลก ๆ อยู่เสมอ ผู้อ่านมีสิทธิจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ คนเราไม่จำเป็นต้องว่าอะไรว่าตามกันเสมอไป ด้วยว่าทุกคนย่อมมีความเป็นตัวของตัวเองด้วยกันทั้งนั้น การที่ใครมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากเราจึงมิได้หมายความว่าเขาเป็นผู้ไม่ประสงค์ดีต่อเรา ทุกคนมีสิทธิจะคิดเองได้ ว่ากันเถอะ

# ART NOUVEAU



**ART NOUVEAU** เป็นคำภาษาฝรั่งเศส อาจแยกแปลความหมายได้ดังนี้  
**ART** อ่านว่า อาร์ แปลว่า ศิลปะ  
**NOUVEAU** อ่านว่า นูโว แปลว่า ใหม่

สำหรับคำว่า NOUVEAU ยามอ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยนั้น ผู้เขียนรู้สึกอยากใช้ตัว ว ที่ออกเสียง v มากกว่า ไม่ทราบว่าจะผิดหลักนิรุกติศาสตร์ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยบ้างหรือไม่ เนื่องจากเห็นว่าในพจนานุกรมไทยนั้น อักษรตัว v ในภาษาอังกฤษหรือในที่นี้ภาษาฝรั่งเศส ท่านมักจะใช้ ฝ กัน แต่ผู้เขียนมีความรู้สึกคิดถึงฝเอาอย่างจริง ๆ จัง ๆ จึงเสี่ยงมาใช้ ว อ่านออกเสียงแบบตัว v กันเอาเอง...ได้ไมเคะ ?

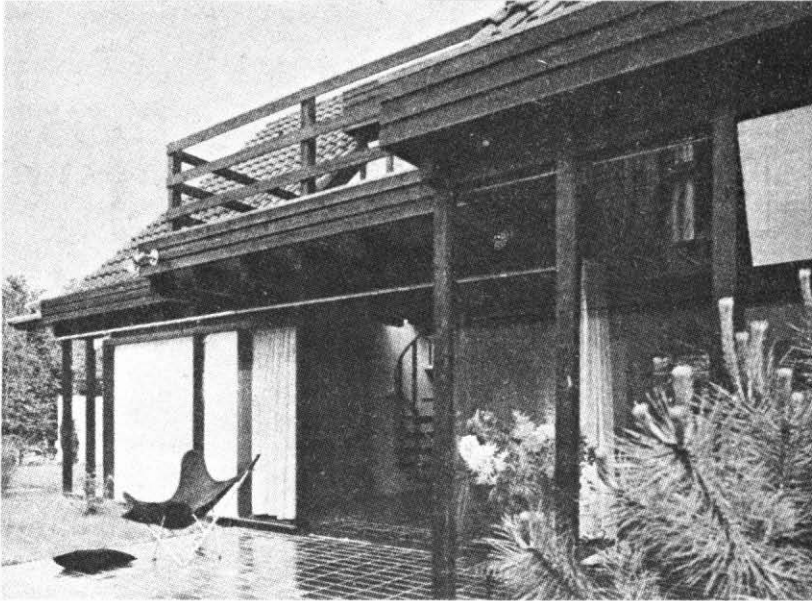
อนึ่ง นูโว นั้น ไม่จำเป็นต้องอ่านออกเสียงโดยเติมไม้เอกเข้าไปเล่น ๆ ที่ ว นะคะ เพราะชวนให้นึกถึงผงชักฟอกยี่ห้อ “เซมมือ” ซึ่งผู้เขียนเคยสตั๊ดรับฟังมาสมัยยังสาวรู้สึกเสียใจใส่เป็นกำลัง

มาคุยเรื่องศิลปะใหม่ของเราดีกว่า ขึ้นชื่อว่าศิลปะ ไม่ว่าจะใหม่หรือเก่า ย่อมเป็นที่สนใจของศิลปินและบรรดาผู้รักศิลปะทั้งหลาย เพราะการทำอะไรอย่างมีศิลปะนั้น ย่อมยังผลดีให้เกิดแก่นมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ดังนั้น หากว่าข้อเขียนนี้ เขียนขึ้นจากสิ่งที่คนบางคนบางเหล่าไม่เคยคิดจะสนใจก็อาจจะลองสนใจดูบ้าง ทั้งนี้เพราะศิลปะที่ใช้ได้ถูกทางไม่เคยทำร้ายใคร ฝึกฝนตนเองให้เป็นคนสุนทรีย์เสียบ้างก็จะดีไม่น้อย เพราะความรู้สึกทางสุนทรีย์ภาพ หรือความรู้สึกบันเทิงใจ นั้น ทุกคนมีอยู่แล้วทั้งนั้น ประณีตบ้างหยาบบ้างไม่มากก็น้อย ขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมและความเป็นบัณฑิตที่มีเป็นธรรมชาติอยู่ในตัว ด้วยมนุษย์ก็ดีสัตว์ก็ดี ย่อมมีสัญชาตญาณรู้จักนิยมยินดีต่อความงามกันทั้งนั้น

ART NOUVEAU เป็นแบบอย่างทางสถาปัตยกรรมและทัศนศิลป์ ซึ่งเฟื่องฟูในยุโรปและอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1890 จนกระทั่งถึงปีต้น ๆ ของศตวรรษที่ 20 โดยมีรากฐานทางความคิดในการตกแต่งประดับประดามาจากแม่ลายสมัยวิคตอเรียน (VICTORIAN)

**ลักษณะเด่น** ลักษณะที่แสดงออกถึงศิลปะแบบนี้ อย่างเต็มภาคภูมิก็คือ ลักษณะเส้นคาดเดี่ยวหรือไขว้กันไปมา โดยนำมาจากรูปลักษณะตามธรรมชาติของพืชผัก ดังจะเห็นได้ในงาน PALACIO GUELL

# BALCONY



**Balcony.....**รู้สึก “หวานๆ” กับคำนี้บ้างไม๊คะ หากรู้สึกเช่นนั้นเพราะคิดถึง โรมีโอ—จูเลียต ก็จงคิดเถิดอยากรู้ต่อไปไม๊คะว่า **Balcony** คืออะไร นอกเหนือจาก ความเพ้อฝันเหล่านั้น

อันคำว่า **Balcony** นี้ ยามเปิดดึกซันนารี จะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับ “บ้าน” และความรื่นรมย์ อย่างแนบแน่น เนื่องจากท่านแปลไว้ว่า ระเบียงหรือมุข หรือให้ความหมายไว้เป็นรูปเป็นร่างว่าส่วนที่ยื่นออกมาจากห้องชั้นบน มีราวหรือรั้วกันรอบ (กันตก) ทั้งยังรวมเอาที่นั่งในโรงละครที่สร้างเป็นวงเหนือจากพื้นขึ้นไป และน่าจะรวมเอาที่นั่งในโรงภาพยนตร์ในต่างประเทศไว้ด้วย เพราะจะมีที่นั่งสนนราคาพอเหมาะกับกระเป๋าของคนเบี่ยน้อย แต่สบายตาพอสมควรไว้ให้เรานั่งดู และเขาก็เรียกว่าชั้น **Balcony** ซึ่งบางครั้งระบบการฉายภาพยนตร์ในต่างประเทศซึ่งทำแบบโรงภาพยนตร์ชั้นสองหรือหนึ่งครึ่งของไทยเรา คือฉายกันไปเรื่อย ไม่มีรอบให้มายืนคอยกันขาแข้งบวกรักษาความปลอดภัย ผลุบผลับช้อบัตร์แล้วก็เข้าไปดูกันเลย ก็อย่างว่าแหละค่ะ การที่ไม่ต้องไปยืนคอยขาแข้งข้างนอก หากหนังดีเราก็เข้าไปนั่งตามชั้นบนไปดูไปพลาง ๆ ก่อนแล้วค่อยเล่นเก้าอี้ดนตรีหาที่นั่งเอาทีหลัง โดยเฉพาะชั้น **Balcony** นี้แหละค่ะ

หากจะตัดความเกี่ยวข้องกับ “บ้าน” และความรื่นรมย์ดังกล่าวออกไป แรกเริ่มเดิมที **Balcony** นั้น สร้างขึ้นมาเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อะไรทำนองนั้นแหละค่ะ ซึ่งแตกต่างจากความหมายในปัจจุบัน เพราะสมัยนั้น ท่านสร้างกันไว้ป้องกันข้าศึกเข้ารุกราน จะเห็นได้จากรูปแบบการก่อสร้างที่ออกแบบให้ยื่นออกมาจากกำแพงของป้อมปราการ และจาก **Balcony** เหล่านี้ ผู้ทำการป้องกันรักษาเมืองในสมัยโบราณและโบราณ (คือโบราณมาก ๆ ไร้คะ ก็ดูจากอาวุธที่ใช้สิคะ) ทหารผู้ผูกขาดการป้องกันประเทศในสมัยนั้นจะใช้ก้อนหิน ขว้างปาข้าศึก เทของเหลวเดือด ๆ เข้าใส่ นอกจากนั้นก็ใช้บรรดาศาสตราวุธที่ใช้ขว้างปาหรือยิงเช่น หอก หลาว ลูกศร และปืน (หากมี) เข้าใส่ข้าศึกผู้โจมตี

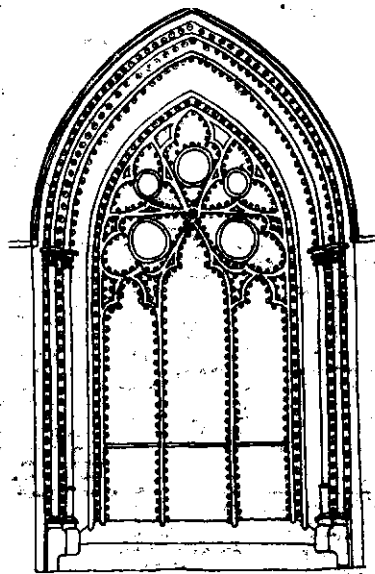


แต่ **Balcony** ที่เรารู้จักกันเป็นธรรมดา คือระเบียงหรือมุขที่ยื่นออกมาจากตัวบ้านและมีราวลูกกรง เขยบ่างสวยบ้างตามรสนิยม ของเจ้าของบ้านซึ่งบางครั้งนักออกแบบจำใจต้องตามใจท่านทั้ง ๆ ที่รู้สึกว่ “เซยไม่เอาไหน” ซึ่งในกรณีเช่นนี้ อุดมคติกับรสนิยมจะไปกันไม่ได้เลยกับ “เงิน” หรือจะพูดให้สุภาพก็ต้องว่า “ค่าตอบแทน” ท่านคิดว่าท่านจะเลือกสิ่งใดดีหนอ ในขณะที่ท้องกำลังหิว และมีภาระหลาย ๆ อย่างที่จะต้องรับผิดชอบ

**Balcony** เริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมบ้านเรือน เมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ 15 แล้ว จึงได้ขยายตัวแพร่หลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมของอิตาลี สเปน และประเทศอื่น ๆ แถบเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนในอังกฤษและอเมริกาหนั้นมีให้เห็นกันมากมายในสมัยศตวรรษที่ 19

ต่อมาได้มีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงวิธีการออกแบบและก่อสร้าง **Balcony** โดยให้ประสานกับการใช้วัสดุใหม่ เช่น เหล็กหล่อ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นเครื่องช่วยในการตกแต่งบ้าน จนกระทั่งสถาปนิกในยุคใหม่ยังรับเอาแบบอย่างดังกล่าวมาใช้กันอีก อาจจะเป็นเพราะว่า **Balcony** หรือระเบียงหรือมุขนี้ให้ความรู้สึกปลอดโปร่งและสดชื่นเหมือนดังได้ออกไปใช้ชีวิตนอกบ้านนอกเมือง เพื่อความเป็นสุขของปอดชาวเมืองหลวง ดังนั้นจึงปรากฏหลักฐานเป็นที่ยืนยันได้ว่าระเบียงหรือมุขของหลาย ๆ บ้านในสมัยนี้มักจะสะอาดตาและบางครั้งก็หน้าตาประหลาดอย่างหาสาเหตุมิได้

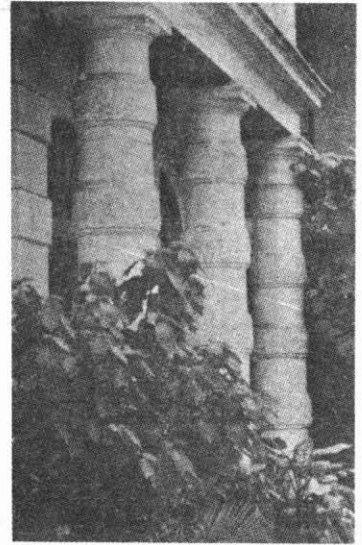
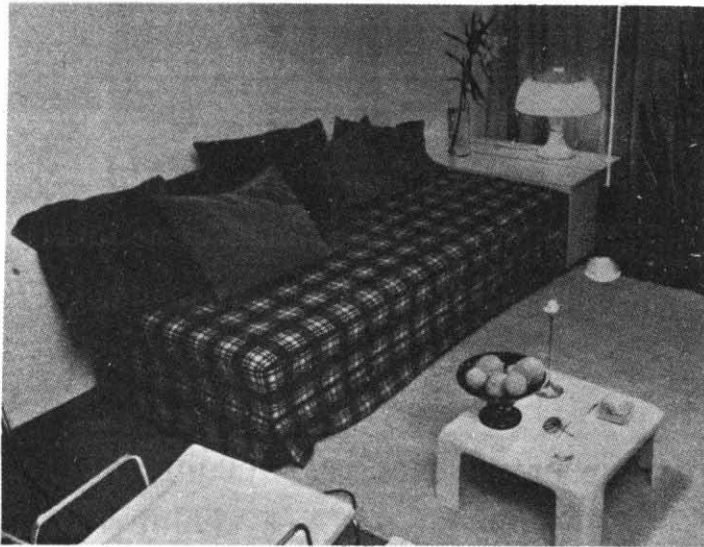
# BALL FLOWER



**BALL FLOWER** อ่านคำสองคำนี้ให้ตัวเองฟังแล้วยังนึกไม่ออกว่าลูกบอลกลม ๆ นั้น จะไปกันได้ดีหรือกับดอกไม้สวย ๆ แลบบางชนิดยังมีกลิ่นหอมด้วย จะเห็นได้ว่า การกลดอะไรที่ตรงไปตรงมาเกินไป บางครั้งก็ให้ความรู้สึกขัดแย้งอย่างช่วยไม่ได้ เรา จะประสานความขัดแย้งได้หรือไม่ ได้อย่างแน่นอน หากเราใช้ปัญญาซึ่งบางคนก็มี มากที่เรียกว่าเจ้าปัญญาบางคนก็น้อยที่เรียกว่าปัญญาอ่อนนอกจากปัญญาซึ่งหมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาด เกิดแต่เรียนและคิดแล้ว ดูเหมือนจะต้องแถม ความจริงใจด้วย ความขัดแย้งจึงจะกลายเป็นความเข้าใจได้ ลองมาศึกษาดูดีกว่าว่า เราจะทำความเข้าใจกับเจ้าลูกบอลกลม ๆ และดอกไม้หอม ๆ นี้ได้แค่ไหน

อันที่จริงแล้ว **BALL FLOWER** นั้นหรือก็คือ แม่ลายในการตกแต่งประดับประดาโดยอาศัยแนวความคิดในการนำเจ้าลูกกลม ๆ สอดแทรกเข้าไปในกลีบดอกไม้รูปโค้ง 3 กลีบ การตกแต่งโดยใช้แม่ลายดังกล่าวพบ ในสมัยศตวรรษที่ 13 และ 14 ตัวอย่างที่จะเห็นได้แต่ในรูปเพราะของจริงอยู่ไกลเหลือเกินก็คือวิหาร **SALIS BURY** ส่วนหน้าทางด้านทิศตะวันตก นอกจากนั้นยังมี **BALL FLOWER** แบบ **GOthic** จะเห็นได้จาก การตกแต่งหน้าต่างของวิหาร **GLOUCESTER**

เห็นไม้คะ ในที่สุดความเข้าใจก็เป็นของเราจนได้ เมื่อเข้าใจแล้วก็ลองมาพิจารณาญาติ ๆ จะ เห็นได้ว่าในความขัดแย้งระหว่างเจ้าลูกบอลกลม ๆ กับดอกไม้รูปทรงกลมนั้นมีอะไรอยู่อย่างหนึ่งที่ไปกันได้ ก็เจ้าความกลมในละคะ แม้ว่าลูกบอลจะให้ความรู้สึกแข็งแ่งและที่อรวมทั้งจะต้องถูกเคาะอยู่บ่อย ๆ ในขณะที่ ดอกไม้ให้ความรู้สึกอ่อนหวานน่าทะนุถนอมก็ตาม ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าท่ามกลางความขัดแย้งก็อาจจะมึ ะไรอยู่อย่างหนึ่งที่ไปกันได้ หากว่าเราจะพยายามเข้าใจกันบ้าง



## BANDED COLUMN BANDED

(แบนดิค) ท่านแปลไว้ว่า ปลอก หรือ แถบ  
COLUMN

(คอลลัม) ท่านแปลไว้ว่า เสาหินหรือปูน

เบ็ดเสร็จจะแกะว่ากระไรดีหนอ ได้แต่กระพืดกระเฟียดกะตัวเองว่าก็เสาที่มีปลอกนั้นแหละ ที่นี้  
ก็เกิดสงสัยขึ้นมาว่า อย่างไรถึงจะเรียกว่าเสาที่มีปลอก และปลอกที่ว่านั้นเป็นปลอกแบบไหน จะรูปลักษณะ  
อย่างปลอกมิดหรือสารพัดปลอกอย่างอื่น เห็นท่าจะต้องหยิบรูปขึ้นดูประกอบคำบรรยาย ปลอกในที่นี้อาจอนุโลม  
ให้เป็น “แถบ” ได้ เพื่อจะได้แยกแยะความรู้สึกออกไปให้พ้นจากความดุเดือดของปลอกมิด ส่วนเสานั้น  
คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหา เนื่องจากเห็นกันจนเป็นของธรรมดาสำหรับสิ่งก่อสร้างทั่ว ๆ ไปนั้นจะมีเสาปักเป็น  
หลักในการยึดเหนี่ยว หรือเพื่อการใดการหนึ่ง เบ็ดเสร็จก็อาจแปลได้ว่า BANDED COLUMN หมายถึงเสา  
ที่มีแถบหรือปลอกหน้าตาเรื่อว่าเป็นระยะ ๆ สม่าเสมออยู่บนตัวเสาจะด้วยเหตุผลใดมิแจ้ง ก็ลองคิดลอง  
เดากันดูตามสะดวก เนื่องจากบางครั้งผู้เขียนก็ครั้นที่จะเดาเมื่อ ๆ เอาไว้เพราะอาจไม่ถูกใจผู้อ่านได้เหมือนกัน  
คนเราก็นานาจิตต๋ ขันคิดเหมือนกันหมด โลกนี้คงแข็งพิลึก

BANQUETTE มาจากรากศัพท์คำอิตาเลียนว่า BANCHETTA โดยแผลงมาจากคำอื่น และมีความ  
หมายขนาดเล็ก คือคำว่า BANCA หรือในภาษาอังกฤษว่า BENCH หากท่านผู้อ่านติดตามประวัติเครื่องเรือน  
ที่ลงในตงแต่มาตั้งแต่ต้นจะทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเครื่องเรือนชนิดนี้ดีทีเดียว ผู้เขียนจะไม่ขอล่าวซ้ำซาก  
อีก เพราะสิ่งที่ทนไม่ได้มากที่สุดก็คือความซ้ำซากและอยู่กับที่ ไม่ว่าจะในด้านความคิดหรือการแสดงออก  
ด้านอื่น เพราะนั่นคือการติดอยู่ในรูปแบบเก่า ๆ ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงไม่ยอมสร้างสรรค์ความคิด  
ใหม่ ๆ ให้กับตนเองและสำคัญที่สุดคือ “สังคม”

อันคำว่า BANQUETTE หากกล่าวกันอย่างตรงไปตรงมาตามคิดซันนาร์หมายถึง  
เบาะนั่งอย่างยาว จะมีพนักเบาะหรือไม่ก็ได้ โดยท่านมักจะจัดวางเครื่องเรือนดังกล่าว  
ไว้ชิดติดฝาผนังทีเดียว

# BAROQUE

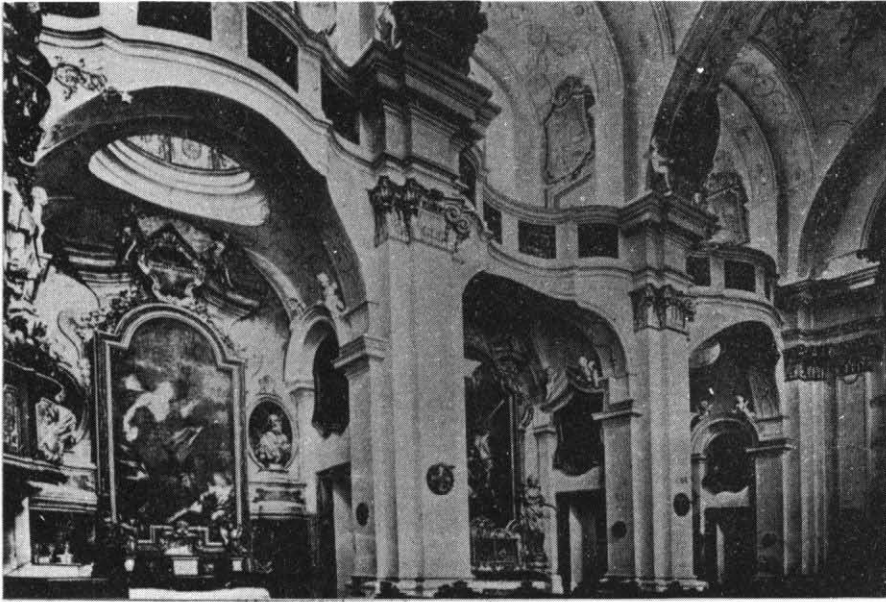
การให้คำจำกัดความอันยากที่จะอธิบายของคำว่า BAROQUE นั้น มีอาจทำได้ โดยถือเอาจากการประเมินผลงานทางสถาปัตยกรรมเพียง 2-3 ชั้นเป็นบรรทัดฐาน แม้ว่าเรายังจะคิดถึงคำนี้ในแง่ของแบบอย่างทางสถาปัตยกรรมบ้านเรือนในศตวรรษที่ 17 และ 18 คำๆ นี้ ก็มีได้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย จนกระทั่งถึง ปี ค.ศ. 1818

อันที่จริงแล้ว Baroque มีรากศัพท์มาจากคำเปอร์ตุเกสว่า Barocco โดยถือกำเนิดมาจากผลของปฏิกริยาตอบโต้อย่างรุนแรงด้านสุนทรียภาพอันเข้มงวดของศิลปะสมัยคลาสสิกโดยกลุ่ม Palladio ปฏิกริยา ดังกล่าว อาจนับได้ว่าเป็นความรู้สึกธรรมดาของคนเราทุกคนซึ่งรู้จักค่าของวัตถุที่งาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียง และด้วยคำที่ไพเราะ ซึ่งเป็นไปตามอุปนิสัย/การอบรม/การศึกษาอีกทั้งประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เพราะฉะนั้น ความรู้สึกนี้จึงอาจมีแตกต่างกันได้ มากน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังกล่าว

แม้ว่าจะมีผลงานการออกแบบทางสถาปัตยกรรมของไมเคิล แองเจโล เป็นเครื่องชี้แนะศิลปะแบบ Baroque อันเป็นการนำรูปแบบอาคารบ้านเรือนไปสู่จินตนาการที่ออกจะเพื่องฟูทีเดียว แต่ปรากฏว่าผลงานของ Bernini ระหว่างปี 1598 ถึง 1680 และ Borromini ระหว่างปี 1599 ถึง 1677 กลับมีลักษณะเด่นสะดุดตาของศิลปะแบบ Baroque มากกว่า และเป็นดังตัวแทนของการแสดงออกซึ่งความหมายของศิลปะสมัยศตวรรษที่ 17

เราอาจให้คำจำกัดความที่เรียบง่ายที่สุดแก่ Baroque ได้ว่า อัน Baroque นั้น หรือก็คือมโนภาพอันงดงามและบางครั้งก็เกินไปที่แปลงมาเป็นรูปอย่างกราฟฟิก หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการรวบรวมแม่ลายสำหรับตกแต่งเป็นองค์ประกอบเชิงละครบนผืนผ้าใบหรือก้อนอิฐและหิน เพื่อบทสรุปดังกล่าวจึงได้มีการนำวิธีการพลิกพลองต่าง ๆ มาใช้และมองข้ามส่วนศักดิ์อันประกอบด้วยความสมดุลและความสง่างามไป กลับเน้นหนักในเรื่องขบวนการความเคลื่อนไหวซึ่งเกี่ยวเนื่องด้วยการตกแต่งประดับประดาอย่างอลังการอันเป็นหลักสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากงาน Roman's Fountain ของ Bernini ที่คูหุรหราชที่สุด เห็นจะได้แก่ Baldacchino ได้โคมของโบสถ์เซนต์ปีเตอร์ และที่เห็นเด่นชัดที่สุดได้แก่แนวเสารูปโค้งซึ่งขนาบข้างลานหน้าตึกโบสถ์เซนต์ปีเตอร์

อย่างไรก็ตาม Borromini กลับมีอิทธิพลมากกว่าในการปลดปล่อยการออกแบบทางสถาปัตยกรรมจากสมัย Palladian ตอนปลายของยุคคลาสสิก และได้เปลี่ยนรูปโฉมกรุงโรมให้เป็นเมืองแห่งศิลปะ Baroque



ความสำเร็จของบุคคลทั้งสองได้ส่งผลไปยังต่างประเทศด้วย เช่น ในประเทศฝรั่งเศสแม้ว่างานออกแบบพระราชวังลูฟร์ (Louvre) ของ Bernini จะไม่ได้ทำให้สำเร็จลุล่วงไป นอกจากนี้ยังปรากฏ Baroque ในประเทศสเปน ออสเตรีย เยอรมันตอนใต้ อีกทั้ง อเมริกากลางและใต้ แม้ว่า Baroque ในประเทศเหล่านั้นจะไม่มีลักษณะที่เต็มไปด้วยเลือดเนื้ออย่างอิตาลีก็ตาม

ส่วนในประเทศอังกฤษผู้มักจะล้าหลังเสมอในเชิงศิลปะ พูด่าง ๆ ก็คือ มักจะเชยกว่าใครเพื่อนนั้น ได้มีการพัฒนา Baroque โดยสถาปนิกชาวอังกฤษ 3 คน ได้แก่ Nicholas Hawksmoor, Sir John Vanbrugh และ Thomas Archer ซึ่งต่างก็มีผลงานออกสู่สายตาประชาชนกันถ้วนทั่วทุกคน สำหรับผลงานของ Hawksmoor กับ Vanbrugh ในการออกแบบพระราชวัง Blenheim นั้น ได้ทำให้เขาก้าวขึ้นมาสู่ความเป็นสถาปนิกชั้นแนวหน้าในฐานะผู้เชี่ยวชาญเรื่อง Baroque ส่วน Archer นั้นมีตัวอย่างผลงานของเขาในงานออกแบบโบสถ์เซนต์จอห์น สมิธสแควร์ และวิหารเวสต์มินสเตอร์ เป็นต้น

นอกจากงานก่อสร้างใหญ่ ๆ แล้วเราอาจพบ Baroque ชนิดเดียวกันในงาน เครื่องเรือน เครื่องเงิน และเครื่องแก้ว เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ศิลปกรรมซึ่งสร้างตามแบบสมัย BAROQUE แม้จะรู้สึกกันว่าลักษณะพิเศษเป็นงามเกินดีไปก็ตามแต่เราก็อาจพบได้ว่ามีศิลปะแบบ BAROQUE นี้ อยู่มากที่สุดที่ค่าสูงในทางศิลปะกระทำความพอใจให้เกิดความรู้สึกทางสุนทรียภาพแก่ผู้พบเห็นไม่น้อยเลย

# BASE



เป็นคำเรียกขานทางสถาปัตยกรรม โดยทั่ว ๆ ไป หมายถึงส่วนที่อยู่ต่ำที่สุดของเสา หรือฐานของเสานั้นเอง เห็นคำว่าฐานละก้ออย่าเพิ่งตกใจ เพราะไปคิดถึงบรรดาฐานทัพ ฐานที่มั่น หรือฐานปฏิบัติการที่หลุดลอดออกมาจากหนังสือพิมพ์ให้เราได้พบได้เห็นกันอยู่บ่อย ๆ BASE หรือฐานในที่นี้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพราะนอกจากจะหมายถึงฐานเสาหรือพุดง่าย ๆ ก็แถว ๆ โคนเสานั้นแหละ BASE ยังหมายถึงส่วนที่เป็นแนวล่างสุดของงานก่ออิฐ อันเป็นเสมือนหลักยึดกำแพงหรือสิ่งก่อสร้างอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ

สำหรับแนวทางคลาสสิกนั้นรูปแบบและสัดส่วนของ BASE ดำเนินตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด และแน่นอน ทั้งยังแบ่งออกเป็นที่มีรูปเหลี่ยมเรียกว่า PLINTH พลินท์ และที่มีคิ้วหรือบัว เรียกว่า MOULDINGS โมลดิงส์ อย่างไรก็ตาม ในแบบอย่างอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบคลาสสิกแล้ว การออกแบบมิได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์เช่นนั้น รูปทรงนั้นเล่าก็มีต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ต้น เป็นเหลี่ยมธรรมดา ๆ จนกระทั่งมีอะไรต่อมิมะไรมาตกแต่งมากมายจนบางครั้งเกือบจะเป็นป้อม แท่นหรือเชิงไปก็มี

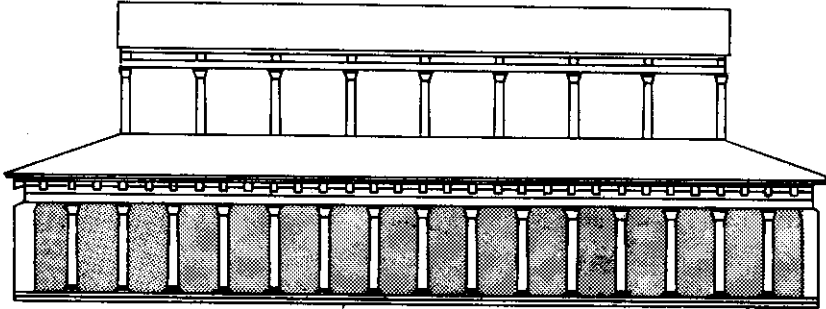
# BASEMENT

เดิมทีนั้น BASEMENT เบซเม้นท์ หมายถึงชั้นล่างสุด (โดยไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ใต้ดินเสมอ) ของบ้านขนาดใหญ่ ก่อขึ้นเป็นตั่งฐานยึดตัวบ้านไว้ หรืออาจแยกแยะได้ว่าเป็นฐานยึดส่วนที่เป็น PIANO NOBILE อันเป็นลักษณะชั้นแรกของบ้านแบบอิตาลีเลียนขนาดใหญ่ในสมัยเรอแนซซองส์ ซึ่งเป็นชั้นที่อยู่เหนือห้องครัว ซึ่งอยู่ชั้นล่างและใช้เป็นที่ต้อนรับและห้องพักก่อนถึงห้องรับแขก และท่านก็ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่บ้านใหญ่ ๆ จะต้องมียุทธลักษณะนี้ไว้ไม่ว่าจะเป็นบ้านในเมือง ชานเมือง หรือชนบท ในขณะที่คนจนนั้น อย่าว่าแต่อะไร ๆ ที่วิไลศมาหราอย่างนั้นเลย ที่จะซุกหัวนอนให้วันคืนผ่านพ้นอย่างมีความหมายว่า เรามี “บ้าน” ก็แทบจะไม่มีเอาเสียเลย หากคิดจะมีเป็นของตนเองก็ผ่อนจนเป็นทวดก็ยังไม่หมด บ้างก็หาโอกาสจะผ่อนยังไม่ได้ ด้วยไม่มีเงินดาวน์ พุดไปก็เหมือนคนวัดถุนิยม ความจริงเราประเภท “บ้านนิยม” ต่างหากละ อยากรู้ให้ใคร ๆ รักบ้าน

เห็นคุณค่าของบ้านหากบังเอิญมีอยู่แล้ว

ในความหมายปัจจุบัน อาจหมายถึงห้องใต้ดินตึกได้ด้วย ซึ่งหลายท่านอาจจะนึกถึงห้องฟังก์ชันนารี หรือ ที่สำหรับจะกุ้รื่องป้องกันให้ก้องโลก ในที่นี้หมายถึงที่ซ่อมดนตรีนะคะ ส่วนมากจะเล่นกันไปร้องกันไปแล้ว ก็ไม่แค่นั้นกันไปด้วย ตัวอย่างง่าย ๆ ก็ตามใต้ถุนโรงแรมชั้นหนึ่งทั่ว ๆ ไปอย่างไรละ โปรดระวังมินิมัม ชาร์จแลบ ๆ ไว้หน่อยก็แล้วกันสำหรับบางคืนบางวัน เงินไม่ได้มีไว้เดินระบำอย่างเดียวนะคะ

# BASILICA



BASILICA หมายถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมอย่างอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมโรมัน อันมีรูปสี่เหลี่ยม ผืนผ้าหรือรูปรี โดยปกติอาคารแบบนี้จะมีเสาเรียงกันเป็นแถวตั้งสองแถวเขียวแหละ แถมปลายแถวยังมี มุขรูปครึ่งวงกลมยื่นออกมาให้ยื่นชมวิวเล่นยามอารมณ์หงุดหงิด ในสมัยคอนสแตนไทน์ BASILICA บางส่วน ได้รับการดัดแปลงเป็นโบสถ์ จากนั้นรูปแบบและนาม BASILICA จึงกลายเป็นความเกี่ยวข้องกับการออกแบบโบสถ์ต่อมาด้วยประการฉะนี้

# BAS RELIEF

BAS-RELIEF เป็นคำอังกฤษดัดแปลงมาจากคำอิตาเลียน ท่วงทำนองเสนาะใสดว่า BASSO-RELIEVO โดยใช้กับงานประติมากรรมภาพนูนที่มีฉากหลังหรือพื้นรองรับอยู่ข้างหลัง อันได้แก่ ฉนัง แผ่นโลหะ ป้าย หรือพื้นผิวอื่น ๆ ไม่ว่าจะราบเรียบธรรมดาหรือกลม เจิมที่นั่นระดับมากน้อยของส่วนที่ยื่นออกมาจากพื้นผิวยังแบ่งออกเป็น ที่ยื่นออกมาเพียงครึ่งหนึ่งเรียกว่า MEZZO-RELIEVO และที่ยื่นออกมาเกินครึ่ง เรียกว่า ALTO-RELIEVO หรือที่ผู้ศึกษาทางศิลปะมักจะรู้จักกันว่าประติมากรรมนูนนั้น โดยทั่วไปแยกเป็น 2 อย่าง เรียกตามภาษาอังกฤษว่า BAS-RELIEF คือนูนต่ำ และ HIGH-RELIEF ก็คือนูนสูง นูนต่ำนั้นทุกส่วนของภาพจะติดอยู่กับฉากหลังไม่มีส่วนใดลอยออกมาจนอากาศลอดได้ นี้ว่ากันตามสภาพของ BAS-RELIEF โบราณ

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าต่อมาคำสองคำได้ล้มหายตายจากไปจากวงการ โดยไม่ถือเป็นเรื่องจำเป็น ที่ต้องคงไว้อีกต่อไป และผู้คนต่างก็เรียกประติมากรรมในลักษณะเช่นนั้นว่า BAS-RELIEF (นูนต่ำ) ทั้งสิ้น ที่จริงแล้วจะเอาอะไรเน่กับกาลเวลาและจิตใจมนุษย์ซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนไปได้เสมอ กาลเวลานั้นอย่างไรเสีย ก็ห้ามมิได้ แต่จิตใจอันโยงไปถึงความนึกคิดและวิจารณ์ญาณนั้นควรจะตั้งอยู่บนเหตุและผลอันควร เพื่อ บทสรุปที่เหมาะสมนั่นเอง

BAS-RELIEF ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ELGIN MARBLES ใน BRITISH MUSEUM

# BATIK

บรรดาท่านที่เคยไปเที่ยวทางใต้ หรือชาวใต้ทั้งหลายคงคุ้นเคยกับคำว่า ผ้าปาเต๊ะและแฟชั่นประจำทุกงาน ยกเว้นงานศพของบรรดาคุณน้า คุณป้า คุณยาย เข้าลักษณะแฟชั่นผู้สูงอายุ ก็คือ ผ้าปาเต๊ะกับเสื้อลูกไม้ หากฐานะอยู่ในขั้นดี ถ้าธรรมดา ๆ ก็ใช้ผ้าธรรมดาเสียบ้างกับผ้าถุง งงใช่ไหมคะ ผ้าถุงทางใต้เขาใช้ผ้าปาเต๊ะ ในขณะที่ภาคกลางใช้ผ้าลายไทย ภาคเหนือใช้ผ้าซิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาจใช้ผ้ามัดหมี่อะไรทำนองนั้นแหละคะ ดังนั้นจึงอาจถือเป็นเรื่องจริงจิงได้ว่า คำว่าปาเต๊ะ คงจะมาจากคำว่า BATIK ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นคำมาเลย์ เนื่องจากภาคใต้ของไทยอยู่ติดชายแดนมาเลเซียนั่นเอง แต่ก็ยังมีบางเสียงอุทานออกมาว่า เป็นคำชาวต่างหากละ จะเชื่อใครก็ลองใช้พิจารณาญาณของท่านเองเถิด ที่ที่ทราบ เดิมทีนั้นคำว่า BATIK หมายถึงขบวนการผลิต ปัจจุบันที่ใช้กันแพร่หลายหมายถึงลวดลายชนิดหนึ่ง ซึ่งสำหรับผู้เขียนแล้วมีความรู้สึกว่าคุณสวยน่าใช้กว่าผ้าปาเต๊ะ ซึ่งมักจะให้ความรู้สึก “แข็งและฉูดฉาด” หรือบางแบบก็ “เซย” ไปเลย คือ หากจะหาให้สวยถูกใจจริง ๆ ก็แพงหูดับเซียวแหละ เพราะฉะนั้นความรู้สึกที่ว่า BATIK น่ารักกว่า ในแง่ของความทันสมัยและราคาไม่แพงจนเกินไป จึงยังคงใช้ได้อยู่เสมอ เนื่องจาก BATIK แท้ ๆ นั้น จะเป็นงานฝีมือจริง ๆ และขอถือโอกาสแยกแยะความรู้สึกโดยการใช้คำเสียเลย ส่วนแหล่งกำเนิดของ BATIK นั้นเล่าปรากฏหลักฐานไม่แน่ชัดว่าเกิดที่ไหน เนื่องจากพบทั้งในเอเชียและแอฟริกาเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว สำหรับในเมืองไทย ชาวใต้เขาก็นุ่งผ้าปาเต๊ะกันมาตั้งนานแล้วเหมือนกัน

สำหรับขบวนการผลิต เรียกเป็นภาษาฝรั่งว่า WAX RESIST หมายความว่าลวดลายซึ่งเขียนด้วยขี้ผึ้งในผ้าจะดำสีเมื่อผ้าถูกย้อม\* คิดว่า WAX RESIST เป็นที่รู้จักกันในประเทศจีนมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 หรือ 8 และอียิปต์ได้นำไปใช้โดยอาศัยแม่พิมพ์โลหะหรือไม้และสีครามในระหว่างศตวรรษที่ 9 และ 10 ในอินเดีย นั้น วิธีการดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันก่อนคริสตศักราชเสียอีก ส่วนในยุโรปปรากฏว่า ชาวดัตช์เป็นผู้นำไปเผยแพร่ กล่าวกันว่าปรากฏครั้งแรกในเยอรมันในศตวรรษที่ 17 อันเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับ BATIK ในอินโดนีเซีย ซึ่งกล่าวกันว่าประมาณศตวรรษที่ 16-17 ผู้หญิงในตระกูลสูงของอินโดนีเซียริเริ่มทำผ้า BATIK หรือปาเต๊ะขึ้นด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์หลายแบบ ซึ่งเป็นของเฉพาะครอบครัวและสืบทอดกันมาชั่วลูกชั่วหลาน

---

\* กล่าวคือ เขาจะเริ่มกันที่ผ้าขาวก่อน โดยปกติเขามักจะใช้ผ้าฝ้ายกัน เป็นต้นว่า ผ้าลินิน มัสลิน หรือแซนฟอไรด์ ควรลงน้ำและรีดให้เรียบเสียก่อนเมื่อหัดขึ้นน้ำมาจะลำบาก ส่วนผ้าอย่างอื่นนอกจากจะแพงแล้วยังยุ่งยากโดยใช่เหตุ จากนั้นจึงนำมาขึงบนเฟรมและเขียนลายด้วยขี้ผึ้งอันผสมกับพาราฟิน แล้วจึงนำไปย้อมสี แล้วแต่ว่าจะต้องการสีที่ข้อมเท่านั้นครั้ง หากใช้สีประเภท PROCION ก็ต้องอ่านทฤษฏีสีในตกแต่งให้ดี ๆ มิฉะนั้นสีจะเน่าคะ หากใช้สี VAT ก็หมดปัญหา แต่สีจะไม่หวานเท่า

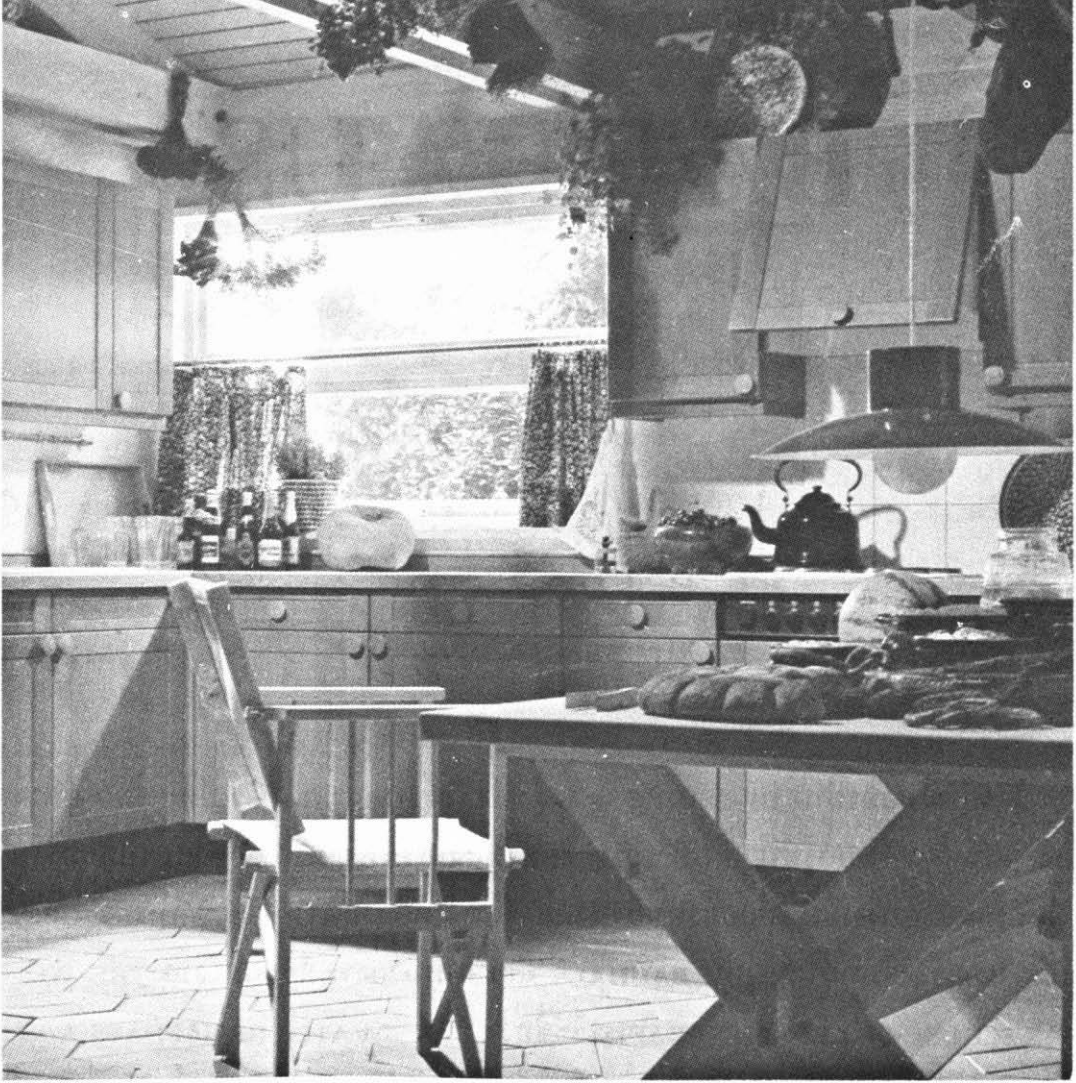
จากนั้นจึงล้างขี้ผึ้งออกในน้ำอุ่น อาจใช้น้ำเดือดได้ในบางกรณี แล้วจึงซักให้สะอาดอีกครั้งด้วยสบู่หรือน้ำยาซักแห้ง และนำมารีดอีกครั้งด้วยเตารีดธรรมดา ๆ จะปรากฏลวดลายชัดเจนและบ่อยครั้งที่จะถูกย้อมอย่างน่ารักยามลายแคบตัว ควรใช้ถุงมืออุตสาหกรรมในการทำงานเรื่องสีเกี่ยวกับการย้อมและซักล้าง

# BAUHAUS



เป็นคำเยอรมันอ่าน เบาเฮาส์ อาจกล่าวได้ว่า BAUHAUS เป็นสถาบันที่ทรงอิทธิพลที่สุดของเยอรมัน เมื่อปี 1919 ในด้านส่งเสริมพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคม จัดตั้งโดยศาสตราจารย์ WALTER GROPIUS แรกเริ่มเดิมทีนั้นสถาบัน BAUHAUS ถือเป็นหน่วยงานที่แยกมาจาก THE WEIMAR SCHOOL OF ARTS AND CRAFTS ใช้ชื่อว่า DAS STAATLICHE BAUHAUS, WEIMAR จากนั้นศาสตราจารย์ GROPIUS ได้ใช้ความพยายามอย่างยิ่งยวดในอันที่จะแก้ปัญหาคณะประสานจินตนาการจากงานออกแบบเข้ากับความชำนาญเชิงวิชาการ โดยการเปลี่ยนแปลง BAUHAUS จากสำนักงานเขียนแบบ (DRAWING OFFICES) และห้องทำงานอย่าง WORK SHOPS ให้เป็นหน่วยปฏิบัติการทางด้านงานออกแบบอุตสาหกรรม โดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน ในอันที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่ดีเป็นจำนวนมากแก่สังคม

ปรากฏว่าหลักการสอนที่ BAUHAUS ก่อให้เกิดการปฏิวัติทางความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้วิชาศิลปะศึกษา โดยทางสถาบันได้กำหนดข้อตกลงพิเศษกับบรรดาโรงงานผู้ผลิตให้นักเรียนจากสถาบันได้มีงานทำในระยะสั้น หรือหากผู้ใดมีความสามารถแต่ไร้ทรัพย์ก็อาจมาลงทะเบียนเรียนที่นี่ได้ หากมีผลงานที่พิสดารแล้วว่า “ขายได้” เรียกว่าจ่ายค่าเรียนกันเป็นผลงานก็ยอมได้ (ดูท่านอยากจะให้ได้เรียนกันอย่างจริงจัง ๆ) เหนือสิ่งอื่นใด นักเรียนทุกคนของที่นี่จะได้รับสิ่งซึ่งศาสตราจารย์ GROPIUS เรียกว่า “เครื่องประกันคุณภาพ” ผลงานของเขา นั่นคือ พัฒนาการ ทางด้านสถาปัตยกรรมแบบใหม่ และถูกหลัก เหล่านี้ถือเป็นการสืบทอดความเชื่อจากบรรดาสถาปนิกรุ่นก่อน ๆ อย่างเช่น ROBERT ADAM และ SOANE ในข้อที่ว่าสถาปนิกและนักออกแบบที่ดีควรรับผิดชอบงานออกแบบของตนไม่เพียงแต่ออกแบบบ้าน หรือสิ่งก่อสร้างอื่นใดเท่านั้น แต่ควรจะรับผิดชอบส่วนประกอบทั้งหมดด้วย



ต่อมา ในปี 1925 BAUHAUS ซึ่งช่วงนั้นประกอบด้วยครู 24 คน และนักเรียน 180–200 คน ได้ย้ายไปอยู่ที่ DESSAU และในปี 1928 ศาสตราจารย์ GROPIUS ได้กลับไปทำงานส่วนตัวที่เบอร์ลิน โดยมอบหมายให้สถาปนิกใหญ่นามว่า MIES VAN DER ROHE เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในการดำเนินงานที่ BAUHAUS ต่อไป

กล่าวกันว่า วิธีการสอนที่ BAUHAUS ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมาโดยศาสตราจารย์ GROPIUS นั้น ได้กลายเป็นต้นแบบของการออกแบบผลิตภัณฑ์เซรามิก โคมไฟที่ใช้ในการตกแต่งบ้าน พรม และเครื่องผ้าต่าง ๆ (เช่นผ้าปูโต๊ะ ผ้าที่ใช้ในการทำเบาะและงานออกแบบอื่น ๆ) จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่ารากฐานทางวิชาการและแบบอย่างสถาปัตยกรรมนานาชาติมากมายบรรดามี เป็นผลงานจากสถาบัน BAUHAUS นั้นเอง

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า คุณลักษณะพิเศษด้านการสอนอะไรใหม่ ๆ และมองออกไปในโลกกว้าง ไม่จำกัดความคิดอ่านหากมีหลักการดีของสถาบันแห่งนี้ ก่อให้เกิดอาการไม่ลงรอยกับหลักการนาซี (NAZI) ของเผด็จการฮิตเลอร์ ผู้ต้องการจะเป็นเผด็จการทางความคิดและต้องการบุคลลผู้ตื่นเขินทางปัญญามากกว่า ปัญญาชน สถาบัน BAUHAUS ตลอดจนบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีอาจลบล้างอุดมการณ์ของตนได้ จึงมีอันต้องอับเปหิตนเองออกไปจากเยอรมันไปตั้ง BAUHAUS แห่งใหม่ขึ้นที่ชิคาโก สหรัฐอเมริกา

**ท่านล่ะ คิดว่าฮิตเลอร์อยู่ได้ดีอยู่หรือกับหลักการของเขา?**

# BAY

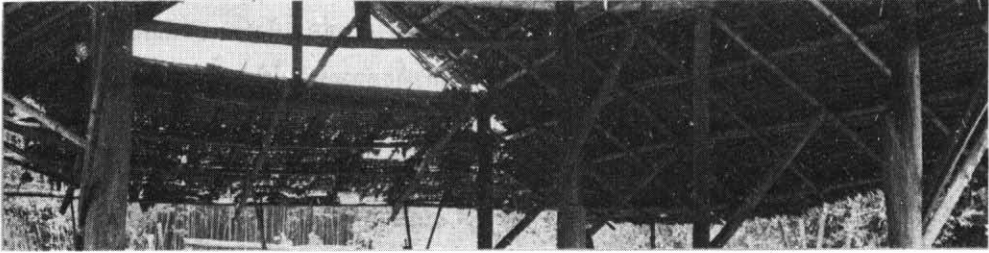
เบย์ เห็นคำว่า BAY แล้วหลายคนอาจนึกถึงอ่าว และน้ำทะเลที่สวยงามตามประสาผู้มีอารมณ์สุนทรีย์ ทั้งหลาย แต่ BAY ในที่นี้หมายถึงพื้นที่ระหว่างช่วงเสา หรือภายในช่องโค้งพืด (Vaulting) แต่ละหน่วย หรือภายในช่องหน้าต่าง เป็นต้น เหล่าสถาปนิกและมัณฑนกรทั้งหลายชอบใช้คำนี้ทับศัพท์ ซึ่งใกล้เคียงกับ ภาษาช่างไทย ๆ ว่า “ห้อง” หรือ “คูหา” อย่างพูดว่า ห้องแถว 3 เบย์ ก็หมายถึงห้องแถวขนาด 3 คูหา หรือ ว่าเรือนไทยเดิมของสามัญชนมักทำ 3 เบย์ ก็หมายถึงเรือนไทยเดิมที่มีขนาดยาว 3 ช่วงเสาเหล่านี้ เป็นต้น

# BAY WINDOW

หวังว่าคงไม่มีใครคิดถึงหน้าต่างที่ลงไปลอยตัวป่อง ๆ อยู่ในอ่าวหรืออกนะ หากจะเหลือบตามองคำว่า BAY ข้างต้นสักเล็กน้อย ที่จริงแล้ว BAY WINDOW ก็เป็นหน้าต่างเหมือนกัน แต่เป็นหน้าต่างสมัยก่อนข้าง จะคิกคำบรรพ์ ซึ่งยื่นออกมาจากกำแพงตึกรามบ้านช่อง และทำให้เกิดมี “ช่องว่าง” สำหรับให้แสงลอดเข้ามา มักจะพบในตึกแบบ PERPENDICULAR ซึ่งเป็นรูปแบบสุดท้ายของศิลปะโกธิคอย่างอังกฤษ โดย ตัวตึกจะอยู่ในแนวตั้งและขวาง ประกอบด้วยหน้าต่างขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังปรากฏหน้าต่างลักษณะดังกล่าวตามโถงบ้านเจ้าขุนมูลนาย และโรงเรียนต่าง ๆ ต่อมาคำว่า BAY เพี้ยนเป็น BOW และแล้วด้วยความต้องการจะตอบโต้ BAY แข็ง ๆ แบบวิศกทอเรียน ผู้คนก็เลยพอใจที่จะใช้คำ BOW มากกว่า BOW WINDOW จึงหมายถึงหน้าต่างโค้ง (ฟังแล้วอ่อนนุ่มดี) ออกมาเป็นมุข

ทุกวันนี้จะพบเห็น “ช่องแสง” ในลักษณะโค้ง และ BAY WINDOW ได้ตามบ้านเล็ก ๆ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าวิธีการใหม่ในงานก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยช่องแสงดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อรับแสงให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากบ้านที่มีหน้าต่างมาก ๆ หากเปิดให้แสงแดดเข้ามาได้ จะทำให้บ้านไม่อับชื้น แสงแดดจะช่วยฆ่าเชื้อโรคได้ชะงัดนัก ไม่ว่า จะเป็นประเภทตัวไร ซึ่งก่อให้เกิดอาการแพ้หรือบรรดาเชื้ออะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย นอกจากนี้หน้าต่างยังรับลมเท่ากับเป็นการระบายอากาศโดยมิต้องอาศัยเครื่องปรับอากาศให้สิ้นเปลือง (ทั้งค่าเครื่องและค่าไฟที่จะตามมา) โดยใช้เหตุ

# BEAM



ถ้าจะว่ากันตามภาษาอังกฤษฉบับเก่าแล้ว BEAM คือต้นไม้หรือแสงสว่างซึ่งทอดเป็นลำ (หากจะแปลกันอย่างโรแมนติค) อันที่จริงอยากจะบอกว่า BEAM ของเราหมายถึงไม้ท่อนยาวที่ใช้ในการก่อสร้างชั้น พื้นฐานมาก่อนร้อนอะไรแล้วจะจะ อย่างประเภท LOG CABIN ก็เล่นกันทั้งต้นตามศัพท์ปะเลย สวยดี ด้วย ถ้าชอบเสียอย่างใครไม่ชอบอย่างนั้น ก็ใช้ไม้แปรรูปซึ่งต้องผ่านกรรมวิธีหลายชั้นตอนกว่าจะมีคุณภาพ ขนาดนำมาตอกกันโครม ๆ ได้ตั้งใจ ว่ากันว่าชาวอียิปต์นั้น ท่านใช้หิน อาจเกรงไม้จะหมดป่า นอกเหนือไป จากต้องการความคงทนถาวร ก็สวักกันไปคนละแบบ แต่ที่สวยได้ระดับ เห็นจะได้แก่บรรดาโบสถ์วิหารแถบ อีเจียน (AEGEAN)

ดังจะเห็นได้ว่า ต่อมาท่านก็หันมาเล่น ARCH กันเป็นที่ครึกครื้นในงานก่อสร้าง จึงเป็นเหตุให้คำว่า BEAM ตั้งแต่ยุคนั้นมีความเกี่ยวพันกับ BEAM ที่เป็นไม้เป็นส่วนใหญ่ หากท่านจะให้ความสนใจกับงานก่อสร้างสักเล็กน้อย เอาเป็นว่ามองดูเขาทำงานกันให้เพลิดเพลินใจเล่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เป็นหลังคา จะสังเกตเห็นว่า ส่วนยอดไม้สองชั้นจะเข้ามาชิดกัน และกางออกบริเวณส่วนที่เรียกว่าฐาน (BASE) ตอนที่ต่อกับตัวหลังคา ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นอย่างที่เรา ๆ คุณหูกับคำเรียกขานว่า “บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้” ซึ่งก็คือ โครงสร้างแบบเก่าที่เปลี่ยนมาใช้ผนังแข็งแรงแทน และ BEAM ที่เป็นไม้ก็ระเห็จขึ้นไปเป็นส่วนประกอบของหลังคาและระเห็จลงมาเป็นราวคองพื้นไปเท่านั้นเอง

ก็อีกนั่นแหละ มิชามินานมานี่เองก็เกิดอาการที่ท่านว่าของท่านว่า เป็นวิวัฒนาการทางสถาปัตยกรรมกันขึ้นมาใหม่ โดยสถาปนิกผู้ซึ่งไม่เห็นแปลกที่จะใช้วัสดุโครงสร้างอะไรทั้งหลายที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวอาคารบ้านเรือนตามที่คนเก่า ๆ เขาอยากจะทำปิดส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นเอาไว้ ด้วยเห็นว่าไม่สวยแต่คนรุ่นใหม่เขาอยากจะทำไว้ “เพื่อความแปลกใหม่” BEAM ก็ได้ออกมาแสดงตัวกันอีก และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของตกแต่งภายในไปด้วยประการฉะนี้ ท่านก็กลับกันไปกันมาอยู่อย่างนี้แหละ ใครตามมิทันก็บ้าไปเอง ว่ากันเถาะความจริงจะว่าท่านพัฒนาอะไรของท่านก็ไม่เชิง ในเมื่อสิ่งที่ท่านว่าใหม่นั้นก็คือของเก่านั่นเอง ฉะนั้น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ “ของเก่า” จึงมิใช่ “การทำอะไรเซย ๆ” เสมอไป

ปัจจุบันนี้ อาคารบ้านเรือนประเภทตึกรามบ้านช่องหลาย ๆ ชั้น (ไฟไหม้ที่วังไม่ทัน ยิ่งในประเทศ ที่มีแผ่นดินไหว ยิ่งไม่อยากจะเห็นตึกสูง ๆ เลยทีเดียว ครั้นลงมาเมื่อไรรับรองตามเก็บลำบาก) ท่านก็เสียดมาใช้ โครงเหล็กหรือคอนกรีตเสริมเหล็กอะไรเทือก ๆ นั่นแหละ เป็น BEAMS และเสาแทน ท่านบอกเองว่า BEAMS ขนาดทอดสะพานข้ามไปได้ถึง 60 หรือ 100 ฟุตนั้น ทั้งสถาปนิกและวิศวกรสมัยใหม่ไม่มีหระหรง

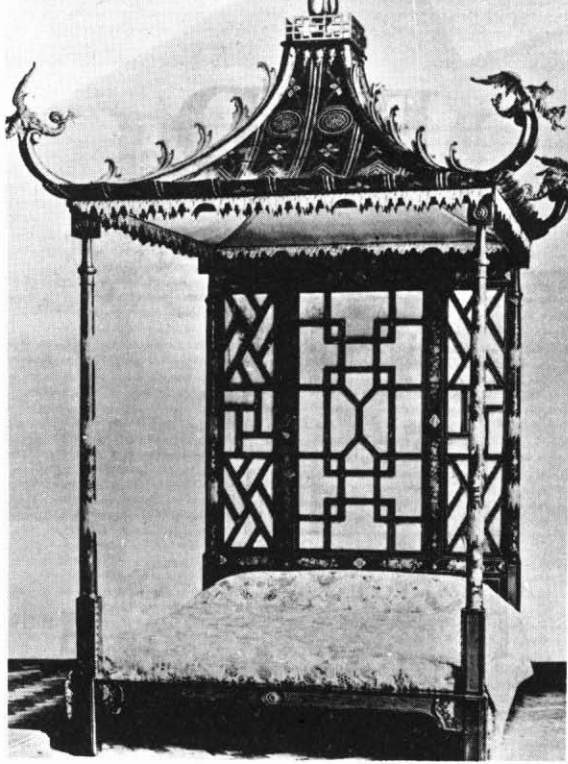
# BED



หากกำลังวงก็อย่าเพิ่งหลับนะคะ ถ้าเห็นคำว่า BED หรือเตียงเข้า บางคนก็ไม่ชอบ อาจจะเพราะยังเก็บเงินซื้อเตียงไม่ได้ เลยนอนพื้นนอนเสื่อกันไปก่อน ก็สุขสบายดีขอให้ใจสบายเข้าไว้เถอะเรื่องอื่นเรื่องเล็ก ว่าแต่ว่าอุตสาหกรรมได้เลือกตั้งกันทั้งที่ ใครนอนหลับทับสิทธิ์บ้างเอ่ย ที่หน้าทีหลังมีโอกาสแล้วละก็ ควรจะไปใช้สิทธิ์อันพึงมีพึงได้ของท่านเสีย แม้เขาจะว่ากันว่านอนหลับพักผ่อนให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยจะเป็นของดี แคนนอนหลับพักผ่อนนั้นเขาว่าอีกนั่นแหละว่าควรจะเป็นยามค่ำคืนนะคะ อย่ามัวเผลอเอาเวลานอนไปเที่ยวเสียละเลือกตั้งนะเขาเลือกกันกลางวันแท้ ๆ

จะว่าไปแล้วเตียงนับเป็นเครื่องเรือนชิ้นสำคัญชิ้นหนึ่งที่มนุษย์จะมีโอกาสได้เป็นเจ้าของ ในเตียงจะปรากฏเหตุการณ์สำคัญของชีวิต ความชื่นชมยินดีอย่างใหญ่หลวง และกล่าวกันว่าคนเรานั้นจะใช้เวลาหนึ่งในสามของชีวิตที่นี่แหละ แปลกแต่จริงที่ว่าเตียงสมัยใหม่ไม่ค่อยวิไลศมาหราเท่ากับเตียงในสมัยก่อน ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากมุ่งประโยชน์ใช้สอยมากกว่า อย่างเช่นเมื่อเตียงเป็นโซฟา และโซฟาเป็นเตียง ตามประสาคนเบี่ยน้อยหยอน้อย เป็นต้น หรืออาจจะเป็นเพราะสมัยนี้ห้องนอนมักเป็นที่รโหฐานกว่าก่อน เลยทำให้เตียงลักษณะหรูหราตาแตกกลายเป็นสิ่งนอกเหนือความจำเป็นไป แต่ก็ไม่แน่อีกเหมือนกัน เพราะผู้เขียนเคยได้รู้เห็นการเร่งรัดจากเจ้าของบ้านท่านหนึ่ง ให้นำออกแบบตกแต่งภายในในเวลาที่ท่านกำหนด เนื่องจากในวันและเวลาดังกล่าว “ที่บ้านจะมีงานค่ะ” เลยชักให้สูงกว่าท่านอาจจะโชว์ห้องนอนแก่แขกผู้มาในงานด้วยละครมั่ง และเท่าที่ทราบงานที่ว่าก็มีช่างานแต่งงาน, ซึ่งการโชว์ห้องหอรอรักอาจเป็นสิ่งจำเป็น

จากอียิปต์โบราณจนถึงการสลายของอาณาจักรโรมัน โครงสร้างของเตียงจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยไม้ ตกแต่งกันราวกับราชบัลลังก์ วัสดุตกแต่งหรือก็มีตั้งแต่ทอง งาช้าง เงิน จนกระทั่งถึงไม้แข็งสีดำจำพวกไม้มะเกลือ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเตียงในสมัยนั้น “บอไปที่ต้องใช้บันไดปีนขึ้นไปนอนค่ะ” เนื่องมาจากความสูงถึงได้เรียกว่า THRONE BED กันอย่างไรละคะ เล่นเอาเหนื่อยกว่าจะได้นอน ถมนอนดินไม่ได้ด้วย เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุ “ตกลงมาจากที่สูง”



ในยุคมืด (DARK AGES) มีเตียงที่น่าสนใจอยู่ 2-3 แบบ แต่มีหลักฐานยืนยันได้ว่าเป็นการฟื้นฟูงานฝีมือในสมัยศตวรรษที่ 12 พนักหัวเตียงมีลักษณะปิดล้อมทำด้วยไม้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดมีเตียงประกอบด้วยเสาแข็งแรงจำนวน 4 เสา (เฉพาะปลายเตียง) ขึ้นในที่สุด (ดูภาพประกอบ)

กล่าวกันว่า เตียงที่สวยงามที่สุดในอังกฤษและฝรั่งเศส สำหรับในฝรั่งเศส ศิลปะได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในศตวรรษที่ 18 ดังนั้นเตียงชนิดหน้าตาเทอะทะจึงกลายเป็นเตียงหน้าตาน่ารัก ให้ความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกว่า อีกทั้งบอบบางราวกับสตรีเพศกระนั้นแหละ มักจะตั้งชิดฝา ทาทองสลักเสลาด้วยลวดลายดอกไม้รูปไข่หรือรูปกลม ซ่อนอยู่ภายใต้ม่าน ผ้าไหมหรูหรา หรือปกปิดบางส่วนไว้ด้วยผ้าม่านซึ่งติดจากเพดานหรือฝ้าผนัง มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันเช่น เตียงปิดล้อม (LIT CLOS) เตียงเรือ (LIT BATEAU) เพื่อบอกถึงลักษณะงานออกแบบที่แตกต่างกันออกไป

ส่วนในอังกฤษนั้นเตียงที่ดีที่สุดปรากฏในสมัยสจวร์ต (STUART) ประกอบด้วยเสामโหฬาร และต่อเติมให้หรูหราด้วยกรอบเตียงประดับขนนกกระจอกเทศใต้เพดานมหิมาเป็นที่กล่าวขวัญกันว่า การตกแต่งดังกล่าวเหมือนจะมีเคยขึ้นหน้าขึ้นตากันขนาดนี้มาก่อนเทียวแหละ

สำหรับเตียงหน้าตาประหลาด ๆ ก็มีอยู่มากมาย อาทิเช่น เตียงตะปูของบรรดาผู้พิสมัยการทรมานตัวที่เรียกว่าพวก FAKIR เตียงแห่งความยุติธรรม (LIT DE JUSTICE) อันนี้แปลกันตามตัวเป็เลยนะคะ ตามประสาคนเคยจับหนังสือภาษาฝรั่งเศสมาบ้าง แต่ไม่ถึงกับเป็นพหูสูตรเตียงที่ว่า เป็นของกษัตริย์ฝรั่งเศสค่ะ แล้วยังมีเตียงแบบชิปเพินเดลซึ่งรับเอาอิทธิพลจีนมาใช้ เรียกว่าต่างคนต่างก็สนุกกันไปคนละแบบ ที่น่าสังเกตก็คือเตียงจากพวก CHARLATAN (แพทย์กามะลอ) เล่นตลกโดยด็อกเตอร์ เจมส์ เกรแฮม ถือกันว่าเป็นเตียงวิเศษใน "THE TEMPLE OF HEALTH AND OF HYMEN จาก PALL MALL" ลอนดอน ประกอบด้วยเสากระจก 40 ต้น ส่งประกายวูบวาบ ซึ่งเมื่อรวมตัวกันเข้าจะเป็นดังเครื่องดนตรี เขาเข้ากัน ในสนนราคา 500 ปอนด์ต่อคืนเพื่อรักษาโรค พุดไปก็เท่านั้นเพราะนอกจากจะเหลือเชื่อแล้วยังอนิจจะไม่เที่ยงเสียอีกในข้อที่ว่ามิได้หลงเหลือมาให้เราได้ชมกันซึ่งยิ่งทำให้ไม่เชื่อนักเข้าไปอีก

# BELFAST TRUSS

เมื่อเห็นคำว่า BELFAST ก็นึกถึงเพลงจังหวะนำเต้นระบำ อีกทั้งก็เหมือนโฆษณายอะไรสักอย่าง ส่วนคำว่า TRUSS หากเปลี่ยน s ตัวหลังเป็น T ก็ผ่อนรถสบาย ๆ (ทำลิ้ม “ดอกเบี๋ย” ซะ) จาวนมากก็สบายหน่อย จาวนน้อยก็สบายน้อย ทั้งนี้และทั้งนั้นน่าจะบอกนิดเดียวว่าที่พูดมาทั้งหมดมิได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับ BELFAST TRUSS เลย เพราะ BELFAST TRUSS หมายถึงเสารับหลังคา ซึ่งมีจันทัน\* ใหญ่โค้ง และ BEAM ตามขวางหรือส่วนที่เชื่อมโยงระแนงซึ่งต่อกับ BEAM ตอนบน บางเสียงก็ว่า BELFAST TRUSS ลงก็ที่เป็นที่รู้จักกันในนาม BOWSTRING ด้วย ทั้งนี้คงหมายถึงเสาที่ทำด้วยเหล็กขัดกันอย่างเสาวิฑู หรือเสารับสะพานรถไฟข้ามห้วยเหวนั้นเอง เนื่องจากเมื่อนึกถึง STRING ก็มักจะเห็นภาพอะไรมาขัดกันไปมามากกว่าอย่างอื่นก็เลยเข้าเค้า ซึ่งในที่นี้อาจจะ “ยกเค้า” ก็ได้ คือ อ่านไปอ่านมาไม่เห็นรู้เรื่องก็เท่ากับผู้เขียน “ยกเค้า” ความเข้าใจของท่านผู้อ่านไปอย่างไม่มีอะไรจะได้แย้ง

ตัวไม้เครื่องบนที่รับแปลานหรือระแนง (ตัวไม้ที่ใช้พาดตามยาวของหลังคาตัวเรือน ที่ช่วงระหว่างอกโกกับแปหัวเสา ตัวไม้นี้จะทำหน้าที่รับท้องไม้กลอนไม่ให้อ่อนตัวตกท้องข้าง)

# BELFRY

รู้สึกกลุ่มใจระคนหวาดผวากับคำว่า BELFRY เหลือเกิน ก็คำนี้แปลว่า “หอรระฆัง” นีละ หากไม่นึกถึง “บัดเดี้ยวตั้งห่างแห่งวังเวงแว่ว สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะง่างหา” ก็อดคิดถึงหนังผีตอนผีกำลังจะออกหลอกมิได้ ไอ้ที่จะหวนซึ่งก็บระฆังแต่งงานอย่างฝรั่งก็ติดอยู่ที่ว่าตัวเองเป็นคนไทยชนิดมีสิทธิร้อยเปอร์เซ็นต์ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยมิต้องไปรายงานตัวให้เสียเวลาแถมหมดมุกต์เอาคือ ๆ สำหรับบางคน เล่นเอาภูมิใจชะมัดในสิทธินั้น แม้หน่วยเลือกตั้งจะอยู่ชอกเล็กมุมน้อย ก็ตั้งใจดันดันไปจนถึงเลือกแล้ว ก็พูดได้เพียงคำเดียวว่า “ผิดหวัง” แต่อย่าคิดว่าทีหลังจะไม่ไปนะคะ อยากจะบอกว่า “แม้หนทางไปสู่ประชาธิปไตยจะยาวนานจวบจนตลอดชีวิตของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ยินดีจะเดินแกมวิ่งสลัดกับขิ้นรถเมล์ไปสู่หนทางนั้น”

กล่าวกันว่า แรกเริ่มเดิมที BELFRY เป็นคำที่ใช้เรียกหอสูง ซึ่งมีระฆังไว้เคาะบอกให้รุกรามเข้าศึกเข้าประชิด ต่อมากลายเป็นหอรระฆังเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนา ก็ตามวัดวาอารามและโบสถ์วิหารอย่างไรละคะ ซึ่งมักจะมีหอรระฆังที่อาจจะแยกตัวออกมาต่างหาก แม้ว่าจะถือเป็นส่วนหนึ่งของโบสถ์วิหารก็ตาม อาณาบริเวณที่เอาระฆังไปแขวนก็เรียกรวม ๆ กันไปว่า BELFRY หรือหอรระฆังไปหมดคนั้นแหละ แต่คงมิได้รวมเอาวัดระฆังเข้าไว้ด้วยหรอกนะ ผู้ใดสงสัยประการใดก็ขอความกรุณาไปค้นประวัติวัดกันเอาเองก็แล้วกัน ทีนี้ไป ๆ มา ๆ เจ้า BELFRY คำนี้ ก็เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียกับสถาปัตยกรรมบ้านเรือนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคฤหาสน์แบบวิคตอเรียนและเอ็ดเวิร์ดเจียน สงสัยเอาไว้เคาะเรียกมหาดเล็กเด็กษาเป็นแน่แท้

# BELL AND BALUSTER

ต่อไปนี้เป็นเรื่องของระฆังกับราวลูกทรงหรือ BELL AND BALUSTER ซึ่งลักษณะรูปแบบการตกแต่งด้วยไม้กลึงอย่างราวบันไดหรือราวลูกทรงแต่ในที่นี้เป็นหน่วยที่แคบเข้ามาสู่ความหมาย นั่นคือไม้กลึงซึ่งประกอบด้วยรูปทรงอย่างระฆังบริเวณส่วนยอด โดยมากจะใช้กับขาโต๊ะและขาตั้งของเครื่องเรือนสมัยศตวรรษที่ 17 ตอนปลาย และศตวรรษที่ 18 ตอนต้น

## BELFLOWER

เป็นแม่ลายตกแต่งอย่างอเมริกัน สมัยศตวรรษที่ 18 ตอนปลาย มีลักษณะคล้ายคลึงกับแม่ลายร่วมสมัยของอังกฤษที่เรียกว่า HUSK รูปแบบมาตรฐานของ BELFLOWER ก็เป็นไปตามนามที่เรียกขาน นั่นคือประกอบด้วยดอกไม้รูปทรงอย่างระฆัง มีกลีบดอกเพียง 3 กลีบ นอกกระนั้นก็มีกลีบดอกอย่างป้าน และชนิดที่มีกลีบดอกยาวรีอยู่ตรงกลาง โดยมีวงกลมรองรับอยู่ข้างใต้

## BELVEDERE

เป็นคำอิตาเลียน Bel แปลว่าสวย VEDERE แปลว่าการเห็น สายตาสถานที่ที่น่าดูตามเมืองต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป ๆ มา ๆ ก็หมายถึงลักษณะโครงสร้างหรือโรงเรือนที่ประกอบด้วยเครื่องแนวล้อมอย่างลูกทุ่งซึ่งอาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า “เป็นธรรมชาติ” หรือเป็นส่วนที่ประกอบเข้ากับโครงสร้างหรือโรงเรือนชนิดใหญ่โตกว่าในลักษณะดังกล่าว ดูเหมือนว่า Belvedere จะได้ต้นแบบมาจากเรอแนสซองส์ของอิตาลี ซึ่งกว่าจะรับมาเป็นเรื่องเป็นราวของตนเองก็ล่วงเข้าสมัยของ Picturesque (เรื่องของการจัดสวนโดยอาศัยแรงบันดาลใจจากธรรมชาติอันไม่มีเครื่องเหนี่ยวรั้ง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเกี่ยวพันอย่างเหมาะสมเข้ากับอาคารบ้านเรือนอย่างในถิ่นชนบท หรือแบบลูกทุ่งนั่นเอง) เมื่อการประดับตกแต่งใด ๆ ก็ตามขาดเสียซึ่ง BELVEDERE และหรือ GAZEBO (เรือนพักร้อนในสวน) ก็อาจถือได้ว่าการตกแต่งนั้น ๆ ไม่สมบูรณ์ สำหรับตัวอย่างในภาพเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับ BELVEDERE ซึ่งท่านว่าสวยงามหรือมีแนวโน้มว่า “จะสวย” พอที่จะนำไปหลอกเจ้าของบ้านได้โดยนำมาจากหนังสือชื่อ “ศิลปะในการจัดและตกแต่งสวน” หากต้องการทราบรายละเอียดเห็นจะต้องขอเวลาไปแกะภาษาฝรั่งเศสกันก่อนนะค่ะ ที่นี้เมื่อคิดไปคิดมาแล้วจะไกลเกินฝัน ก็ให้นึกถึงขนานในสวนหรือในนาไปพลาง ๆ ก่อนจะได้ใกล้ความจริงเข้ามาบ้าง ในเมื่อประโยชน์ใช้สอยก็ทำนองเดียวกัน คือนำในสวนในนาที่เขาไว้เฝ้าสวนเฝ้านา และแนวล้อมด้วยธรรมชาติและความรู้สึก “ลูกทุ่ง” อย่างเห็นได้ชัดอยู่แล้วทั้งยังกินลมชมวิวได้ตามอัธยาศัย ถูกสตาจอร์คิตีด้วย

# BENCH

คนเรานั้นส่วนใหญ่ชอบสบาย อาจเป็นด้วยความรู้สึกว่าตนนั้นคือมนุษย์ก็ได้ จะทำอะไรจะใช้อะไรขอให้สบายไว้ก่อน เอาเถอะ จะอย่างไรก็ช่าง หากความรู้สึกดังกล่าวไม่ทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น และอยู่ในลักษณะสร้างสรรค์ดังเช่น วิวัฒนาการ เครื่องเรือนเพื่อความสะดวกสบายในการนั่งนั้น แรกเริ่มเดิมทีก็นั่งกันตามมีตามเกิด จากนั้นจึงได้เกิดม้านั่งที่ภาษาฝรั่งเรียกว่า BENCH ขึ้น ซึ่งมักจะทำด้วยไม้กระดาน แผ่นยาวหน้อย หรือชอบใจจะตัดกันมาเป็นท่อนไม้ธรรมชาติก็เป็นเรื่องสนิยมของคนอีกนั้นแหละว่าจะสุนทรไปทางไหน ที่ใช้หินก็มีเหมือนกัน อย่งไรก็ตาม เมื่อได้ไม้หรือหินตามต้องการแล้ว อย่าผลอนั่งลงไปนะคะ รอให้มันขาหรือขาหยั่งเสียบก่อน เดี่ยวจะกลายเป็นหนูหล่นไปตาม ๆ กัน ไม้สบายกับสรีระของเราแน่ ๆ

ว่ากันว่า ครั้งหนึ่งนั้นม้าที่ว่าเป็นเครื่องเรือนใช้นั่ง หรือ BENCH ที่ใช้กันเกร่อในยุโรป ไม่ว่าจะ เป็นแห่งหนตำบลใด โดยเฉพาะในอังกฤษจ้าแห่งภาษาเกิดยินยอมให้คำว่า BENCH ซึ่งเรามักจะเข้าใจกันว่าเป็นม้านั่งไม่มีพนักนั้น บางครั้งอาจกินความไปถึงที่มีทั้งพนักหรือด้านข้างกันคกด้วย หรืออาจเลยเถิดไปถึง SETTEE เข้าอีก เรียกว่าสับสนปนเปขนานนามกันตามสะดวก เราก็รับรู้กันเท่าที่อยากรับก็แล้วกัน ยุ่งนักก็ประสาท มาในสมัยปัจจุบันจะพบเห็น BENCH ได้ตามห้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไม้ และตามสวนสาธารณะ ซึ่งได้แก่ประเภทม้าหินที่เรารู้สึกคุ้นเคยพอสมควร จึงอาจกล่าวได้ว่า BENCH หรือม้านั่งนั้นใช้กันตามสถานที่ที่ดูจะเป็นเรื่องของสาธารณะมากกว่าส่วนตัว ทั้งนี้ผู้เขียนอยากจะตั้งข้อสังเกตให้กับม้านั่งเตี้ยเกือบติดพื้นที่เราใช้นั่งซักผ้ากันตามบ้านนั้น มันเป็นเรื่องส่วนตัวและเข้าลักษณะ BENCH อีกเหมือนกัน ซักจะยังงี้เสียอีกแล้ว หรือท่านผู้อ่านคิดอย่างไรคะ

นอกจากนี้ลักษณะการใช้สอย BENCH ยังมีอะไรให้เราคิดหนักอีก ด้วยอุปนิสัยชอบเข้าพวกเข้าฝูงของคนในสมัยกลางนั้น นำมาซึ่งการจัดม้านั่งเป็นหมู่อย่างในห้องรับประทานอาหาร (หรือในที่นั้นน่าจะเป็นโรงอาหารมากกว่า) ของบ้านใหญ่ยังกะวังจะจับม้านั่งตั้งว่ามาเข้าแถวกัน โดยยึดติดกับพื้นหรือผนังเลขที่เดียว คนกินคงอึดอัดพิลึก อีกทั้งก็สบายไปจะได้ไม่ต้องกังวลกับอาการอิมจนหงายท้อง



ส่วนม้านั่งชนิดเคลื่อนย้ายได้ในสมัยต้นนั้น สมัยนี้หาดูได้ค่อนข้างยาก (ยกเว้นม้านั่งใช้ประกอบการซักผ้าที่บ้าน) นี่ยาเขาพัฒนามาเป็นสตูลตกแต่งอย่างอลังการด้วยแม่ลายโกธิค พนักงานทำเองเดียวกับผนัง จากนั้นจึงกลายเป็นม้านั่งในโบสถ์ซึ่งมักจะยาวหลายตัวจบ

สำหรับม้านั่งในรัฐสภาที่หลายคนถวิลหา นั้น ท่านว่าพบได้จากการเลือกตั้งเพียงสถานเดียว

นอกจากนี้ BENCH ยังหมายความเลยเถิดไปถึง บัลลังก์ซึ่งคงจะหมายถึงบัลลังก์ผู้พิพากษาในศาลที่โดนผู้ร้ายจุดเองง่าย ๆ นั้นแหละละ ความจริงผู้ร้ายไม่น่าจะไปถือโทษโกรธผู้พิพากษาท่านเลย ท่านก็ตัดสินใจไปตามกระบวนการพยานหลักฐานที่ได้มา มิใช่ปล่อยให้ใครไป “วิ่ง” ให้เอาใครเข้าคุก แล้วก็ทำหมายปลอมออกมาให้ปล่อยใครออกจากคุก ชนิดเล่นเอาหนังการตูนอายุม้วนขีดซ้ายไปแทบมีทัน ไม่ว่าจะป็นวอลท์ ดิสนีย์ ผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือใครอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่ว่าจะเป็นนักเขียนการ์ตูนหรือผู้อำนวยการสร้างหนังระดับใด ได้สตั๊ดตริบฟังข่าวนี้เข้าตัวก็เขียนไม่ออกสร้างไม่ถูกไปตาม ๆ กันเรียกว่าแตกฮือกันทุกวงการเมืองไทยก็อย่างนี้แหละละ อยู่ไปอยู่มากก็มีอะไรแปลกจนพูดไม่ออกอยู่เรื่อยไหน ๆ ก็อยู่มาจนปุนนี้แล้ว น่าจะอยู่ต่อไปนะละ อย่าตื่นกับอะไร ๆ มากมายจนอยู่ไม่ได้กันนักเลย

เชื่อไม่ว่า BENCH ที่เรากันเคยและเรารู้สึกอยู่เสมอมันคือเครื่องเรือนที่ใช้นั่งนั้นเอาเข้าจริง ๆ อาจหมายถึงโต๊ะทำงานของช่างแก้ไขเครื่องจักรอีกด้วย หากจะให้เราสึกันเคยกับความรู้สึกเก่า ๆ ก็ลองกระโดดผางขึ้นไปนั่งเล่นดูสิคะ แล้วจะได้พบว่ามันก็ใช้นั่งได้เหมือนกัน

# BENTWOOD FURNITURE

**BENTWOOD** หมายถึงไม้ที่ผ่านกรรมวิธีอบด้วยไอน้ำหรือแช่น้ำ หรือลนไฟให้อ่อนตัว และทำการตัดให้โค้งงอ เพื่อนำไปใช้เป็นส่วนประกอบเครื่องเรือนประเภทเก้าอี้ เป็นต้นว่า ขา ท้าวแขน ขอบพนักพิง หรือส่วนอื่นใดของเครื่องเรือนอื่นๆ ที่เรียกรวมๆ กันว่า **BENTWOOD FURNITURE** เนื่องจากใช้วัสดุและวิธีการดัดกล่าวเหมือนกัน

กล่าวกันว่าไม้ประเภทนี้และวิธีการเช่นนี้ ในต่างประเทศเขาก็ว่า เขาทำกันมาตั้งนานแล้วละ ตั้งแต่ใช้ทำล้อรถนั้นเทียว อย่างในอังกฤษที่รู้จักกันดีเห็นจะได้แก่เครื่องเรือน (เก้าอี้) แบบวินเซอร์ ซึ่งใช้ไม้ยู (YEW) กันในครั้งกระนั้น คนอเมริกันเขาก็บอกว่าของเขาที่มีเหมือนกัน ของไทยก็ไม่น้อยหน้า ว่ากันว่ามีมาตั้งแต่สมัยเบ็งเฮ็กรบกะโจโฉนั้นเทียว ตอนนั้นเบ็งเฮ็กรบสวมเกราะทำด้วยหวายเขี้ยวนะ จะเห็นได้ว่าเรารู้สึกคุ้นเคยกับเครื่องเรือนหวาย ตลอดจนเครื่องใช้ไม้สอยประเภทนี้กันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เพียงแต่จะสำนึกในคุณค่า แค่นั้น เพียงไร เท่านั้น หวายบ้านเรามีมากและสวยด้วย หากคนไทยจะรู้จักใช้ก็จะพบว่า หวานั้นให้ความรู้สึกปลอดภัยโปร่งโล่งสบาย เหมาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศในเขตร้อนอย่างเรา ราคาถูกลงกว่า ฝรั่งเองยังชอบ ในขณะที่คนไทยกลับไปนิยมยินดีกับอะไร ๆ ที่ดูเป็นฝรั่งกันไปเสียเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตามหากจะท้าวความให้ไกล ๆ อย่างนักวิชาการ (ฝรั่ง) แล้วไซ้ ปรากฏหลักฐานอ้างอิงได้ว่า THONET เป็นผู้ริเริ่มตัดส่วนประกอบต่าง ๆ ของเก้าอี้ที่เขาได้ออกแบบขึ้นในเวียนนา เมื่อประมาณปี 1840 ทั้งนี้เพื่อจะใช้คุณสมบัติที่โค้งงอได้ของส่วนประกอบเหล่านั้นให้สัมพันธ์กันอย่างมีหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์กับส่วนอื่น ๆ ประดามี เป็นต้นว่า หากเป็นขาโต๊ะก็ทำให้ดูสัมพันธ์กับพื้นโต๊ะ ขอบพนักพิงก็ให้สัมพันธ์กับตัวพนักพิง มิใช่เป็นไปอย่างตัวใครตัวมัน อาจนับได้ว่า THONET ใจถึงในการกล้าที่จะผลิตเก้าอี้และโต๊ะเป็นล้าน ๆ ตัว ออกมาสู่ตลาดด้วยวิธีการและลักษณะแสดงออกที่ดูใหม่ต่อสายตาประชาชนในช่วงนั้น แต่ก็ปรากฏผลทางด้านการตลาดเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือทำให้ราคาถูกลง ทั้งยังเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทั่วยุโรปและอเมริกา ไม่ว่าจะไปตามโรงเรียน ร้านกาแฟที่ขายอาหารด้วย และอาคารสถานที่สาธารณะอื่น ๆ เพราะนอกจากราคาจะถูกแล้ว เครื่องเรือนดังกล่าวยังมีคุณลักษณะพิเศษในด้านน้ำหนักเบาและคงทนด้วย สำหรับวัสดุที่ใช้ทำที่นั่งนั้นปกติจะใช้ไม้จริง แต่หากจะให้ดูประณีต งดงาม และสบายไปสามอย่าง คือ สบายกาย สบายตา ทั้งยังสบายใจด้วยแล้ว น่าจะใช้หวายหรือเชือกปอจะดูดีกว่ากระมังคะ

เป็นที่น่าดีใจว่า **BENTWOOD FURNITURE** แสดงให้เห็นถึงความไม่ยอมถอยหลังในเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ ฉะนั้นใครก็ตามที่กำลังทำอะไรเข้าลักษณะ ถอยหลังเข้าคลอง น่าจะสำนึกในเจตนารมณ์อันน่ายกย่องของคนในยุคก่อนบ้าง

# BILLIARD TABLE

เรื่องของโต๊ะบิลเลียด ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการเล่นบิลเลียด อันเป็นเกมชนิดหนึ่ง  
ทางลูกกลมด้วยไม้ยาว ที่เรียกว่า คิว เล่นบนโต๊ะปูเรียบด้วยสักหลาดนั้น เขาจะเล่นกัน  
หลายรูปแบบอย่างไรตั้งแต่บิลเลียดเฉย ๆ กระทั่งบิลเลียดครุ ที่เรียกว่าตีผี ผู้เขียน  
เองมิใช่ผู้สันตติกรรม เห็นจะบอกได้ยากกว่าเขามันในอารมณ์เพียงใด ว่ากันว่าบางราย  
ถึงกับล้มบ้านเที่ยวแหละ เมื่อมาถึงขั้นนี้คงพูดได้ไม่เต็มปากกว่าเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ  
นะกะ

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีหลักฐานปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่า เขาเริ่มเล่นบิลเลียดกันแต่เมื่อใดและใคร  
เริ่มก่อน ก็ยังมีผู้กล่าวถึงเกมนี้ไว้ต่าง ๆ นานา บ้างก็ว่า มันเป็นเกมนอกแบบ ที่คูหมัดจุดและเจ้าความคิด  
ตามที่ COTTON ได้กล่าวไว้ใน COMPLEAT GAMESTER เมื่อปี 1674 และเชคสเปียร์ก็ร้องสนับสนุนอยู่  
เหยง ๆ โดยกำหนดให้บิลเลียดเป็นเกมแก้เหงาสำหรับคสิโอพัตรายามพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก ฝ่าย  
พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 นั้นเล่า ก็มีโต๊ะบิลเลียดไว้เล่นตามคำแนะนำของแพทย์ที่พระราชวังแวร์ซายในลักษณะ  
วิไลมาหาราตามแบบฉบับ

กล่าวกันว่า โต๊ะบิลเลียดในสมัยแรก ๆ นั้น มาในสมัยนี้หาได้ยากเหลือเกิน อย่างเช่นโต๊ะบิลเลียด  
แบบอย่าง ADAM อันมีรูปโฉมโนมพรรณชวนมองเป็นต้น ปรากฏว่าบรรดาเมืองต่าง ๆ ส่วนใหญ่ในยุโรป  
ตลอดจนตามบ้านพักอาศัยส่วนตัวต่างก็นิยมยินดีที่จะมีโต๊ะบิลเลียดประดับบ้านประดับเมืองกันเป็นแถว ๆ ตั้ง  
แต่สมัยศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา โต๊ะเหล่านั้นมักจะทำด้วยไม้โอ๊ค ใช้ผ้าฝ้ายแทนยางรอบขอบโต๊ะ (ซึ่ง)  
สำหรับให้ลูกสะท้อน ซึ่งทำให้การเล่นติดขัดอยู่พอสมควร

ส่วนการเริ่มต้นของเกมนี้ ในรูปแบบใหม่มีขึ้นเมื่อปี 1836 โดยใช้ยางรอบขอบโต๊ะ และพื้นโต๊ะ  
เป็นดินกระดานชนวน ซึ่งเป็นตัวนำความ “ตึกตัก” มาสู่รูปร่างของโต๊ะ

คราวนี้ ท่านที่ชอบเล่นกับลูกกลม ๆ คงได้มีอะไรคุยกันบ้างละ ส่วนท่านที่รู้สึกว่าจะไม่เห็นจะสนุก  
ตรงไหน สู้อยู่กับบ้าน อ่านหนังสือหรือฟังเพลงดีกว่า ก็ไม่มีใครว่าอะไร ท่านทำถูกแล้ว สมัยนี้หาเวลา  
อยู่บ้านจริง ๆ แทบไม่ได้ เวลาส่วนใหญ่เป็นเวลาที่ตะเกียกตะกายอยู่บนท้องถนนหรือสำนักงาน กว่าที่จะถึง  
บ้านก็ค่ำมืด เข้ามืดก็ต้องรีบอีกแล้ว รถมันติดเหลือเกินนี่ละ จะหนีไปอยู่ต่างจังหวัดหรือก็คิดขัดที่ว่าค่าแรง  
ถูกกว่ากรุงเทพมหานครเสียอีก ใครจะไปมีแต่คนจะหลงมาเท่านั้น เนื่องจากค่าครองชีพในต่างจังหวัดมิใช่  
จะถูก โดยเฉพาะจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย ลองไปสัมผัสกันดูบ้างเถิด

## ระลึกในพระกรุณาและพระคุณ

ครอบครัวหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ขอน้อมรำลึกในพระกรุณาที่ได้รับจากเจ้านายทุกพระองค์ และขอขอบคุณท่านผู้ใหญ่ ญาติมิตร คณะแพทย์และพยาบาล ตลอดจนผู้ร่วมราชการกับหม่อมราชวงศ์พูนสวาท กฤดากร ที่ได้กรุณาช่วยเหลือร่วมบำเพ็ญกุศล และมาร่วมในงานศพตั้งแต่เมื่อถึงแก่กรรม ตลอดจนถึงงานพระราชทานเพลิงศพด้วย



ออกแบบโดย	สลักเงา 64/9 ซอยแสงศึกษา ถนนอิสรภาพ บ้านช่างหล่อ กรุงเทพ 7 โทร. 411-1923
รวบรวมโดย	กองบรรณาธิการ หนังสือคกนตั้ง 59/7 ถนนวิสุทธิกษัตริย์ บ้านพานถม กรุงเทพมหานคร โทร. 281-9095
พิมพ์ที่	คิวพร 74 ซอยรัชฎาภิเษก ถนนราชปรารภ กรุงเทพ 4 โทร. 245-2939

# ใบแก้คำผิด

หน้า	บรรทัดที่	คำผิด	แก้เป็น
27	2	กล่ง	กลม
29	11	สั่งงาน	สั่งงาน
30	11	่น	น้ำ
43	14	แล้	แล้ว
43	23	กกละม้ง	กละม้ง
45	14	สุรา	สุรา
50	2	ใช้	ได้
60	15	ง	ลบทั้ง
66	2	ก่ออิฐสอปูน	ก่ออิฐถือปูน

